

DE BRIEF VAN DE APOSTEL PAULUS AAN DIE VAN EFEZE

De brief aan de Romeinen en die aan de Efeziërs zijn de twee belangrijkste brieven van de apostel Paulus. Ook Luther noemt die met die aan de Galaten als de voornaamste. In de brief aan de Romeinen handelt de apostel over de Christen in het bijzonder, over diens rechtvaardigmaking, heiligmaking en verlossing; in de brief aan de Efeziërs over het geheel, de gemeente of de kerk van Christus. De eerste wijst aan de Christen de weg van de zaligheid, deze de verheven tempel, waarin hij is opgenomen.

HOOFDSTUK 1

DANKZEGGING VOOR DE GEESTELIJKE WELDADEN VAN GOD. GEBED OM VERMEERDERING VAN GELOOF

A. De aanvang van de brief, die waarschijnlijk reeds in de zomer van het jaar 61 na Christus, dus snel na de aanvang van de gevangenschap van de apostel te Rome, van daar door Tychicus (Hoofdstuk 6: 21 v.) aan de gemeenten (Hand. 18: 31 en Aanh. 2 onder a 2) gezonden is, bevat alleen de aanspraak en de apostolische groet. De eerste heeft veel overeenkomst met die van de brief aan de Kolossensen; echter ontbreekt hier de naam van Timotheus, die daar ook genoemd is. Dit is een bewijs dat de beide brieven niet op dezelfde tijd zijn geschreven, hoe veelvuldig overigens gedachten en uitdrukkingen met elkaar overeenstemmen, zodat een lijst van bijna woordelijk gelijkkluidende plaatsen zou kunnen worden gemaakt (vgl. het slotwoord op de brief aan de Kolossensen).

1. Paulus, een apostel van Jezus Christus, door de wil van God 1) (2 Kor. 1: 1. Kol. 1: 1. 2 Tim. 1: 1, aan de heiligen (Rom. 1: 7; 15: 26. 1 Kor. 1: 2. 2 Kor. 1: 1, die te Efeze zijn, (vgl. het slotwoord) en gelovigen is Christus Jezus 2) (vs. 15. Gal. 3: 26).

1) Het is voor de apostel van zeer groot belang, dat hij door degenen, die de brief ontvangen, dadelijk beschouwd wordt niet als een, die uit eigen volmacht met hen spreekt, maar als een, wiens opdracht van God zelf komt. Waar zijn apostolisch gezag nog werd in twijfel getrokken, zoals in de gemeenten van Galatië, daar verzekerde hij nog in het bijzonder, dat hij dit niet van mensen en door een mens had ontvangen (Gal. 1: 1). Gewoonlijk voegt hij er het predikaat bij "geroepen" tot "apostel" (Rom. 1: 1. 1 Kor. 1: 1 en wel op grond van zijn roeping onmiddellijk door de Heere zelf op de weg naar Damascus. Op onze plaats heeft hij de kortste uitdrukking gekozen, want te Efeze was er niemand, die zijn apostolisch aanzien verkleinde. Ook had zijn vroeger persoonlijk oponthoud in deze stad, dat een geruime tijd duurde (Hand. 19), de gemeente overtuigd van het gezag van zijn goddelijke roeping.

Een dienaar van Christus moet door de wil van God als leraar van het Evangelie zijn aangesteld; men moet dus niet zelf tot deze dienst lopen (vgl. Hebr. 5: 4).

2) De apostel gebruikt die beide uitdrukkingen niet in die zin, alsof hij de medeleden van de gemeente te Efeze in verschillende afdelingen wilde splitsen, waarvan de heilige een lagere, de gelovigen een hogere stand vormden. Hij wil alleen de twee hoofdzijden voor ogen stellen, die de staat van de Christen doen zien, diens levensbestemming (heilig) en de richting van zijn hart. Was eens de staat als Christen naar zijn objectieve kant als een heilige voorgesteld, zo was tot volledige voorstelling ook nog nodig, dat de objectieve kant werd gemeld en dan stelt hij de Efeziërs voor als gelovigen, in zoverre hij veronderstelt dat zij met hun innerlijke rechten van hart en geweten zich gekeerd hebben tot de genade van God in Christus hun aangeboden en hun volle vertrouwen daarop hebben gesteld.

In de eerste plaats heten zij heilige, in de tweede gelovigen, want het is Gods zaak ons tot heilige en tot Zijn eigendom te maken, onze zaak te geloven, door de gave van God.

Heiligen zijn wij volgens hetgeen wij aan Christus hebben, gelovigen naar dat Christus aan ons heeft.

De heilige zegt: ik ben van God! De gelovige zegt: God is de van mij!

2. Genade zij u en vrede van God, onze Vader en de Heere Jezus Christus (vgl. Gal. 1: 3).

a) 1 Petrus 1: 2.

In dit tweevoudige en toch ene woord, hebben wij weer wat van God uitgaat en wat in ons moet worden gewerkt. De eerste grond van de heiliging is de genade van de Eeuwige, de tegenkomende, de voorkomende genade. Het einddoel van alle geloofsvertrouwen is de volle vrede of de gehele zaligheid.

Alle brieven van de apostel hebben deze zegenwens, die als met opleggen van de handen deze beide goederen en dus deze som van alle hemelse goederen de heilige en gelovigen op het hoofd en in het hart legt. Waar de genade door het geloof wordt omhelsd, daar schept zij vrede (Rom. 5: 1) en evenals nu de genade een bron is, die niet uitdrogen kan, eveneens is de vrede een beek, die voortdurend vloeit.

B. Meteen begint het eerste dogmatische deel van de brief, zoals men het gewoonlijk, hoewel niet op volkomen juiste manier noemt. Het onderwerp ervan is de heerlijkheid van de kerk van Christus en wel van die kerk, zoals zij in die tijd, waarin Paulus schrijft, van haar eerste begin gedurende een dertigtal jaren zich heeft ontwikkeld, en in het bijzonder de heidenen in zich heeft opgenomen, terwijl de Joden zich meestal afkerig, ja vijandig tegen haar hebben gedragen. Er wordt echter geen wetenschappelijke uiteenzetting of dialectische ontwikkeling door de apostel gegeven, maar hij spreekt hier de gedachten, die hij in zijn biddende ziel heeft gekoesterd, met ontroering uit. Daarom treedt de gedachte niet eerst gaandeweg te voorschijn, maar dadelijk in al haar volheid op en de taal heeft moeite om die te omvatten, zij worstelt in een stroom van woorden en in elkaar vloeiende zinnen, terwijl de voorstelling haar te boven gaat.

II. Vs. 1-23. Het plan of bestek van de kerk en haar wezen. De gehele afdeling heeft om zo te zeggen een liturgisch of psalmgewijs karakter en is als een verheven loflied op de buitengewone rijkdom van de genade van God in Christus en de hoog verheven staat van Zijn gemeente. Het strekt zich uit over de raad en het werk van de zaligheid in de ruimste omvang. Hij breidt de volheid van Zijn inhoud uit in een verband, dat door gedachten, die steeds opnieuw bij de reeds ontwikkelde ideeën komen een uitbreiding verkrijgt, zoals het onafgebroken voortgaande en lid aan lid zich hechtende nergens elders, ook niet bij onze apostel, voorkomt. Wat nu Paulus in deze uitstorting van zijn hart aan de lezers hun ten opzichte van het eerste deel van zijn thema doel gevoelen, is dit: God heeft ons een eeuwig raadsbesluit omwille van Zijn geliefde Zoon waardig geacht en heeft ons in Hem tot Zijn kinderen verkoren, die heilig door het bloed van Christus en onstraffelijk voor Hem staan in de liefde. Hij heeft ons in overgrote mate de rijkdom van Zijn genade laten ondervinden door mededeling van allerlei wijsheid en kennis en ons het geheim van Zijn welbehagen geopenbaard, dat alle tijden omgeeft. Dat welbehagen heeft Hij dan ook in Christus in de volheid van de tijd verwezenlijkt en dit loopt nu uit op niets minder, dan op de vereniging van de vroeger zo ver van elkaar gescheiden delen, namelijk van hetgeen in de hemel en van hetgeen op aarde is, maar hier ook van de uitverkorene Joden en de aan zichzelf overgelaten heidenen (vs. 3-14). Ook ten opzichte van hen, aan wie hij schrijft, heeft Paulus gehoord van het geloof in de Heere Jezus, dat bij hen aanwezig is en van hun liefde tot alle heilige. Daarom wordt aan de vorige lof van God, die in de eerste plaats in het algemeen de kerk aangaat, nu een dankzegging gevoegd voor de lezers in het bijzonder en een voorbede voor hen, dat de God van Jezus Christus, de Vader van de heerlijkheid, de gave van de hun verleende Heilige Geest tot steeds dieper inzicht in de hoop van de roeping, die hun ten deel

is geworden en in een rijkdom van de verleende heerlijke erfenis, alsmede in de buitengewone grootheid van de kracht er van, voor hen moge vermeerderen. Deze zou hen met dezelfde energie van Zijn grote sterkte het doel tegemoet voeren, waarmee Hij Christus van de dood heeft opgewekt en op de troon van Zijn majesteit verre boven alle engelen-machten en al het overige in de tegenwoordige en toekomstige wereld verhoogd heeft. Hen heeft Hij tevens tot verwezenlijking van het ideaal van de mensheid, tot de volmaakte Heerser over alles hier op aarde gemaakt en heeft Hem nu als zodanig een van de gemeente tot haar Hoofd gegeven. Zij moet zichzelf nu beschouwen als Zijn lichaam, ja als Zijn volheid d. i. als de vervulling van Hem, die alles in allen vervult (vs. 15-23).

EPISTEL OP DE DAG VAN St. THOMAS, Vs. 3-6). (Vgl. Joh. 20: 24 vv.).

3. Gezegend zij de God (vs. 17) en Vader van onze Heere Jezus Christus (2 Kor. 1: 3. 1 Petrus 1: 3, die ons gezegend heeft (Hand. 3: 26) met alle geestelijke zegening (Rom. 1: 11; 15: 27. 1 Kor. 9: 11.) in de hemel, in goederen, die van de hemel komen, daarheen leiden en daar in alle volheid worden in bezit genomen, zegeningen in of door Christus (Filemon 1: 6).

De apostel zegen Hem, die de God en Vader van onze Heere Jezus Christus is, daarom, omdat Hij ons gezegend heeft. Het woord van lof van de mensen is het beantwoorden van het zalige werk van God. Reeds in de naam, waarmee Hij God noemt, is het besloten, waarom Hij Hem prijst; want daardoor, dat God de God en Vader van Jezus Christus is en Jezus Christus door Hem onze Heer is geworden, heeft Hij ons datgene gedaan, wat de daarop volgende zin van Hem zegt.

Wat is dat te zeggen: God te zegenen. Is het slechts met de gemeente uit te roepen: "Hij zij gezegend!" Is het slechts Hem mede te loven en te prijzen met de mond? Nee, het zal zijn de zegeningen, die men van Hem ontvangen heeft, te erkennen in haar grootheid, in haar waarde en dit niet slechts bij ogenblikken, maar op de duur en immer meer. Het is God voor Zijn liefde, liefde te vergelden, Hem het dankbaar en blijmoedig hart te tonen, waarin Hij een welbehagen schept, te handelen en te wandelen zoals het Hem verheerlijkt. De God en Vader van onze Heere Jezus Christus te zegenen, het is een Christen te zijn in geloof, in liefde, in hoop, in blijdschap, in lijdzaamheid, in heiligmaking. De God en Vader van onze Heere Jezus Christus te zegenen, het is Hem omwille van ons te doen zegenen, prijzen, grootmaken, zoeken door anderen, die daar lezen op ons gelaat en aanschouwen in onze wandel, dat daar een grote kracht van liefde en heiligheid en een overvloedige bron van blijdschap en van vrede schuilt in de geestelijke zegeningen, waarmee Hij zegenet in Christus.

Geloofd. - Dit is de betekenis van het Griekse gezegend, waaruit in het oorspronkelijke een woordspeling ontstaat, omdat hetzelfde woord straks in een andere betekenis genomen wordt die ons gezegend heeft. (V. D. PALM).

De uitdrukking "de God en Vader van onze Heere Jezus Christus" is factisch in de plaats gekomen van de Joodse formule: "de God van Abraham, Izaak en Jakob" als echt Christelijke formule, al hebben de apostelen dat ook juist niet bedoeld. Daarmee wordt geprezen Hij, die niet alleen de God is van Hem, die mens is geworden (MATTHEUS. 27: 46. Joh. 20: 17. Openbaring 3: 12), maar ook de Vader is van deze Heere, van de Eniggeborene, die Hij heeft gegeven.

De apostel noemt een drievoudige zegen, waarom hij God prijst. Met allerlei geestelijke zegeningen heeft ons God, de Vader van onze Heere Christus gezegend. Die zegen, die wij

hebben ontvangen, bestaat in hemelse goederen. Wij zijn gezegend in Christus. De almachtige Schepper en trouwe Onderhouder van de wereld, laat ook de heidenen niet ongezegend in hetgeen tot voeding en onderhouding van het lichaam nodig is (Hand. 14: 17); maar met geestelijke zegen, die tot in het eeuwige leven reikt, zegent Hij alleen ons, de heilige en gelovigen in Christus Jezus en al de volheid van geestelijke zegen wordt ons ten deel in de Heilige Geest zelf, die ons gegeven is, een zaad van zegen tot vele vruchten van zegen.

Mogen wij al, zoals Paulus in de gevangenis te Rome, arm zijn in aardse bezittingen en genietingen, geloofd zij God, die ons in de hemel en in de eeuwigheid, die boven al de tijd zo ver verheven is, zo rijk heeft gemaakt!

"Zij zullen gezegend worden" was de som van alle beloften in het Oude Testament: "Hij heeft ons gezegend" is de Evangelische roem over de vervulling van deze beloften in het Nieuwe Testament. Door deze geestelijke zegening in hemelse goederen overwon het Evangelie de gehele wereld en de aardsgezindheid, waarin Joden en heidenen gebonden lagen.

4. a) Zoals Hij ons in onderscheiding van hen, wie het gezegend zijn nog niet ten deel is geworden (Rom. 8: 29 v.), uitverkoren heeft in Hem (Kol. 1: 17), voor de grondlegging van de wereld (Joh. 17: 24. 1 Petrus 1: 20. 2 Thessalonicenzen. 2: 13, b), opdat wij krachtens Zijn ons toegerekende gerechtigheid, heilig en onberispelijk zouden zijn voor Hem, voor God de Vader, in de liefde jegens Hem en de naaste (2 Tim. 1: 9 Kol. 1: 22).

a) Joh. 15: 16. 2 Tim. 1: 9. b) Luk. 1: 75. Efeze. 5: 27. Tit. 2: 12.

Het woord "gelijk Hij" leidt de gedachte in, dat de uiteenzetting in vs. 3 aangegeven overeenstemt met de eeuwige verkiezing.

De zegen van de goddelijke zegening is het feit van de zaligheid, die aan het licht is gekomen en die toch, als die zal blijven bestaan, een diepere, een eeuwige grond moet hebben. Deze eeuwige grond van de goddelijke zegen geeft Paulus hier nader aan; deze berust namelijk op de verkiezing vóór de tijd.

Deze verkiezing geeft een voorrang te kennen en tevens een onderscheiding van anderen, die niet zijn wat de uitverkorenen zijn. Alleen van zich en van de leden van de gemeente kon Paulus zeggen: "Hij heeft ons uitverkoren in Hem", omdat alleen bij deze dit feit reeds kenbaar was geworden en moest of ten minste kon worden gevoeld (1 Thessalonicenzen. 1: 4). Evenals nu in Adam de mensheid is geschapen, en in Abraham het volk van Israël is afgezonderd, zo is in Christus de gemeente verkoren en wel is deze verkiezing geschied nog vóór de schepping, of, zoals er eigenlijk wordt gezegd, nog vóór het begin van de uitvoering van het juist getekend scheppingsplan.

God heeft het raadsbesluit van de verlossing, dat in het Evangelie is geopenbaard, niet genomen, nadat de wereld, die zeer goed was geschapen, reeds zeer boos was geworden; reeds vóór de grondlegging van de wereld, of vóór de tijden van de wereld (Tit. 1: 2), heeft de eeuwige liefde zich voorgenomen een wereld te scheppen, die zij wel voor de zonde en haar verderf niet wilde afsluiten (want zij heeft geen lust aan gedwongen heiligen), maar waaruit zij in de Zoon van haar welbehagen een gemeente van degenen verkozen heeft, die heilig en onstraffelijk voor Hem zouden zijn.

De gedachte "heilig en onberispelijk in de liefde" is, hoewel Paulus ook het "heilig en onberispelijk" anders zonder bijvoeging gebruikt (Hoofdstuk 5: 27. Kol. 1: 22), niet ongepast, omdat de liefde als de diepste wortel van de gezindheid de heiligheid bepaalt, en ook tegen de verbinding van het "in de liefde" met "onstraffelijk", om de reine liefde te kennen te geven, is niets in te brengen (2 Kor. 6: 6. 1 Petrus 1: 22), omdat wij in 2 Petrus 3: 14 lezen "onbestraffelijk in vrede" en in Judas 1: 24 "onstraffelijk in vreugde. "

5. Die ons bij Zijn verkiezing van te voren verordeneerd heeft tot aanneming tot kinderen (Gal. 4: 5), welk kindschap Hij wilde teweeg brengen door Jezus Christus in Zichzelf, naar het welbehagen van Zijn wil (vgl. 9 en 11 Joh. 6: 40).

Alle zegeningen van het verleden, het heden en de toekomst schenkt Christus aan Zijn volk. In de geheimnisvolle eeuwen van het verleden was de Heere Jezus van Zijn Vaders eerste uitverkorene en in Zijn verkiezing gaf Hij ons een deel, want wij werden uitverkoren in Hem van vóór de grondlegging van de wereld. Hij had van alle eeuwigheid de voorrechten van het kindschap als van Zijn Vader eniggeboren en geliefde Zoon en Hij heeft ons in de rijkdom van Zijn genade door aanneming en herschepping insgelijks tot het kindschap verheven, zodat Hij ons macht heeft gegeven om kinderen van God te worden. Het enig verbond, gegrond op borgtocht en door eedzwering bevestigd, is het onze, ons tot krachtige troost en zekerheid. In de eeuwige bepalingen van de voorbeschikte wijsheid en van het almachtige besluit was het oog in de Heere Jezus immers op ons gevestigd en wij kunnen verzekerd zijn, dat er in de hele boekrol van onze bestemming geen regel is, die strijdt tegen de belangen van Zijn verlost. De grote bruiloft van de Vorst der heerlijkheid is de onze, want Hij heeft Zich ons ondertrouwd en eerlang zal zij aan het hele heelal verkondigd worden. De wondervolle vleeswording van de God van de hemel met al de aanbiddelijke neerbuiging en vernedering, die haar wachtte, behoort ons. Het bloedige zweet, de geselslagen, het kruis zijn ons eigendom voor eeuwig. Welke gezegende gevolgen ook voortvloeien uit de volmaakte gehoorzaamheid, uit de volbrachte verzoening, opstanding, hemelvaart of voorspraak, zij allen behoren ons door Zijn eigen gaven. Hij draagt nu onze namen op Zijn borstlap en in Zijn alles kunnen doende smeekgebeden voor de troon gedenkt Hij onze personen en bepleit Hij onze zaak. Zijn heerschappij over de overheden en machten en Zijn volstreckte majesteit in de hemelen wendt Hij aan ten nutte van hen, die in Hem geloven. Zijn verhoging staat evenzeer ten onze dienste als Zijn staat van vernedering. Hij, die zichzelf voor ons in de diepten van de ellende en van de dood overgaf, onthoudt Zijn gaven niet, nu Hij in de hoogste hemelen ten troon zit.

6. Tot prijs van de heerlijkheid van Zijn onuitsprekelijk grote (2 Thessalonicenzen. 1: 9) genade, waardoor Hij ons, toen Zijn raadsbesluit en Zijn voornemen tot uitvoering kwam, begenadigd heeft in de Geliefde, namelijk in Zijn Zoon (Kol. 1: 13. MATTHEUS. 3: 17).

Jezus Christus is werkelijk het geliefde kind van God en de eerstgeborene Zoon, door wie alle anderen tot genade en eer komen, zodat Hij niemand wil aanzien dan in deze Zoon. De Vader heeft Zijn welgevallen in Christus alleen. Die Hem hoort en doet wat Hij hem beveelt, die is het geliefde kind, omwille van de Geliefde, uit wiens volheid wij allen ontvangen genade voor genade (Joh. 1: 17). Maar weer, zoals wij niet kunnen betwijfelen, maar daarvan zeker zijn, dat God de Vader in Christus een welbehagen heeft, ook dat Hij heilig is, zo twijfelen wij ook niet, dat, in zoverre wij in Christus zijn en Hem aanhangen door het geloof, de Vader ook in ons een welbehagen heeft en wij heilig zijn in de Geliefde. En alhoewel nog zonde ons vlees aankleeft en wij ook nog dagelijks struikelen en vallen, zo is toch de genade rijker,

overvloediger en machtiger dan de zonde; zij heerst en regeert over ons in eeuwigheid (Ps. 117: 2).

Evenals wanneer iemand een zieke, uitgehongerde enz. tot een schone jongeling maakt, zo heeft God onze ziel schoon en beminnenswaardig gemaakt voor de engelen en voor alle heilige en voor Zichzelf.

Wat een voorrecht is ons deel! Het sluit onze rechtvaardigmaking voor God in, maar de uitdrukking "begenadiging" in het Grieks betekent meer dan dat. Het betekent, dat wij de voorwerpen van de goddelijke goedheid, ja zelfs van het goddelijk welbehagen zijn. Hoe wonderbaar, dat wij wormen, stervelingen, zondaren, de voorwerpen van de goddelijke liefde zijn zouden! Maar het is alleen "in de Geliefde." Sommige Christenen schijnen te menen, dat zij in hun eigen bevinding zijn aangenomen, ten minste dat is hun gedachte. Wanneer hun geest opgewekt en hun hoop zeker is, dan menen zij dat God hen aanneemt, want zij voelen zich zo hemels gezind, zo boven de aarde verheven! Maar kleven hun zielen aan het stof, dan zijn zij aan de vrees prijsgegeven, van niet langer begenadigd te zijn. Konden zij slechts zien, dat al hun grote vreugde hen niet verheft en al hun moedeloosheid hen niet werkelijk vernedert in het oog van hun Vader, maar dat zij zijn begenadigd in Hem, die nooit verandert; in Hem, die altijd de Geliefde van God, altijd volmaakt, altijd zonder vlek of rimpel, of iets dergelijks is, hoeveel gelukkiger zouden zij zijn en hoeveel meer zouden zij hun Heiland verheerlijken! Verblijd u daarin, gelovige. U bent begenadigd in de Geliefde. U slaat uw oog naar binnen en u zegt: hier is niets aannemenswaardigs. Maar zie op Christus en zie of niet alles daar van de aanneming waardig is. Uw zonden bedroeven u, maar God heeft uw zonden achter Zijn rug geworpen en u bent in de Rechtvaardige begenadigd. U heeft tegen het verderf te strijden en tegen de verzoeking te worstelen, maar u bent reeds begenadigd in Hem, die de kop van de Satan heeft vermorzeld. Wees u door volkomen verzekering uw heerlijke aanneming bewust. Zelfs de verheerlijkte zielen zijn niet meer begenadigd dan u. Zij zijn in de hemel ook alleen aangenomen "in de Geliefde" en u bent, zelfs nu, op dezelfde manier in Christus aangenomen.

7. a) Waarin wij hebben de verlossing van onze overtredingen (Hebr. 9: 15) door Zijn bloed (Hand. 20: 28. Hebr. 9: 12), namelijk om de voortgaande werking, van dit Zijn werk, dat eens voor altijd aan ons geschied is nader aan te wijzen, de vergeving van de misdaden (Rom. 3: 25. Kol. 1: 14) naar de rijkdom van Zijn genade.

a) 1 Petrus 1: 18.

Kon er in enige taal liefelijker woord zijn, dan het woord vergeving, als het in het oor van een schuldige zondaar klinkt, zoals de zilveren tonen van het jubelfeest de gevangenen Israëliet? Gezegend, voor eeuwig gezegend zij die vriendelijke ster van de vergeving, die in de cel van de veroordeelde schijnt en de stervende in de donkere nacht van de wanhoop een straal van hoop geeft! Kan het mogelijk zijn dat zonde, zulke zonde als de mijne, vergeven, geheel en voor eeuwig vergeven kan worden? De hel is mijn deel. Omdat ik een zondaar ben, is er geen mogelijkheid haar te ontkomen, als de zonde op mij blijft. Kan het gewicht van de schuld weggenomen, de scharlaken vlek uitgezekt worden? Kunnen de onbuigzame stenen van mijn gevangenis ooit uit hun voegen losgerukt, of de deuren uit haar hengsels gelicht worden. Jezus zegt mij dat ik nog rein kan zijn. Eeuwig gezegend zij de openbaring van schuldverzoenende liefde, die mij niet alleen zegt, dat de vergeving mogelijk is, maar dat zij verzekerd wordt aan allen, die in Jezus rust hebben gevonden. Ik heb geloofd in de aangewezen verzoening, in de gekruisigde Jezus en daarom zijn mijn zonden nu en voor

eeuwig vergeven, uit hoofde van Zijn plaats bekledende smarten en Zijn dood. Wat een vreugde is dit! Wat een zegen voor de ziel van een volkomen vergeving verzekerd te zijn! Mijn ziel draagt al haar krachten aan Hem op, die uit liefde mijn Borg werd en verlossing door Zijn bloed voor mij teweeg bracht. Welk een rijkdom van genade stelt vrije vergeving ten toon! Alles te vergeven, geheel te vergeven, vrij te vergeven, voor immer te vergeven. Hierin is een opeenstapeling van wonderen en als ik bedenk hoe groot mijn zonden waren, wie mij er van reinigde en hoe genadig de manier was, waarop de vergeving aan mij verzegeld werd, dan ben ik in een doolhof van bewonderende, aanbiddende liefde. Ik buig mij neer voor de troon, die mij vrijspreekt; ik omvat het kruis, dat mij verlost, ik die van nu aan de mens geworden God, door wie ik heden een nieuwe verzekering van de vergeving van mijn zonden ontvang.

8. Waarmee Hij overvloedig is geweest over ons in de mededeling van alle wijsheid en voorzichtigheid (Kol. 1: 9) of verstand.

Tot hiertoe heeft de apostel, om uiteen te zetten wat hem drong, zijn schrijven met een prijzen van God te beginnen, van datgene gesproken, wat God ons heeft gedaan en wel zo, dat Hij uitging van hetgeen Hij ons in de tijd heeft gedaan (vs. 3) vandaar tot de daad overging, die voor de tijd had plaats gehad en aan Zijn handelen ten grondslag lag (vs. 4-6) en eindelijk weer op het eerste terugkwam (vs. 6). Van nu aan zegt hij daarentegen van ons, wat wij bezitten en wat ons is geschied, waarbij Hij dan de nadruk legt op het middelaarschap van de Geliefde, waaraan wij dat alles te danken hebben.

Met de woorden: "waarin wij hebben de verlossing door Zijn bloed", wordt het werk van de Zoon nader voorgesteld. In Hem hebben wij of bezitten wij de verlossing, zodat die niet maar een ideaal voorwerp van de hoop, maar een werkelijk goed voor de gelovigen is: zij is echter geschied door het bloed van Christus, waardoor diens dood de betekenis van een offer verkrijgt en wel van het offer aller offers, dat de goddelijke weldaden niet slechts typisch heeft voorspeld, maar integendeel factisch heeft aangebracht. De werking van deze offerdood nu is de vergeving van de zonden. Met het aannemen van deze is voor hem, die ze uit de rijkdom van de goddelijke genade ontvangt, in allerlei wijsheid en verstand, ook een hogere, geestelijke kennis verbonden. De wijsheid ziet de hoogste bedoelingen, het verstand de geschiktste middelen; pas door de goddelijke genade van vergeving van de zonden erkent de mens het hoogste doel van zijn bestemming, wat tot zijn eeuwige vrede dient; en eerst wanneer hij de zaligheid als zijn hoogste goed heeft erkend, zal hij ook zo verstandig worden, te geloven in Hem, die de enige weg tot zaligheid is.

Wijsheid grijpt Gods daden aan, erkent en verstaat de raad van Zijn genade, verstand richt zich op hetgeen wij te doen hebben, vestigt het oog op onze roeping en hoe die te vervullen is; voor de eerste zijn de door God bestuurde omstandigheden duidelijk, de tweede richt daarnaar ons gedrag.

9. Die zegeningen heeft Hij ons toegedeeld ons, zoals Hij ons verordineerd heeft tot het kindschap van Hem (vs. 5), bekend gemaakt hebbend a) de verborgenheid van Zijn wil, van Zijn raadsbesluit, dat Hij genomen heeft, naar Zijn welbehagen, dat (namelijk dat geheim van Zijn wil, dat Hij ons nu heeft doen weten) Hij voorgenomen had in Zichzelf, waartoe Hij alleen zonder enige verdienstelijkheid van onze kant, of aandrang van enige kant, alleen uit vrije genade besloten had en dat Hij volbracht heeft door Zijn geliefde Zoon (vs. 6. Hoofdstuk 3: 11).

a) Rom. 16: 25 Efeze. 3: 9. Kol. 1: 26. 2 Tim. 1: 9. 1 Petrus 1: 20

10. Die bekendmaking is geschied, om, zoals het Zijn welbehagen of Zijn genadige bedoeling was, in de bedeling van a) de volheid van de tijden, toen de vooraf bepaalde tijd (Gal. 4: 4) tot uitvoering van Zijn raadsbesluit gekomen was, door de prediking (1 Kor. 4: 1) van het Evangelie, van nu aan, zoals Zijn eindbedoeling was, weer alles tot een te vergaderen in Christus, beide dat in de hemel is en dat op de aarde is.

a) Gen. 49: 10. Dan. 9: 24.

De apostel herhaalt nogmaals de gedachte, reeds in vs. 5 uitgesproken, op het nadrukkelijkst; de gedachte, het goddelijk besluit tot verlossing van de mensheid, een gevolg was van Gods vrijmachtige raad en van de absolute wil van God; nu vermeldt hij datgene, waarop de hoogste bedoeling van God bij het verlossingswerk eigenlijk was gericht. Wel zou het kunnen schijnen, alsof in vs. (?) door de apostel reeds nader was uiteengezet, dat er geen hogere bedoeling van God zou kunnen zijn, dan dat de zondige mens weer tot de rechten werd gebracht van een kind van de hemels. Tot bereiking van dit doel was echter nog een bijzondere daad nodig, een goddelijk werk, dat iets hogers op het oog heeft, namelijk de vereniging van alle dingen in de persoon van Christus; en dit nu is het goddelijk einddoel. Christus moest dus volgens Gods raadsbesluit niet slechts de Verzoener van de mensheid met Hemzelf zijn, maar ook de Middelaar van de hemel met de aarde, de Hersteller van de wereldharmonie, door God oorspronkelijk gewild.

De uitdrukking "alles, beide, dat in de hemel is en dat op de aarde is" omvat al het geschapene; niet alleen de mensen op aarde, maar ook alles, wat tot de wereld van de mens behoort en in de hemel, het geestenrijk, dat aan gindse kant van deze wereld is. Zal nu de geschiedenis in een enige samenvatting van dat alles uitgaan, dan ontbreekt de eenheid, waartoe God het ten slotte hersteld wil zien. Zo is het ook werkelijk, niet slechts om de tegenstelling van goed en kwaad, die de mensheid verdeelt, maar ook vanwege de tegenspraak, waaraan het gehele leven op aarde lijdende is en waarin, ook afgezien van de tegenstelling van goede en kwade geesten, het geestenrijk door zijn werken in deze wereld begrepen is. Uit deze scheiding moet alles tot een geheel worden hersteld, waarvan het verenigingspunt Hij is, die God aan de zondige mensheid tot een Heiland heeft gegeven. Daarmee is natuurlijk niet gezegd dat ten slotte alles, wat tot de schepping behoort, in Hem en hierdoor onder elkaar zal verenigd zijn, maar alleen dat er geen andere herstelling van het geschapene tot eenheid is dan die, die het door steeds voortgaande vereniging met de Heiland tegemoet gaat. Wat buiten Christus blijft, zal ten slotte geen bestanddeel zijn van het in Hem verenigde "alles", waartoe volgens het voornemen en het welbehagen van God het geschapene zal worden geleid.

12. Opdat wij zouden zijn tot prijs van Zijn heerlijkheid, in zoverre wij nu diegenen zijn, die eerst, voordat Hij verscheen en toen de overige wereld nog zonder Hem was, in Christus gehoopt hebben als degene, die komen zou en ons het beloofde erfdeel zou aanbrengen (Hand. 28: 10; 26: 6 v.).

13. Waarin ook u, die van te voren heidenen was en van de waarheid en zaligheid niets wist, nu bent, nadat u het woord van de waarheid (2 Tim. 2: 15), namelijk het Evangelie van uw zaligheid (Kol. 1: 5 vv.), gehoord heeft. Waarin u, die van te voren tot de stomme afgoden heengegroeid was, naardat u geleid werd en van de geestelijke gaven niet het minste begrip had (1 Kor. 12: 1 v.) ook, nadat u geloofd heeft, gelovig bent geworden (Rom. 13: 11), bent

verzegeld geworden als kinderen van God en erfgenamen van de belofte tot de dag van de verlossing (Hoofdstuk 4: 30. 2 Kor. 1: 22. met de heilige Geest van de belofte (Hand. 1: 4 v. 2: 33).

14. U heeft die Geest ontvangen, die het onderpand (2 Kor. 5: 5) is van onze erfenis, namelijk van ons, die uit het huis van Israël zijn, tot a) de verkregen verlossing, tot de verlossing, die eenmaal volkomen zou worden (Rom. 8: 23. Luk. 21: 28) en welke nu ook u Christenen uit de heidenen, als die dezelfde genade met ons deelachtig bent geworden, ontvangen heeft, zodat u een verkregen volk, een volk van het eigendom bent (Mal. 3: 17. 1 Petrus 2: 9, tot prijs van Zijn heerlijkheid (vs. 6 en 12. Kol. 1: 12).

a) Ex. 19: 5. Deut. 7: 6; 14: 2; 26: 18.

Van de voorstelling van de ruimste betekenis van het verlossingswerk van Christus gaat de apostel van vs. 11 af, nu over tot de meest bijzondere werkingen daarvan in de gemeente te Efeze. Hij spreekt niet meer met het "wij" van vs. 11, evenals in vs. 3 vv., in de naam van alle Christenen, maar als vertegenwoordiger van de Christenen uit de Joden, tot wie de roeping tot deelgenootschap aan het verlossingswerk in de eerste plaats was gekomen en wie Paulus ook elders (Rom. 2: 10; 9: 4 vv.) een voorrang in de weg van het heil toekent. Hij past in vs. 12 op hen, in wier eigenaardige, nationale roeping het lag God te verheerlijken in het bijzonder toe, wat in vs. 6 van allen gezegd was, die tot het kindschap van God van eeuwigheid verordeneerd waren. Nadat hij vervolgens heeft aangewezen dat door Christus aan de Christenen uit de Joden de goddelijke voorverordining is verwezenlijkt en de Messiaanse profetieën vervuld zijn, wendt hij zich in vs. 13 nog in het bijzonder tot hen, die zijn brief ontvangen en wat de hoofdzaak aangaat Christenen uit de heidenen waren. Van deze kon hij niet zeggen dat zij het voor hen bestemde erfdeel hadden verkregen, omdat het voor hen niet in de eerste plaats bestemd was (Hoofdstuk 2: 12), maar zij verkregen in de gave van de Heilige Geest een onderpand, dat ook hun deelneming aan de erfenis (Kol. 1: 12) waarborgde. De Christenen uit de heidenen worden nu in de eerste plaats voorgesteld als degenen, die "het woord van de waarheid gehoord hebben", die uitdrukking door de toevoeging, het Evangelie van uw zaligheid, nader wordt verklaard; de Joden hadden namelijk het woord van de waarheid in de Messiaanse profetie reeds ten tijde van het Oude verbond bezeten; de heidenen werd het eerst in de dagen van de apostel in de prediking van het Evangelie als iets geheel nieuws verkondigd. In de verklarende bijvoeging is het woord beschreven als het evangelische en de waarheid, als een zodanige, die heil en zaligheid bewerkt. Het horen van het woord van de waarheid is dan zeker nog niet genoeg tot het teweegbrengen van de zaligheid; maar de apostel kan toch de Christenen uit de heidenen nog in de tweede plaats voorstellen als degenen, die ook hebben geloofd. De Heilige Geest nu, die zij hebben ontvangen, is evenzo het inwendige zegel van het geloof van het Nieuwe verbond, als de besnijdenis het uitwendige zegel van de wet van het Oude verbond was (Rom. 8: 15 v. Gal. 4: 4 v. ; 5: 3 vv.). Het verwijt tegen deze uitlegging van de drie verzen van de zijn van andere schriftverklaarders dan die wij gevolgd zijn, uitgesproken, dat daarbij de Christenen uit de Joden voorkwamen als uitgesloten van het deel hebben aan de Heilige Geest, is verkeerd, omdat het ontvangen van de Heilige Geest in het "een erfdeel worden" of "komen tot het erfdeel" reeds vanzelf ook ligt opgesloten en de apostel bovendien in vs. 14 met uitdrukkelijk doelen op de Heilige Geest, de rede tot de Christenen uit de Joden terugvoert. Is nu voor deze de Heilige Geest tot onderpand van hun erfenis tot hun verlossing, dan volgt dat de Christenen uit de heidenen, die dezelfde Heilige Geest ontvangen hebben, hun medeërfgenen zijn en ook ingelijfd en mededeelgenoten van de belofte van God in Christus (Hoofdstuk 3: 6. Hand. 11: 17).

O hoeveel licht, hoeveel vreugde, hoeveel troost, hoeveel verkwikking voor het hart geniet die mens, die geleerd heeft door Jezus en door Jezus alleen zich te laten verzadigen. Toch is de verwezenlijking van Christus' dierbaarheid in dit leven op het hoogst slechts onvolkomen. Zoals een oud schrijver zegt: "het is slechts een voorsmaak. " Wij hebben gesmaakt "dat de Heere goedertieren is", maar wij weten nog niet hoe goedertieren en genadig Hij is, ofschoon alles wat wij van Zijn liefelijkheid kennen ons naar meer doet verlangen. Wij hebben de eerstelingen van de Geest genoten en zij hebben ons hongerig en dorstig gemaakt naar de volheid van de hemelse wijnoogst. Wij zuchten in onszelf, verwachtend de aanneming. Wij zijn hier zoals Israël in de woestijn, die slechts één tros druiven van Eskol hadden; daar zullen wij in de wijngaard zijn. Hier zien wij het manna, klein zoals korianderzaad, neervallen, maar daar zullen wij het hemelse brood en het eenjarig koren van het koninkrijk eten. Wij zijn nu nog slechts eerstbeginnenden in de geestelijke opvoeding; want hoewel wij de ernst van het alfabet geleerd hebben, kunnen wij nog geen woorden lezen, veel minder zinnen samenvoegen, maar het is zoals iemand zegt: "hij, die slechts vijf minuten in de hemel is geweest weet meer dan de hele vergadering van alle godgeleerden op aarde. Wij hebben nu vele onbevredigde wensen, maar eerlang zal elke begeerte voldaan worden en al onze krachten zullen wij op de liefelijkste manier in die wereld van eeuwige blijdschap kunnen aanwenden. O Christen, geniet de hemel enige jaren vooruit. Nog zeer weinig tijd en u zult van al uwe beproevingen en moeilijkheden bevrijd zijn; uw ogen, die nu vol tranen zijn, zullen niet langer wenen; u zult in onuitsprekelijke, verrukking op de glans staren van Hem, die op de troon zit. Nee, wat meer is, u zult in Zijn troon zitten. De triomf van Zijn verheerlijking zal door u gedeeld worden; Zijn kroon, Zijn vreugde, Zijn paradijs zal het uwe zijn en u zult medeërfgenaar van Hem zijn, die erfgenaam van alles is.

15. a) Daarom, omdat het is, zoals hier voren is gezegd, namelijk dat een eeuwige verlossing heeft plaats gehad, waaraan u reeds deel heeft, ook ik, bij het werk van God aan u ook het mijne voegende, gehoord hebbend het geloof in de Heere Jezus, dat evenals bij anderen ook onder u is (vs. 13), hetgeen evenwel vroeger niet het geval was en de liefde tot al de heilige, tot alle mede-Christenen (Hoofdstuk 6: 18. Kol. 1: 4. Filemon 1: 5. Gal. 5: 6.

a) 2 Thessalonicenzen. 1: 3.

16. Houd niet op voor u God te danken, vanwege die werking van Zijn Heilige Geest (1 Thessalonicenzen. 1: 2. Fil. 1: 3 vv. 1 Kor. 1: 4 u gedenkend in mijn gebeden (Kol. 1: 9. Rom. 1: 9 v.).

Omdat de Efeziërs de heerlijke genade van God in Christus ten deel was geworden, die de apostel vroeger tot zijn loven van God had gedrongen, hadden zij ook in hem een bidder verkregen, die van hun bestendig met danken en bidden gedacht. De gevangene Apostel had met arbeiden en werken moeten ophouden, maar geen boeien zouden zijn gebed verhinderen. Wat schade is het, dat hij in stilte moet lijden, als Christus maar verheerlijkt wordt ten zegen van de wereld! De gemeenten, die de apostel in zijn biddend hart lagen, konden er zich mee vertroosten, dat hij de voorbede voor degenen, die aan zijn woord en verzorging waren onttrokken, voor zijn heilige plicht hield en dat als een priesterlijk recht ook volbracht. De zegen van Christus dienaren is een dubbele, in het openbaar, als zij de zielen vanwege Christus bidden (2 Kor. 5: 20), in het verborgen, als zij voor de zielen bidden in Jezus naam. Gezegend zijn de gemeenten, die zo worden gediend.

Hetgeen volgt is geen eigenlijk gebed van de apostel voor zijn lezers; hij vermeldt alleen wat hij in gedachten aan de gemeente doet. Zij moet het weten en moet het uit deze voorbede

afleiden, hoe zwak en behoeftig zij in zichzelf is en blijft, al is er ook een hemels zaad voor de hemel en hoezeer een ernstig, aanhoudend bidden en smeken uit haar midden zelf tot haar bewaring en haar opbouwning nodig is.

Is de inhoud van ons epistel, die zich geheel algemeen houdt, zonder persoonlijke herinneringen, zonder groeten en zonder enig spoor van vertrouwelijkheid, waarin Paulus tot zijn Efeziërs, evenals een vader tot zijn kinderen had gestaan, in het algemeen van die aard, dat zij voorkomt als ware zij niet aan de Efeziërs gericht, dan wijzen plaatsen, als die hier voor ons ligt, waar Paulus van het geloof der lezers en hun liefde tot alle heilige slechts heeft gehoord (vgl. Hoofdstuk 3: 1-4; 4: 21), zeker op lezers, die voor de apostel op een afstand stonden. Als boven in vs. 1 niet de naam Efeze stond als plaats van bestemming, zou men het allerlaatst denken aan deze gemeente onder alle de ons bekende Aziatische gemeenten, als degene, voor wie de brief bestemd is geweest.

17. Ik bid voor u, opdat de God van onze Heere Jezus Christus (Joh. 20: 17), de Vader van de heerlijkheid (Hand. 7: 2), u geeft de Geest van de wijsheid en van de openbaring (1 Kor. 12: 8 2: 10) in Zijn kennis (2 Petrus 1: 2. Joh. 17: 3

De voorstelling van God als "God van onze Heere Jezus Christus" en "Vader van de heerlijkheid" staat in treffend verband tot de inhoud van de voorbede; want van de God van Christus en de Vader van de heerlijkheid is te verwachten, dat Hij zal doen wat de zaak van Christus bevordert, en tot openbaring van Zijn eigen heerlijkheid dient.

Met de eerste naam is het op dezelfde manier gesteld als met de Oud Testamentische benaming van Jehova, als de God van Abraham, Izaak en Jakob. Evenals daar is ook hier God genoemd naar Zijn geschiedkundige betrekkingen, daar naar Zijn betrekking tot de aartsvader van Israël, hier naar Zijn betrekking tot Jezus, de Christus.

Hij is die God, door wie Jezus Christus op aarde was gezonden, van wie Hij getuigenis in woord en daad had gegeven en tot wie Hij weer is heengegaan. Deze God van onze Heere Jezus Christus nu noemt de apostel Vader, omdat hij tot Hem bidt, wanneer hij het liefst Hem noemt met de naam van de liefde. Hij noemt Hem Vader van de heerlijkheid, omdat die heerlijkheid hem voor de geest komt, die God juist in Zijn Zoon de mensen heeft geopenbaard en omdat hij van Hem, onze Vader, verwacht, dat Hij Zijn heerlijke macht (Kol. 1: 11) ook aan de Zijnen zal betonen.

Als de inhoud van het gebed voor de lezers nu deze is, dat God hen de Geest van de wijsheid en van de openbaring moge verlenen, kan dat, omdat (vs. 14) vroeger daarvan sprake was, dat de gelovigen verzegeld waren met de Heilige Geest van de belofte en die als onderpand van de toekomstige erfenis bezaten, niet zo worden opgevat, als moest hun nog eerst de Geest worden gegeven, maar alleen zo, dat de Geest in hen op meer bijzondere, sterkere manier werkzaam mocht worden.

Zoals God zelf vaak genoemd wordt naar een of andere van Zijn eigenschappen en werkingen, die zich in bepaalde gevallen openbaren (Rom. 15: 13) zo is het ook met de Heilige Geest naar de gaven, die Hij door Zijn wonen in de mens hem mededeelt b. v. 2 Kor. 4: 13 de Geest van het geloof, 2 Tim. 1: 17 de Geest van de kracht, van de liefde en van de tucht, omdat elk van deze gaven zo wezenlijk tot deze Geest behoort, als had hij niet anders dan deze en dus ook elk, die deze Geest deelachtig wil zijn, ook van Zijn gaven de vruchten tonen moet. De Heilige Geest is een Geest van de wijsheid, maar niet van een rustende,

werkeloze, in zichzelf besloten, maar van de openbaring! Hij stort steeds nieuw goddelijk licht in de ziel, dat deze in de ware wijsheid doet vooruitgaan.

Bij het woord "wijsheid" hebben wij te denken aan een voortgaande toestand, bij "openbaring" aan bijzondere blikken, die gegeven worden in waarheden van het Christendom en de wil van God bij bijzondere levensomstandigheden, in de harten van de mensen, in de loop der tijden, in het eeuwige leven. De eerste omvat de voorzichtigheid of het verstand, welk woord in vs. 8 met haar wordt verbonden, de andere is de zeker nodige bijzondere openbaring voor elke Christen.

Deze Geest van de wijsheid en van de openbaring, die Paulus van God voor de lezers bidt, moet hem een steeds helderder inzien geven in de samenhang van het goddelijk verlossingswerk. Wel was opmerkelijk, dat hij zo de bijzondere en uitdrukkelijke wens koestert, dat de gemeente toeneemt in kennis.

Onze genadestaat begint niet met het diepere inzicht, maar wordt er alleen door bevorderd. Mochten daarom toch alle predikers van de apostel leren, ook daarnaar bij hun gemeenten in hun prediking te streven!

18. Hij geve U namelijk door de werking van deze Geest verlichte ogen van uw verstand (volgens een andere lezing van uw hart, 2 Kor. 4: 6. Rom. 1: 21), opdat u, van trap tot trap voortgaande, mag weten, die (quanta d. i. van welke grootheid of verhevenheid) de hoop is van Zijn roeping (Rom. 11: 29), de door Zijn roeping teweeggebrachte hoop en die de rijkdom is van de heerlijkheid van Zijn erfenis in de heilige, dat voorwerp van de Christelijke hoop.

19. En die de uitnemende grootheid van Zijn kracht aan ons is, die geloven (Hand. 20: 32), a) naar de werking van de sterkte van Zijn macht (vgl. Kol. 1: 29. Fil. 3: 21).

a) Kol. 2: 12.

Werkt de Geest van de wijsheid en van de openbaring in ons, zo worden ons gegeven verlichte ogen van onze verstands, of, volgens andere lezing, van onze harten.

De kennis staat werkelijk onder de invloed van de wil, maar de moederschoot van de wil is het hart (MATTHEUS. 15: 19).

Evenals de "Geest van de wijsheid en van de openbaring" in vs. 17 overeenkomt met het "verlichte ogen van uw hart" in vs. 18, zo stemt het "in Zijn kennis" overeen met het "opdat u mag weten" hier.

Het eerste voorwerp van deze kennis of dit inzicht nu is: "die de hoop is van Zijn roeping"; het tweede voorwerp het voorwerp van deze hoop "die de rijkdom is van de heerlijkheid van Zijn erfenis in de heilige"; het derde voorwerp, "de uitnemende grootheid van Zijn kracht aan ons, die geloven. "

Nadat Paulus in vs. 15 voor het geloof en de liefde, die in de gemeente werden gevonden, gedankt had, voegt hij er de wens bij, dat de lezers zich steeds meer bewust mochten worden van de hoop, waartoe hun roeping hun recht gaf, want eerst in de hoop worden geloof en liefde volkomen (Rom. 5: 5; 8: 24. De gelovige moet nu eerst weten, hoe groot zijn hoop en

hoe groot haar voorwerp is en dat is voor hem de hoofdzaak; maar het geloof heeft, opdat de hoop geen schade lijdt, ook nog behoefte aan een door de Heilige Geest geschonken inzicht in de kracht van die God, die tot hoop roept en de heerlijke erfenis belooft.

De Christen erkent niet alleen zijn ellende, maar ook zijn zaligheid, hoe rijk en heerlijk zijn erfenis is, die door God voor de heilige bestemd is; en uit de grootheid van zijn zaligheid erkent hij de grootheid van de goddelijke genade. Dit alles kan echter slechts een verlicht oog erkennen en waarderen, omdat het niet de verblindende glans van de aardse dingen heeft.

Als de mens de diepte van zijn val, de menigte en de listen van zijn vijanden, de machtige hinderpalen van zijn zaligheid bedenkt, dan is voor hem zeker een blik in de grootheid van de goddelijke kracht, die aan zijn roeping en bewaring tot zaligheid wordt besteed, zeer gewenst.

20. Ik bedoel die werking of inspanning van de sterkte van Zijn macht, die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt, a) en heeft Hem gezet tot Zijn rechterhand in de hemel (Hand. 3: 15; 7: 55).

a) Ps. 110: 1. Hand. 2: 34. 1 Kor. 15: 25. 1 Petrus 3: 22. Heb

Elke zondaar is van nature onkunnen doend tot enig voor God behaaglijk goed werk. Vooral is hij geheel gekant tegen het geloof, omdat de trotsheid van het hart daarvan afkerig is, omdat men door het geloof zichzelf ten ene male moet verloochenen en Christus alleen de gehele eer van de zaligheid geven. Bijzonder waren de Joden en Heidenen in Paulus tijd van het geloof geheel afkerig, omdat de gekruiste Christus voor deze een dwaasheid was en voor de ander een ergernis. God had daarom aan de Christenen te Efeze, opdat zij zouden kunnen geloven, Zijn onbeperkt Alkunnen te koste moeten leggen. De apostel spreekt van de uitnemende grootheid van Zijn kracht naar de werking van de sterkte van Zijn macht. Het is alsof hij geen nadrukkelijke woorden, die een grote kracht te kennen geven, genoeg kan uitdenken, om, door opéénstapeling daarvan het verbazende van het goddelijk Alkunnen doen te beschrijven, dat er nodig is, om zondaren tot het geloof te bewerken. Hij spreekt van een macht, die God gewrocht heeft, in of over Christus, als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt, om daardoor aan te duiden dat er geen mindere werking van Gods onbeperkt Alkunnen vereist werd om een zondaar tot het geloof te bewegen als er nodig was om Christus uit de doden op te wekken. Dit moesten de Efezische Christenen weten en daartoe hadden zij de verlichting van de Heilige Geest nodig, opdat zij de genade van het geloof, waarmee zij verwaardigd waren, niet aan zichzelf, maar alleen aan Gods kracht zouden toeschrijven.

In de opstanding van Christus evenzeer als in onze zaligheid werd er niets minder dan een goddelijke kracht in werking gebracht. Wat zullen wij zeggen van hen, die menen dat de bekering door de vrije wil van de mensen teweeg wordt gebracht, of haar toeschrijven aan zijn eigen betere gezindheid? Wanneer wij de doden uit eigen kracht uit hun graven zien opstaan, dan zullen wij ook kunnen verwachten dat goddeloze zondaars uit hun eigen vrije wil zich tot God zullen keren. Het is niet het verkondigde woord, noch het gelezen woord, alle levenwekkende kracht ontspringt alleen uit de Heilige Geest. Deze kracht is onweerstaanbaar. Al de soldaten en de overpriesters konden het lichaam van Jezus niet in het graf houden, zelfs de dood kon Christus niet in zijn banden bewaren; net zo onweerstaanbaar is de kracht, die in de gelovige wordt volbracht, wanneer hij tot nieuwigheid van het leven wordt opgewekt. Geen zonde, geen verderf, geen duivels in de hel noch zondaars op de aarde kunnen de hand van Gods genade tegenhouden, wanneer zij zich opmaakt om een zondaar te bekeren. Als God in Zijn almacht zegt: "u zult", zal de mens niet zeggen: "ik wil niet". Bedenk dat de kracht, die

Christus opwekte van de doden, heerlijk was. Zij bracht God eer aan en verschrikking onder de legermachten van de Boze. Zo wordt God grotelijks verheerlijkt door de bekering van elke zondaar. Het was een eeuwige kracht, Christus opgewekt zijnde, sterft niet meer; de dood heeft over Hem geen macht. Evenmin zullen wij, van de dood opgewekt, niet terugvallen tot onze dode werken, noch het verderf, dat eertijds in ons woonde, maar wij zullen voor God leven. Omdat Hij leeft, leven ook wij. Want wij zijn gestorven en ons leven is met Christus verborgen in God. Evenals Christus opgewekt is van de dood door de heerlijkheid van de Vader, evenzo wandelen wij in nieuwhed van het leven. Merk eindelijk op de onafscheidbaarheid van het leven en gemeenschap met Jezus. Dezelfde kracht, die het hoofd van de doden opwekte, werkt ook in de leden. Wat een zegen om met Christus levend gemaakt te zijn.

21. Verre boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij (Hoofdstuk 3: 10. Eph Kol. 1: 16. 1 Kor. 15: 24. en allen naam die genoemd wordt, niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomstige (1 Petrus 3: 21 v.).

22. En heeft, om met de woorden van Ps. 8: 7 te spreken (1 Kor. 15: 27. Hebr. 2: 8), alle dingen aan Zijn voeten onderworpen en heeft Hem, die zo hoog verheven is en alleen beheerst, van de gemeente, terwille van de gemeente, gegeven tot een hoofd boven alle dingen.

God werkt op de gelovigen overeenkomstig die macht, die Hij het sterkst en heerlijkst heeft geopenbaard in de opstanding en verhoging van Christus. Volgens dat verband kan het aldus wel niet twijfelachtig zijn, dat de oneindige grootheid van de goddelijke kracht, waarvan aan het einde van het vorige vers sprake was, naar de bedoeling van Paulus in het bijzonder moet worden opgevat van de algemene opwekking van de gelovigen uit de dood, waarmee het rijk van God, het heilige voorwerp van de Christelijke hoop zich in zijn heerlijkheid openbaart.

Niet in deze wereld regerende, maar in deze wereld verlossende werkzaamheid van God, zoals die zich laat aanschouwen in de door Christus geopenbaarde daden van het heil, vertoont zich de goddelijke macht het heerlijkst. Het is in het bijzonder de verhoging van Christus tot hemelse heerlijkheid, die in onmiddellijk verband staat met de opwekking van Christus uit de doden, waarin de apostel de verhevenste uitdrukking ziet van de werkingen van de goddelijke almacht. Het "gezet tot Zijn rechterhand in de hemel" beschrijft naar Ps. 110: 1 v. het delen van Christus in de goddelijke heerlijkheid, dat in de staat van de verheerlijking plaats vindt en bij de uitdrukking "in de hemel" denkt de apostel zeker aan een bijzondere centraalplaats van de goddelijke heerlijkheid en openbaring, aan het hoogste van de hemelen.

Met enkel namen van hetgeen machtig is, noemt Paulus wat tot de geestenwereld behoort, omdat hij ons tot de troostvolle erkenning wil leiden dat Jezus Christus verre boven alle aanwezige en denkbare machten, het mogen de goede engelen zijn, de dienaren van God bij het wereldbestuur (Ps. 103: 20), of de boze, de van God afgevalen machten van de duisternis (Hoofdstuk 6: 12), gesteld is als Heer en Heerser, over de eersten met een kracht om ze te doen dienen, over de anderen met overmeesterende macht. Vorstendom of overheid komt de geesten toe, omdat zij geplaatst zijn aan het hoofd van de wereldschepping en gesteld zijn tot regenten van de wereld; macht hebben zij over het hen onderworpen gebied; kracht is hun handelen, waarmee zij op deze aarde werken; heerschappij oefenen zij uit, omdat hun wil over de wil van anderen beschikt. De vier benamingen van hun betrekking tot de wereld betekent niet een plaatsing onder de engelen, maar omvatten in hun gelijksoortigheid de

gehele plaatsing van de bovenaardse machten over de wereld, waartoe wij als schepselen behoren.

Van de hemelse machten, waarboven Christus geplaatst is, strekt zich de blik van de apostel uit tot al het geschapene, dat kan worden genoemd.

Het "alle naam, die genoemd wordt, niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomstige" moet uitsluiten dat enig wezen, hetzij in de tegenwoordige wereld, hetzij in de te verwachten staat van zaken van de toekomst een plaats zou kunnen innemen, hoe ook genaamd, waar dit niet aan Christus zou onderworpen zijn. Om nu later te kunnen zeggen "tot een Hoofd boven alle diegene" geeft de apostel met woorden, die hij ontleent aan een psalm, die de verhouding van de mens uitdrukt tot de wereld, die hem omgeeft, aan zijn woord over de verhoging van Christus deze uitdrukking, dat God alle dingen aan Zijn voeten heeft onderworpen. Hem nu, aan wie Hij alles onderworpen heeft, heeft Hij van de gemeente gegeven als een Hoofd, dat boven alles zonder uitzondering uitsteekt (zodat deze gemeente haar Hoofd heeft in Een, in wie de idee van de mens, zoals die in Psalm 8 op grond van Gen. 1: 26 is voorgesteld, reeds is vervuld en daarin een onderpand, dat ook nog eens aan haar zal worden vervuld. Het begrip van het geven heeft daarbij zo zeker de klemtoon, zo zeker als daaraan moet worden herinnerd, wat aan de gemeente ten deel is geworden. In plaats van slechts als een deel van de wereld Hem onderworpen te zijn, staat zij tot Hem, aan wie alles onderworpen is, in de zo gehele andere verhouding van het lichaam tot zijn hoofd.

23. Zo is Hij dan de Heer van alles, om de gemeente te kunnen beschermen en zegenen, die Zijn Lichaam is (Hoofdstuk 4: 12, 16; 5: 23, 30 12: 13. Kol. 1: 18 en 24; 2: 19; 3: 15 en, om nog duidelijker aan te wijzen hoe heerlijk haar betrekking tot Hem is, de vervulling van degene, die alles in allen, in alle vormen van bestaan en wijzen van openbaring, vervult (Hand. 9: 4).

In het hoofd ligt de organiserende macht. Schubert beschrijft in de geschiedenis van de ziel die verhouding van het hoofd en het lichaam als beeld van een liefde, die van boven naar beneden afdaalt en van een verlangen, dat van beneden naar boven zich verheft, welks werk het is de lagere natuur van de verlangenden gaandeweg te veranderen in de hogere van de verlangden.

De Kerk zonder Christus zou zonder hoofd zijn, een onthoofd lijk met een verstijfd hart. Christus zou wel zonder Zijn Kerk een zelfstandig Hoofd zijn over alles, maar verlaten, ja, wij zouden zeggen een hoofd van het lichaam beroofd, omdat Hij niet dat lichaam had, waarvan Hij Heiland is; zo onafscheidelijk heeft God Christus en de gemeente samengevoegd.

Even zeker als nu aan het hoofd, wanneer het het lichaam miste, dat er toe behoort, iets wezenlijks zou ontbreken, om werkelijk hoofd te zijn, zo zeker is hetgeen gezegd is bij "Zijn lichaam" namelijk "de vervulling van degene, die alles in allen vervult" zo op te vatten, dat de gemeente datgene is, dat Christus om zo te zeggen volmaakt. Zij behoort tot Hem, aan wie God alles heeft onderworpen op die wijze, dat Hem iets wezenlijks zou ontbreken, wanneer Hij haar niet evenals het hoofd van zijn lichaam had. Zoals nu in 1 Kor. 15: 28 van de Vader wordt gezegd, dat Hij de Zoon alles heeft onderworpen met de bedoeling dat God ten slotte alles in allen zou zijn, zo is hier met de woorden: "die alles in allen vervult", een werk uitgedrukt, dat hetzelfde doel moet verwezenlijken. Het geheel van de wereld, dat aan Christus' voeten onderworpen is, sluit een rijkdom in van bestaanswijzen, waaraan tezamen

de waarheid van het leven ontbreekt, sinds God om de zonde van de mensen Zijn schepping van de ijdelheid heeft onderworpen (Rom. 8: 20). Deze uit de dienstbaarheid te bevrijden van een bestaan, dat de waarheid van het leven mist, is het werk van Hem, die als Christus de zonden verzoend heeft en door de hiervoor geleden dood daarheen is gegaan, waar Hij het geheel van de wereld onder Zich heeft. In die mate nu, als Hij het menigvuldige van de bestaanswijzen, die de wereld in zich sluit, door Zichzelf vervult, zodat zij niet meer van wezenlijkheid ontbloot, maar door Hemzelf vervuld zijn, wordt God alles in allen. En de gemeente staat nu tot Hem, wiens werk dit tot in de verste toekomst is, in zo'n verhouding, dat Hij zonder haar ontbloot en leeg zou zijn van datgene wat Hem tot Christus maakt Zonder haar zou Hij niet Christus zijn, evenmin als het hoofd, dat geen lichaam heeft, hoofd kan zijn.

Zo heerlijk acht Christus Zijn gemeente en zo tedere liefde voelt Hij voor haar, dat Hij Zich zelf enigermate voor onvolkomen houdt, wanneer Hij niet met haar is verenigd en als wij niet met Hem, evenals het hoofd met het lichaam, verenigd zouden zijn als Zijn vervulling.

HOOFDSTUK 2

DE ELLENDE VAN DE MENSEN BUITEN CHRISTUS EN ZIJN ZALIGE STAAT IN CHRISTUS

II. Vs. 1-22. Het ontstaan en het bestaan van de Kerk. Ook hier leidt de apostel de gedachten, die zijn hart vervullen, in op concrete wijze, zodat hij onmiddellijk op de lezers het oog vestigt. Van het heden wendt hij zijn blik naar het verleden en stelt de leden van de gemeente hun vroegere toestand van de dood en de heerlijke nieuwe schepping, die aan hen heeft plaats gehad, voor ogen. Zij, die te voren heidenen waren, waren dood in hun zonden voor God, wandelden naar de eeuw van deze wereld, onder de heerschappij van haar overste, die in de lucht als zijn residentie had, vanwaar hij zijn verderfelijke invloed uitoefende en een heersende, alles met zich meeslependen tijdgeest teweeg bracht. Eveneens waren zij, die vroeger Joden waren, omdat zij hun vleselijke lusten opvolgden, van nature kinderen van de toorn. Deze nu, die aldus gesteld waren, heeft God in de rijkdom van Zijn genade uit de dood van de zonde opgewekt en tegelijk met Christus levend gemaakt en in het hemelse geplaatst. Wat hieruit volgt is aan de ene kant, in het bijzonder met het oog op de Christenen uit de Joden, het volgende: uit genade, niet uit de werken is de zaligheid ons ten deel geworden, opdat wij in nieuwigheid van het leven zouden wandelen en in alle goede werken (vs. 1-10). Vooral hebben de laatsten, de Christenen uit de heidenen, reden om zich te verheugen over het verkregen heil. Daarom moeten zij denken aan de verandering dat zij, die verre waren van alle leven, dat geluk aanbrengen kon, die zonder hoop en zonder God in de wereld waren, nu door het bloed van Christus tot de Kerk van God gebracht zijn; want Christus is de vrede, die de scheidsmuur van de wet door Zijn kruisdood heeft weggenomen en de beide delen van het mensdom, die als door een heining van elkaar waren gescheiden, tot een nieuwe, tot één mens heeft gemaakt. In Hem hebben zij, die van te voren verre waren en de anderen, die reeds nabij waren, door één Geest dezelfde toegang tot de Vader; en zo zijn ook de heidenen nu huisgenoten van God en met de Joden samengevoegd, als de levende stenen in de tempel van God van het Nieuwe Testament (vs. 11-22).

1. En a) u heeft Hij ook levend gemaakt, omdat u dood was, eensdeels u Joden door de misdaden, de overtredingen van de wet (Gal. 3: 19) en aan de andere kant, u, die heidenen was door de zonden. Overtredingen waren bij u, Joden, die de juiste weg heeft verlaten, die u door de wet aangewezen was en u heidenen leefde in zonden, u, die geen andere wegen dan die heeft gekend.

a) Rom. 5: 6. Kol. 2: 13.

Nadat Paulus in Hoofdstuk 1: 19 v. gesproken heeft van de grote kracht van God aan de gelovigen, die men kon leren kennen door hetgeen God aan Christus had gedaan, die Hij opwekte, verhoogde enz. wil hij nu met toepassing daarvan op de lezers, de laatsten doen voelen, dat God ook hen, toen zij dood waren in hun zonden, met Christus levend gemaakt heeft enz., dus ook aan hen die grote macht had bewezen. De zinsbouw wordt, voor nog het subject en het verbum wordt uitgesproken, door de toevloed van de gedachten van de relatieve zinnen in vs. 2 en 3 afgebroken, maar in vs. 4 door "maar" weer opgenomen, in welk vers dan het subject, in vs. 1 nog niet genoemd, wordt genoemd en gekarakteriseerd. In vs. 5 vinden wij verder het verbum, met herhaling van het object, dat echter ten gevolge van hetgeen in de tussenzinnen gezegd is, reeds in vers 4 in de eerste persoon is overgegaan.

Beide keren moet het een aanwezige toestand zijn, waaraan de goddelijke kracht ontruikt. Bij Christus is het een toestand, die het tegendeel was van het lichamelijk leven, waarin Hij van de geboorte af was geweest, bij ons een toestand, die het tegendeel is van de persoonlijke levensgemeenschap met God, waarin wij als door God geschapen moesten staan.

De Schrift kent een geestelijke dood (1 Joh. 3: 14. MATTHEUS. 8: 22. Luk. 15: 24) en een tweede dood (Openbaring 2: 11; 20: 6, 14; 21: 8, dus een soort van dood, die, zonder vernietigend te zijn, ook geest en ziel kan aangaan. De tweede dood is de toestand van een helse straf, die aan de andere kant van de eerste dood ligt. De geestelijke dood is de natuurlijke toestand van straf, die aan deze kant ligt, waarin ieder mens, afgezien van de genade, zich bevindt, dus een gevolg van de eerste zonde. Zegt men, dat deze geestelijke dood vervreemding van de inwendige mens van God, de Levende is, dan is daarmee minder gezegd, waarin die bestaat, dan wel waardoor die ontstaat. Hij moet bestaan in een oplossing overeenkomstig de lichamelijke dood en in een verdwijnen van het tegenwoordige leven, gelijk aan de dood. Zo is het ook; het inwendige van de mens werd, ten gevolge van de eerste zonde, door de dood aangegrepen, terwijl de vorige harmonische eenheid de vele krachten, die in het leven van geest en ziel in elkaar grijpen, zich oploste en terwijl het leven van de Geest naar Gods beeld en de afspiegeling ervan in de ziel verdwenen. Tot hertoe vervulde Gods liefde het willen, denken en voelen van de Geest. Dit drievoudige van God vervulde leven van de Geest was het heilige beeld van de Godheid in de mens. Toen echter Satanische gedachten over een liefdeloze God in de mens ingang vonden, toen trad vijandschap (Rom. 8: 7) in de plaats van de liefde en verstoring (1 Kor. 14: 33) in de plaats van de vrede. De krachten van de ziel, die in God vrede hebben, raakten in verwarring en ontbrandden in begeerlijkheid, die strijdt tegen God. De Geest was aan de liefde van God ontvallen en de ziel aan de heerschappij van de geest. Ons leven is sinds slechts een schaduw van leven en uit de grond van de natuur, waaruit het is opgegaan, strekken zich vele armen uit, die de vluchtende schaduw eindelijk in de duisternis van de dood wegslepen.

Het wil maar niet in de mens, die levend is, om zichzelf te beschouwen als dood door de misdaden en zonden; zwak te zijn, daartoe zou men nog eerder kunnen komen. En het is waar, het woord van God beschrijft ons ook soms als zwakken en zieken, die de geneesmeester nodig hebben; maar ook dat bedoelt de Geest van God niet, zoals de mensen het graag uitleggen. Zij noemen zich zwak, omdat zij zichzelf doof maken, dat zij weer kunnen herstellen en reeds ver op de weg van verbetering zijn, het woord van God bedoelt echter een zwakheid, waarbij eigen hulp geen plaats meer vindt, waar de hoop op genezing alleen berust op de nabijheid en het al kunnen doen van de Geneesheer. Zo zeker als het lichaam zonder ziel dood is, zo zeker is de ziel zonder geest dood. Zij heeft wel een natuurlijk leven en daaruit krachten, verstand, wil, overleg; zij kan dat ook uit en door middel van de zintuigen en leden van het lichaam; maar God te kennen en Hem lief te hebben, Zijn waarheid te erkennen, het tijdelijke en het eeuwige met elkaar te verbinden, hoop van het eeuwige leven te koesteren, dat alles is voorbij en wat daarvan zich aan de doden mens opdringt, vindt veel tegenstand. De wandel en de werkzaamheid, waarmee men gewoonlijk deze dood bedekt, maakt het onheil niet minder, maar integendeel gevaarlijker.

2. In welke zonden u, Christenen uit de heidenen, eertijds gewandeld heeft naar de eeuw, de periode, de tijdsomstandigheid van deze tegenwoordige boze (Gal. 1: 4. Rom. 12: 2. 1 Kor. 11: 12 wereld (Tit. 3: 3), naar de overste van de macht van de lucht, als opperhoofd van de boze machten onder de hemel (Hoofdstuk 6: 12). U wordt namelijk van de geest, die in deze boze machten werkt, geleid en gedreven (1 Kor. 12: 2), een geest, die nu, nadat u van hem bevrijd bent en daarentegen Christus deelachtig bent geworden, wel niet meer in u werkt,

maar wel in de kinderen van de ongehoorzaamheid, die het Evangelie niet willen gehoorzaam worden, maar er zich tegen verzetten (Hoofdstuk 5: 6. Kol. 3: 6).

a) 1 Kor. 6: 11. b) Joh. 12: 31; 14: 30; 16: 11.

De apostel laat hier een nadere voorstelling volgen van de geestelijke dood, die bij de lezers was en beschrijft nu eerst het zondige leven, dat vroeger de Christenen uit de heidenen leidden. De uitdrukking "in zonden wandelen" is zeer opmerkelijk. Die wijst toch op een toestand, waarin de zonde hun levenssfeer was geworden. Door de bijvoeging "naar de eeuw van deze wereld" wordt gewezen op de macht, waardoor de zondaars beheerst waren. Het zondige leven in de wereld is namelijk niet gehele teugelloosheid, zuiver anarchie, integendeel, die de zonde dient, wordt gedreven door krachten en machten, die te verschrikkelijker en onweerstaanbaarder werken, hoe meer zij georganiseerd zijn en die de individuen, waarop zij hun invloed uitoefenen in een systeem van boze en verderfelijke invloeden omwikkelen, waaruit de individuele tegenstand zich niet meer kan losmaken.

Deze wereld, de tegenwoordige boze wereld, die in het midden ligt tussen de verleden zeer goede en de toekomstige, zeer heerlijke en welker loop van geslacht tot geslacht, van de oordelen van de zondvloed ten tijde van Noach tot aan de gerichten van het vuur op de jongste dag dezelfde aard openbaart, deze wereld werkt met toverachtige macht op haar kinderen. Usus est Tyrannus, het gebruik is een tiran, de ergste vijand is de wereld-mode, is om op de brede weg te wandelen naar de manier van de vaders (1 Petrus 1: 18). Zo als de moeder "wereld" haar kinderen voorgaat, zo lopen zij achterna, geketend aan drievoudige strikken van wellust (1 Joh. 2: 16) en vast geboeid aan deze vergankelijke wereld, die met haar vergankelijke genietingen hun enig vaderland is, laten zich de mensen van deze wereld, die hun deel hebben in dit leven (Ps. 17: 14), misleiden ten opzichte van het geluk van hun ziel, die voor de eeuwigheid geschapen is. Onbegrijpelijk zou dit bedrog zijn, als niet achter de wereld Een stond, die haar loop dreef en inspireerde. De god van deze wereld, zo noemt Paulus de satan (2 Kor. 4: 4), zoals de Heere hem de vorst van deze wereld noemt (Joh. 12: 31; 14: 30), omdat hij krachtens eigen boosheid de loop van deze verleide wereld beheerst. Hier nu verkrijgt de vorst van deze wereld een naam, die zeer geschikt is om ons tot vurige dank op te wekken voor de genade van onze Heere Jezus Christus, die ons verlost heeft van de macht van het duivel. Die naar de eeuw van deze wereld, naar de tijdgeest wandelen, wandelen tevens naar de "overste van de macht van de lucht." Het zou nu ontzettend juist met de zonde, die macht van de natuur over den mens overeenstemmen, als de aartsvijand van God en de mensen, wiens wezen de zonde is, op zodanige manier in de lucht heerste, dat hij zelf door middel van de lucht, de levensvoorwaarde van alles wat natuurlijk leven heeft, zijn vergiftende, dodende macht over alles uitoefende, wat zich niet van de overste van de macht van de lucht (vgl. Kol. 1: 13) laat redden en overbrengen in het rijk van de genade, waarin de lucht van de levendmakende Geest van Jezus Christus waait. Zoals wij echter bij dit rijk van de genade niet spreken van de natuurlijke, stoffelijke lucht, maar van een lucht van de geest, zo voegt onze tekst ook bij de woorden "naar de overste van de macht van de lucht" dadelijk "van de geest, die nu werkt in de kinderen van de ongehoorzaamheid." De levenslucht dus, waaruit de kinderen van de ongehoorzaamheid hun levensadem hebben, is niet die van de wind, maar een door de geest bewogen lucht. Niets kentekent echter de geest, die uit de door de duivel vervulde atmosfeer afkomstig is, op zo vreselijke wijze, als zijn werk in hen, wie hij, de god van deze wereld; de ogen dermate heeft verblind, dat zij het heldere licht van het Evangelie niet zien, ja zelfs opstandelingen worden tegen het woord van de waarheid (2 Kor. 4: 4. 2 Thessalonicenzen. 1: 8). De Efeziërs, die gelovig waren geworden, konden de boosheid en schandelijkheid van hun vroegere dienstbaarheid onder de duivel niet grondiger

leren kennen, dan dat zij het werk van de duivelse tijdgeest in de gelovigen zagen en tot zichzelf zeiden: deze vijand van onze zaligheid hebben wij eertijds ook gediend; door deze onreine geest, die nu de mensen van de wereld vervult, zodat zij tegen het Evangelie opstaan en woeden, hebben ook wij ons laten leiden!

Pas dan erkent de mens het kwade in zijn gehele diepte en in al zijn vreselijkheid, wanneer hij begrijpt, dat zijn verdorvenheid in hem niet op zichzelf staat en dat de verdorvenheid van de mensen als een geheel beschouwd, niet enkel is een gemis van het goede. Door elke kwade neiging in zijn binnenste staat de zondaar in wezenlijk en nauw verband met de gehele macht, die aan de verwoesting van het rijk van God, aan de vernietiging van alle heil voor Gods schepselen werkt; hij geeft zich daardoor over in de dienst van een macht, die veel machtiger is dan onmachtige mensen van vlees en bloed en veel meer beslissend en hardnekkig strijdt tegen het rijk van licht en leven.

"Naar het beloop van deze wereld", d. i. naar de manier van leven die de mensen, die niet in Christus geloven, volgen.

3. Onder welke kinderen van het ongeloof of van de ongehoorzaamheid (volgens andere verklaring waarin overtredingen vs. 1) ook wij Christenen uit de Joden (Rom. 2: 17 vv. ; 3: 9 vv.), allen eertijds verkeerd hebben in de begeerlijkheden van ons vlees, doende de wil van het vlees, dat naar genot zoekt en van de eigenwillige gedachten; en wij waren van nature, naar onze eigen en persoonlijke toestand (Gal. 4: 8), als wij afzien van hetgeen Gods genade aan ons gedaan had, kinderen van de toorn een prooi van Gods toorn (Rom. 1: 18; 2: 8 v. 2 Sam. 12: 5 a), zoals ook de anderen, die zondaars uit de heidenen zijn (Gal. 2: 15. Rom. 3: 9).

De vorige woorden waren tot de Christenen uit de heidenen gericht. Hier gaat Paulus tot de Christenen uit de Joden over en zegt van hen, dat zij vóór hun bekering ook onder de kinderen van de ongehoorzaamheid gewandeld hadden in de boze begeerlijkheden van het vlees. Hiermee is, evenals vroeger met het "wandelen naar de eeuw van deze wereld" enz., de voortdurende levensrichting beschreven in tegenstelling tot geïsoleerde zondige handelingen.

Het "verkeren" wijst meer op een onrustig, strijdlustig rondgaan, het "wandelen" meer op een gewoon voortleven. Ook de nadere aanwijzing "in de begeerlijkheden van ons vlees" verscherpt de gezegden. Daar (vs. 2) wordt meer gesproken over de uitwendige invloed, hier over inwendige begeerte.

De wil van het vlees en de wil van het verstand verenigen zich bij hen, die verkeren in de begeerlijkheden van hun vlees, tot een boze zweer. In de aanvang kunnen wel vlees en verstand een poos met elkaar in strijd zijn; het verstand klaagt de lusten van het vlees aan als laag en de mens vernederend, maar geeft geen kracht om zelf vrij te worden; en het vlees verwijt aan het verstand dit zijn onkunnen doen en de daaruit voortvloeiende valsheid van zijn aangemattigde deugden. Zo maken deze beiden liever vrede met elkaar, het verstand verzoent zich met het vlees en helpt zijn lusten rechtvaardigen en verontschuldigen, geeft er een betere schijn aan en het vlees kruipt ook terwille van het verstand soms in een gedaante, die niet al te lomp er uitziet. Dat levert de mensen af, die beiden de wil van het vlees en van het verstand of van de gedachten doen.

Alleen van het heidendom zegt de apostel, dat het zich bevindt onder de invloeden van de duivel en van demonische machten; daarentegen is ook de Jood onder de macht van het vlees met zijn lusten en begeerlijkheden, onder de vleselijke neigingen van zijn wil en de

bewegingen van de gedachten gevangen. Ook hij staat, wat zijn natuurlijke toestand aangaat, onder het goddelijk oordeel en heeft geen voorrang boven de heidenen, die van het rijk van de duivel een onderdaan is.

De algemene parallel in het "kinderen van de toorn" tussen Joden en heidenen getrokken, zou in zich en ook in verhouding tot de verdere ontwikkeling van vs. 11 af iets onjuist, iets ongepast hebben. Het komt de apostel voor, dat de algemene gedachte ten opzichte van hen en zijn volk moet worden beperkt en hij doet dit door de bijvoeging "van nature", omdat hij denkt aan iets, dat de Joden is gegeven, volgens hetwelk zij geen kinderen van de toorn hadden hoeven te zijn. En dat is de toestand, die zij bezaten als een door God gestichte staat met zijn verbonden van de belofte en de daaruit voor hen voortkomende hoop van de Verlosser een bezitting, die hen van de heidenen scheidde, waarin zij een werkelijke voorrang bezaten en waardoor zij iets anders konden en moesten zijn dan kinderen van de toorn, dat zij zeker van nature waren evenals de anderen.

De vroegere farizeeër Paulus, die naar de rechtvaardigheid, die in de wet is, onstraffelijk was (Fil. 3: 6), plaatst zich gewillig naast de mannen van Efeze, die vroeger tovenarij bedreven (Hand. 19: 19). Bij al het grote onderscheid tussen de vroegere wandel van hem en van hen, vindt hij toch tussen zichzelf en hen geen onderscheid daarin, dat zij beiden de wil van hun vlees en van hun gedachten deden - bij in het voeden van zijn zelfzucht met de onverstandigen roem van wettische gerechtigheid, zij in het mesten van hun zelfzucht met de schandelijke eer van een echt Efezische aard.

Dit is een hoofdplaats tegen allen, die de erfzonde loochenen. Wat van nature in ons is, dat is toch zeker overgeërfd. Maar nu zegt Paulus, dat wij van nature allen aan het oordeel onderworpen zijn. Zo hebben wij dan ook allen van nature zonde, want onschuldigen veroordeelt God niet. Wie dus beweert dat de erfzonde niet wezenlijk zonde is, die weerspreekt de woorden van Paulus. Ook is het niet te verwonderen dat God de ons van anderen aangeboren verdorvenheid ons als zonde toerekent. Hij ziet de nog verborgen zonde en spreekt daarover zijn vonnis. Ook dit kan niet bevreemden, dat hij de Joden zoals de overigen kinderen van de toorn noemt, ofschoon zij het gezegende volk waren. De natuur is in allen dezelfde, slechts daarin onderscheiden zich de Joden, dat God hen uit kracht van Zijn belofte van het verderf redt. Dit echter is de daarbij komende genezing en niet de oorspronkelijke toestand. Voorts, omdat toch onze natuur door God is geschapen, hoe komt het dan, dat wij van nature kinderen van de toorn zijn? Er is een tweevoudige natuur: de eerste is de oorspronkelijk door God geschapen, de tweede is de verdorvene. De verdoemenis gaat dus niet van God uit, maar van de verdorven natuur, omdat wij nu niet geboren worden zoals Adam geschapen werd, maar als een verdorven zaad uit een verbasterde mens.

Het zij dus verre, dat het tot een verwijt tegen de Schepper zou wezen, wanneer wij zeggen: wij zijn van nature kinderen van de toorn, zoals het evenmin een verwijt tegen Hem is, wanneer wij de ene van natuur doof, een ander blind, een derde onnozel of vergeetachtig, of driftig noemen. Die allen zijn gebreken van het lichaam of van de ziel, die beiden goed door God waren geschapen, maar die naar Gods verborgen maar rechtvaardig gericht verdorven zijn geworden. God is dus niet de oorzaak van het verderf, maar van de natuur en zeggen wij ook met recht, dat de duivel de oorzaak van de zonde is, dan zou de mens, een redelijk wezen, Gods evenbeeld, toch nooit aan zijn heerschappij zijn prijs gegeven, was het niet geschied door Gods rechtvaardig gericht, wegens de aangeboren zonde.

God schept niet de opeenvolgende geslachten van de mensen telkens opnieuw naar Zijn beeld en Zijn gelijkenis. God heeft de mens, in de mens de mensheid, naar Zijn beeld en gelijkenis geschapen. God heeft de mens en in hem de mensheid ten goede beproefd, opdat zijn ingeschapen heiligheid zich tot gehoorzaamheid ontwikkelen zou. De mens en in hem de mensheid is ongehoorzaam geworden en heeft zo Gods rechtvaardige toorn zich over het hoofd gehaald. Onder deze toorn ligt de mensheid, komen natuurlijk ook haar nieuwe geslachten tot het aanzijn, leeft elk zich in haar ontwikkelend persoon, die niet of nog niet heeft aangegrepen het door God gegeven middel om met God verzoend te worden. Hij is een kind van de toorn, die niet of nog niet met God verzoend en zo opnieuw een kind van God is. De tegenwerpingen tegen deze leer zijn voornamelijk gezocht in de eigenschappen en het wezen van God, zoals men zich die voorstelt. In de eerste plaats zegt men: God kan niet boos zijn! God is liefde! Wij laten daar de klare en elke lezer zonder twijfel voor de geest komende uitspraken van de Schrift, waarin van de toorn van God gewaagd wordt. Voor ditmaal onderzoeken wij slechts in hoeverre het denkbeeld van Gods toorn met een waardige voorstelling van Zijn wezen voor het eerbiedig verstand verdraaglijk is en zijn uitdrukking heeft in geschiedenis, natuur en ervaring. Zeker, als het denkbeeld van Gods toorn noodzakelijk met zich bracht het begrip van een in God heftige, woeste, onaangename gemoedsbeweging, een hartstochtelijke opwelling of uitbarsting, die de vrede inwendig verstoort en als de toorn van zondige mensen meestal onevenredig is aan het voorwerp, dat de ergernis opwekt, dan kunnen wij ons in de allervolmaaktste, onveranderlijke en volkomen zalige God volstrekt geen toorn voorstellen. Maar het zal toch wel niet anders dan voor God beledigend zijn, als wij de heidense leer omhelzen, die bij het verdwijnen van de Christelijke ernst zich ook in de Christenheid weer heeft ingedrongen, volgens welke elke aandoening van buiten aan het goddelijk Wezen vreemd moest zijn en daarom de verhevenste en Gode behagelijkste toestand in een volkomen onverschilligheid gezocht werd; een leer, die haar schadelijke gevolgen rijkelijk heeft uitgebreid over al die betrekkingen, waarin mensen Gods plaats bekleden. In God is liefde, voor alles wat door Hem geschapen is en in Hem blijft, of, met Hem verzoend zijnde, tot Hem terugkeert. In God is een heilige afkeer van al wat zich buiten en tegenover Hem plaatst. Zijn heilig wezen is tegen de zonde en de zondaar als zodanig gekeerd, zoals Zijn liefde toegekeerd is aan de goede en de met Hem verzoende. Gods liefde is een werkzame, zich over alle voorwerpen uitstortende en die vervullende kracht; Gods heilige afkeer, Gods toorn, een werkzame, zich tegen haar voorwerpen straffend kerend. Het kan niet anders, als God niet slechts is, maar leeft, maar werkt en Zich openbaart. Dat God metterdaad werkzaam liefheeft, zien wij in de schepping, plaatsing, opvoeding van de mens allerbijzonderst. Dat God metterdaad werkzaam de zonde verafschuwt, zien wij in het vonnis, over de eerste zonde uitgesproken en voltrokken. De bezoldiging van de zonde is de dood: de mens zondigt, de mens sterft. De hele mensheid, die in de zonde één is, is het zo ook in de dood. De dood gaat zoals de zonde door tot alle mensen. Is zij met haar gehele spits en voorhoede van ziekten en kwalen een bewijs, dat de mensheid onder een toegevende liefde, of dat zij onder de heilige toorn van God verkeert? Ach, als wij al onder louter bewijzen van Zijn liefde konden gezegd worden te leven, niemand zal de profeet Mozes betwisten, dat ons sterven als zodanig een openbaring is van Zijn toorn. Maar ons gehele leven is voorbereiding tot sterven en de ellende niet aan ziekte en dood bepaald. God kan dus toornen, want Hij doet het metterdaad. Of, als Hij het niet doet, de zonde zelf, de natuur, de elementen, een wreedaardig noodlot, toornen Zijns ondanks en hij, die niet toornen kan over de zonde, kan niet genoeg liefhebben om de ellende te stuiten. Lasterlijk denkbeeld. Nee, Hij heeft te veel lief om slechts de ellende te stuiten; Hij heeft lief genoeg om ze te laten bestaan, om ze te regelen, om ze te leiden tot Zijn oogmerken en de prikkel eruit weg te nemen, totdat zij geheel opgeheven worden kan. Hij heeft ook lief genoeg om te toornen, om de vloek uit te spreken en te openbaren over enkele uitstekende ongerechtigheden niet slechts, maar over het

wezen van de zonde en al wat om en aan haar is, opdat Zijn heelal niet een hel wordt van wanorde en kwaad, opdat Zijn mensheid zich bekeert en leeft en een paradijs zoekt, niet van onbeperkte zondenlust, maar van heiligheid en vrede! Maar als God toornen kan over daadzonde, hoe kan Hij het tegen de aangeboren, die naar alle uitspraken van onze rechtvaardigheid niet toerekenbaar is aan haar voorwerpen? Hoe kan Hij het laten? Zijn gehele wezen is getuigenis tegen alle zonden en van elke openbaring ervan; Zijn heiligheid straalt dreigend en bestraffend tegen haar wezen uit. Als u de geboorte in zonde, als wij de aangeërfde smet van de kleine kinderen zou willen loochenen, alle pijnlijke kinderkreten van de wereld verheffen zich om hun deel aan de schuld van de mensheid uit te roepen, alle kindertranen, kinderziekten, kindertranen brengen u tot zwijgen. De dood is niet dan de bezoldiging van de zonde en het derde deel van de mensheid sterft in de tederste leeftijd. Maar u moppert tegen uw bestaan en acht het onrechtvaardig in God, u met een zondige aanleg en met de zware last van een schuld te hebben doen geboren worden, op een aarde, die onder de vloek ligt, om niet verlost te worden van die schuld, dan door deze uw aangeboren aard te verfoeien, en niet redbaar te zijn dan door een vernieuwing, die van Hem moet komen en door een keuze, die Hij u stelt. Ongelukkige, met hetzelfde recht roept de blindgeborene God ter verantwoording, dat hij niet ziende, de zwak naar het lichaam, dat hij niet sterk, de kreupel, dat hij niet met het gebruik van de voeten begaafd is; klaagt de arbeidzame ploeg-os, tot medearbeid met u gedoemd, de hemel aan, dat hij geen ontembare woudezel is; beklaagt zich de rups, dat zij niet dan door gedaanteverwisseling als vlinder ten hemel kan stijgen. Vóór u geboren was had u geen recht en nu zich het bent, mag u dood of leven kiezen tot uw lot, dat geen noodlot is. Zeg niet, dat u liever niet was, een ernstige wenk van de dood zou zich logenstraffen. Zeg niet, dat u liever geen zondaar was, uw gehele zijn toont het tegendeel. Zeg niet dat God u geen bewustzijn van het goede gelaten heeft, dat Hij u niet gegeven heeft het te kennen en te erkennen; maar zeg dat uw hart ertegen opkomt het te kiezen ten koste van het kwade! Zeg niet, dat God u verlossing door Zijn Zoon en wedergeboorte door Zijn Geest weigert, maar zeg, dat u tot heden toe het offer van de begeerlijkheden, de verloochening van de wil van het vlees en van de gedachte geweigerd heeft! Zeg niet, dat het denkbeeld van een van nature een reeds door uw betrekking tot de mensheid op u rustende schuld, u de moed beneemt om uw verlossing en zaligheid bij het kruis te zoeken. Gedoopten in de naam van de Vader en van de Zoon en de Heilige Geest! zeg het niet. Belijdt veeleer dat u het bewustzijn van deze schuld wel behoeft, om u een gevoel van uw ellende te geven, krachtig genoeg dat het u zich drijft tot Hem, die daar roept: komt allen tot Mij, die vermoeid en belast bent en Ik zal u rust geven!

4. Maar God, die rijk is in barmhartigheid jegens zulke ellendigen en verlorenen als wij waren, door Zijn grote liefde, waarmee Hij ons in Zijn Zoon liefgehad heeft, heeft aan die drang van Zijn liefde willen voldoen.

5. Ook toen wij beiden, Joden zowel als heidenen, dood waren door de misdaden en de zonden, waarin wij verkeerden (vs. 1-3), a) heeft ons, door een nieuw leven in ons teweeg te brengen (Kol. 2: 13), levend gemaakt met Christus. Zo dan, bedenk het wel en laat het nooit worden voorbijgezien (1 Kor. 15: 10): b) uit genade bent u zalig geworden.

a) Rom. 6: 8; 8: 11. Hand. 15: 11. Tit. 3: 5.

Gods barmhartigheid neemt ellende en dood weg. Zijn liefde treedt zelfs in de plaats van de toorn, maakt zalig, verlost en redt.

Na de uitspraak over rijkdom in barmhartigheid noemt Paulus nog de grote liefde van God. Hij had die rijkdom eerst genoemd, om het verband tegenover de toestand van de dood, waarin de volkeren, heidenen en Joden, waren. Hij voegt er die grote liefde bij, omdat in de mens in het geheel geen grond voor zijn zaligheid te vinden was. Barmhartigheid was in God als beweging van Zijn liefde, die tot Zijn wezen behoort; echter was de gehele volheid van Gods liefde nodig, zou de mens worden geholpen.

God kon degenen, die dood zijn door de zonden niet liefhebben, nog veel minder met grote liefde liefhebben; maar in de rijkdom van Zijn barmhartigheid, in de volheid van Zijn liefde had Hij hen lief, die van Hem waren afgefallen, in Christus en liet Hij ze ontwaken tot een nieuw zalig leven.

Wat het woord "levend gemaakt" betekent, blijkt uit de tegenstelling tot het "dood door de misdaden". De Christenen waren vóór hun bekering niet in fysische, maar in geestelijke zin dood, zo kan natuurlijk ook hun weer levendmaking niet, zoals sommige uitleggers willen, als een fysische (op de jongste dag), maar alleen als een geestelijke worden beschouwd. De apostel breekt nu hier zijn rede af met de parenthetische tussenzin: "uit genade bent u zalig geworden", omdat het bewustzijn van het nieuwe leven, dat in gemeenschap met Christus is ontvangen in tegenstelling tot de vroegere toestand van de dood, hem dringt tot een blij en dankbaar gevoel voor de goddelijke genade, waaraan de gezegende ervaring uitsluitend te danken is.

Dood door de misdaden is hier niet te zeggen onder de verdoemenis van de dood, of de dood onderhevig om onze misdaden, maar zo onder de macht en heerschappij van de zonde, zo hulpeloos in die staat, waarin wij om onze afwijking door het rechtvaardig oordeel van God waren overgegeven, dat wij niet meer gedachten, hoop of bekwaamheid hadden, om daaruit te raken, dan mensen, die dood en begraven zijn, hebben, om uit het graf uit te gaan.

6. En heeft ons door onze latere opstanding te waarborgen (2 Kor. 5: 5. Rom. 8: 11), ook opgewekt, zodat het evengoed is als was deze grote daad reeds aan ons geschied (2 Kor. 4: 14) en heeft ons met Hem, die Hij bij Zijn hemelvaart aan Zijn rechterhand in de hemelen heeft geplaatst (Hoofdstuk 1: 20), ook gezet in de hemel, waarin wij ons nu nog wel niet persoonlijk bevinden, maar wel in Christus Jezus, die ons hoofd is en die eens al Zijn leden tot zich trekken zal (Kol. 1: 18. Joh. 12: 32).

Te weten God de Vader heeft de gezegende Verlosser ten onloochenbaren bewijze, dat Hij in Zijn voldoening volkomen berustte, uit de dood opgewekt en in de hemel onnadenkelijk verheerlijkt. Nu heeft Christus ons, die in Hem geloven, hetzij Joden, hetzij heidenen van oorsprong, zowel in Zijn opwekking en verheerlijking, als in Zijn lijden en sterven, vertegenwoordigd. Daarom is de opwekking van de Verlosser als ons hoofd, een onwraakbaar bewijs dat wij in Hem, als onze borg, de dood overwonnen hebben en ter verkrijging van een volkomen gelukzaligheid door Zijn kracht opgewekt zullen worden; evenzo is ook Zijn hemelvaart voor ons een onderpand, dat wij eens zijn zullen daar Hij is, om Hem in Zijn heerlijkheid, elk naar Zijn mate, gelijkvormig te worden (Verg. Rom. 4. 1 Kor. 15). Al dit heil heeft God ons aanvankelijk geschonken om het namaals volkomen te genieten.

Hier is meer dan behoefte, meer dan verlangen, meer dan een hoop, die zou kunnen teleurstellen. Hier is zekerheid, die de hemel als een aangewezen, als een onontvreemdbaar deel beschouwt. Reeds geniet zij het toekomstig bezit bij voorbaat. Of moet de hemel niet reeds begonnen zijn zijn zaligheden, zijn kalmte althans uit te storten in dat hart, dat

verklaart: God heeft mij gezet in de hemel? En het is geen verklaring, in een ogenblik van voorbijgaande opgewektheid, in een uur van hoge verrukking afgelegd: lees haar in het verband en u zult zien, dat zij niet minder is dan de uitdrukking van een onwrikbare overtuiging met een hele reeks, niet van sluitredenen, maar van feiten in wettig verband. Zie wat aan zijn betuiging voorafgaat. Hij kent kinderen van de ongehoorzaamheid, kinderen van hun eeuw, door hun zedelijk bestaan aan geesten verwant, die geen hemelgeesten zijn, wier leven een wandel, wier leven een dood is in misdaden en zonden; onder degenen betuigt hij verkeerd te hebben, van deze betuigt hij een geweest te zijn, een kind van de toorn, zoals zij. Vanwaar dan nu de hemel in zijn hart, vanwaar de zekerheid van de hemelse zaligheid? Heeft opvoeding, heeft oefening, heeft inspanning, heeft een opgetogen staren op een volmaakt ideaal of aantrekkelijk voorbeeld een beter ik in hem te voorschijn geroepen? Heeft hij zijn hart gezuiverd en kan hij zeggen: ik ben rein van mijn zonden? Nee, maar hij heeft leren geloven in de reinigende kracht van het bloed van Jezus Christus, hij heeft die ondervonden. Met Christus, die voor zijn zonden gestorven is, is hij van de zonde afgestorven, door de kruisiging van het vlees, in welke begeerlijkheden en naar welke wil hij gehandeld had. Hij heeft God leren danken in Christus Jezus, zijn Heer en Verlosser; dat is hem het nieuwe leven geworden. Zo is hij door de genade van God met Christus uit zijn dood levend gemaakt en opgewekt tot het leven, waarin men met Christus voor God leeft; tot het leven, waarin men voor de hemel leeft, de hemel in het oog houdt, van welke zaligheid het hart vervuld is, de hemel, die Christus voor hem ontsloten heeft, waarin Christus hem is voorgegaan, waar Christus hem plaats bereidt, hem wacht; waar reeds nu zijn hart bij zijn schat, bij zijn Heer is: God heeft mij ook gezet in de hemel, in Jezus Christus.

7. Opdat Hij zou betonen in de toekomstige eeuwen, als de voltooiing van al Zijn raadsbesluiten plaats heeft, de uitnemende rijkdom van Zijn genade door de goedertierenheid over ons, door de grote daden van Zijn liefde, die Hij dan aan ons zal hebben bewezen in Christus Jezus (Kol. 3: 3 v. 1 Joh. 3: 2)

God heeft ook met Christus, dat is ten gevolge van de wonderbare vereniging, die tussen de verlorene en de Verlosser bestaat, de bekeerden opgewekt en in de hemel of in het hemelse geplaatst (vgl. Rom. 6: 6 vv. Fil. 3: 20). Wat eerst ten tijde van de volmaking in volle heerlijkheid de Christen ten deel zal worden, dat bezit hij, hoewel nog onontwikkeld en onvolkomen, reeds met de daad. Hij leeft, in gemeenschap met de opgestane en verheerlijkte Verlosser, diens leven reeds op aarde. Hoewel deel hebbend aan het lijden van deze tijd (Rom. 8: 17 v.), heeft hij toch reeds hier een voorsmaak van de toekomstige heerlijkheid; reeds hier is hij een burger van het koninkrijk van de hemelen. En wat nu reeds in het bezit van de Christen is, dat zal zich ook in de toekomstige tijd ten volle openbaren.

Het is wel waar, dat de gehele tijd van de genade van het Nieuwe Testament een tijd is van de betoning van de goedheid, liefde en vriendelijkheid van God in Christus Jezus en niet ten onrechte heeft een godzalig leraar van de kerkgeschiedenis de loop daarvan door de eeuwen heen als een vervulling van het apostolisch tekstwoord voorgesteld. Toch zal eerst door de toekomstige goedheid van God over ons de tegenwoordige rijkdom van genade duidelijk aan het licht komen.

Opmerkelijk is de herhaling van de naam van Christus in de slotwoorden "in Christus Jezus". De apostel wil, dat men geen genade noch liefde van God verwacht dan alleen door de bemiddeling van Christus.

8. Met het volste recht heb ik zo-even gesproken van de onnaspeurlijke rijkdom van de genade van God door Zijn goedertierenheid over ons in Christus Jezus, want uit genade bent u, beide u, die te voren Joden en u die van te voren heidenen was, zalig geworden, zoals ik u dat reeds in vs. 5 herinnerde. En u bent dat in onderscheiding van de kinderen van de ongehoorzaamheid, die de zaligheid verworpen hebben (vs. 2), geworden door het geloof, waarmee u de zaligheid, u aangeboden, heeft aangenomen; en dat u gelovig en dus zalig geworden bent, is niet uit u, a) het is integendeel Gods gave (Joh. 6: 29. Fil. 1: 29. 1 Kor. 4: 7

a) MATTHEUS. 16: 17. Efeze 1: 19.

1) Het woord "geloof" is in de Griekse taal van het vrouwelijk geslacht, terwijl het woordje dat in het onzijdige staat. Het "dat is Gods gave" kan dus niet alleen op "geloof" zien; het slaat terug op de hele voorzin "zalig geworden uit het geloof", niet op "zalig geworden" alleen, zoals sommigen willen, die het geloven voor een daad van de mens alleen houden. Een dergelijke verklaring zou onzin zijn; is het zalig worden een gave en is het zalig worden door het geloof, dan moet ook het geloof een gave zijn.

Paulus heeft de vrijmachtige uitverkiezende liefde van de Vader gepredikt als de fontein, waaruit de zaligheid van de kerk met alles wat daartoe nodig was, gevloeid is. En waarom? Om hieruit het belangrijke besluit te trekken, dat de Efeziërs alleen uit genade waren zalig geworden door het geloof. Dat de zaligheid Gods werk was en dat zij die ontvangen en aangenomen hadden door het geloof. Dat het werk, de naam, de roem van de mens, hierbij niet in aanmerking kwamen, maar uitgesloten waren en tot in eeuwigheid uitgesloten bleven. Dat hun daarom niets anders betaamde dan de Vader te verheerlijken, wiens liefde hen zalig maakte; de Zoon, wiens genade dit voor hen verwierf; de Geest, wiens gemeenschap hen dit meedeelde. "Uit genade bent u zalig geworden", zo herhaalt Paulus de woorden, al vs. 5 gesproken. Het was genade, die hen met alle zegeningen in de hemel in Christus Jezus gezegend had; want van vóór de grondlegging van de wereld had de Vader hen in Christus uitverkoren, om hen naar Zijn vrijmachtig welbehagen tot kinderen aan te nemen. Het was genade, waardoor Hij tot dat einde de Zoon van Zijn eeuwige liefde stelde tot een Hoofd en Erfgenaam over alle dingen, opdat deze als Middelaar en Borg de verzoening van de wereld en de zaligheid van de uitverkorenen op Zich zou nemen. Want de zonde kwam tussenbeide, maakte scheiding tussen God en de gevallen mens, tussen hemel en aarde. En die scheiding was een onbetaalde schuld hier beneden en een volmaakte rechtvaardigheid daarboven; de mens hier op aarde, in vijandschap levend tegen de eer en de dienst van de Heere en liggend onder een geschonden wet in zijn geweten en de Heilige Engelen daarboven, hun vermaak vindend in de wil van God. Maar Christus is in de volheid van de tijden gekomen, om die dubbele scheiding weg te nemen en weer alles tot een te vergaderen, beide dat in hemel en op aarde was. Ofschoon Hij de eeuwig gezegende Zoon was, het Woord, waardoor alles gemaakt is en waardoor de Vader alle dingen draagt, zo heeft Hij nochtans gehoorzaamheid geleerd, de gestaltenis van een dienstknechts aangenomen hebbend. Hij heeft Zich het oor laten doorboren, het lichaam toebereiden door de Vader en zo is Hij, die heerlijkheid bij de Vader had, eer de wereld was, als het Lam van God, dat de zonde van de wereld draagt, zonde voor ons gemaakt, opdat wij rechtvaardigheid van God in Hem zouden zijn. De straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem. En dit alles uit genade. Geen zondaar had het Hem gevraagd, geen engel had dit durven bidden, geen voorgezien geloof noch goede werken bewogen de Vader of de Zoon; want "vijanden zijnde, zijn wij met God verzoend door de dood van Zijn Zoon." Maar nog meer. Het was genade, waardoor de Efeziërs dit "woord van de waarheid, namelijk het Evangelie van hun zaligheid, gehoord hadden." Zij waren daarvoor niet naar Jeruzalem gereisd, waar de Christus hun zonden in Zijn lichaam gedragen had aan het hout,

maar God had het tot hen laten brengen. En hoe vond dat Evangelie hen? "Wandelend naar de eeuw van deze wereld, onderworpen aan de overste van de wereld, namelijk de duivel, doende de wil van het vlees en van de gedachten. " En in zo'n toestand kwam de Heere hen bidden, vermanen, roepen om zich met Hem te laten verzoenen, door het geloof in dat volbrachte werk van de zaligheid. Bepaaldelijk drukt de apostel hierbij uit het geloof. Terwijl hij in het vijfde vers alleen gezegd had: uit genade bent u zalig geworden, om aan te tonen dat God hun zaligheid uitgewerkt had, onafhankelijk van hun geloof, zo toont hij hier, dat het geloof het enige middel is tot zaligheid; uit genade bent u zalig geworden door het geloof. De zaligheid, zoals die ligt in de kennis van God en in de kennis van de weg van de verzoening met God, was dus in het Evangelie en zijn beloften tot de Efeziërs gekomen. Maar daarbij had de Heere het niet laten blijven. Hij maakte hen deelgenoten van die zaligheid door het geloof. Door de misdaad van één, namelijk Adam, waren velen gestorven. Ook de Efeziërs waren met de gehele wereld voor God verdoemelijk geworden, zij waren dood in zonden en misdaden, dat is: onder de heerschappij van de zonde lagen zij gevangen, onbekwaam om iets goeds te denken of te werken uit zichzelf en niemand van hen kon tot Jezus komen, terwijl Hij in het Evangelie tot hen kwam, als de Vader, die Hem gezonden had, hen niet trok. Maar Hij trok hen, omdat Hij hen lief gehad had met een eeuwige liefde. Hij maakte hen levend, omdat zij geestelijk dood waren. Hij verbrak door de kracht van het Evangelie de vijandschap van hun harten, opende die door de almachtige werking van de Heilige Geest, verenigde hun verstand en hun wil met de verkondiging van de gekruiste Christus en verzegelde het getuigenis daarvan als een levendige en krachtige waarheid binnen in hen. Door de mededeling en instorting van dit nieuwe leven (in de Schrift geloof genoemd) hadden de Efeziërs de vatbaarheid ontvangen om door de bestraling en verlichting van de Geest in de belofte van het Evangelie, niet alleen hun eigen verloren en van God vervreemde toestand te kennen, maar ook zichzelf in Christus rechtvaardig en heilig voor God te zien, door Zijn zoen- en middelaarsverdiensten, aan het kruis verworven. Daardoor was de last van hun zonden weggenomen, daardoor hadden zij vrede met God ontvangen, daardoor konden zij met David zeggen (Ps. 32: 1): "Welzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is. " Hieruit blijkt, dat, hoewel er voor hen geen zaligheid was, zonder dat geloof, nochtans aan dit geloof geen verdienste hoegenaamd kon worden toegeschreven; omdat het alleen genade was en dat geloof geenszins de verwervende of aangrijpende oorzaak, maar wel het middel geweest was, waardoor zij de zaligheid in Christus ontvangen hadden en nog dagelijks vasthielden. Om hun dit evenwel nog duidelijker te zeggen, voegt hij erbij: "En dat niet uit u, het is Gods gave. " Wij moeten eerst letten op het woordje dat, dat betrekking heeft op het voorgaande. Het ziet, of op het geloof, of op het zalig worden door het geloof. Velen hebben op goede gronden beweerd, dat het alleen op geloof terug slaat; anderen, waaronder Calvijn, nemen het gehele voorgaande deel van dit vers, in deze uitdrukking. En echt, in plaats van de kracht van de uitdrukking te verminderen, wordt die daardoor versterkt; omdat altijd het geloof hier is ingesloten, waarvan Paulus zegt: "Het is niet uit u, het is Gods gave. " De zaligheid, die in de zending van de Christus voor hen bereid was en de mededeling van die zaligheid aan hen door het geloof, dat alles was genade, niet uit hen, maar een gave van God. Het is hier, bijvoorbeeld, evenals hoorden wij de Heere Jezus zeggen tot Bartimeüs na zijn genezing: "U is het gegeven de schepping te aanschouwen en u daarin te verkwikken, door de opening van uw ogen; en dat is niet uw werk, maar Gods gave. " Hoe zou iemand dit horend, ooit kunnen menen dat wel het zien van de schepping, maar niet het openen van zijn oog en een gave was? En de Efeziërs hadden dit immers met alle kinderen van Adam gemeen, dat zij geestelijk blind waren en opening van de ogen nodig hadden, om de heerlijkheid van het Evangelie te aanschouwen. "En dat niet uit u", zegt Paulus. Dat alles, wat tot leven en zaligheid van verloren zondaren nodig was, uit de wil van de Vader door de mens geworden Zoon volbracht is, wordt gemeenlijk toegestemd. De lofzang van Maria en Zacharia (Luk. 1)

geven er in overeenstemming met het gehele Woord van God, overvloedig getuigenis van; maar dat in het zaligmakende werk van de Christus ook het verwerven van de genade van het geloof opgesloten lag, is een van die hoofdstukken uit het Goddelijk getuigenis, die, als vernederend voor de hoogmoedige mens, altijd door hem bestreden, of wel geheimzinnig ontweken zijn. Met het gezag van een apostel van Jezus Christus, die door de Heilige Geest in alle waarheid geleid werd, zegt daarom Paulus van "het geloof" als "middel", wat hij van Christus als "de oorzaak" van de zaligheid zegt, het is niet uit u. Calvijn merkt terecht bij dit woord aan: "Niet uit u, opdat zij aan zichzelf niets zouden toeschrijven en God alleen aanmerken als de uitwerker van hun zaligheid. Het is Gods gave, zegt Paulus, om dat hun gehele zaligheid genade was, het is niet uit de werken, voegt hij er straks bij, om te bewijzen dat het niet uit hen was. " De spreekwijze "uit u", betekent de eigenlijke oorzaak, of het beginsel, waaruit iets ontstaat. "De Vader, waaruit alle dingen zijn; " de Zoon, uit wiens volheid wij hebben ontvangen ook genade voor genade. " Bij alle redelijke schepselen moeten wij onderscheiden een natuurlijk beginsel en een geestelijk beginsel. Het eerste bezitten wij, vandaar dat alles wat hieruit voortvloeit, denken, spreken, handelen, echt uit ons is. Het laatste missen wij van nature, vandaar dat alles, wat hieruit voortvloeit, geestelijke kennis, geloof, hoop, liefde, niet uit ons zijn; omdat wij het geestelijke kunnen doen of beginsel missen en het gedichtsel van ons hart ten allen dage boos is van onze jeugd af aan. Het geloof, als het enige van God verordeneerde middel tot zaligheid, heeft dus niets met ons natuurlijk bestaan gemeen. Zal iemand de hand, die hem afgekapt werd, weer levend aan haar plaats stellen? Door de zonde verloren wij het geloof en tevens het beginsel om uit onszelf ooit weer tot het geloof te raken; want het bedenken van het vlees is vijandschap tegen God, het onderwerpt zich van de wet van God niet, want het kan ook niet. Als dit niet uit ons is, en nochtans het geloof, als een geestelijk beginsel, dat werkzaam is met geestelijke voorwerpen, in ons gevonden wordt, dan is het ons meegedeeld, gegeven. Zo voegt Paulus er dan ook bij: "Het is Gods gave. " De Efeziërs hadden het door natuurlijke oefening, door onderwijs, door opvoeding, door rampen, kastijdingen of zegeningen niet trapsgewijze bekomen. Zij waren er in de loop van allerlei omstandigheden niet langzamerhand toe genaderd. Eerst hadden zij het niet, nu hadden zij het wel, zo was het dan een meegedeelde gave; en wel een gave van God. Als een licht in hun verstand, om God te kennen in het aangezicht van Jezus Christus en als een geheiligde kracht in hun wil, om rechtvaardigheid en heiligmaking alleen in die Christus te begeren en te ontvangen, had God hen dat geloof gegeven door de almachtige werking van Zijn Geest. Het was hen uit genade gegeven in de zaak van Christus te geloven. En omdat de genadegiften van God onberouwelijk zijn, zo werden zij door datzelfde geloof in de kracht van de Heere bewaard tot de zaligheid, die zij hier als in een duistere spiegel zagen; maar die bereid was om geopenbaard te worden in de heerlijke terugkomst van Christus. De uiteenzetting van deze woorden zal ik besluiten met de verklaring van de godvruchtige kerkvader Augustinus, opdat hieruit blijkt, dat de kerk van Christus altijd eenstemmig door Zijn woord en Geest in de waarheid is geleid. "Maar hoe is het nu met dat gedeelte van het menselijk geslacht, waar God de verlossing en het eeuwige leven beloofd heeft? Kunnen deze door de verdiensten van hun werk hersteld worden uit hun val? Verre van daar. Of welk goed zal een zondaar doen, zolang hij van zijn zonden niet verlost is? Wellicht door zijn vrije wil? Maar ook dit is onmogelijk; want door het misbruik van zijn vrije wil heeft de mens en zichzelf en zijn wil bedorven. Evenals iemand, die zichzelf ombrengt, dit wel levend gedaan heeft, maar na zich omgebracht te hebben, dood is en zich ook niet meer in het leven terug brengen kan, evenzo heeft de mens, met een vrije wil zondigend, die vrijen wil verloren, omdat de zonde overwinnaar geworden is. " "Door wie iemand overwonnen is, die is hij ook tot een dienstknecht gemaakt. En als dit zo is, die andere vrijheid kan een slaaf van de zonde dan verkrijgen, als alleen de zonde met gewilligheid en vermaak te dienen? Want elk, die de wil van Zijn meester gewillig doet, is vrij in zijn dienstbaarheid. Daarom dan is een slaaf van

de zonde vrij, maar alleen om te zondigen; om welke reden hij ook nooit vrij is om goed te doen, tenzij hij vrijgemaakt en een dienstknecht van de gerechtigheid is begonnen te wezen. Maar vanwaar zal die vrijheid om goed te doen komen tot een zondaar, die onder de wet van de zonde gebonden en verkocht is, als Hij hem niet loskoopt en vrijmaakt, die eenmaal zei: "Als u dan de Zoon zal vrijgemaakt hebben, dan zult u echt vrij zijn? " En voordat Hij dit in de mens aanvangt, hoe zal iemand zich beroemen op zijn vrije wil tot goed doen, terwijl hij niet vrij is om goed te doen. Voorwaar dit kan alleen voortkomen uit opgeblazenheid en ijdele hoogmoed, die de apostel onderdrukt, zeggende: "uit genade bent u zalig geworden door het geloof. " "En opdat de mensen zichzelf op deze manier het geloof niet zouden toe-eigenen, omdat dit hen van Godswege geschonken was, zo voegt de apostel erbij: "En dit niet uit u, het is Gods gave; niet uit de werken, opdat niemand roemt. En opdat zij weer hieruit geen gevolgtrekking zouden maken, alsof de werken van de gehoorzaamheid dan geheel overbodig gemaakt werden, zo laat hij volgen: "want wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, die God voorbereid heeft, opdat wij in deze zouden wandelen. " Dan pas worden wij dus echt vrij, wanneer wij Gods maaksel zijn, dat is: "wanneer God ons vormt en schept" (niet opdat wij mensen zouden zijn, want dit heeft Hij reeds gedaan; maar) opdat wij goede mensen zouden zijn. "Die in Christus is, die is een nieuw schepsel. " Daarom wordt er gezegd: "Scheep in mij een rein hart, o Heere! " En hier begeert de profeet geenszins zo'n hart, als tot de menselijke natuur behoort, omdat God dit al geschapen had; maar hij begeert de vernieuwing, de herschepping van zijn ziel, die door de zonde geheel en al verontreinigd was. " Daarbij opdat iemand, al is het ook dat hij zich op zijn werken, of op zijn goeden wil niet beroept, als iets verdienstelijks, ook niet menen zou dat deze goede wil hem geschonken wordt, als een gevolg of beloning van de moeite, die hij daartoe in het werk gesteld heeft, zo moet hij naar diezelfde verkondiger van de genade (Paulus) luisteren, als deze zegt: "Het is God, die in u werkt, beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen"; en op een andere plaats: "Zo is het dan niet degenen die wil, noch degenen die loopt, maar de ontfermende God. " Terwijl het buiten twijfel is, dat iemand tot onderscheid van jaren gekomen zijnde, noch geloven, noch hopen, noch liefhebben kan, als hij dit niet wil; en dat niemand komen kan tot de prijs van de roeping van God, die van boven is, als hij niet gewillig hiertoe gelopen heeft; hoe kan er dan geschreven zijn dat het niet is van degene, die loopt, als het niet daarom is, dat ook de wil hiertoe van God bereid wordt? Zo wordt dan alles aan God toegekend: Zijn ontferming, die voorgaat; Zijn genade, die ondersteunt en achtervolgt, zoals beide ook in de Heilige Schrift wordt uitgedrukt: "de God van mijn goedertierenheden zal mij voorkomen; " en: "Ik zal geen kwaad vrezen, want U bent met mij; immers zullen mij het goede en de weldadigheid volgen al de dagen van mijn leven. "

9. De zaligheid is niet uit de werken en dit heeft God zo beschikt, opdat niemand roemt tegenover Hem (Gal. 2: 15 v. 1 Kor. 1: 29).

10. En ook, als wij na onze bekering, in de staat van de wedergeboorte iets goeds doen, is dit alleen Hem en niet ons tot roem; want wij zijn Zijn maaksel a), geschapen in Christus Jezus tot goede werken (Tit. 2: 14), die God voorbereid heeft, nog vóór het tot onze bekering en wedergeboorte kwam, door Zijn genadig raadsbesluit bestemd heeft, opdat wij niet in de zonden, waarin de heidenen wandelden en waarin de Joden verkeerden (vs. 20), maar in deze goede werken zouden wandelen (Hoofdstuk 4: 22 vv.).

a) 2 Kor. 5: 17. Efeze. 1: 4.

Niet alleen de verlossing uit onze vroegere toestand van zonde en toorn, die door Christus is teweeg gebracht, is een zuiver genadewerk, maar ook dat we nu geloven in Jezus Christus,

onze Heere, en in Hem leven door het geloof, ja alles, wat wij in onze staat als Christenen Hem ter eer dragen, doen en lijden tot aan het zalig sterven en ingaan in Zijn vreugde, - alles, alles is vrije genade. Wij hebben onszelf niet met God verzoend, maar Gods gave is Hij, die ons door Zijn bloed verlost heeft van de toorn. Wij hebben ook onszelf niet gelovig gemaakt, alsof het geloof een zaak was van menselijke willekeur 2 Thessalonicenzen. 3: 2, maar het is Gods gave, dat wij ons tot Christus lieten trekken en bij Christus lieten houden door het woord van Zijn genade en alle genadige arbeid van Zijn Heilige Geest aan onze zielen. Het is doordat Hij ons, die van nature onwilligen zijn, heeft overwonnen en nog dagelijks overwint om van onszelf van onze gerechtigheid en waarheid af te zien, te vertrouwen op Jezus Christus alleen, een vijand te worden van ons vleselijk verstand, om het gevangen te nemen onder de gehoorzaamheid van Christus, in het kort, om ons eigen leven te verliezen, opdat wij het leven van Christus ontvangen. Elk vonkje van geloof in ons hart is een gave van God. "Zou u de man willen zijn", zegt Luther "en macht menen te hebben over uw eigen hart? Ja leer eerst dat het geloof een gave van God is en een goddelijke kracht! "

Met bewonderingswaardige duidelijkheid stelt de apostel ons hier de ware verhouding van geloof en werken voor ogen. Wij kunnen onszelf zo weinig door werken verlossen, dat wij veeleer zelf in Jezus Christus door het geloof in Hem moeten worden overgeplaatst, met Hem op het innigst moeten verbonden worden, als een nieuw en goed gewrocht uit de hand van God moeten voortkomen. Dit werk heeft God geschapen tot goede werken. Hij heeft ons van te voren bereids zo ingericht en begiftigd, opdat wij daarin wandelen. Noch de voorafgaande werken kunnen ons dus de zaligheid verschaffen, want zij steunt geheel en al daarop, dat God ons opnieuw schept, noch ook de daarna volgende, want de kracht tot deze vloeit juist voort uit dit werk van onze nieuwe schepping, die één is met onze redding. Maar slechts hij is verlost en zalig gemaakt uit genade door het geloof, die de vrije liefde onophoudelijk dringt tot goede werken, want daartoe heeft God ons in Christus nieuw geschapen.

11. Daarom, omdat wij in de Christelijke kerk zo'n ereplaats hebben als ik zo-even (vs. 10) heb beschreven, gedenkt dat u, die eertijds heidenen was (1Kor. 12: 2. Jer. 9: 26) in het vlees, u, die het verbondsteken miste, dat God eens aan Abraham en zijn zaad had gegeven (Gen. 17: 10 vv. Hand. 7: 8) en die in uw staat op verachtelijke manier (1 Sam. 17: 26; 31: 4. Ezechiël. 44: 7. Jes. 52: 1) voorhuid (Gal. 2: 7. Kol. 3: 11), genoemd werd door degenen, die genoemd zijn besnijdenis in het vlees die, in onderscheiding van een andere (Rom. 2: 28 v. Kol. 2: 11. Fil. 3: 3), met handen geschiedt, namelijk door de Joden, die zich verheffen op hun voorrang (Rom. 2: 17 vv.).

12. Dat u in die tijd was zonder Christus, voor zo verre Hij reeds in het Oude Testament aanwezig was (Rom. 9: 5. 1 Kor. 10: 4. vervreemd van het burgerschap van Israël, van het volk van God (Deut. 7: 6; 4: 8) en vreemdelingen van de verbonden van de belofte (Rom. 9: 4. Jes. 55: 3. Ps. 89: 4 v.) geen hoop hebbend (vgl. 1 Thessalonicenzen. 4: 13) en zonder God in de wereld (1 Thessalonicenzen. 4: 5. Gal. 3: 8. Jer. 10: 25).

De apostel wil de Christenen uit de heidenen de ellende vóór hun bekering voorstellen. Hij laat in vers 11 een inleiding voorafgaan, waarin hij er op wijst hoe weinig recht de Joden hadden om zich boven de heidenen te verheffen. Dit is in het verband temeer gepast en betekenend, omdat de apostel bij de uiteenzetting, die dadelijk volgt en waarin hij de heidenen beneden het volk Israël plaatst, ernstig moest willen het misverstand weg te nemen, als deed hij dit volgens de gewone verkeerde mening van de Joods-nationale trots. Hij wil verklaren, dat hij dit niet zegt in zo'n verkeerde gezindheid, maar vanwege de kennis, die hij bezit over de betekenis van de Oud-Testamentische openbaring.

Paulus beschouwt volgens zijn grootse manier van opvatting zijn lezers als de vertegenwoordigers van het heidendom en de heidense wereldperiode in het algemeen. Vandaar is de volgende tekening, waarmee nog Hoofdstuk 4: 18 v. Kol. 1: 21 verbonden worden een voorstelling van het heidendom van alle tijden in al zijn vormen. Het is steeds "zonder Christus", dus zonder zaligheid. Hier had niet kunnen staan "zonder Jezus" of "zonder Jezus Christus", want ook de Joden waren zonder Jezus. Christus wijst de Messias aan als idee, van wiens verschijning de Israëlieten de voorspellingen hadden ontvangen. Zoals dan ook dadelijk in het geen volgt deze worden beschreven als ontbrekend bij de heidenen. De uitdrukking "zonder Christus" is echter in zo verre juist, als de voorspellingen onder de Israëlieten niet mogen gedacht worden als zuiver abstracte verzekeringen van iets toekomstigs, maar als werkelijke beloften, in en waarmee de kiem van de Beloofde reeds ouder het volk aanwezig was. Christus woonde als eeuwig Woord van de Vaders reeds door middel van een epidhmia noth (aanzijn in het begrip) onder het volk van Israël voor de epidhmia aisyhth (aanzijn voor het oog), die met de menswording begon. Deze immanentie van Christus naar Zijn godheid in Israël ontbrak bij het heidendom. Vandaar de oneindige afstand ook in zijn edelste vormen van hetgeen het volk van God bezat. Israël had als het volk van God een eigenaardige door de Heere zelf beschikte politiek-religieuze inrichting, die een voorbeeld was van het rijk van God. Deze geregelde toestand van de theocratie, die de ontwikkeling in het geloofsleven krachtig moest bevorderen, wordt hier genoemd met de uitdrukking "burgerschap van Israël", waaraan de Heidenen het deelgenootschap ontzegd was.

Als vreemden en buiten het burgerschap van Israël staande waren de heidenen ook gescheiden van de grote schatten van dit rijk, namelijk van de testamenten van de belofte. Het ontbrak de heidenen niet aan allerlei verbintenissen, maar geen van die alle, noch enige van hun staatsinstellingen reikten tot in het hemelrijk en in de toekomstige wereld. In Israël alleen heeft de belofte van het vrouwenzaad, waarvan de Heidenen vervreemd waren, burgerrecht verkregen door de testamenten of verbonden, om die hoofdbelofte te vervullen en de vloek over de zondige mensheid in zegen te veranderen door het zaad van Abraham, die Enige.

Zij, die van de belofte waren uitgesloten, hadden geen hoop; zij hadden niets te hopen, juist omdat zij de beloofde zaligheid niet te hopen hadden. De diepste trap van heidense ellende wordt genoemd met het "u was zonder God".

Het woord van de grondtekst (atheos) komt overeen met het "heeft God niet" in 2 Joh. 1: 9. Het wezen van het heidendom is atheïsme, want demonendienst en afgoderij (1 Kor. 10: 20; 12: 2) kunnen God niet vergoeden.

De heidenen meenden wel niet dat er geen God was, integendeel hadden zij vele goden en in het bijzonder waren de Grieken in alle stukken al te bijgelovig (Hand. 17: 22). de waren God kenden zij echter niet eens, laat staan dan dat zij Hem zouden gehad hebben.

Het "in de wereld" behoort bij beide, bij "geen hoop hebbend" zowel als bij "zonder God". De toestand van de wereld maakt het tot het beklagenswaardigste lot, als men in haar, zo vol ellende, zonder hoop is, in haar, de nietige en vergankelijke zonder God is.

13. Maar nu in Christus Jezus bent u, die eertijds verre was Ac 2: 39 nu, in tegenstelling tot die vroegere toestand (vs. 12. Kol. 1: 21 v.), nabij geworden (1 Petrus 2: 10) door het bloed van Christus, als waardoor voor u alleen zo'n verplaatst worden in het gebied van de koninkrijk van God mogelijk is geworden (Joh. 12: 10 vv.).

14. a) Want Hij is onze vrede (1 Kor. 1: 30. Kol. 1: 27), de vredemaker van ons, Joden en heidenen, de beide tot hiertoe afgescheiden delen van de volken-wereld. Hij is het, die deze beiden (vs. 18) één gemaakt heeft, tot een heilige Christelijke kerk heeft samengevoegd (Kol. 3: 11. Gal. 3: 28. Joh. 10: 16) en de middelmuur van de afscheidsels, de scheidsmuur, die alle gemeenschap van de Joden met de heidenen als onreinen, verhinderd (Hand. 10: 28) gebroken hebbend,

a) Jes. 9: 5. Micha 5: 4. Joh. 16: 33. Hand. 10: 36. Rom. 5: 1.

Men wacht naar vrede en daar is niets goeds, dus horen wij Jeremia op klagende toon van zijn dagen getuigen, Jer. 18: 13 en hoe menige tijd in het leven, hoe menig leven in de tijd, waarvan men hetzelfde verhalen kan. Maar hoe heerlijk tevens dat Evangelie, dat juist dan met dubbele nadruk op de Gekruisigde en Verheerlijkte heen wijst als in de hoogsten zin van het woord de vrede van de Zijnen. Paulus spreekt er in het tekstverband van bepaald in deze zin, dat Christus het was, die door Zijn kruis de eeuwenoude scheidsmuur tussen Jood en heiden deed vallen en zo mensen met mensen tezamen bevredigd heeft. Maar waar u deze zinrijke uitspraak in het volle licht van een vervuld Evangelie beschouwen, daar is zij waarheid in nog veel ruimere zin en geen toestand kunnen wij ons voorstellen zo donker en droef, waarin dit Evangeliewoord geen vriendelijke lichtstraal doet vallen. Hij is onze vrede allereerst bij wat ons bezwaart hier beneden. Is het goed met u? U denkt hier bovenal aan de zonde, die telkens ook in het aanvankelijk gelovig hart de rust verstoort en aan de hoge troost, die dat liefelijk "vrede door het bloed van het kruis" zou vaak in het harte deed dalen. Maar bovendien, hoeveel hier beneden, dat ons als lood aan de vleugels hangt en zoals een verborgen kanker de edelste levensdelen doorknaagt, hoeveel rondom en in ons, dat wij zonden willen, maar God weet het, onmogelijk kunnen veranderen. Wel van onze dan, die het weten dat Christus onze vrede is bij al wat ontbreekt hier op aarde. Juist de edelste geesten en de grootste harten voelen zich het minst verzadigd door wat de wereld hen aanbiedt, van de draf, die de zwijnen eten, walgt hun ziel; maar ach het echte hemelbrood, waarbij de mens echt kan leven, het groeit toch ook niet in het zand van de woestijn. Ziedaar komt de Christus en verkondigt vrede u, die ver was en die, die nabij waren (vs. 17). Ieder ledig vervult Hij met Zijn algenoegzame volheid en elke hartetraan vindt bij Hem een vriendelijke hand, die hem afdroogt. Ben Ik u niet beter? zo vraagt Hij telkens in heilige stilte, dan al wat u buiten Mij zoekt en heeft u nooit ervaren, dat de goede Herder gekomen is, opdat de Zijnen niet slechts het leven, maar ook de overvloed hebben. Maar zo is Hij dan ook in de volste zin de vrede van de Zijnen bij alles wat hen anders verdeelt. Ach hoeveel is er hier beneden, dat mensen van mensen verwijderd en hoe kan het zelfs soms zijn alsof de Meester gezegd had: Hieraan zullen zij allen bekennen dat u Mijn discipelen bent, als u haat heeft onder elkaar. Zeker tussen vijanden en vrienden van de waarheid kan geen waarachtige vrede, maar ten hoogste slechts wapenstilstand bestaan en boven iedere valse vrede moet de waarheid in Christus ons dierbaar zijn. Maar waar deze wordt geloofd en verstaan, daar kunnen, daar mogen, daar moeten zij, die één plant met Christus worden, dan ook elkaar de hand van de broederschap reiken en niet in de eerste plaats vragen waarin men samen stemt. De bewijzen zijn hoezeer al te weinig voorhanden, dat er geen heiliger banden bestaan dan die aan de voet van het kruis zijn geknoopt en eerst van de Geest van Christus laat zich die gouden eeuw van de vrede verwachten, waarnaar het zuchtend schepsel zolang reikhalzend heeft uitgezien. En zo blijft hij eindelijk onze vrede bij al wat ons nog in tijd en toekomst verwacht. Wie kent niet het donkere uur, dat de moed hem ontzinkt, om in het boek van een toekomst te staren, die hem wel niets meer te brengen heeft dan nevelen, die hem steeds dichter omhullen, of stormen, die hem eindelijk vellen. Maar heil ons, die geloven; boven die nevelen rijst een zilveren ster en nog vóór de storm klinkt het in het suizen van de zachte stilte ons tegen: Ik

ben het, wees niet bevreesd. Wij weten volstrekt niet wat komt, maar wij weten te zeker wat blijft en vooral dat ene, dat al was ook zelfs het voorlaatste woord van de Zijnen nog strijd, het allerlaatste vrede zal zijn, zo echt Hij heeft gezegd: heb goede moed, Ik heb de wereld en ook de dood overwonnen. Slechts op dit ene komt het aan en alles hangt daarvan eniglijk af of wij het Apostolisch woord aldus overnemen: Hij is mijn vrede en Hij zal het blijven in eeuwigheid. Wensen we dat echt, bedenken wij het dan telkens opnieuw, onze vrede is geen afgetrokken denkbeeld, geen louter inwendige toestand, maar een persoon, in wie deze vrede als belichaamd is en onsterfelijk leeft, om telkens opnieuw als uit de hemel in onze harten weer in te dalen. Staren wij zo aanhoudend en vast en blij op Hem, dat al de innerlijke tweespalt en onvrede van ons hart als wegsmelt voor de vuurblik van Zijn zalige en ontfermende ogen. En hebben wij het vroeger of later ervaren wat vrede van God is, die alle verstand te boven gaat, zien wij dubbel ernstig toe, dat het Gideons-altaar in hart en huis niet verval, waarop te lezen staat: de Heer is vrede. (Richt. 6: 24).

15. Heeft Hij de vijandschap, die in de dagen van het Oude Testament tussen hen bestond (Kol. 1: 21 v. Num. 23: 9) en Zijn vlees dat Hij gegeven heeft voor het leven van de wereld (Joh. 6: 51. Hebr. 10: 10) teniet gemaakt. Hij heeft namelijk de wet van de geboden in inzettingen bestaande (Kol. 2: 14 Gal. 3: 13 v.) opgeheven en daarvoor de wet van het geloof opgericht, opdat Hij die twee, de Jood aan de een en de heiden aan de andere kant in de door Hem teweeggebrachte nieuwe schepping (Gal. 6: 15) in Zichzelf, door de gemeenschap met Hem, tot één nieuwe mens zou scheppen, die noch Jood noch Griek is maar eenvoudig Christen (2 Kor. 5: 17). Hij heeft nu die beiden in Zich tot één gemaakt (Gal. 3: 28), vrede makend tussen hen, die tot hiertoe vijandig tegenover elkaar stonden (vs. 14).

16. En opdat Hij die beiden geheel en al (Kol. 1: 20) met God in één lichaam, dat zij voortaan zouden uitmaken (Hoofdstuk 1: 23; 4: 4. 12: 12 zou verzoenen door het kruis, dat tot deze verzoening met God beiden delen ten goede komt (Kol. 1: 20. 2 Kor. 5: 18 vv., de vijandschap zoals die tussen de mens en God, alsmede ook tussen heidenen en Joden (vs. 14) bestond, daaraan, aan dat kruis, door die een en dezelfde daad gedood hebbend.

Deze belangrijke plaats noemt Christus niet alleen de Vredestichter, maar ook de vrede zelf. Hij is zelf de band, die ons met God en de heidenen met het volk van het verbond verenigt (vgl. vs. 20, waar Hij de Hoeksteen heet). De apostel stelt de door Christus gestichte verzoening in het bijzonder van die kant voor, als zijnde daardoor de heidenen opgenomen in gemeenschap met het volk van Israël, hetgeen weer slechts daardoor mogelijk is geworden, omdat Christus beiden Joden en heidenen tot Gods gemeenschap terugbracht, beiden vernieuwd en zo een nieuwe gemeente grondvestte.

Toch zegt de apostel niet: Christus heeft ons heidenen tot de adel van de Joden verheven, maar Hij heeft zowel ons als de Joden verheven tot een hogere adel. Hij heeft ons een gemaakt, niet dat Hij ons aan hen verbond, maar ons in hen tot één verbindend, evenals iemand twee beeldzuilen had, het een van zilver, het andere van goud en ze samen smolt en zij als een gouden beeldzuil weer te voorschijn kwamen; of zoals wanneer er een aangenomen zoon en een slaaf waren, waarvan de laatste niets van de vader gehoord had en beiden werden door een nieuwe geboorte echte kinderen en erfgenamen.

De apostel spreekt van een middelmuur, die de Joden van de heidenen afgescheiden hield en de heidenen van de Joden afzonderde. Omtuind was namelijk het burgerschap van Israël door Gods heilige wet tot bescherming tegen de woeste en verwoestende geest van de wereld (Ps. 80: 13) en deze beschermende omtuining van de wet werd tegenover de heidenen, die zonder

wet waren, tot een tussenmuur en scheidsmuur, die hen, die binnen de omtuining zich bevonden, van hen, die er buiten waren, afzonderde. Maar heeft dan deze zegen tot bewaring van de vrede in Christus opgehouden? Nee, helemaal niet. Niet de omtuining zelf, die het volk van God beschermt en omgeeft, maar de scheidsmuur van de omtuining heeft Christus afgebroken, om door het Evangelie de vredemakende aard van de afscheiding echt op te richten en door het geloof de Christenen van de wereld zo af te scheiden als geen wet dat kon doen.

De wet was de vijandschap tussen heidenen en Joden; want daardoor wilden de Joden beter zijn (Gal. 2: 15); nu echter zonder wet allen door Christus de Geest hebben, heeft zo'n vijandschap een einde en is de een als de ander. Want Hij heeft de wet niet opgeheven, dat men die niet zou houden, maar de Geest gegeven, die alles vrijwillig doet, zodat een schriftelijke wet niet nodig is en door deze omgerukt is. Nu verhieven zich de Joden op de schriftelijk wet en haar werken tegenover de heidenen; maar nu enerlei geest aan beiden is gegeven, houdt het roemen op de wet op en worden zij vrienden in Christus.

17. a) En komend, nadat Hij het zo-even gezegde volbracht heeft, heeft Hij, toen Hij na Zijn opstanding aan de Zijnen verscheen (Joh. 20: 19, 21, 26) en na Zijn heengaan tot de Vader, Zijn apostelen in de hele wereld uitgezonden Ac 1: 8 en door het Evangelie vrede verkondigd u, die ver was, de vroegere heidenen (vs. 11 vv. 2 Kor. 5: 19 vv.) en vrede (dit woord wordt in enige goede handschriften van de Griekse tekst hier herhaald (Hand. 10: 36) die, die nabij waren, namelijk de Joden (Jes. 57: 19. Zach. 9: 9 v.).

a) Efeze. 3: 12.

18. a) Want door Hem hebben wij, die nu leden van Zijn kerk zijn geworden, beiden de toegang door één Geest, die ons in dezelfde mate ten deel geworden is (Hand. 11: 15 en 17) tot de Vader (Hoofdstuk 3: 12. Rom. 5: 2. Gal. 4: 6. Hebr. 10: 19 vv.).

a) Joh. 10: 9; 14: 6.

Het is opmerkelijk dat van hen, aan wie Christus in het Evangelie de vrede heeft verkondigd, zij in de eerste plaats worden genoemd, die ver waren. Niet alsof Hij eerst aan hen vrede had verkondigd, dat in strijd zou zijn met de geschiedkundige gang, maar het heeft de nadruk als iets wonderbaars en het wordt daarom eerst genoemd, dat de Heiland van Israël een vrede heeft verkondigd, die aanwezig was voor hen, die buiten zowel als van hen, die binnen de gemeente van de openbaring waren. Hoe onderscheiden hun staat ook was van de vorige burgers van de gemeente, zou er toch voor hen evengoed als voor de laatsten vrede zijn te verkrijgen; zij moesten niet nodig hebben in de vroegere gemeente in te gaan om vrede te vinden, maar daar waar zij tot hiertoe waren geweest, de vrede deelachtig kunnen worden.

De apostel noemt met opzet eerst de heidenen, omdat in zijn tijd de Christenen uit de heidenen reeds het meest betekend element in de Christelijke gemeente waren geworden.

Daar vloeit het geheim van de heilige drie-eenheid en het gemeenschappelijk werk van de drie-enige God in het begenadigen en verheerlijken van de arme zondaars volgens de ervaring in het hart, waar men in de toegang door de Zoon in de Geest tot de Vader komt te staan.

EPISTEL OP DE DAG VAN FILIPPUS EN JAKOBUS. Vs. 19-22 (vgl. Joh. 14: 1 vv.).

19. Zo bent u dan, volgens hetgeen ik zo-even heb uiteengezet, niet meer, zoals vóór uw roeping tot Christus, vreemdelingen en bijwoners of gasten (Lev. 25: 35), dat is degenen, die tot een ander staatsverband behoren dan het theocratische en hoogstens degenen, die zonder eigenlijk burgerrecht te bezitten, slechts als gasten onder het volk van God mogen verkeren (Hand. 7: 6, 29. 1 Petrus 2: 11, maar u bent medeburgers van de heiligen, geheel en al in het gemeenteverband opgenomen en a) huisgenoten van God, deelgenoten van Zijn huisgezin (1 Tim. 3: 15. 1 Petrus 4: 17.

a) Gal. 6: 10.

De apostel trekt nu uit zijn uiteenzetting van vs. 14-18 gegeven, de slotsom, omdat hij tegelijk de reeds in vs. 13 uitgesproken zin weer opneemt. Wat hij nu voor bewezen houdt is tweevoudig, 1) dat de lezers, die uit het heidendom tot het Christendom zijn overgegaan, niet meer vreemdelingen en bijwoners zijn, 2) dat zij medeburgers zijn met de heiligen en huisgenoten van God. Met het woord "vreemdelingen" moeten wij vs. 12 vergelijken; maar wat wil het woord "gasten" zeggen en in welk opzicht verschilt het van het eerste? Door de gewone betekenis "bijwoners" worden zodanige inwoners van een stad of een land verstaan, die daar geen burgerrecht bezitten. Men zou dus hier herinnerd worden aan de Joodse proselieten; maar de apostel spreekt hier, zoals duidelijk uit het verband blijkt, alleen van vroegere heidenen; daarbij mag niet uit het oog worden verloren, dat met de uitdrukking "vreemdelingen" de uitdrukking "medeburgers", met de uitdrukking "bijwoners" de uitdrukking "huisgenoten van God" in de tekst parallel is. In een zekere zin nu behoorden ook de heidenen tot de huishouding van God; want in Adam, Noach en Abraham had God het gehele menselijke geslacht verkoren (Rom. 4: 13 v. Gen. 22: 17); zij bezaten echter geen recht in huis; zij waren geen huisgenoten, maar alleen degenen, die in het huis geduld werden (Rom. 3: 25). Nu was door middel van de kruisdood van de Heere, die de theocratische wetgeving ophief, de heidenen net zo goed als de Joden burgerrecht en huisrecht gegeven. Onder de "heiligen, van wie Paulus zegt, dat zij medeburgers waren, moeten toch niet de Joden als zodanig worden verstaan, integendeel is het ware Jodendom nog in het Christendom besloten (Rom. 2: 28 v.); daarom worden de Christenen als bezitters van de Heilige Geest en als leden van de ware gemeenschap door deze uitdrukking voorgesteld (Hoofdstuk 1: 1, 18). Van deze is ook gezegd de Oud-Testamentische naam het huis van God (Num. 12: 7), dat uitwendig in de tempel zichtbaar was geworden.

Bij het burgerrecht komt het huisrecht; u bent niet meer dienstbaren, knechten, maar leden van de familie, kinderen en erfgenamen; u heeft niet slechts een verhouding van gemeenschap tot de heiligen, maar ook tot God zelf.

Wat betekent het, dat wij burgers zijn in de hemelen? Het betekent, dat wij onder hemelbestuur zijn. Christus, de Koning van de hemel, heerst in onze harten; ons dagelijks gebed is: "Uw wil geschiede op aarde als in de hemel." De afkondigingen, van de troon van de genade voortkomend, worden gewillig door ons ontvangen; de besluiten van de grote Koning gehoorzamen wij met blijdschap. Voorts als burgers van het nieuwe Jeruzalem delen wij in de hemelse eer. De heerlijkheid, die de gezaligde heiligen behoort, behoort ons, want wij zijn reeds kinderen van God, vorsten van koninklijk bloed, wij dragen reeds de vlekkelozen mantel van 's Heren Jezus gerechtigheid; de engelen zijn reeds onze dienaren, de heiligen onze metgezellen, Christus is reeds onze Broeder. God onze Vader en een onverwelkelijke kroon ons loon. Wij delen in de eer van het burgerschap, want wij zijn gekomen tot de algemene vergadering en gemeente van de eerstgeborenen wier namen in de hemelen opgeschreven zijn. Als burgers hebben wij gelijke rechten op al de hemelse

goederen. Ons behoren zijn paarden, poorten en muren van chrysoliet; ons behoort het azuren licht van de stad, die geen kaars noch licht van de zon nodig heeft, ons de rivier van het water van het leven en de twaalf soorten van vruchten, die groeien aan de bomen, geplant aan haar oevers; niets is er in de hemel, dat ons niet behoort. Tegenwoordige en toekomstige dingen, alles is het onze. Dus als hemelburgers genieten wij zijn liefelikheden. Verblijden zij zich daar over zondaren, die zich bekeren - over verlorenen, die terugkeren, wij ook doen hetzelfde. Werpen zij hun kronen aan Jezus voeten, ook wij, voor zover wij enige eer hebben, werpen die er insgelijks neer. Zijn zij verrukt door Zijn glimlach, niet minder liefelijk is Hij voor ons die beneden wonen. Zien zij vooruit, wachtend op Zijn terugkomst, wij verwachten en verlangen evenzo naar Zijn verschijning. Als wij aldus burgers van de hemel zijn, laten onze wandel en onze daden met onze hoge waardigheid in overeenstemming zijn.

20. U maakt de stenen uit van dat Godshuis, dat Zijn gebouw (1 Kor. 3: 9) kan worden genoemd (1 Petrus 2: 5), terwijl u gebouwd bent a) op het fundament van de apostelen en profeten (Luk. 11: 49. Openbaring 21: 14), waarvan Jezus Christus de uiterste hoeksteen is. Jer. 28: 16. MATTHEUS. 21: 42. 1 Petrus 2: 6.

a) MATTHEUS. 16: 18.

De uitdrukking in het vorige vers "huisgenoten van God" deed de apostel denken aan een huis van God. Het was gemakkelijk om bij de veelzijdige bewegelijkheid van zijn gedachten, van het beeld van een huiselijke gemeenschap over te gaan tot het beeld van een gebouw en zo bij het "huisgenoten van God" een nadere uiteenzetting te geven, die niet met de eerste, maar met de tweede beeldrijke voorstelling overeenstemt.

Nadat vroeger het beeld van staatkundige gemeenschap verwisseld was met dat van een huis, eiste de aard van de zaak niet te blijven staan bij de voorstelling van een huis in deze zin, maar het huisgenootschap te vereenzelvigen met het huis dat deze omvat, om van de voorstelling van de verhouding tussen huisheer en huisgenoten toe die van een huis van God op te klimmen, zodat de Christenen niet slechts een huis van God zijn, maar zelf Zijn huis zijn, namelijk de levende stenen, waaruit het bestaat. Dan kan echter ook onder het fundament van de apostelen niet gedacht zijn aan een fundament door de apostelen en profeten gelegd, maar, evenals de "hoeksteen Jezus Christus" persoonlijk is, zoals de stenen boven het fundament gebouwd, de Christenen zijn, dan moet ook het fundament uit personen bestaan en daarom het "van de apostelen en profeten" een genitivus van appositie zijn (het fundament, dat uit de apostelen en profeten bestaat, of door hen gevormd is, waarbij natuurlijk niet hun menselijke maar hun apostolische en profetische persoonlijkheid in aanmerking komt). De profeten naast de apostelen gevoegd, zijn noch die van het Oude noch die van het Nieuwe Testament (Hoofdstuk 3: 5). De apostel wil toch niet in dit verband zeggen, dat de lezers door hun bekering met alleen de apostolische gemeente zijn ingelijfd, waar ook met de Oud Testamentische profetische in verbintenis gebracht zijn. Ook was de eigenaardige roeping van de Nieuw-Testamentische profeten en van de apostelen niet om de grond te leggen bij het bouwen van de kerk. Eer konden dan in plaats van deze de evangelisten zijn genoemd (Hoofdstuk 4: 11. Hand. 8: 5; 21: 8; 11: 20 Het zijn integendeel dezelfde personen, die Paulus hier ten eerste apostelen en vervolgens profeten noemt; hij doet dit, om ze in tweeërlei opzicht voor te stellen, dat zij Gods zendelingen tot de wereld zijn en de verkondigers van Zijn raadsbesluit in de wereld.

Met "apostelen" is meer hun persoonlijk getuigen omtrent hetgeen zij gezien en gehoord hebben (1 Joh. 1: 1. vv.) bedoeld; met "profeten" meer de getuigenis, die hen door de Geest is

gegeven (Hoofdstuk 3: 3 vv. 1 Kor. 11: 23 De bijvoeging "waarvan Jezus Christus de uiterste hoeksteen is" wijst op de grote betekenis en het onontbeerlijke van Christus, die zo veel hoger dan de apostelen is. Het fundament, waarop de Efeziërs zijn gebouwd, is het woord of de prediking van de apostelen, maar Christus is de hoeksteen, die aan dit fundament zelf vastheid geeft en daarmee aan het gehele daarop opgerichte gebouw. Men moet niet denken dat de apostelen uit zichzelf een fundament zijn, zij hebben integendeel zelf, om dat te zijn, de hoeksteen nodig, waarop ook zij gebouwd zijn.

De grond van de apostelen en profeten betekent, dat zij de stichters van de nieuwe gemeente zijn, zoals bepaaldelijk ook aan Petrus onder ditzelfde beeld deze belofte door Christus gegeven werd, MATTHEUS. 16: 18 De hoeksteen evenwel, die de wanden van het gebouw bijeen houdt, is Christus, die door Zijn krachtig leven Joden en heidenen beiden tot een gemeente verenigt (vs. 21 vgl. Jes. 28: 16. Ps. 118: 22. MATTHEUS. 21: 42. 1 Petrus 2: 4 Omdat hier sprake is van de medeprediking van Christus en van de apostelen, zo wordt Hij daarom als de apostelen gelijk, voorgesteld als met hen het gebouw dragende; slechts daarin staat Hij boven hen, dat Hij de grond en hoeksteen is. Onder "profeten" schijnt Paulus (vgl. Hand. 8: 5) hier niet de profeten van het Oude Testament te verstaan, maar met een andere naam de apostelen te bedoelen, ten einde hen in dit opzicht met de profeten van het Oude Testament gelijk te stellen en de Christenen uit de heidenen te tonen, dat hun geen geringere Godsgezanten zijn gezonden, dan aan het volk van het Oude Verbond, waarvan zij tot dusverre de hoge voorrechten hadden moeten ontberen (vs. 12).

21. Op welke hoeksteen Jezus Christus, het gehele gebouw, dat wel wat de aanvang aangaat reeds aanwezig is, maar eerst nog tot voltooiing moet komen, bekwaam samengevoegd zijnde, zodat de verschillende delen tot een harmonisch geheel in elkaar sluiten (Hoofdstuk 4: 16), opgroeit a) tot een heilige tempel in de Heere, zoals zo een toch ten slotte tot stand zal komen.

a) 1 Kor. 6: 19. 2 Kor. 6: 16.

22. Waarop ook u, Christenen uit de heidenen (vs. 11 vv.) evenals zij, die reeds vroeger Gods volk en Zijn huis heetten, vanwege hetgeen eens van hen worden zou (Lev. 26: 11 v. Jes. 37: 27 v.) gebouwd wordt tot een woonstede van God in de Geest, daarom omdat God als het ware u bewoont en met Zijn heerlijkheid vervult (1 Kor. 3: 16. 2 Kor. 6: 16. 1Co 3. 16 2Co Rom. 8: 11. 1 Kon. 8: 11

Wat een heerlijke en wonderbare zaak is de kerk van God! Niets is majestueuzer, want het is Zijn tempel. Niets is meer eerwaardig, want Hij woont daarin. Niets is ouder, want de aartsvaders en profeten hebben eraan gearbeid. Niets is deugdelijker, want Jezus Christus is het fundament; niets vaster, want Hij is de hoeksteen; niets verhevener, want zij reikt tot de hemel en de schoot van God; niets ordelijker en beter afgedeeld, want de Heilige Geest is haar bouwmeester; niets schoner en grootser in de afwisseling, omdat allerlei stenen zijn gebruikt, Joden en heidenen, van allerlei leeftijd, landen, geslachten en standen. Niets is ruimer, want alle uitverkorenen en rechtvaardigen van alle tijden hebben daarin plaats; niets is heiliger, want het is de Heere gewijd; niets goddelijker, want het is een levend gebouw en het is levend door de Heilige Geest.

Laat ons het woord "opgroeien" van het gehele in Christus samengevoegde gebouw als een woord van de belofte opvatten! Als het bouwen van de kerk schijnt stil te staan, ja geheel geëindigd schijnt te zijn, omdat de prediking van Gods woord heinde en ver verstomde, het

geloof in velen verstorven is, de liefde in velen verkoud, de blijdschap over de gemeenschap van de heiligen in velen uitgeblust en de hoop van de Christelijke roeping in velen is verflauwd, als wij bedroefd zijn over vruchteloze arbeid, treurig over het tegengestelde van opgroeien van de kerk; als wij klagen over de karige oogst van het zendingswerk onder de heidenen, over het vergeefse van de krachtige bezoeken, waarmee God ernstig en genadig de volken tot bekering roept, dan is het tijd om met het "nochtans" van het geloof te vluchten tot het woord, dat hier staat: "waarop het gehele gebouw, bekwaam samengevoegd zijnde, opgroeit tot een heilige tempel in de Heere. "

Hoe groot is de eer van de gelovigen, dat zij een huis van God zijn; hoe groot de schande van de goddelozen, dat zij een woonstede van de boze geesten zijn! vgl. Zach. 2: 10.

HOOFDSTUK 3

LOF VAN HET PREDIKAMBT ALS MIDDEL TOT BEKERING

III. Vs. 1-21. De apostel van de kerk, die uit de heidenen is vergaderd en zijn dienst voor haar ook in zijn banden, die hij nu omwille van haar draagt. De apostel had vroeger de Christelijke lezers uit de heidenen toegeroepen, dat zij medeburgers van de heiligen en huisgenoten van God waren geworden, met dezelfde rechten als de anderen, door hun inlijving in de apostolische gemeente. Nu herinnert hij zich welke bijzondere taak in het tot stand brengen van het Goddelijk raadsbesluit van de roeping van de heidenen juist hem ten deel geworden was en dit dringt hem zijn ambt ook hier, in de gevangenis te Rome, zo waar te nemen, dat de lezers tot hun wederopbouw op het fundament van de kerk, tot een woonstede van God in de Geest niet verzuimd worden. Reeds het feit van zijn gevangenschap op zichzelf is een dienst, die hij hen bewijst, want voor hen, voor de heidenen ligt hij in banden. Dat kan hun tot zegen zijn, wanneer zij over zijn smart, die u voor hen lijdt, niet ontstemd worden, maar het zich integendeel tot roem rekenen (vs. 1 en 13). Ook kan hij nog iets bijzonders voor hen doen: hij kan tot hun versterking naar de inwendige mens, tot bevordering van hun kennis van het Christendom en tot hun bevestiging in Christus, tot God, de Vader in de hemel, bidden, ondanks zijn banden en zijn gevangenschap. Dat wil hij dan ook doen en met een verheerlijken van God dit eerste deel van zijn brief besluiten (vs. 14-21). Vóór hij daartoe overgaat, dringt hij steeds meer op hun hart aan met hetgeen hem ten deel is geworden van het inzien in het geheim van Christus en stelt hij dit in een uitvoerige uiteenzetting voor (vs. 2-12).

1. Om deze oorzaak, die ik in Hoofdstuk 2: 22 heb uitgesproken, opdat ook u mee gebouwd wordt tot een woonstede van God in de Geest, ben ik Paulus (2 Kor. 10: 1. Gal. 5: 2. Kol. 1: 23. 1 Thessalonicenzen. 2: 18, die weet, dat ik in het bijzonder de plicht heb voor uw medeopbouw te zorgen, a) de gevangene van Christus Jezus (2 Tim. 1: 8) voor u, die heidenen bent, in deze tijd dat ik schrijf (Hand. 20: 11; 28 v., 22: 21 v., 28: 17 vv. Kol. 1: 24. Gal. 5: 11).

a) Hand. 21: 33. Efeze. 4: 1. Filippenzen 1: 7, 13, 14, 16. Kol. 4: 3. 2 Tim. 1: 8.

Hier wordt een zin begonnen, die, afgebroken, na geruime tijd, pas in vs. 14 wordt opgenomen en dan kort ten einde wordt gebracht.

Met buitengewone plechtigheid begint de apostel zijn voorbede door zijn naam en zijn ambt als vooraan te stellen. Overal zien wij in zijn brieven, dat hij onvermoeid was in zijn voorbeding (Rom. 1: 9, 10. Fil. 1: 4. Kol. 1: 3. enz.) en dat hij eveneens de gemeenten opwekte tot voorbeding voor hem en voor zijn werk (Hoofdstuk 6: 18 v. Kol. 4: 18. 1 Thessalonicenzen. 5: 25 Col. 4: 18 1Th). Het stond bij hem vast, dat de Christenen zo nauw en innig met elkaar waren verbonden, dat de verzuchting van de enen voor de anderen niet vergeefs tot God kon opklimmen; dat daarom de voorbeding van een gelovige niet slechts een zuivere wens was, maar werkelijk de kracht van de genade op de broeder deed afdalen. Daarom moest het ook voor deze heidengemeente een grote bemoediging zijn dat hij, Paulus, de door God verkoren heiden-apostel, deze krachtige, veelomvattende voorbeding voor hen tot God opzond. Hij noemt zich de gevangene van Christus Jezus, zoals hij elders de gevangenschap de banden van het Evangelie noemt (Filemon 1: 13), omdat Christus en Zijn Evangelie de oorzaak van zijn gevangenschap zijn, omdat Hij hem deze banden heeft aangelegd. Dit is niet slechts zijn grote troost, maar ook zijn roem (Gal. 6: 14 vgl. Rom. 5: 3).

Het kruis van Christus kruisigt de zonde zonder nochtans te doden met de prikkel van de wet, die veroordeelt. En dit lijden leed hij voor de heidenen; als voorvechter in de strijd tegen het rijk van de duisternis troffen hem de zwaarste slagen. Zoals dit alles hem te inniger met de heidengemeente verbond, zo deed het ook het gewicht van zijn voorbeding voor haar stijgen.

De man, die de Heere Zich had verkoren tot het werktuig ter vergadering van de heidenen tot de enige, heilige katholieke, apostolische kerk, noemt zich met de woorden "ik Paulus", door het noemen van zijn naam als een dienaar van het werk, waartoe hij is gewijd en erkent persoonlijk verschuldigd te zijn te arbeiden tot hetgeen de rijkdom van alle heidenen is (Rom. 1: 14). Juist daarom, omdat hij Paulus is, weet hij, dat hij grote verplichtingen jegens alle heidenen heeft. Om deze oorzaak, zo schrijft hij, omdat ook u geroepen bent tot Gods huisgenoten en ook gebouwd wordt tot een woonstede van God - buig ik mijn knieën tot de Vader van onze Heere Jezus Christus (vs. 14). Zo had hij eigenlijk dadelijk kunnen voortgaan, maar eerst moeten de lezers ter harte nemen wie hij is, die voor hen voor de God aller genade op de knieën ligt en hij zegt "ik Paulus, de gevangene van Christus Jezus" (waardoor hij hen wil doen opmerken, door welke offers van zijn kant hun intreden in de kerk gekocht is). Gebonden in de Geest had Paulus van de oudsten van de gemeente te Efeze afscheid genomen en zich gewillig aan de banden en smarten overgegeven, die hem wachtten (Hand. 20: 22 vv.). Zie, de banden, die toen de Heilige Geest de verblijden prediker van het Evangelie inwendig aandeed, zijn nu tot ketenen geworden, die hij aan de arm draagt, geboeid aan een Romeinse soldaat. Voor de ogen van mensen was hij een gevangene van de Romeinse keizer; maar met grote vreugde noemt hij zich de gevangene van Christus Jezus (Filem. 1: 1 en 9), omdat hij zijn gevangenschap leed in de dienst van de Heere Christus, die hij had gevonden in Jezus en die hij verkondigde als de aan de wereld beloofde Heiland. De eer van deze smaad deelde Paulus met andere gevangenen van Christus; maar in dit opzicht was hij een bijzondere gevangene van Christus Jezus, dat hij kon schrijven: "voor u, die heidenen bent." Toen hij te Jeruzalem het zendingswoord van de Heere "ga heen, Ik zal u ver onder de heidenen zenden" uitsprak, toen brak de vijandschap van de blinde Joden tegen de Gekruisigde in boze woede uit (Hand. 22: 21 v.) en de heidense overste moest hem in de gevangenis voor de Joodse moordlust verbergen. Ik Paulus voor u, die heidenen bent, dat behoort bij elkaar; de zaligheid van alle heidenen is met de naam Paulus voor altijd verenigd, want hij, de heiden-apostel, is het uitverkoren vat, waarin God Zijn genade in Christus Jezus, die alle heidenen omvatte, neergelegd heeft.

2. Ik zeg "voor u, die heidenen bent", als u maar (of "nademaal u" of "voor zoverre u gehoord heeft, zoals ik wel mag veronderstellen (Hoofdstuk 4: 21), van de bedeling a) van de genade van God, b) die mij bij mijn roeping tot apostel gegeven is aan u, die te voren ook heidenen was (1 Kor. 12: 2), terwijl toch uitdrukkelijk mijn roeping op de heidenwereld betrekking had (Hand. 22: 21).

a) Rom. 1: 5. b) Hand. 13: 2. Efeze. 3: 8.

3. Dat Hij mij in onderscheiding van anderen, die haar door de prediking van het Evangelie hebben leren kennen, a) door openbaring (Gal. 1: 11 vv.) heeft bekend gemaakt b) deze verborgenheid, zoals ik daarover in dat opzicht, als ik later (vs. 6) zal noemen (vgl. Gal. 1: 16), met weinige woorden te voren, in de beide vorige hoofdstukken van deze brief, in het bijzonder in Hoofdstuk 2: 11-18, geschreven heb (Kol. 1: 25 vv.).

a) Hand. 22: 17, 21; 26: 16, 17.

4. Waaraan u, als degenen, die de gave bezit van beproeving van de geesten (1 Kor. 12: 10. 1 Thessalonicenzen. 5: 21. Joh. 4: 1), dit lezend, kunt bemerken mijn wetenschap in deze verborgenheid van Christus, in dat geheim, dat in Christus vervat is (Kol. 2: 2; 4: 3 Col 2. 2).

Deze uitdrukking van de apostel, waarmee de afwijking van de rede, in vs. 1 begonnen, tot vs. 13 voortloopt, toont de onzekerheid van hem aan over de bekendheid van zijn lezers met zijn persoonlijkheid. Daaruit is ook in vs. 1 het noemen van zijn naam te verklaren en de schilderij van zijn tegenwoordige toestand en juist deze onzekerheid wordt ook in het volgende de aanleiding voor de apostel, om zich over zijn verhouding tot het Evangelie en over de opvatting daarvan, weer met betrekking tot het hoofdpunt van de roeping van de heidenen tot het Godsrijk uit te laten, vóór in vs. 14 de hoofddraad weer wordt opgenomen. Paulus noemt niet, als hetgeen waarover hij zich onzeker toont ten opzichte van de kennis van zijn lezers, zijn apostolisch ambt in het algemeen, maar de wijze, waarop Gods genade werkte, omdat aan hem het geheim van de verlossing door onmiddellijke openbaring en in het bijzonder met het oog op de heidenen bekend gemaakt was.

Dit is weer een bewijs Eph 1: 6, dat deze brief niet alleen aan de gemeente te Efeze, maar aan een ruime kring van gemeenten uit de heidenen gericht moet zijn geweest; omdat de Efeziërs niet nodig hadden daarvan voor de eerste maal te horen

Als de apostel sprak tot degenen, waaronder hij het werk, waartoe hij geroepen was, had verricht, hoefde hij daarover niet verder uit te weiden; want waar hij zijn ambt had vervuld, wist men van en door hemzelf, die zijn roeping was. In zo'n geval kon het hem niet in de gedachte komen de lezers, zoals hij in vs. 4 doet, te wijzen op hetgeen hij geschreven heeft, als waaruit zij zijn wetenschap kunnen afleiden. Hij heeft integendeel, zoals hij te kennen geeft, deze afdeling van zijn brief, waarop hij de lezers wijst, alleen daarom geschreven, omdat zij hemzelf de Christelijke waarheid niet hadden horen verkondigen. Zij moeten van zijn Christelijke wetenschap zo'n indruk ontvangen, die voor hen, voor zover dit bij zo'n kortheid mogelijk was, de indruk van zijn mondelinge prediking vergoedde, opdat zij niet slechts met uitwendige gehoorzaamheid, maar met hartelijke gewilligheid naar de vermaningen zouden luisteren, die hij hen door zijn inzicht in het wezen van de Christelijke, in het bijzonder van de voor heidenen aanwezige Christelijke zaligheid deed toekomen.

Uit hetgeen Paulus in vs. 4 schrijft, blijkt dat de plicht van elke Christen in het bijzonder is, zich evenmin aan de gemeenschappelijke godsdienst te onttrekken, waar men kon horen, als de afzondering in het kamertje na te laten, ten einde te lezen. Hierop rust dan ook de verplichting van de kerk om de Heilige Schrift te verbreiden door bijbelgenootschappen en het verkeer van de paus te Rome om die te verbieden of te verhinderen.

5. Welke verborgenheid in andere, in vroegere eeuwen, de kinderen van de mensen (Mark. 3: 28) niet op die wijze, of in zo'n omvang is bekend gemaakt, zoals zij nu in de tijd van het Christendom (1 Petrus 1: 12) is geopenbaard aan Zijn heilige (Luk. 1: 70. Hand. 3: 21. 2 Petrus 1: 21 apostelen en profeten (Hoofdstuk 2: 20) door de Geest (Hand. 10: 9 vv.), die hen in alle waarheid leidt (Joh. 16: 13).

6. Namelijk dat de heidenen zijn medeërfgenen van het koninkrijk van God en van hetzelfde lichaam als Zijn volk Israël en ook deelgenoten van Zijn beloften, aan Israël gegeven en in Christus vervuld, en dit alles door het Evangelie, doordat ook zij die goede boodschap hebben gehoord (Hoofdstuk 1: 13) en die in de geloof aangenomen.

7. En dat is het Evangelie, waarvan ik een dienaar geworden ben naar de gave van de genade van God, die mij in het apostelschap, in het bijzonder in dat aan de heidenen (Rom. 1: 5; 11: 13; 15: 16 gegeven is a) naar de werking van Zijn kracht, die mij eerst wonderbaar uit het verderf moest halen en op buitengewone manier met het licht van het leven moest verlichten (1 Tim. 1: 12 vv.).

a) Efeze. 1: 19. Kol. 2: 12.

De apostel is vol van de gedachte, dat, wat van het begin van de wereld verborgen gebleven was ook voor de heiligste mannen van God, voor de patriarchen en profeten, juist nu aan de apostelen en profeten, waartoe ook hij behoorde, geopenbaard werd. Hij spreekt nu bepaald de inhoud uit van de verborgenheid van Christus, waarvan hij te voren had gesproken en noemt die predikaten van de Christenen uit de heidenen, ten opzichte van hun verhouding tot de gemeente van het leven. Zij worden genoemd 1) mede-erfgenamen, want zij hebben ook deel gekregen aan de hemelse erfenis, aan de zaligheid oorspronkelijk alleen de Joden toegedacht; 2) ook ingelijfd, want zij behoren nu als leden tot het organisme van de gemeente van het heil; 3) mededeelgenoten van de belofte, namelijk van de Oud Testamentische belofte van de zaligheid, die in de persoon van Christus is vervuld. Door de bijvoeging "in Christus", die op alle drie de predikaten betrekking heeft, is aangewezen, dat eerst de persoonlijke levensgemeenschap met Christus de grond is van de volle deelname aan de Christelijke genadegoederen. De woorden "door het Evangelie" wijzen aan, dat de gemeenschap met Christus, die door het geloof is gewerkt, de vrucht is van de prediking van het Evangelie. Nadat nu Paulus in het algemeen heeft verzekerd, dat de verborgenheid van Christus, die bestaat in de opname van de heidenen in de gemeenschap van het heil, juist nu geopenbaard is, noemt hij zichzelf in het bijzonder als degene, wie God de verkondiging van het Evangelie onder de heidenen heeft opgedragen. Dit zijn apostolisch ambt is echter, zoals het op zichzelf reeds een gave van Gods genade is, bij hem nog in het bijzonder een uitvloeisel van de grote kracht van God, in zoverre God een heerlijk wonder van Zijn almacht verrichtte, toen Hij Saulus herschiep van een werktuig van de vervolging tot een middel ter opbouw van Zijn gemeente.

Het geheim van Christus is wel reeds in andere eeuwen dan in de apostolische ter kennis van de mensen gekomen, maar niet zoals het haar is geopenbaard, niet in die inhoud, zoals die in vs. 6 is genoemd. De uitdrukking "kinderen van de mensen" is hier op de juiste plaats, waar gesproken wordt van de op elkaar volgende geslachten van de mensheid. De mensen, zegt hij, zijn het ene geslacht voor, het andere na voorbijgegaan, zonder dat hun de verborgenheid van Christus, zoals die nu aan Zijn heilige apostelen en profeten geopenbaard is, bekend gemaakt werd. Tegenover het "in andere eeuwen" staat "nu", tegenover het "niet is bekend gemaakt" het "is geopenbaard" en tegenover "de kinderen van de mensen." "aan Zijn heilige apostelen en profeten." En aan deze is de verborgenheid niet bekend geworden op de weg van eigen nadenken, maar door de Geest. Dat nu datgene, waarvan Paulus spreekt (dat namelijk de volken, dat is de heidenwereld, medeërfgenen zijn, terwijl Israël tot hiertoe zichzelf als enige erfgenaam beschouwd had, namelijk medeërfgenaar van de toekomstige wereld (Hebr. 2: 5), "dat zij heden ook het lichaam van de gemeente uitmaken, terwijl zij vroeger tegenover Israël hadden gestaan en dat zij aan de belofte, die in de vroegere tijd gegeven was, gelijkelijk deel hadden, waarvan Israël tot hiertoe niet anders had gedacht, of het was hen alleen verordend), inderdaad eerst aan de apostelen van het Nieuwe Testament geopenbaard is en niet reeds door de profeten van het Oude Testament was erkend, zal men zonder bedenking toegeven, als men zich voorstelt, dat alle beloften van het Oude Testament, ook waar die zich tot de volken uitstrekten, toch altijd alleen van Israël werden uitgesproken en van hetgeen

Israël uit de overigen omvatte. Het beeld van een enkele gemeente van God, gelijkelijk opgegroeid uit hetgeen Israël en niet Israël was en welke aan dit onderscheid was ontgroeid, wordt daar nergens getekend. Wij zien dan ook de apostel, als hij elders (vgl. Rom. 10: 11 v. in de Christelijke eenheid van Joden en heidenen de vervulling aanwees van de Oud Testamentische profetie, dat altijd doen op zo'n manier, dat hij het Oud Testamentische woord in deze Nieuw Testamentische tijd overbrengt en het hierdoor de zin geeft, die het voor hen en volgens goddelijk raadsbesluit had.

8. Mij, de allerminsten niet alleen van de apostelen (1 Kor. 15: 9) maar ook van al de heiligen, de gewone leden van de kerk van Jezus (Hoofdstuk 1: 1. Hand. 9: 41), is deze genade gegeven, om onder de heidenen door het Evangelie te verkondigen de onnaspeurlijke rijkdom van Christus, de ganse goddelijke volheid van genade, die in Christus besloten ligt, boven alle menselijke gedachte verheven is en tot allen zonder onderscheid zich uitstrekt

a) 1 Tim. 1: 15. b) Hand. 9: 15; 13: 2; 22: 21. 1 Tim. 2: 7. 2 Tim. 1: 11.

De apostel Paulus beschouwde het als een voorrecht om het Evangelie te mogen prediken. Zijn roeping was voor hem geen slavenwerk, maar hij wijdde zich daaraan met zielsgenot. En toch, terwijl Paulus zeer erkentelijk was voor zijn roeping, vervulde zijn welslagen daarin hem toch met diepe ootmoed. Hoe zwaarder een schip wordt geladen, hoe dieper het in de wateren zinkt. Lediggangers mogen een ijdele dunk van hun bekwaamheid koesteren, omdat die zo weinig op de proef is gesteld, maar de bezielde werker leert snel zijn eigen zwakheid inzien. Streef naar nederigheid, zoek die bij zwaren arbeid. Wenst u uwe nietigheid in te zien, onderneem enig groot werk voor Jezus. Als u wilt beseffen hoe geheel machteloos u bent, afgescheiden van de levende God, onderneem dan vooral het grote werk om de onnaspeurlijke rijkdom van Christus te verkondigen en u zult weten wat u nooit te voren heeft begrepen, wat een zwak, onwaardig schepsel u bent. Hoewel de apostel zijn zwakheid aldus kende en beleed, was hij nooit in het onzekere over het onderwerp zelf van zijn prediking. Van zijn eerste leerrede tot de laatste toe predikte Paulus Christus en niets dan Christus. Hij verhief het kruis en verheerlijkte de Zoon van God, die daarop Zijn bloed heeft vergoten. Volg zijn voorbeeld in al uw pogingen na, om de blijde boodschap van het heil te verkondigen en laat Christus en die gekruist uw altijd wederkerend thema wezen. De Christen behoort te zijn als die liefelijke lentebloemen, die, wanneer de zon schijnt, haar gulden kelken openen, als wilden zij zeggen: vervul ons met uw stralen; maar die, zodra de zon achter een wolk schuilt, haar kelken sluiten en haar kopjes laten hangen. Zo ook moest de Christen de zoete invloed van Jezus ondervinden. Jezus moest zijn zon wezen en hij de bloem, die zich keert tot de Zon van de gerechtigheid. Ja waarlijk, van Christus alléén te getuigen, is zowel zaad de zaaier, als brood de eter. Dit is de gloeiende kool voor de lippen van de spreker en de ware sleutel tot het hart van de toehoorder.

9. En aan mij is het gegeven om met het licht van zo'n prediking (MATTHEUS. 5: 14. Hand. 26: 17 v. 2 Kor. 4: 6 allen, elkeen, die het met een ontvankelijk hart aanneemt, te verlichten, dat zij mogen verstaan, die de gemeenschap, de omvang a) van de verborgenheid zij, die de heidenen evenzeer als de Joden omvat. Ik bedoel die verborgenheid, die van alle eeuwen verborgen is geweest in die God (Kol. 1: 26. Rom. 16: 25 v.), die alle dingen b) geschapen heeft door Jezus Christus en daar al meteen het geheel van de schepping Hem heeft overgegeven (Joh. 1: 3. Kol. 1: 16 v.).

a) Efeze. 1: 9. Kol. 1: 29. 2 Tim. 1: 10. 1 Petrus 1: 20. b) Gen. 1: 3. Ps. 33: 6. Hebr. 1: 2.

De gemeenschap van de verborgenheid. Het wijst zich vanzelf, dat wij door de verborgenheid aan de reeds vaker gemelde verborgenheid te denken hebben, aan die voorheen onbekende leer dat de Heidenen gemeenschappelijk met de Joden deel hebben aan dezelfde heilgoederen. Maar wat zegt: de gemeenschap van deze verborgenheid? De uitdrukking is ongemeen duister. Dan wij lezen op het gezag van vele handschriften en vertalingen: de huishouding van de verborgenheid. Op die grond is de mening van de apostel deze: ik reken het mij tot een grote eer en een uitnemend voorrecht, dat ik geroepen ben om alle mensen van allerlei volken, zonder enig onderscheid, door mijn prediking te verlichten en hen te onderwijzen, hoedanig de huishouding van de vaker gemelde verborgenheid zij; dat namelijk de heidenen, tezamen met de Joden, deelgenoten zijn van dezelfde heilgoederen een verborgenheid welke God van eeuwigheid bij Zichzelf verborgen heeft gehouden.

10. a) Opdat nu alles plaats heeft wat van eeuwigheid was besloten, door de gemeente onder alle Christenen op aarde bekend gemaakt wordt aan de overheden en de machten in (liever "onder" Hoofdstuk 6: 12) de hemel de veelvuldige wijsheid van God, die te voren niet in al haar diepte en in al haar rijkdom is geopenbaard (Rom. 11: 33).

a) 1 Petrus 1: 12.

Over hetgeen in vs. 7 gezegd is, verklaart Paulus zich nader in vs. 8 en wel geheel van het standpunt van ootmoed, waarmee hij in diep gevoel van zijn onwaardigheid van zichzelf op de grootheid en heerlijkheid van zijn roeping zag. De uitdrukking van ootmoed "mij, de allerminste van al de heiligen" is nog veel sterker dan die in 1 Kor. 15: 9

In een zin enigszins verschillende van die van andere plaatsen (als 1 Kor. 15: 9. 1 Tim. 1: 12-15) noemt Paulus zich hier de geringste onder alle heiligen, d. i. onder alle gelovige Christenen in het algemeen. Hij doet dit niet met het oog op hetgeen hij vroeger geweest was of gedaan had tegen de gemeente van God, maar in het gevoel van de onuitsprekelijke heerlijkheid van zijn roeping schijnt hem zijn onwaardigheid zo groot, dat hij zich daarom beneden alle Christenen rekent. Het woord "de alleringste" betekent "geringer dan de geringste." Hoe hoger God hem verheft, des te dieper moet de mens zich verootmoedigen; wat hij voor kwaad in zich ontwaart, is altijd meer en erger dan wat hij aan anderen ziet. Daarom kan hij met waarheid zich beneden allen stellen.

Het bewustzijn van zonde heeft om sterk te zijn niet een bijzondere zonde nodig, maar wel dat er een zeer duidelijke en diepe zelfkennis in het licht van het Evangelie van Christus bestaat. Bij de krachtigste getuigen van de Christelijke waarheid is de bekering niet meer dan bij anderen een daad van de genade van God, maar zij voelen die levendiger en krachtiger. Wat nu de apostel bij deze voorstelling van zichzelf dringt, is de gedachte: heeft de Heere mij geholpen, dan zou ik niet weten, wie Hij niet zou kunnen en willen helpen. Met zo'n gedachte neemt hij datgene, wat hij in vs. 6 als inhoud van de verborgenheid en als doel van de apostelen in het algemeen heeft voorgesteld op als hetgeen juist hem is opgedragen en wel moet zijn verkondiging en openbaarmaking van dat geheim onder de mensenkinderen het bekend worden van de menigvuldige wijsheid van God bij de vijandige machten ten gevolge hebben.

Dat onder de overheden en machten in de hemel, waaraan door de gemeente de veelvuldige wijsheid van God bekend moet worden, die geestenwereld moet worden verstaan, die in de mensenwereld niet God dienende, maar eigenwillig macht uitoefenen (dus in plaats van "in de hemel" liever "onder de hemel", of zoals Hoofdstuk 6: 12 "in de lucht wordt boven allen

twijfel verheven door het gebruik van de woorden, zoals die elders voorkomen (vgl. Rom. 8: 38 het woord "engel" tegenover "overheden en machten. Men heeft gezegd, van boze geesten zou gezegd zijn dat hun de macht en niet dat hun de wijsheid van God bekend werd - maar waarom toch? De geesten, die naar eigen wil in de levensbewegingen van de mensen werken, kunnen zeker de wijsheid leren kennen van die God, naar wiens wil zij niet willen luisteren, als zij namelijk zien, dat het hun niet lukt om de verwezenlijking van Zijn gedachte te verijdelen, omdat Hij een rijkdom van middelen en wegen heeft, ten einde tot Zijn doel te komen, een rijkdom, die alle gedachten te boven gaat. Volharden zij dan toch in hun kwaad, dan ondervinden zij ten slotte Gods macht, als met de wederkomst van Christus de vernietiging en het krachteloos maken van alle machten en krachten van de goddeloosheid plaats heeft. Het eerste geschiedt reeds nu door middel van de gemeente in de dagen van haar herstel, dat een werk van veelvuldige wijsheid is, in zoverre even zozeer het ontstaan van de volken, dat Israël's afzondering ten gevolge had, als de ongehoorzaamheid van Israël, die tot de roeping van de volken aanleiding gaf, na wier bekering ook Israël de zaligheid zal deelachtig worden, tot herstel van de éne gemeente uit heidenen en Joden dienstbaar is.

De voor God vijandige geesten, die in de duisternis van deze wereld heersen, ervaren met schrik, dat al hun woede en boosheid, waarmee zij van de dagen van de verstrooiing van de volken aan de machten van de wereld tegen het uitverkoren volk van God in het veld hebben gewoed, al hun verleidingen, waarmee zij Israël zelf hebben trachten te verderven, tot de kruisiging van Israël's Koning en tot aan Jeruzalems verblindings tegen het genadig bezoeken door de prediking van de vrede in naam van de Opgestane (vgl. Openbaring 12: 3 vv.), ook alles, wat overigens nog (Openbaring 12: 13 vv. ; 20: 7 vv.) de duivelse machten en overheden in het werk stellen, om Gods raad ter zaligheid te verijdelen en het werk van Zijn genade te verhinderen, te schande wordt. Zij ondervinden dat zij worden overmeesterd door de wijsheid van God, wier veelvuldige rijkdom door de kerk erkend wordt in haar lied (Paul Gerhardt):

Een weg heeft Ge allerwegen. Geen middel, dat U faalt! Uw doen is louter zegen, Uw gang met licht bestraald. Uw werk kan niemand hindren, het Blijft rustloos voorwaarts spoên. Als u wat voor Uw kinderen, Het heilzaamst is, wilt doen. Schoon alle duivels kwamen Om God te weerstaan, Geen helse macht te zamen Doet God teruggegaan. Wat Hij heeft voorgenomen, Hoe lang ook de uitkomst draalt, Dat moet toch eindelijk komen Aan het doel, door Hem bepaald.

11. En dat alles moet geschieden naar het eeuwig voornemen, dat Hij gemaakt heeft, (volgens een andere opvatting, "verwezenlijkt, tot stand gebracht heeft)" in Christus Jezus, Onze Heere.

12. a) In wie als degene, waarin wij de verlossing hebben door Zijn bloed, namelijk de vergeving van de zonden (Hoofdstuk 1: 7), wij hebben de vrijmoedigheid en de toegang tot God (Hoofdstuk 2: 18) met vertrouwen (Hebr. 4: 16; 10: 19 vv. 1 Joh. 3: 21 v. ; 4: 17) door het geloof in Hem, in de Heere Jezus Christus (Rom. 3: 22; 5: 1 v.).

a) Joh. 10: 9; 14: 6.

Hoe gans anders staan dus zij tot God, die Christus tot hun Heere hebben, als die geesten, die door de gemeente bekend wordt gemaakt, dat Gods wijsheid tegenover hun eigendunkelijke machtsbetoning middelen en wegen heeft, om een in Christus opgevat voornemen tot verwezenlijking te brengen. Terwijl zij moeten leren kennen, dat zij niets kunnen tegen Gods

wijsheid, is het van degenen, die Christus tot hun Heere hebben, waar, dat zij tegenover God zich bevinden in een verhouding, die hen zalig maakt.

EPISTEL OP DE ZESTIENDE ZONDAG NA TRINITATIS

Dit epistel, die Paulus' gebed en voorbede voor de gemeente en tevens een aanwijzing bevat, wat wij voor onszelf en anderen moeten bidden (bestendigheid des geloof, groei in de kennis en kracht en sterkte tot een godzalig leven) is de eerste van de vijf lezingen uit de brief aan de Efeziërs op de zondagen 17, 19-21 na Trinitatis, die voor de Trinitatistijd is voorgeschreven. De zes voorlezingen uit de brief aan de Galaten zijn zo verdeeld, dat men drie van deze voor de 13, 14 en 15den Zondag na Trinitatis, de drie andere voor de Zondag na het Kerstfeest, de Nieuwjaarsdag en de Zondag Laetare bepaald heeft. Uit de brief aan de Efeziërs is slechts een voor de Zondag Oculi bepaald, de overige behoren daarentegen tot de Trinitatistijd. Wat het inwendig verband met het Evangelie aangaat, ligt de gedachte voor de hand, dat het laatste (Luk. 7: 11 vv.) de smartelijkste voorvallen van het leven op aarde vertegenwoordigt, die ons vooral dringen om in het gebed, waarop het epistel wijst, troost en sterkte te zoeken.

In de twee laatste verzen van het Evangelie lezen wij de grote eer van God, die de opwekking van de jongeling te Naïn ten gevolge had; ook de twee laatste verzen van het epistel verkondigen de eer van God en wel op de hoogste toon. Prijst nu het Evangelie God vanwege de bezoeking van het volk Israël, het epistel prijst God vanwege de opbouw van de gehele kerk op aarde.

De voorbede van de apostel voor de gelovigen te Efeze: 1) de aanvang; 2) de voorbede; 3) het slot. Wanneer zal God overvloedig doen boven hetgeen wij bidden en denken? Als wij bidden 1) in de diepste ootmoed; 2) om hemelse goederen; 3) in blij vertrouwen.

Het ware gebed van de Christen: 1) de Helper, waartoe hij zich wendt; 2) de gave, die hij begeert; 3) de lofzegging, waarmee hij eindigt.

De ware bron van kracht voor ons geestelijk leven; wij beschouwen 1) de oorsprong ervan; 2) het putten daaruit; 3) de versterking daardoor.

Wat moeten wij voor onszelf en anderen in het bijzonder van God bidden: 1) bestendigheid in het geloven; 2) toenemende kennis in het woord van de zaligheid; 3) kracht en sterkte tot een godzalig leven; 4) blij vertrouwen op de Heere in iedere moeilijkheid.

De groei van de inwendige mens: 1) hoe geplant; 2) hoe verzorgd; 3) hoe tot rijpheid gebracht wordt.

Wordt niet ongeduldig in smart: 1) wat u daartoe moet dringen; 2) hoe u daarin beginnen moet.

13. a) Daarom, omdat ik volgens het in vs. 8 vv. gezegde een zo grote en gezegende taak in mijn roeping door Gods genade ontvangen heb en ik nu slechts door de vervulling van die taak een gevangene ben (vs. 1. Hand. 9: 16) bid ik u (2 Kor. 5: 20), dat u niet vertraagt in mijn verdrukkingen b) voor u. U moet er u niet aan ergeren, of denken dat het een zeer bedenkelijke zaak is, waardoor men in allerlei moeilijkheden komt, zoals die mij hebben getroffen. Beschouw het liever aldus, dat het door mij geleden een lijden is, dat is uw heerlijkheid. U mag erop roemen tegenover degenen, die u willen misleiden.

a) Filipp. 1: 14. 1 Thess. 3: 3. b) Kol. 1: 24.

Hoe heerlijker het ambt is, door God opgedragen, des te minder past het dengenen, voor wie het wordt bediend, zich te ergeren aan het lijden en de vervolging van de bedienaar, of daarbij kleinmoedig te worden.

Paulus wil zeggen: u ziet, dat ik nu een gevangene ben en de duivel en de wereld mij in handen hebben. Dat zou misschien kunnen afschrikken en deze boze gedachte geven: was de leer goed en was hij zo'n apostel van Christus, dan zou God hem zo iets niet laten overkomen (zoals dan ook enige valse apostelen onder u sommigen hebben afgekeerd, 2 Tim. 1: 15). Daarom bid ik en vermaan ik u, alhoewel ik een gevangene ben, dat u zich daarom niet laat ergeren of ontmoedigen. Laat ons in beproevingen zijn, smart lijden, in eer of in verachting zijn; laat het gaan hoe het wil, blijft u maar bij hetgeen ik u gepredikt heb en waarvan u weet, dat dit het zekere woord van God en het Evangelie is.

Twee zaken spreekt de apostel uit van zijn lijden, waardoor hij de harten van de lezers wil versterken: 1) ik lijd de gevangenschap en wat ermee samenhangt voor u en 2) mijn lijden is u een eer. Zeer juist! De Efeziërs waren grotendeels Christenen uit de heidenen; zonder eerst proselieten van de Joden geworden te zijn, waren zij door de vrije toegang van de genade Christus ingelijfd. Was dat nu onrecht, hadden de Christenen uit de Joden recht met hun bewering, dat niemand recht op Christus had, dan die of door geboorte of door de besnijdenis met Israël verbonden was, dan was alle zegen, die zij tot hiertoe hadden gehad en hun gehele Christendom een misleiding, dan konden zij wanhopig achterwaarts gaan, of zij moesten met verachting en veroordeling van alle gemaakte ervaringen nog eens op andere wijze Christenen worden. Dat zou in werkelijkheid een verschrikkelijke zaak zijn geweest en velen zouden na zo'n ontzuivering in het geheel niet meer tot Christus zijn gekomen. Dat nu de Christenen uit de Joden geen gelijk hadden, was de bewering van Paulus, die hij niet alleen met woorden, maar ook door zijn lijden bevestigde. Zo werd zijn lijden een lijden ter geruststelling van de Christenen uit de heidenen. Hoe zouden zij, de leerlingen, staande zijn gebleven, als hij, de leermeester, had gewankeld. Met hem stonden, met hem vielen zij, van zijn getrouwheid hing hun rust af, zoals zijn wankelen hen allen in verwarring zou hebben gebracht. Zijn verdrukkingen hadden echter niet alleen voor hen plaats, maar zij waren hun ook tot eer, tot verheerlijking. Het spreekt vanzelf, dat van geen eer sprake is, die allen erkend zouden hebben, of die algemeen zou zijn geweest. Leed toch Paulus door mensen in tegenstelling tot de Joden en de Christenen uit de Joden, hoe konden dan allen zijn lijden opvatten als de eer van de Efeziërs en van alle heidenen? Voor degenen, die ogen hadden om te zien, was het zeker alleen tot verheerlijking van de heidenen, wat Paulus leed. De heerlijkheid van de heidenen is de vrije genade van Christus, de deelname aan het rijk van God, zonder een andere nationaliteit aan te nemen, hun vrijmoedigheid en de toegang met vertrouwen door het geloof in Christus (vs. 12). Zolang nu de prediking van de vrije genade werd gehoord, zolang de heraut Paulus door tegenstand en lijden ongedeerd haar verkondigde, zo lang hadden de heidenen hun gewenste eer en heerlijkheid, zo lang konden zij jubelen en triomferen. Was echter de ijver van Paulus verkoeld, had het lijden hem geknakt, dan was hun heerlijkheid verloren geweest, evenals de heerlijkheid van Israël (1 Sam. 4: 21 v.) toen de vrouw van Pinehas stervend haar zoon Ikabod noemde, d. i. "wee, de heerlijkheid is verdwenen."

14. Om deze oorzaak, zo wil ik nu de rede in vs. 1 afgebroken, hier voortzetten, buig ik mijn knieën tot de Vader van onze Heere Jezus Christus (Hoofdstuk 1: 3).

15. Waaruit elk geslacht (elk vaderschap d. i. elke familie met een vader aan het hoofd) in de hemelen en op aarde, dus al wat kinderen heet, genoemd wordt.

Met "ik buig mijn knieën", noemt de apostel de zaak naar het uitwendige teken. Hij wil niet zeggen, dat hij zich nu werkelijk op de knieën neerwierp, maar alleen uitdrukken hoe innig zijn smeken was.

Was hij bij de Efeziërs geweest, dan zou hij bij de innige drang van zijn hart zeker zijn neergeknield evenals in Hand. 20: 36.

Het is een armzalige trots van Kant, het knielen te smaden als een slaafs orientalisme. Hij kan ook nooit de drang van een biddend hart hebben gevoeld. Geheel anders oordeelt Lichtenberg, als hij zegt: als wij met het lichaam op de knieën vallen, dan verheft zich de geest tot God. "

Hoe hoger het gebed van de apostel nu wil opstijgen tot Hem, die boven alle bidden en denken kan doen, des te dieper buigt hij zich.

Dat Paulus voortgaat "tot de Vader van onze Heere Jezus Christus", daarmee bevestigt hij, dat zich niemand voor God moet vermeten, iets te spreken of te bidden, tenzij hij Hem bij Zijn naam kan aangrijpen, zoals hij hier doet, namelijk als een Vader van Jezus Christus, onze Heere; want Christus is onze enige Middelaar en niemand mag tot de Vader komen dan in de naam van de Middelaar, zodat hij Hem belijdt als zijn Heere, die ons door God daartoe is gesteld, dat Hij voor ons bidt, bovendien ons ook regeert naar lichaam en ziel.

Met de woorden van het 15de vers denkt Paulus aan ieder vaderschap, aan alle families, aan alle geslachten op aarde en reeds ziet hij in de naam "vaderschap" als bij voorafbeelding te kennen gegeven, het ene hoogste vaderschap van God in Christus Jezus, de ene familie, uit alle families en geslachten voortgekomen, namelijk de heilige kerk, die uit Joden en heidenen ontstaat. Hij denkt aan de families, die reeds thuis zijn in de hemel, zo ook aan die op aarde en ziet ze alle bij voorafbeelding of in zalige vervulling ingelijfd in het gebouw van de kerk van God. Bij die naam nu, die alle geslachten in de VADERNAAM voorspellend is ingedrukt, roept hij de Heere aan, dat Hij ook de Efeziërs genadig zij, om te verstaan de liefde van God in Christus, die zich op goddelijke manier over alle volken uitstrekt, die hemel en aarde vervult, de liefde, die uitgedrukt is in het bouwen van de kerk.

Die God, tot wie hij zijn voorbede voor zijn heidense lezers opzendt, noemt de apostel aan de ene kant als de Vader van onze Heere Jezus Christus en aan de andere kant zegt hij van Hem, dat Hij aan alle geslachten, die naam zij ook naar hun verschillende afkomst mogen dragen, in de hemel en op aarde, aanzijn heeft gegeven, en daarmee de naam. Wat nu God als Vader van Jezus Christus is, dat zal Hij voor allen op dezelfde manier zijn, van hoe verschillende afkomst zij ook mogen zijn. Als Schepper heeft Hij dit onderscheid gesteld, als Verlosser heft Hij het op.

16. En wel bid ik voor u, opdat Hij u geeft naar de rijkdom van Zijn heerlijkheid (Hoofdstuk 1: 7, 17) met kracht versterkt te worden door Zijn Geest in de inwendige mens (Hoofdstuk 6: 10. 1 Kor. 16: 13. Kol. 1: 11).

17. Opdat Christus door het geloof, waarmee u Hem reeds heeft aangenomen (Kol. 2: 6), in uw harten (Joh. 14: 23. Gal. 2: 20) woont en u in de liefde tot Hem, de Heere Jezus Christus,

geworteld en gegrond bent. Hij toch (Kol. 2: 7) is de grond en de bodem, waaruit u uw levenskrachten trekten het fundament waarop uw verbetering of opbouw (Hoofdstuk 4: 16) wordt verwezenlijkt.

Paulus haalt hier niet de eigenlijke woorden, of de inhoud van zijn gebed aan, maar hij geeft slechts met een woord te kennen, met welk doel hij zijn knieën buigt. Uit het doel, waarmee hij bidt, blijkt zeker de inhoud van het gebed. De apostel bidt om grote zaken, maar hij kent ook, zoals hetgeen bij het "geve" gevoegd is "naar de rijkdom van Zijn heerlijkheid" aanwijst, de grootheid van de Vader, de grote rijkdom, de onmetelijke bezitting en de schat, die Hem toebehoort. Zoals het dan overeenkomt met deze rijkdom van God, zo moet God de Vader de Efeziërs geven, namelijk onuitsprekelijk, al de volheid. God wil geven en kan geven, naar de rijkdom van Zijn heerlijkheid, wat wij van Hem begeren, als Hij weet dat het ons op dat tijdstip nuttig is. Volgens Paulus' mening is nu de Efeziërs een zaak boven alle nodig. Hij had hen dadelijk in het begin (vs. 13) gebeden, niet te vertragen om zijn verdrukkingen. Het ontbrak hun dus aan de juiste moed in lijden en moeiten, aan kracht en zo is de eerste bede van de man, die ze op zijn hart draagt, dat de kracht, die hun ontbreekt, hen door God wordt gegeven.

Het "met kracht versterkt te worden" sluit niet slechts moedeloosheid en zwakheid uit, maar wenst werkzaamheid naar buiten toe, invloed op de wereld, naast het standhouden ook het overweldigen en overwinnen, vgl. het: "houdt u mannelijk, wees sterk" in 1 Kor. 16: 13.

De heerlijkheid van God is Zijn wezen, zoals dit naar de aarde is toegekeerd. Als de rijkdom daaraan de maat is voor Zijn geven en zich daarin betoont, hoe rijk zal dan Zijn geven zijn! Hij zal hen geven, wat hun inwendig leven ten zegen is; en dan komen de beide eerste zinnen met elkaar overeen, aan de ene kant het "in de inwendige mens" en "in uwe harten" aan de andere kant "door Zijn Geest" en "door het geloof." Een versterkt worden in kracht naar de inwendigen mens, dat wordt teweeggebracht door de Heilige Geest, moet God hun geven. Hun inwendig leven, dat toch een door de Geest van God reeds vernieuwd leven is, moet daartoe versterken, dat het zich tegen hetgeen buiten is kan staande houden en krachtig vertonen. Dit is, wat de zaak aangaat, het eerste dat de apostel bidt; het tweede is dat God hen mocht geven een wonen van Christus in hun hart, waartoe het geloof het middel is, omdat het geloof in Christus, dat Hij zelf werkt, het hart, dat gelovig tot Hem gekeerd is, geschikt maakt een plaats te zijn van de werkelijke tegenwoordigheid van de levende Heiland.

Terwijl Christus door het geloof in onze harten woont, ontwaakt de wederliefde tot Hem, die ons het eerst heeft liefgehad en deze schiet wortel, wordt gegrondvest daarin, wordt daarmee meer en meer één.

Woont Christus in onze harten, dan spreekt het vanzelf, dat wij Zijn liefde meer smaken en zien en deze ervaring en erkenning van de liefde van onze God in Christus Jezus onze Heere, voedt en vermeerdert de liefde tot Hem in ons. Hoe langer en dieper wij Zijn liefde ervaren, des te diepere wortels slaat het gevoel van liefde jegens Hem in onze zielen. Hoe vaster wij omsloten worden door de armen van onze Heiland, hoe langer wij aan het hart van Zijn heilige liefde rusten, des te warmer wordt het ons om het hart.

Zo ver gaat dan naar de belofte van de Heere en naar de gebeden en ondervinding van de gelovigen de hartsvereniging met Hem. Hij is, Hij blijft, Hij woont, Hij leeft door Zijn Geest in hen. Zij bezitten Hem inwendig. Zij genieten een eigenlijke en wezenlijke inwoning van de Heere. En waarlijk als dit zo niet was, hoe zouden zij tempels van God, woonsteden van God

in de Geest kunnen genoemd worden, hoe zij, die van nature kinderen van de toorn zijn, ooit kunnen gezegd worden de Goddelijke natuur deelachtig te wezen? Maar een eigenlijke en wezenlijke inwoning van Christus! Maar "de Goddelijke natuur deelachtig". Welke grote woorden, die grote dingen! Zeker, de genade van God in Christus is niet klein. Wacht u, dat u haar verkleinen zou, door op de woorden van de grote apostel en hogepriester van onze belijdenis zelf af te dingen, door die woorden te wantrouwen, als waren zij met vergroting, met overdrijving, oneigenlijk, bij manier van spreken gezegd. Wat ook onze manier van spreken zijn moge, Christus en Zijn apostelen hadden geen andere dan die van de waarheid, van de onopgesierde, van de ondubbelzinnige waarheid. Waarheid is het, dat de Verlosser en niet slechts Zijn leer, niet slechts Zijn voorbeeld, niet slechts een ideale voorstelling van hetgeen Zijn discipel door Hem worden moet en nooit zonder Hem worden zal, maar Hij zelf in het aan Hem overgegeven hart woont, zodat Zijn vriend Hem niet slechts vóór zich ziet maar in zich heeft, niet slechts rust op Zijn volbracht werk, maar Zijn werk in zich volbracht weet en volbrengen voelt. En waarom zou iemand de zin van deze woorden en met deze rijke liefde van God in Christus voor de arme zondaar willen verkleinen. Zou dat misschien kunnen opkomen in diezelfde harten, die zich de liefde van God zo graag gans onbeperkt voorstellen, zodat zij aan deze gedachte die van Zijn heiligheid zouden kunnen opofferen? Of willen zij slechts een liefde van God over hen, niet in hen? Wel een uitgebreide, maar geenszins een doordringende? Vrezen zij dat een liefde van God in deze onbeperkte zin hun zondig hart wellicht enigermate beperken zal, dat zij niet Gods heiligheid, maar eigen onheiligheid eraan ten offer zouden brengen? Ik oordeel niet, maar waar vlees en bloed zich zo krachtig verzetten tegen de beloften van de Heere en het gebed van Paulus, waar het denkbeeld van een wezenlijke inwoning, een waarachtig leven van de Verlosser in het hart van de Zijnen zo verre en hoogmoedig wordt weggeworpen, of teruggebracht tot voorstellingen van de meest alledaagse, van de flauwste betekenis, daar is het mij, als hoorde ik vlees en bloed hun zaak bepleiten en tot God en zijn Christus uitroepen: wijk van ons, want in uw geboden hebben wij geen lust. Daar schijnt het, dat ofschoon men wel een plaatsje zou willen hebben achter de genadige Jezus, om veilig te zijn voor het oordeel, dat ons na de dood volgt, men nochtans in het hart geen plaats over heeft voor de heilige Jezus, die Zijn oordeel in ons over al het onheilige gaan laat. Op het zachtst genomen schijnt men bevreesd voor een al te innige vereniging met Hem en tracht men zich en anderen op te dringen, dat zij althans niet nodig is en Hij de ziel wel zalig zal maken, al wordt de zaligheid van Zijn inwoning noch gevoeld, noch begeerd. Niet zo, Christus in ons is de enige waarborg van Christus voor ons. Niemand kan voor Zichzelf instaan. Maar voor Zichzelf staat Hij in. En losse hoop op het offer van Christus kan aan ons hart ontvallen. Maar Christus zelf, als Hij in het harte woont, ontvalt dat hart niet. Dat hart is van Hem zeker, het zal niet bezwijken. In het leven niet, in de dood niet, in het oordeel niet. Het heeft het voorwerp van zijn hoop, Christus, die zijn hoop is, in zich. Ik buig mijn knieën tot de Vader van onze Heere Jezus Christus, opdat Christus door het geloof in uw harten woont. De innige hartverheffing met Christus, waarbij Hij in onze harten woont, heeft van onze kant plaats door het geloof, alleen door het geloof, Christus geeft Zichzelf aan ons over door Zijn genade, wij nemen Christus aan door het geloof. Het geloof is niet een berusten in de waarheid van hetgeen ons omtrent Christus en Zijn werk voor zondaren wordt verzekerd, niet een oppervlakkige aandoenlijkheid, die ons daarin de liefde van God en de zelfopoffering van Christus voor zondaren doet erkennen, het geloof is de stemming, waarin men aan de Zaligmaker plaats geeft in het hart; waarin men Hem voor zichzelf aanneemt tot verlossing en zich aan Hem overgeeft tot heiligmaking; de stemming, waarin men Hem, die aan de deur van onze harten staat en klopt, opendoet, opdat Hij met al Zijn goederen, gaven en krachten inkomt en bezit neemt van ons hart. Het is geen daad, waardoor men iets verdient, maar een toestand, waarin men alles ontvangt. Niets gemakkelijker zegt iemand, niets gemakkelijker daarom dan te geloven. Nee, maar zeg: niets eenvoudiger. Als het gemakkelijk

was, het geloven zou van ieder zijn. Het is niet van ieder, zegt de Schrift. Onderzoekt u zelf, of u in het geloof bent. Voor zondige en verdorven mensen als wij zijn, is niets zo moeilijk, niets zo onmogelijk als eenvoudigheid. Het geloof is eenvoudig, het is geen willen of streven, het is een aannemen van ontferming. Maar voor een mens is niets moeilijker dan niet te willen en niet te streven, zijn hoogmoed schaamt zich voor niets zo zeer als voor een weldaad.

Kennelijk is de beeldspraak ontleend van de tempel van het Oude Verbond waarin de Heere woonde in al de glans van zijn heerlijkheid; zo moest ook de verheerlijkte Heer in het gemoed van Zijn gelovigen, als in een heiligdom een vaste woonstede vinden, het geheel vervullen, doordringen en heiligen. Daaruit zou het dan ongetwijfeld ook volgen, dat zij in de liefde, tot Hem namelijk, geworteld, gegrond zouden zijn; uitdrukkingen aan bomen en gebouwen ontleend, waardoor de onwrikbare vastheid van hun liefde tot de enige Heiland op eigenaardige manier wordt aangeduid. Een hart zo vol van geloof en liefde tot Hem, die ons leven is; wij voelen het, iets hogers kan zelfs geen Paulus voor de gemeente, geen Christen voor zichzelf en zijn broeders vragen. Dat is het einddoel van al wat God in Christus tot dus ver aan ons gedaan heeft. Of waarom anders heeft Hij ons, die geloven, in Hem uitverkoren en gekend van voor de grondlegging van de wereld? Waarom in de volheid van de tijd ons gebracht tot Zijn wonderbaar licht? Waarom ons leren bidden en op het gebed de Geest van het geloof ons geschonken? Waarom door die Geest ons zo dikwijls versterkt met kracht naar de inwendige mens? Dat alles en zo veel meer moest alleen dienen om een aanbiddelijk doel te bereiken, dit namelijk: dat wij geestelijk één zouden worden met de Zoon van Zijn liefde, zodat die Zoon niet slechts tot ons komt, maar bij ons blijft, en in ons komen en werken en heersen zou door de kracht van de Heilige Geest. Zolang het daartoe niet kwam, was de genade van God voor ons geheel of ten dele vergeefs, pas als hier binnen het geloof aanvankelijk leeft en de liefde tot de Heer onuitroeibaar werd, mogen wij ootmoedig danken, dat die genade niet ijdel geweest is. En weer wat het einddoel is van al Gods wegen is tevens de enige, maar ook zekere aanvang van alles wat de Christen doen moet of worden. Pas nu leren wij in onze mate begrijpen (vs. 18) met al de heiligen, die de lengte en breedte en diepte van het Godsgebouw is; want op geestelijk gebied gaat het liefhebben aan het begrijpen vooraf, en slechts door het geloof kunnen wij iets verstaan van de dingen van de nieuwe wereld, die God in Christus geschapen heeft. Pas nu leren wij (vs. 19) bekennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat, want door het geloof hebben wij haar persoonlijk ervaren en sinds wij allen enigzins weten wat liefhebben is, kunnen wij nu en dan althans iets beseffen van die gadeloze liefde van de Heiland, waarop het woord van de gewijde dichter zo ten volle toepasselijk is: vele wateren zouden deze liefde niet uitblussen, ja de rivieren zouden ze niet verdrinken. Pas nu eindelijk worden wij vervuld tot al de volheid van God, want geloof en liefde worden de bron van een nieuwe waarachtig Goddelijk leven, dat onuitputtelijk en onvergankelijk is. Hoe boven alles begeerlijk is dan de grote zaak waarom de tekst ons leert vragen. Maar hoe zalig tevens ons voorrecht, dat wij ook bij dit gebed te doen hebben met een God, die (vs. 20) doen kan niet slechts, naar - reeds dat was veel, - maar zelfs boven hetgeen wij bidden en denken en wiens kracht in ons werkt, als wij aanvankelijk het eigendom van de Heere zijn geworden. Nee, hoe hoog het voorgestelde ideaal ook moge zijn, wij mogen niet wanhopen het te bereiken, want van Hem, die onze hoop is, zal ook de hulp wezen. Omringt ons niet een wolk van getuigen, ook om ons toe te roepen hoe ver men aan zijn hand op de weg het kan brengen. Denk aan de beroemde kerkvader, de martelaar Ignatius. Op de vraag van keizer Trajanus naar zijn naam, had hij geen ander antwoord dan dat hij Christusdrager, Christophorus heette, in wie het woord werd vervuld: Ik zal in hen wonen en onder hen wandelen. Hem kostte die verklaring het leven; naar zijn eigen woord werd hij als een tarwegraan van God door de wilde dieren vormalen, opdat hij blijken zou een voedzaam brood voor Christus te wezen. Maar door zijn geloof spreekt hij nog nadat hij

gestorven is en roept door zijn voorbeeld ons toe: de ware Christen draagt Christus de Heere in het hart. Zo zij dan de verzuchting van Voet de onze:

Heeft g'in gena en goedheid lust? Gebiedt u mij te komen? Uw scepter wordt van mij gekust, Uw trouwring aangenomen; 'k Ben d' uwe tot in eeuwigheid! Verlicht, verzoen, regeer, geleid Mij naar Uw welbehagen! Aan U, mijn Jezus, zij het gemoed In dood en leven, zuur en zoet Ter redding opgedragen.

.

18. Ik wens u dit zozeer toe, opdat u bij zo'n staat van uw Christendom ten volle kon begrijpen, of in staat mag zijn om te voelen Ru 4: 6 met al de heiligen, al de overige Christenen (Hoofdstuk 2: 19), die de breedte en lengte en diepte en hoogte zij van dat gebouw, waarmee u en zij, tezamen verbonden, behoort (Hoofdstuk 2: 20v.).

19. En bekennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat, de liefde welke onze Heere Jezus voor ons voelde ("de liefde Christi kan ook zijn de liefde, die wij tot Christus hebben en zeker heeft Luther gelijk, als hij hierbij aantekent, het is een veel grotere zaak Christus lief te hebben, dan veel schoons te kunnen prediken (1 Kor. 8: 1). Och dat God het u gawe, opdat u vervuld wordt tot al de volheid van God, om ten slotte, als geopenbaard zal worden wat wij zijn zullen, Hem gelijk te zijn (1 Joh. 3: 2 Joh. 17: 22 v.).

Het woord "opdat" in vs. 16 leidt de opnoeming in van wat het gebed van de apostel inhield, met het "opdat" in vs. 18 wordt nu het doel ervan uitgesproken.

Met "begrijpen" is niet zuiver een verstandelijk begrijpen, maar een ervaren of leren kennen (Hand. 10: 34). Er komt mee overeen het "bekennen" in vs. 19, waarvan het toch weer onderscheiden is, omdat dat het inwendig ervaren, dit het geestelijk bekennen aanwijst.

Dat inwendig ervaren of begrijpen moet de lezers ten deel worden in gemeenschap met al de heiligen, zoals dan aan een kant ook Christelijke kennis en ervaring niet slechts enkelen, maar allen ten deel wordt, in wie Christus woont en aan de andere kant alle opbouw in geloof en in de liefde het product van gemeenschappelijke, wederzijdse arbeid is. De Christenen moeten kunnen begrijpen wat de breedte en lengte en diepte en hoogte is: het voorwerp van deze aanwijzingen van ruimte heeft de apostel niet genoemd.

Het lag de lezers voor de hand om te begrijpen, dat zij met al de heiligen, dus daar, waar zij met hen verenigd en vergaderd zijn, om zich moeten zien in de breedte, hoe ver naar beide kanten de ruimte, die hen omvat zich uitbreidt en in de lengte, hoe verre zij zich voor hen heen uitstrekt en in de diepte, hoe verre zij naar beneden, in de hoogte hoe ver naar boven zij reikt. De voorstelling van een gebouw geeft tot deze uitbreidingen aanleiding en wel van een gebouw, dat de lezers met alle Christenen omvat; welk ander gebouw nu kon dit zijn, dan dat, waarvan aan het einde van het vorig hoofdstuk is gezegd, dat de lezers met alle heiligen daartoe behoren? Het is verre uitgestrekt onder de volken naar Oosten en Westen; het breidt zich in de lengte uit door alle tijden tot aan het einde van de dingen; het reikt in de diepte tot de gelovigen, die in de dood slapen en in de hoogte van de hemel, waar Christus woont.

Luther heeft gezegd, dat Christus lief te hebben veel beter is dan alle kennis en Matthias Claudius wenste liever een groenen halm van liefde te hebben dan een geheel voer hooi van weten, omdat alle kennis zonder liefde een ledige schaal is. De apostel denkt hier echter aan

de liefde van Christus tot de arme mensheid, waaruit zijn kerk is gebouwd. Deze is het, die alle kennis te boven gaat en die toch aan allen, die geloven, kenbaar wordt in een mate, als Paulus zijn lezers toewenste.

Deze liefde van Christus breidt zich uit over alle volken, door alle en op elkaar volgende tijden. In de gehele diepte van ellende en zondeverderf daalt zij neer; tot de heerlijkheid voor Gods troon en hart wil zij allen verheffen. In zo'n verband staat deze zin met de voorgaande van het begrijpen, die de breedte en lengte en diepte en hoogte zij. Daar wordt echter gehandeld over de grootte, die steeds een begrensde is en die daarom een Christen wel kan leren kennen; hier daarentegen wordt gesproken van iets, dat onbegrensd is en daarom het weten te boven gaat. Het hoogste doel van zijn voorbede geeft dan de apostel te kennen met het woord: "opdat u vervuld mag worden tot al de volheid van God". Dit is geen stoutere rede dan die in 2 Petr. 1: 4, "opdat u de goddelijke natuur deelachtig zou worden. " Dit vervuld worden "tot al de volheid van God" is natuurlijk een doel, dat verder reikt dan de aardse ontwikkeling van Christus' gemeente. Maar de Christen moet door de hoop reeds op aarde het hoogste doel steeds voor ogen staan, alhoewel het een doel is dat werkelijk alle kennen en begrijpen te boven gaat. Vervuld worden tot al de volheid van God, schrijft Luther, is op Hebreeuwse manier zoveel gezegd, als dat wij vervuld worden op alle manier, waarmee Hij volmaakt en wij vol van God worden, overstromd met alle genade en gave van Zijn Geest, die ons moedig maakt, met Zijn licht verlichte en Zijn leven in ons leeft, met Zijn zaligheid ons zalig maakt, met Zijn liefde in ons de liefde wekt; kortom dat alles, wat Hij is en kan, in ons volledig is en krachtig werkt, dat wij goddelijk worden, niet alleen enige stukken van God hebben, maar al de volheid. Niemand moet echter denken dat zo iets in dit leven enig mens volkomen overkomt. Wij mogen het wel wensen en bidden, zoals Paulus hier heeft gedaan, men zal echter niemand vinden, die zo'n volheid geheel bezit; wij staan alleen op dat standpunt, dat wij het begeren en ernaar zuchten; want zolang wij in het vlees leven, zijn wij nog vervuld van allerlei Adams-volheid.

20. a) Hem nu, die machtig is meer dan overvloedig te doen boven al wat wij bidden of denken, naar de kracht, die op een wijze, zoals in Hoofdstuk 1: 19; 2: 1 vv. is uiteengezet, in ons werkt.

a) Rom. 16: 25.

21. Hem, zeg ik, zij de heerlijkheid, de Hem toekomende roem (Openb. 4: 11. Rom. 11: 36. Gal. 1: 5. Fil. 4: 20) in de gemeente door Christus Jezus, als die daartoe is geroepen en ook in staat is Hem de juiste, de volle eer te geven, in alle geslachten tot alle eeuwigheid. Amen.

Het eigenlijke gebed, de bede is ten einde; maar het vertrouwen op de Almachtige, die nog veel meer kan doen, dringt nog een volle plechtige verheerlijking van God uit het biddend hart een verheerlijking, met welker volheid Rom. 16: 25-27 kan worden vergeleken.

Bidden en loven moet tezamen gaan, het eerste brengt de bijzondere goddelijke genade naar beneden, het andere voert haar weer in de hoogte.

Gods almacht, zegt de apostel, is oneindig ver verheven boven de krachten van ons gebed en van ons verstand. Wij kunnen nooit zelfs in de verte niet zoveel bidden, als God voor ons wil doen en nooit, zelfs niet in de verte datgene denken, wat God voor ons kan doen.

Paulus heeft zichzelf niet gehouden voor de man, die de zegetocht van de Heere tot volmaking van Zijn kerk in elk van haar leden in het bijzonder en die allen tezamen, kon denken en in woorden van het gebed samenvatten; maar hij heeft zich met alle vertrouwen hiermee vertroost, dat God meer was dan ons hart en hoog verheven boven bidden en denken van alle mensen, ook van de gelovigen, de weg van Zijn heerlijke genade ging.

De Christelijke lezers, alsook de apostel zelf, kenden bij ervaring de goddelijke macht, die hen uit de dood van de zonde gered en het leven van Jezus Christus deelachtig had doen worden, die de apostel van een vervolger van de gemeente tot een uitverkoren werktuig voor het rijk van God had gemaakt. Naar de mate van de kracht, die voor zo'n werkingen nodig is, mogen de lezers afmeten, hoe onbeperkt de macht van God is.

Alles wat reeds is gedaan of geworden kan Gods macht nog overtreffen; nooit heeft zij te eniger tijd het hoogste gedaan wat zij kon.

In Synagogen, moskeeën, pagoden is geen ware lof van God, ook niet in onze kerken, als men niet in Christus gelooft.

HOOFDSTUK 4

VERMANING TOT GODZALIGHEID EN EENSGEZINDHEID. WAARSCHUWING TEGEN ZONDEN EN VERKEERDHEDEN

C. Aan de volle doxologie, waarmee het eerste deel besloot, dat, zonder direct didactisch te zijn, toch alles, wat de apostel ter lering zijn lezers op het hart wilde leggen, invoegde tussen de daarin vervatte lof- en dankzeggingen en voorbeden, sluit zich nu het tweede, paranetische deel van het epistel aan. Het thema daarvan is de Geest, die in de kerk van Christus werkt, die in de verhouding van haar leden onder elkaar een Geest is van eenheid en tegenover het wezen van de kinderen van deze wereld, een Geest van heiligheid. Daar, waar Hij onverhinderd Zijn verheerlijkende macht kon openbaren, brengt hij de gemeenten tot haar juiste toestand in alle levensomstandigheden. Wel strijden de sterke machten in de onzichtbare geestenwereld als samengezworenen ertegen en werken vijanden tegen, die met hoogst gevaarlijke wapens strijden, maar daarom ook moeten de discipelen van Christus zich voorzien van de wapenrusting, die nog sterker is en door God is gegeven. Daar, waar zij zelf geen slagen kunnen of mogen doen, moeten zij hun toevlucht nemen tot bidden en smeken in de Geest.

I. Vs. 1-16. De eerste vermaning van de heilige apostel heeft betrekking op de verhouding van de leden van de Kerk onder elkaar naar dat de geest, die in hen werkt, zich openbaart als een geest van eenheid. Hierbij komt in aanmerking deels de eenheid van de gemeente als geheel, deels de verschillende Christelijke begaafdheden van de leden in het bijzonder. Met het oog op die eenheid vermaant Paulus tot een daarmee overeenstemmende liefdebetrekking van de een jegens de ander (vs. 1-6), met het oog op het onderscheid in gaven tot een zoeken naar Christelijke volmaaktheid tot bevordering van de groei van de gehele gemeente (vs. 7-16).

EPISTEL OP DE ZEVENTIENDE ZONDAG NA TRINITATIS

Dit epistel sluit zich met vermaningen tot ootmoed, zachtmoedigheid en geduld, tot verdragen in liefde en tot een ernstig zoeken om de eenheid te bewaren in de Geest door de band van de vrede, gepast aan die van de voorgaande Zondag aan. Leert namelijk die wat wij voor elkaar van God moeten bidden, deze leert hoe wij ons jegens elkaar moeten gedragen. Buitendien kan ook een zeker verband met het Evangelie van deze Zondag (Luk. 14: 1 vv.) gemakkelijk worden opgemerkt, in zoverre de brief in tegenstelling tot het berispingwaardig gedrag van die tafelgasten een toonbeeld laat zien van het gedrag, zoals dat de Christen in de omgang met anderen betaamt.

Evenals voorbeeld en gelijkenis tot de vervulling van de gelijkenissen staan, zo staat ook het Evangelie tot de epistolische tekst. Het epistel handelt niet van het bruiloftsmaal van een mens, maar wel van het bruiloftsmaal van de Zoon van God, dus van de bruiloft, die onze Heere bij dit Evangelie zonder twijfel meer op het oog had dan het gastmaal van de Farizeeër en de rangschikking van hoogmoedige Joden. Eveneens handelt de brief niet over het gedrag bij de tafel, maar wel van de houding van de bruiloftsgasten van God bij het hemelse bruiloftsmaal, dat reeds op aarde begint, over het gedrag van de Christenen, dat de bouw van de kerk op aarde bevordert. Evenals in het Evangelie in de tijdelijke rangschikking bij de maaltijd de bescheiden ootmoed de overwinning behoudt, zo wordt desgelijks in het epistel overwinning en kroon in het werk van de opbouw van de kerk van God aan de bescheiden ootmoed toegekend. Waaraan de Heere in het Evangelie denkt, dat predikt in het epistel de apostel op de daken en wat de Heere wenst, dat beveelt de knecht.

Wandel naar de roeping waarmee u geroepen bent: 1) Waartoe zijn wij geroepen? 2) hoe moeten wij wandelen? 3) wat dringt ons tot zo'n wandel?

Over de wandel onze roeping waardig: 1) Welke in het algemeen de geest daarvan moet zijn, 2) hoe die zich in de Christelijke omgang moet betonen, 3) waardoor hij zich tot die betoningen kan sterken en opwekken.

De vraag over de eenheid van de kerk: 1) Waarop de eenheid van de kerk werkelijk berust, 2) waardoor de openbaring van die eenheid verhinderd wordt, 3) hoe die echter evenwel van ons kan worden geëist.

Een vermaning aan alle ware Christenen tot enigheid in de Geest: 1) De grote noodzakelijkheid, die daartoe moet dragen, 2) de enige weg, die daarheen kan leiden, 3) de zekere grond, waarop zij moet rusten.

De enigheid van de Christelijke kerk: 1) Zij is ons werk, 2) Zij is Gods gave.

Benaarstigt u te behouden de eeuwigheid van de Geest: 1) Laat varen wat haar verstoort, 2) houd vast wat haar bevordert.

De band van de vrede: 1) Hoe die gelegd is door Gods genade. 2) hoe die door ons moet worden vastgehouden door de liefde.

1. Zo bid ik U dan (Rom. 12: 1), ik de gevangene in de Heere (Hoofdstuk 3: 1. Filemon 1: 9), a) dat u wandelt waardig de roeping, waarmee u geroepen bent (1 Kor. 7: 20. 1 Thess. 2: 12. Fil. 1: 27).

a) Gen. 17: 1.

Nadat de apostel zijn lezers heeft voorgehouden wat hen door Gods genade geschonken was, gaat hij nu, evenals ook in zijn overige brieven, in een tweede deel over tot de goede werken, die zij, als de bekeerden en wedergeborenen, voor God moeten verrichten. Een Christelijk geheiligde wandel is de noodzakelijke vrucht en het onmisbaar kenteken van een hart, dat aan Gods genade in Christus gelovig geworden is. Daarom bedient Paulus zich, overgaande tot het paranetische deel van zijn brief, van artikelen, die een gevolgtrekking te kennen geven. Door de woorden: "de gevangene in de Heere" geeft Hij aan zijn vermaning bijzondere indruk. Als een, die voor het Evangelie en tot welzijn van de gemeente lijdt (Hoofdstuk 3: 18), heeft hij toch een bijzonder recht, om een ernstig, waarschuwend en bestraffend woord tot de lezers te richten.

Evenals Paulus in zijn banden voor de gemeente lijdt, (Hoofdstuk 3: 14 vv.), zo vermaant hij ze nu ook. Hij heeft, zegt Theodoretus, meer recht om zich op zijn banden te beroemen, dan een koning op zijn diadeem.

Paulus vermaant nu de Efeziërs te wandelen zoals het past bij de roeping, waarmee zij geroepen zijn. Uit de vorige hoofdstukken hebben zij kunnen zien, tot wat een grote eer zij geroepen zijn. Zij zijn vóór de grondlegging van de wereld verkoren en bestemd tot het kindschap; zij zijn verzegeld met de Heilige Geest tot de rijkdom van de heerlijke erfenis in de hemel: van gasten en vreemdelingen zijn zij geworden medeburgers van de heiligen en huisgenoten van God (Hoofdstuk 1: 4 v. ; 13 v. ; 2: 19). Nu is het hun plicht deze eer niet zelf

af te snijden door een verkeerde levenswandel en komt het er op aan, om te wandelen zoals deze roeping dat eist.

Het grootste en voornaamste, waarnaar een Christen zijn uitwendige wandel in de wereld moet richten, is, dat hij zich zelf herinnert en overdenkt, waartoe hij door God geroepen is, d. i. waarom hij een Christen heet en dat hij daarnaar leeft en dat voor de gehele wereld openbaart, namelijk, dat door zijn leven en zijn werk de naam en het woord van God en de Heere Christus wordt geprezen, zoals Christus zelf in Matth. 5: 16 de Zijnen vermaant.

2. Wandel a) met alle ootmoedigheid (Hand. 20: 19) en zachtmoedigheid, met lankmoedigheid, zo wordt u door drie goede geesten op uw levensweg begeleid (Kol. 3: 12. Gal. 5: 22). Leef tezamen, verdragend elkaar in liefde (Kol. 3: 13. Gal. 6: 2. 1 Kor. 13: 4. Ga 6: 2. 1Co).

a) Kol. 1: 11. 1 Thess. 5: 14.

De apostel breidt het woord: "wandel waardig van de roeping, waarmee u geroepen bent", op die manier uit, dat zij met alle ootmoedigheid en zachtmoedigheid moeten wandelen; zij moeten onder elkaar bewijzen, dat zij wel weten, hoe zij datgene zijn geworden wat zij zijn en wat zij nog zouden zijn, als zij dit niet waren geworden. Door ootmoedigheid, die zich beneden anderen plaatst, in plaats van zich boven hen te verheffen en door zachtmoedigheid of goedaardigheid, die graag aan een ander geeft en hem dient, in plaats van aanspraken te maken of te doen gelden tegenover hem, moeten zij dit betonen. Zij tonen dat verder door geduld of lankmoedigheid, want in lankmoedigheid heeft God ze gedragen, toen zij op zichzelf voorwerpen waren van Zijn toorn (Hoofdstuk 2: 3). Evenals ootmoedigheid en zachtmoedigheid, zo zijn geduld en verdraagzaamheid verwante begrippen. Aan het "met lankmoedigheid", dat daarom geschikt een bijzondere plaats kon innemen achter het "met alle ootmoedigheid en zachtmoedigheid", omdat lankmoedigheid degenen aangaat, die ons door hun gedrag recht zouden geven ons tegenover hen te plaatsen, sluit zich zo aan het "verdragend elkaar in liefde". Hierbij is op te merken, dat volgens de mening van de apostel het verdragen van een ander op zichzelf niet reeds een betoning is van Christelijke gezindheid, maar pas dan als zij in liefde geschiedt.

De beide deugden, ootmoedigheid en zachtmoedigheid, zijn als de discipelen van de Heere, van wie geschreven staat, dat de Heere ze twee aan twee zond: de een moet aan de andere bestaan en leven geven. Zonder ootmoed zou de zachtmoedigheid slechts een leugen genoemd kunnen worden, de zachtmoedigheid is weer als het ware een vorm van ootmoed, voor zo verre deze zich tegen de broeders keert. Als nu inwendig ootmoed, uitwendig zachtmoedigheid jegens de broeders in de leden van de gemeente heerst, dan heeft een wandel, die de roeping tot de éne, heilige kerk waardig is, een goede aanvang gemaakt, de grond is gelegd tot het welzijn van allen, maar op de aanvang moet de voortgang en op het fundament het gebouw volgen. Daartoe behoort dan de heilige lankmoedigheid, waarmee de leden van de gemeente elkaar wederkerig moeten dragen. Een ootmoedigheid een zachtmoedigheid zonder volharding, zonder lankmoedigheid, wat zullen zij teweegbrengen? Wat is in het algemeen een deugd zonder bestendigheid anders dan een verloochening van zichzelf, een kind zonder levenskracht, een aanzijn, dat voor zichzelf tot een graf en een vernietiging wordt daardoor, dat het de vereiste ouderdom niet bereikt? Daarom moet elke deugd versterkt worden, naar kracht en voortgang en onafgebroken beoefening trachten, elke deugd moet haar lankmoedigheid hebben en in het bijzonder de ootmoedige zachtmoedigheid, die haar werk tot zegen van de gemeente, tot bereiking van haar roeping zeker niet zal

volbrengen, als zij de mannelijke leeftijd van de lankmoedigheid niet bereikt. Zeventig maal zevenmaal vergeven, nooit de hoop opgeven, niet twijfelen aan het heil van de naaste, zolang zijn adem nog in- en uitgaat, hem ondanks alle hinderpalen en zonden toch op de armen van de liefde dragen, dat is de heerlijke heilige kunst van hen, die hun roeping waardig willen wandelen. Een Meester in de kunst is de Heere Jezus, die onvermoeid de verloren schapen zoekt en al Zijn schapen weidt. Metgezellen en deelgenoten in de arbeid van Zijn liefde zijn alle Zijn heiligen.

De "lankmoedigheid" betoont zich in het stil verdragen van beledigingen; het "verdragen" meer in het steunen en helpen van anderen in hun noden en feilen.

3. Tegenover het dreigend gevaar van scheuring moet u waken, u benaarsigend te behouden de enigheid van de Geest door de band van de vrede, daardoor dat u de band van de vrede, die u moet omgeven, niet laat verscheuren, maar die weer vast aantrekt, waar die losser dreigt te worden.

4. Eén lichaam is het en één Geest. De gemeente is zo nauw verenigd, alsof haar leven het leven was slechts van een enkele persoon (Fil. 1: 27), zoals u ook, toen u tot Christus werdt bekeerd en Zijn kerk ingelijfd, geroepen bent tot een hoop van uw beroeping, dat u allen, de een zowel als de ander, dezelfde erfenis zou krijgen (Hoofdstuk 1: 18. 1 Petr. 1: 3 vv.).

5. In deze kerk nu is zoveel aanwezig, dat als gemeenschappelijk goed haar leden op het nauwst tot een werkelijke gemeente samenbindt: a) een Heere Christus (1 Kor. 8: 6), een geloof (Hand. 8: 37, 15: 11), een doop, die op grond van dat geloof heeft plaats gehad (Hand. 16: 31 vv.) en ons dezelfde Geest deelachtig gemaakt (Hand. 11: 15. 1 Kor. 12: 13 11. 15 1Co).

a) Deut. 4: 39. Mal. 2: 10.

6. Een God en Vader van ons allen, die het kindschap van Hem deelachtig zijn geworden, heidenen zowel als Joden (Hoofdstuk 1: 5. Rom. 3: 29 vv. 1 Kor. 8: 6), die daar is boven allen en door allen en in u allen (1 Kor. 12: 6. Rom. 11: 36).

Ootmoedigheid, zachtmoedigheid, lankmoedigheid, verdraagzame liefde - waar dit geestelijk vierspan de wagen van de Kerk voorttrekt, gaat het voorwaarts op de weg, waarvan de woorden spreken "benaarsigt u te behouden de enigheid van de Geest door de band van de vrede." Ach, de vijand haat deze kroon van de Kerk, de enigheid van de Geest, steeds sterker en heviger, naarmate wij haar liefhebben! De Heiland heeft die Zijn gelovigen toegebeden en wil, dat daarin Zijn heerlijkheid op hen rust en uit hen een licht geeft over de wereld (Joh. 17: 21 vv.). De duivel, wiens werk genoemd wordt het verstrooien van de schapen (Joh. 10: 12), heeft van het begin af getracht ze te verstrooien en wil dat zijn oproer- en sektengeest de heilige Geest van eendracht verdrijft tot spot van de wereld en opdat onder de eentonigheid van de wereld de lust tot geestelijke enigheid wegsterft.

Zoals het in vs. 13 bedoeld is met de enigheid van het geloof, zo is het hier met de enigheid van de Geest, dat een en dezelfde Geest in allen leeft en werkt. Als ieder voor zijn eigenaardigheid ingang in de gemeente zoekt, dan doet hij dit uit de geest van afzondering, die de zijne is en niet de Geest is, die de gemeente bestuurt en inwendig verenigt. Zij brengen hierdoor voor hun doel teweeg, dat niet meer alles in en uit die éne Geest geschiedt. Dit moet de Christen niet slechts nalaten, maar ook met alle macht verhoeden, doordat hij de band van

de vrede bewaart, die allen in het bijzonder omsluit. Een gemeente leeft in vrede, als het verschil, dat in haar midden is, wordt vereffend en niet in vijandige verhouding ontaardt. Die nu naar zo'n vereffening zoekt, die is voor zijn deel behulpzaam, dat het gemeentelven van de éne Geest van de gemeente, die de Geest van Christus is, gedragen wordt en bestuurd, terwijl anders de geesten van afzondering van elk in het bijzonder ingang vinden. Dat de inhoud van het 4de vers zich als een gelijksoortig deel verenigt met de zinnen, waardoor het "wandel waardig de roeping, waarmee u geroepen bent" (vs. 1), in bijzonderheden is ontwikkeld (vs. 2 en 3) en wel ten besluite van deze, wordt geleerd door de uitdrukking, die met het uitgangspunt overeenkomt: "zoals u ook geroepen bent tot een hoop van uw beroeping. " Zo moeten de lezers wandelen, dat zij één lichaam en één geest zijn, dat zij niet zouden zijn, als niet elk ernaar streefde, de aaneensluitende band van de vrede en hiermee de eenheid van de Geest te bewaren. Alleen zo'n wandelen komt met hun roeping overeen, die voor hen allen heeft bestaan in het aanbreken van een en dezelfde hoop, tot welker bezit zij werden geroepen. Eerst in aansluiting aan dit wijzen op de eenheid en gelijkheid van de hoop van hun roeping volgen in vs. 5 de zinnen, die in de meest losse vorm te kennen geven, dat er één Heer, één geloof, één doop, één God en Vader voor allen is, namelijk voor alle leden van de gemeente. De apostel wijst er hen op, dat het een en dezelfde Heere is, van wie zij zijn, één geloof, waardoor zij de Zijnen zijn, één doop, door welker toediening zij leden van Zijn gemeente zijn geworden en van één God, tot wie zij hierdoor staan in die verhouding, dat Hij hun God en Vader is. De apostel wijst er hen op, niet alsof hij alles wilde optellen wat allen gemeen hebben, maar zich bepalend tot datgene, waarop hun Christelijke staat en tevens ook de hoop daarvan berust. Tenslotte komt dan bij het: "God en Vader van allen", nog een zin, die in drievoudig opzicht uitdrukt, hoe deze éne God en Vader het voor allen is, namelijk als die boven allen, door allen en in allen is. Als boven allen bestaande is Hij aan de andere kant; door hen zijnde is Hij het voor hen aan deze kant, maar in beweging door hen heen; in hen zijnde is Hij degene, die steeds bij ieder aanwezig is, hen met Zichzelf vervult. De gedachte, dat dit drievoudige op de Drieëenheid van God doelen zou, hoeft wel niet weerlegd te worden; zij is reeds weerlegd door de omstandigheid, dat het woorden zijn, die behoren bij "God en Vader. " Integendeel moet de nadruk daarop worden gelegd, dat God de God en Vader, die Hij voor alle Christenen gelijkelijk is, dat ook voor hen allen gelijkelijk is in het drievoudig opzicht, waarin Hij tot het leven van de mensen in het algemeen staat.

Waarom naast de doop vs. 5 ook niet het avondmaal is genoemd, blijkt uit het verband, dat de motieven tot de aanmaning inhoudt, om de enigheid in de geest te willen behouden; het avondmaal is een daad van de behouden enigheid meer dan drang om te bewaren: het avondmaal houden zij, die met God verzoend zijn en elkaar als broeders beminnen.

Die één Heere bezitten en één geloof, deze zijn de gemeente, hun naam kerk (kuriakè) spreekt op liefelijke manier ervan, dat zij van de Heere (kurios) is, evenals de vrouw genoemd wordt naar de naam van de man.

Het woord geloof omvat alles, wat God van onze enige Heere Jezus Christus, van Zijn betrekking tot Godheid en mensheid, van Zijn persoon, van Zijn werk en lijden heeft geopenbaard. In het gelovig en belijdend aannemen van deze openbaringen van de Heere heeft een veel grotere enigheid onder de verschillende partijen van de Christenen plaats dan het schijnt. In verreweg de meeste en belangrijkste punten stemmen de kerken van het Oosten en het Westen overeen en ontbreekt het ook niet aan twist en strijd, nooit moest worden vergeten, hoeveel grond van eenheid er nog ligt in het gemeenschappelijk goed van het geloof in Jezus Christus en hoe de bestaande eenheid allen zou kunnen bedwingen, zodat zij zich aan het goddelijk getuigenis ook in verschilpunten gelovig onderwierpen.

7. a) Maar aan ieder van ons, die volgens het vroeger (vs. 5 v.) gezegde tot een enkele gemeente verenigd zijn en wat de Christelijke staat aangaat, allen met elkaar gelijk staan, is de genade gegeven, die hij in de gaven bezit, voor zijn persoon ten deel geworden (Rom. 12: 16. 1 Petr. 4: 10 en in de roeping, die tot hem is gekomen (Hoofdstuk 3: 2 en 7 v. Rom. 12: 3), naar de maat van de gave van Christus, naardat Christus hem een rijkere of mindere gave heeft toegedeeld.

a) 1 Kor. 12: 11. 2 Kor. 10: 13.

Eenheid en toch geen enerleiheid is de aangeboren aard van de Kerk. In 1 Kor. 12: 4 vv. lezen wij: "Er is verscheidenheid van de gaven, maar het is dezelfde Geest. En er is verscheidenheid van de bedieningen, en het is dezelfde Heere. En er is verscheidenheid van de werkingen, maar het is dezelfde God die alles in allen werkt. Zo horen wij ook hier de apostel de heiligen, die tot eenheid in de Geest geroepen zijn, vermanen, dat zij onder het bestuur van hun hemels Hoofd en hun Koning het onderscheidene van de gaven en het menigvuldige van de ambten, waarmee Hij Zijn Kerk heeft toegerust, tot haar veelzijdige opbouw en tot groei, om tot volle mannelijke rijpheid in Christus te komen, voor hun nut moeten laten dienen. In de vorige afdeling ging de vermaning tot eenheid aan de getuigenis van de goddelijke eenheid vooraf (vs. 1-6). Hier volgt op de getuigenis over de gaven en ambten van de Kerk uit de hoogte de vermaning tot een gemeenschappelijk streven naar deze hoogte (vs. 7-14 en 15). In de eersten zin: "maar aan elk van ons is de genade gegeven naar de maat van de gave van Christus", stelt hij het woordje "maar" tegenover de genade van de Christelijke staat, die volgens het voorafgaande allen gemeen hebben, de genade, die aan ieder in het bijzonder overkomen is. Zij, die het eigendom zijn van diezelfde Heer, deelgenoten van hetzelfde geloof, gewijden door dezelfde doop, driewerf gezegende kinderen van dezelfde God en Vader, dat zijn wij Christenen allen door dezelfde genade; maar bij die een en dezelfde genade, die allen in de gemeenschap met God gelijk maakt, zijn de gaven van de genade onder de verschillende personen verschillend verdeeld; de ene toedeling van de Christelijke staat verkrijgt bij ieder op bijzondere manier een vorm van gave, opdat allen met elkaar gemeenschap hebben als leden.

Als in 1 Kor. 12: 11 hetzelfde wordt gezegd van de Heilige Geest wat hier van Christus wordt gezegd, moet men opmerken, dat daar van gaven (charismat a) sprake is, die in het 4de vers aan de Geest worden toegeschreven, terwijl hier volgens vs. 11 de apostel de ambten (diensten) op het oog heeft, van die toedeling ook in 1 Kor. 12: 5 aan de Heere of aan Christus wordt toegeschreven.

8. God heeft bij het oprichten van Zijn rijk in Christus naar diens beschikking aan ieder zonder onderscheid van zijn vorige staat, of hij Jood of heiden is geweest, de genade gegeven van een hem eigenaardige gave of bediening in Zijn rijk. Daarom zegt Hij in de Schrift, die toch Zijn woord is (1 Kor. 6: 16 Gal. 3: 16) en wel nader in Ps. 68: 19 ten opzichte van Christus: "Als Hij opgevaren is in de hoogte, heeft Hij de gevangenis liever "de gevangenschap". d. i. de gevangenen) gevangen genomen en als in triomf als een bezit van de overwinning meegevoerd en heeft de mensen, die Hij zo overwonnen heeft, gaven gegeven, die Hij voor hen had ontvangen. " (Hand. 2: 33)

In plaats van de verschillende gaven nader te noemen en daardoor ieder te dringen zijn plaats in het grote geheel recht te vervullen, laat de apostel een reeks gedachten volgen, die op zichzelf reeds moeilijk is, maar op de wijze, als die met het voorgaande en volgende samenhangt, tot de moeilijkste plaatsen van het Nieuwe Testament behoort, die daarom ook

de meest verschillende verklaringen heeft moeten ondergaan. Gaan wij nu uit van de veronderstelling dat Paulus hier geen ver verwijderde, of ook maar bijkomstige aanmerking heeft willen maken, maar in zijn uiteenzetting met juistheid voortgaat, dan is in de eerste plaats de vraag: wat wil hij met de aangehaalde plaats uit de Psalm bewijzen? Waarop doelt het: "Daarom zegt hij?" Het is duidelijk, dat hij door de aanhaling niet in de eerste plaats Christus eenvoudig wil voorstellen als uitdeler van de gaven, maar uit het Oude Testament zelf het algemene van de gaven van Christus, dus het gelijke aandeel ook van de heidenen, bewijzen. Hij heeft door Zijn verlossing niet deze of gene, niet de Joden alleen, maar de mensen als zodanig, d. i. van de mensheid, gaven verleend, zodat de nadruk op de slotwoorden van het citaat ligt.

U heeft getriomfeerd, wordt in deze Psalm gezegd, u heeft gevangen geleid, heeft gaven in ontvangst genomen, gaven van degenen, die uw buit zijn geworden; men heeft dan op te merken tot welk doel de Heere Zijn overwinning heeft behaald, de overwonnenen gevangen heeft geleid, van de overwonnenen gaven tot Zich genomen. De zege namelijk, die David door de hulp van de Heere heeft behaald, heeft hem de middelen verschaft om het bouwen van het Godshuis op Zion voor te bereiden (2 Sam. 8: 11 v. 1 Kron. 19: 8 en 11). Wat de Heere toen heeft gedaan, is als in een tegenbeeld herhaald toen Jezus Zich aan de rechterhand van God plaatste om het Nieuw Testamentische huis van God te herstellen. Ook Christus heeft, evenals Jehovah, om het Godshuis van Zijn gemeente te herstellen, te voren een zege bevochten en behaald, welke buit Hem tot herstel van deze heeft gediend. De buit nu van Zijn overwinning zijn de mensen, die Hij de satan heeft ontrukkt en die nu, met alles wat zij waren, in de dienst van Zijn werk treden en door Zijn Geest worden toegerust om het Godshuis van Zijn gemeente te herstellen. Terwijl dan de gevangenen van Christus zelf de buit van Zijn overwinning uitmaken, die Hij tot het bouwen van Zijn gemeente aanwendt en wel op die manier aanwendt, dat Hij de ontrukten aan de satan door Zijn Geest ertoe bekwaam maakt om Hem te dienen, kon Paulus uit de Psalm: "u heeft gaven genomen om uit te delen onder de mensen" niet gebruiken, maar bediende hij zich van een wending, "heeft de mensen gaven gegeven", die ook in een Hebreeuwse uitlegging van die plaats wordt gevonden en dus zeker reeds als Joodse traditie bestond.

9. Wat betekent a) nu dit in het zo-even genoemde Psalmwoord: "Hij is opgevaren?" Wat is het, als men de uitdrukking nauwkeurig beschouwt, dan dat ermee gezegd wordt, dat Hij, die van de aarde opvoer in de hoogte, ook eerst is neergedaald in de nederste delen van de aarde? (Ps. 63: 10 Matth. 12: 40 Hand. 2: 27 Rom. 10: 7 en "Job 7: 9?

a) Joh. 3: 13; 6: 62.

10. Die nu neergedaald is, is dezelfde ook, die ook opgevaren is verre boven al de hemelen, om in de hemel zelf in te gaan, waar Hij nu op Zijn troon is gezeten (Hebr. 9: 24. Hand. 3: 12. 2 Kor. 12: 12), opdat Hij alle dingen, het gehele uitgestrekte gebied, dat Hij bij Zijn neerdalen en opvaren is doorgegaan, met Zijn genade en heerlijkheid vervullen zou (Hoofdstuk 1: 23). Zo bleef er in het groot heelal, noch in de diepste diepte, noch in de hoogste hoogte een plaats over, waarheen Hij met Zijn overwinnende kracht niet kon doordringen en waar Hij niet als Heer erkend en aangebeden moet worden (Fil. 2: 10 v.).

De redenering van de apostel is deze: Hij, van wie in een eigenlijke zin gezegd wordt dat Hij opvoer, opsteeg, moet eerst beneden geweest zijn. Maar dit kan men in volle nadruk van de Christus zeggen, die eerst op deze beneden-aarde is neergedaald, om daarna boven alle hemelen op te varen en uit deze hoge zetel Zijn gaven uit te delen. (V. D. PALM).

Hij, die opgevaren is, was ook eerst neergedaald in de benedenste delen van de aarde. De nederste delen van de aarde staan hier tegen de hoogste over. Nu betekent de hoogte de hemel, daarom duiden de nederigste delen van de aarde in het gemeen de aardbodem aan, die hier voorkomt onder de benaming van nederste delen, of lage gewesten van de aarde, omdat de aarde in vergelijking van de hoogte van de hemel zeer laag is. Liever evenwel zouden wij de nadruk van de woorden behouden en door de nederste delen van de aarde die delen verstaan, die onder haar oppervlakte en daarom onder de aarde zijn. Men denkt aan het graf, omdat de graven, bijzonder in het Oosten, diep onder de oppervlakte van de aarde gemaakt worden. De apostel bedoelt dan, door het neerdalen van Christus in de nederste delen van de aarde, Zijn verblijf in het graf, gedurende Zijn driedaagse dood. Deze aanmerking van de apostel (vs. 9) diende om aan te tonen dat er (Ps. 68: 19) van geen andere persoon gesproken wordt, dan van de Messias, die eerst van de hemel op de aarde was gekomen en vervolgens begraven is; dit wordt bewezen uit de bewoording van opvaren, naardien deze een vorige komst op of verblijf in de aarde veronderstelt.

Nu deze plaats verschaft ons, in het voorbijgaan, een onweersprekelijk bewijs tegen de ongelovige Joden, dat de Messias of Christus sterven moest, want dat hij opgevaren is, betekent noodzakelijk dat Hij ook eerst neergedaald is in de benedenste delen van de aarde, of het graf.

Met het woord van de Psalm komt de deductie van de apostel "Hij is opgevaren; wat is het dat Hij ook eerst is neergedaald in de nederste delen van de aarden in zo verre overeen, als daar het zegerijk van de Heere opvaren over Zijn vijanden tot vooronderstelling heeft en in zich sluit, dat Hij Zich vooraf heeft neergelaten, om als koning van Zijn volk tegen diens vijanden te strijden. Wat nu het opvaren van Christus, door het Oud-Testamentische opvaren van de Heere profetisch aangeduid, bij deze tot veronderstelling heeft, noemt Paulus met het doel om aan te tonen, hoe de genadegift van Christus aan allen in het bijzonder, waarvan in vs. 7 sprake was, in noodzakelijk verband staat met Zijn plaatsing, opdat Hij alle dingen vervullen zou, tot welk werk Hij juist door Zijn neerdalen in de diepten van de aarde en Zijn opstijgen boven al de hemelen moest komen. Wanneer dan de apostel beweert dat het opgevaren zijn het neerdalen veronderstelt, stelt hij niet met die uitdrukking de "aarde" voor als een mindere streek in vergelijking met de hemel, alsof hij hier aan het neerdalen van de Zoon van God van de hemel op de aarde bij Zijn menswording dacht, zoals niet weinige uitleggers aannemen, maar de uitdrukking bedoelt wat dieper beneden is dan de aarde, dus de Hades. De verklaring van de zogenaamde nederdaling ter helle is ook daarom de enig ware (?), omdat Hij Christus wilde voorstellen als die het heelal vervulde, zodat Hij om deze Zijn alles vervullende werkzaamheid te beginnen, van te voren met Zijn zegenrijke tegenwoordigheid de gehele wereld moest zijn doorgedaan, van te voren van de hemel op de aarde neerdalen, van deze naar beneden in de diepste diepte en vervolgens weer in de hoogste hoogte. Eerst moest Christus Zijn gehele gebied d. i. de gehele wereld van de Hades tot de hoogste hemel als een triomferend veroveraar in bezit nemen, voordat Hij Zijn koninklijke heerschappij over dit gebied aanvaardde, waardoor Hij met Zijn onderhoudende en regerende, inzonderheid ook alle genadegave doordringende werkzaamheid het heelal zou vervullen; dat zou het alles omvattende doel van Zijn koninklijk ambt zijn tot de voleindiging in 1 Kor. 15: 28 aangewezen.

Dat nu de Heere hoger dan alle hemelen, dus in de hemel zelf, zoals de brief aan de Hebreeën zich uitdrukt, opgevaren is, heeft daarin zijn grond, dat Hij alles wat ruimte is, dus ook de bovenaardse ruimte, hoe ver zich die moge uitstrekken, moet doorgaan. Alleen als Hij zo'n leven heeft, kan Hij Zichzelf maken tot inhoud van het heelal.

De bekeerde heidenen werden aangevallen door de onbekeerde Joden, die geslagen vijanden waren van de gedachte van een Messias, die gestorven was. Om deze hun tegenwerping te vernietigen, bewijst de apostel uit plaatsen van de Psalmen, dat Hij moest sterven en begraven worden. Behalve de ongelovige Joden streden ook enigen van hen, die tot het Evangelie bekeerd waren, of ten minste beleden te zijn, tegen de gelovigen uit de heidenen op een andere wijze, hen proberend te doen begrijpen, dat zij niet konden toegelaten worden om Gods volk te zijn en het koninkrijk van de Messias of enig voordeel, door Hem, deelachtig worden, als zij niet besneden werden en zichzelf onder de Joodse godsdienst begaven. Hij had in de drie voorgaande kapitelen reeds veel gezegd, om hen van dat wanbegrip te ontheffen en echter neemt hij hier de gelegenheid waar om hen een nieuwe klemreden voor te leggen, door te zeggen dat Christus, dezelfde Jezus die gestorven was en begraven, verhoogd was aan de rechterhand van God, boven alle hemelen, in de hoogste staat van macht en gezag, dat, Hij zelf vervuld zijnde met de volheid van God, de gelovigen, die alle Zijn leden zijn, onmiddellijk van Hem, hun Hoofd kunnen ontvangen een volheid van gaven en gunstbetoningen zonder enige andere voorwaarde dan voor zoveel zij Zijn leden zijn.

11. En dezelfde, die uit de diepste diepte tot de hoogste hoogte is opgestegen, om alles te vervullen, heeft gegeven (Hoofdstuk 1: 22) namelijk door bijzondere roeping en charismatische gaven, sommigen tot apostelen en sommigen tot profeten en sommigen tot evangelisten en sommigen tot herders en leraars (1 Kor. 12: 28. en "Ac 21: 8, naardat Hij elk daartoe bestemde.

Door het woord "dezelfde", waarop naar het Grieks nadruk valt, stelt de apostel de persoon van de Gever, de Verhoogde op de voorgrond: diezelfde en geen ander.

In dit vers wordt gezegd, dat de Heere het niet heeft laten ontbreken aan degenen, die op de een of andere manier tot verzorging van de heiligen dienden, niet aan apostelen, wier onmiddellijk door Hem geschonken roeping was om de kerk te stichten, niet aan profeten, die hier of daar krachtens onmiddellijke ingeving een woord van God spraken, niet aan evangelisten, wier roeping was het apostolisch woord uit te breiden, niet aan herders en leraars, die de bijzondere gemeenten bestuurden, of hun bekwaamheid om de heilige waarheid naar de maat van hun kennis te onderwijzen, in die kring van die bijzondere gemeenten aanwendden. Het doel, waarmee Christus die heeft gegeven, is uitgedrukt in vs. 12 met de woorden: "tot de volmaking van de heiligen", het werk, dat Hij tot dat doel Hem opgedragen door het: "tot het werk van de bediening, tot opbouwning van het lichaam van Christus." Het eerste "de volmaking der heiligen" komt in aanmerking als de uitkomst, die men onder alle omstandigheden op het oog moest hebben, als hetgeen Christus door het roepen van apostelen, profeten enz. gewild heeft. Het andere "het werk van de bediening tot opbouwning van het lichaam van Christus" moet plaats hebben totdat het doel bereikt is. De Christelijke kerk is volgens vs. 13 volkomen, als al haar leden in de eenheid en zelfstandigheid van het geloof en de kennis van de Zoon van God staan. Het ambt of de dienst, die Christus sommigen als apostelen, anderen als profeten, weer anderen als evangelisten en nog anderen als herders en leraars gegeven heeft, is een bouwen, waarmee zij aan de gemeente arbeiden, die niet haar eigen bezit, maar het lichaam van Christus is en dit ambt of deze dienst is een tijdelijk werk, dat in de gelijkheid van de Christelijke staat van allen zijn einde vindt.

Door de apostel worden drie hoofdwerkzaamheden in de gemeente genoemd, die tot volmaking van de heiligen, tot opbouwning van het lichaam van Christus dienen en wel 1) de grondleggende werkzaamheid van de apostelen door leer en tucht, 2) de uitlegging en toepassing van de apostolische leer door de profeten, 3) de uitbreiding daarvan door de

evangelisten, 4) de bevestiging ervan door de herders en leraars. Het apostolische fundament, de uitbreiding en ontwikkeling ervan naar binnen en naar buiten en eindelijk de onderhouding ervan zijn levensvoorwaarden van de kerk. Vragen wij welke ambten en welke zuiver charismatische werkzaamheden Paulus bij het noemen van de vier klassen heeft voorgesteld, zo zullen wij voor bedienaren van het ambt de apostelen, die het eerst zijn genoemd en herders en leraars, die het laatst zijn vermeld, moeten houden, daarentegen zijn de profeten en evangelisten niet op grond van een voorgaand ambt, maar alleen in de kracht van het hun verleende charisma werkzaam. Wat in de eerste plaats de profeten aangaat, hun gewoon werk was (de profetie van de apostel in Hand. 11: 28 behoort tot de buitengewone werken van de Nieuw-Testamentische profeten) uitlegging en toepassing van het apostolisch woord tot stichting (Rom. 12: 8). Zij waren enigzins de schriftgeleerden van het Nieuwe Testament (Matth. 23: 34), toch spraken zij niet volgens voorgaande opdracht, de profetie was integendeel persoonlijke gave. Wat verder de evangelisten aangaat, deze waren Christenen, die de bijzondere roeping in zich voelden om het leven van de Heere bekend te maken, of met andere woorden Jezus als de Christus aan Jood en heiden voor ogen te stellen door het verhalen van Zijn woorden en werken; zij verrichtten niets anders dan wat ieder levend Christen ook zonder bijzondere opdracht kon verrichten, als hij de gave daartoe had. Hun werkzaamheid was in zo verre van grote betekenis, dat zij niet slechts onder de heidenen de kennis van het Evangelie naar zijn historische kant verbreidden, maar ook in de gemeente de kennis van de historische Christus bewaarden en zo het speculatieve misvormen van de heilige geschiedenis, de filosofische misvorming van de geschiedkundige stof tegenwerkten.

Zoals de Heere Zichzelf een Herder noemt (Joh. 10: 2, 11 vv.) en het volk, waartoe Hij Zich wendt met een kudde schapen vergelijkt (Matth. 9: 36), die vergelijking ook in de parabel van het laatste oordeel nog wordt vastgehouden (Matth. 25: 32), zo droeg Hij deze naam over op de betrekking van Zijn apostelen tot de gemeente, die gesticht zou worden (Joh. 20: 16). Door de apostelen werd dan de uitdrukking overgedragen op het ambt van de presbyters of bisschoppen (Hand. 20: 28. 1 Petr. 5: 2 en zo zijn dan ook op onze plaats zeker onder de herders de oudsten of bisschoppen bedoeld. De naam leraars, die daarbij staat, heeft zonder twijfel eveneens op hen betrekking en wijst hun ambt van een andere kant aan.

Het leren is zozeer hoofdwerk van ieder herder of opziener (1 Tim. 3: 2. Tit. 1: 9. 2 Tim. 2: 24), dat de apostel in 1 Kor. 12: 28 in de naam van leraar de naam van herder mee insluit, er in 1 Tim. 5: 17 gebiedt die oudsten of opzieners het meest te eren, die bij alle nauwgezetheid in het regeren (Rom. 12: 8) zich ook de moeite en het werk getroosten, om hun gaven praktisch te betonen. Wat eindelijk de apostelen aangaat, die in de eerste plaats genoemd zijn, zo is het, omdat de eens gestichte kerk niet ten tweede maal kan gesticht worden, duidelijk dat de twaalf apostelen, die onmiddellijk door de Heere geroepen zijn en de daarbij komende apostel van de heidenen (Paulus), voor de gehele kerk al de dagen van haar groei tot de einde toe gegeven zijn als een grondslag, waarop zij gebouwd is (Hoofdstuk 2: 20). De apostelen kunnen dus in hun ambt tot stichting van de kerk geen opvolgers hebben en wij hebben ook geen mannen nodig om in hun plaats te treden, omdat hun onsterfelijk getuigenis onder ons gehoord wordt, alsmede het woord, dat geschreven staat en waardoor bestendig levende stemmen van belijders en predikers worden gevormd.

Onze plaats is zeker niet geschikt om gevolgtrekkingen te maken ten opzichte van de inrichting van de gemeente in de oudste kerk. Alleen de beide laatste uitdrukkingen "herders en leraars" hebben daarop betrekking, bij de eerste staat de administratie, bij de tweede het prediken op de voorgrond en zo heeft de dwaling van de Irvingianen, dat er altijd apostelen en

profeten in de kerk moesten zijn, geen grond in de Schrift, evenmin als de bewering van de Rooms en dat de latere bisschoppen zoveel waren als de apostelen.

Opmerkelijk is het gewicht van de voorstelling van de zaak, dat in het "heeft gegeven" ligt, voor de voortdurende aanstelling van dienaars van de kerk. Christus geeft de dienaars van de kerk, de kerk neemt die gegeven zijn en stelt ze in de dienst van de kerk. Daarom heeft deze, of wie haar rechten en plichten moet waarnemen, niet willekeurig de personen te kiezen, maar de door Christus begaafden te erkennen als door Hem aan haar gegeven en deze te stellen in de dienst.

Hieruit leren wij ook dat in de Christelijke kerk de volstrekt uitwendige gelijkheid een hersenschim is, die door de apostolische schrift geenszins wordt bevorderd. Nee, voorwaar, het is veeleer de verscheidenheid van de bedieningen met de verscheidenheid van de gaven in verband, die aan de eenheid en de groei van de gemeente bevorderlijk is. Maar ook dit leren wij: als de apostolische schrift ons elders toeroept dat hij, die een opzienersambt begeert, een treffelijk werk begeert, het hoeft niemand in de waan te brengen dat het ieders zaak is een opzienersambt te begeren. Het is slechts de zaak van die belijder, wiens verstand en geweten niet behoeven te worden omgekocht, om hem te doen geloven dat het hem door Christus gegeven is om dit ambt te bekleden. Ten slotte leren wij hier ook nog dat een ieder, die in de gemeente door ambt of bediening met een zeker aanzien verwaardigd is, te allen tijde met ootmoed moet gedenken dat gegeven goed verplichting maakt.

12. Hij heeft ze gegeven tot de volmaking (1 Petr. 5: 10) van de heiligen, opdat de Christenen (Hoofdstuk 1: 1) worden wat zij moeten zijn en worden, tot het werk van de bediening, het volbrengen van hun ambt, tot opbouw a) van het lichaam van Christus, opdat door die bediening de gemeente, die Gods huis en tempel is (Hoofdstuk 1: 23; 2: 19 vv.) opgroeit Eph 4: 11.

a) Rom. 12: 5. 1 Kor. 12: 27. Kol. 1: 24

Opdat de heiligen volmaakt worden heeft de Heere verschillende gaven gegeven, maar aan allen, van de apostelen af tot de voornaamste leraars, tot een werk van de bediening, namelijk tot opbouw van het lichaam van Christus.

De apostel kon de bediening van het Woord niet eervoller voorstellen dan door daaraan zo'n doel toe te schrijven.

Het ambt is een dienen naar beneden, maar ook een gave van boven.

Zorg, geestelijke, dat u niet slechts een ambt en een bediening zij aangewezen en die door u wordt vervuld, maar dat u zelf een gave van Christus aan Zijn gemeente bent en dat meer en meer wordt.

13. Totdat wij allen van ons heden nog nederig standpunt zullen komen tot het ons voorgestelde doel van volkomen gemeenschap (Joh. 17: 20 vv.), namelijk tot de enigheid van het geloof en van de kennis van de Zoon van God (Joh. 10: 16; 17: 3. 1 Joh. 5: 20 Joh 10. 16) en, wanneer zo'n eenheid is bewerkt, zodat wij tezamen zijn als één lichaam (Hoofdstuk 2: 15), tot een volkomen man, tot de mate van de grootte van de volheid van Christus, vervuld, zoals het naar zijn bestemming moet wezen (Hoofdstuk 3: 19), met al de volheid van God.

Tot zolang zal het geven van de Heere niet ophouden en het werk van Zijn dienaars niet blijven liggen. De volmaking van de heiligen zal tot stand komen; want aan het lichaam van Christus op aarde is de groei tot de volheid van Zijn wezen gewaarborgd in Zijn volmaakt hemels Hoofd (vs. 15). De Zoon van God is de zalige inhoud van het zalige geloof en de enige kennis van de gehele Christelijke kerk; alle gaven en bedieningen, die de Heere ooit aan Zijn kerk gegeven heeft en nog geeft, verrichten het werk van de Geest; waarvan Hij heeft gezegd (Joh. 16: 14): "die zal Mij verheerlijken".

Zeker hebben alle Christenen, voor zover zij Christenen zijn, hetzelfde geloof, (vs. 5) wat de inhoud, maar niet wat helderheid en zuiverheid aangaat, omdat het voorwerp ervan onderscheiden kan worden bekend en de kennis zo'n belangrijke invloed op het geloof heeft. Daarbij plaatst de apostel bij "de eenheid van het geloof" ook die "van de kennis". Dan heeft de ware en volle reinheid van het geloof plaats, wanneer allen op dezelfde manier het voorwerp van het geloof, Christus en wel in Zijn hoogste heerlijkheid, als Zoon van God erkennen.

Wanneer de apostel in hetgeen volgt het doel zo bepaalt, dat "allen tot een volkomen man" mochten worden, dan wil hij daarmee zeggen dat die allen, die daarmee nog als een veelheid zijn gedacht, als een volkomen man moeten worden, d. i. vrij van alle verschil en mening, welk verschil nog tot de geestelijke onrijpheid behoort. Onafscheidelijk met het verschil in leer is toch het dwalen in de leer verbonden. Nog meer bepaald drukt echter Paulus uit datgene, wat wij ons moeten denken onder volkomen mannelijke rijpheid, door het "tot de mate van de grootte van de volheid van Christus". De maat van de leeftijd, die hij als het doel van de kerk beschouwt, is wel "die volheid van Christus", d. i. zo'n toestand van de gemeente, waarbij de volheid van Christus met haar krachten deze geheel doordringt. Wat de vraag betreft, of de apostel het bereiken van het door hem voorgespiegelde doel pas in de toekomst, of nog vóór de wederkomst van Christus in deze tijd heeft verwacht, zo blijkt uit vs. 13 en 14 zonder twijfel het laatste (vgl. Openb. 14: 1 vv. ; 20: 1 vv.). Het is de aardse volmaking, die aan de hemelse voorafgaat, die hij hier op het oog heeft.

14. Opdat wij voortaan niet meer, zoals van te voren het geval was, kinderen zouden zijn, die het aan inzicht en zelfstandigheid ontbreekt (1 Kor. 3: 1; 14: 20. Hebr. 5: 13) en zouden handelen zoals wij in de onrijpe en onmondige kinderlijke leeftijd hebben gehandeld. Wij moeten niet meer zijn als kinderen, die als de vloed bewogen en omgevoerd worden, evenals een scheepje op de zee, met allen wind van leer, die zich nu eens van deze, dan van die kant verheft. En zulke stormen verheffen zich zo menigvuldig door de bedriegerij van de mensen, door arglistigheid, om listig tot dwalingop verkeerde paden te brengen (Hebr. 13: 9).

Zij werpen de woorden van God in hun moedwil heen en weer, evenals de dobbelaars de dobbelstenen werpen en zoals de goochelaars aan de zaken een ander aanzien en een anderen schijn geven. Zij doen dit om aan de Schrift haar enige, eenvoudige betekenis te ontnemen en ons de ogen te verblinden, zodat wij heen en weer wankelen, geen vaste overtuiging behouden en als door hen betoverd en begoocheld worden en zij met ons spelen als met hun dobbelstenen. Die manier hebben alle sekten zij vormen zich een bijzondere mening, zonder en buiten het woord. Die mening staat hun altijd voor de ogen evenals een blauw glas en wat zij dan zien, het komt hun alles blauw voor en overeenkomstig hun mening. Maar het zijn spitsboeven, zoals Paulus ze hier voorstelt en in 2 Thess. 2: 3, 11 v. 1 Tim. 4: 1. 2 Tim. 4: 4 2Th 2. 3, 11 1Ti veelvuldig van hen spreekt.

Bij de volwassen man is vastheid en onwankelbaarheid van overtuiging; onontwikkelde kinderen zijn aan slingeren van allerlei aard blootgesteld, elke wind van leer beweegt ze.

Och, als er meer levende kennis van God onder de Christenen was, dan zouden zij zich niet laten verleiden en niet in zo vele dwalingen en gruwelijke zonden vallen!

Door het woordje "wij" sluit de apostel zich hier overal mee in. De apostelen dachten dus niet eens van zichzelf, dat zij reeds het doel bereikt hadden, veel minder dan de kerk; men moest altijd voortgaan, men moest niet blijven staan, laat staan achterwaarts gaan. De kerk moet dus niet het ideaal van haar volmaaktheid achter zich zoeken, maar als iets toekomstigs, iets dat nog bereikt moet worden, voor ogen hebben. Merk dit op, u, die de waarheid niet navolgt, hoewel u ervan spreekt!

15. De Heere wil niet, dat wij in zo'n toestand van onmondige kinderen blijven, maar dat wij de waarheid betrachten in liefde, waardoor wij het doel van de eenheid van het geloof en van de kennis van de Zoon van God steeds naderbij komen, tot bereiking van de volkomen mannelijke leeftijd (vs. 18), alleszins zouden opgroeien in Hem, die het Hoofd is, namelijk Christus (Hoofdstuk 5: 23. Kol. 1: 18).

Met een "maar" roept de apostel ons te wapen tegen alle verleiding. Tegenover het zich "laten bewogen en omgevoerd worden door alle wind van leer", stelt hij een paar Christelijke deugden, nodig in de strijd, met de woorden: "laat ons de waarheid betrachten in liefde". Waarachtig zijn, d. i. ons vasthouden aan de waarheid van het Evangelie van onze zaligheid, met de goddelijke waarheid omgaande als onze enige meesteres en hoogste vriendin, zijn wij machtig om allen dwalenden de waarheid voor te houden, al moge het ook schijnen dat wij hun tot vijanden zijn gewonnen (Gal. 4: 16). "Wij kunnen niets tegen de waarheid, maar voor de waarheid" is het woord van de rechtschapenen (2 Kor. 13: 8) als de dwaling hem vleit. En de waarheid doet ons spreken en belijden in liefde! Zoeken de boze leugensprekers list en verkeerdheid, omdat zij zichzelf zoeken en van hun duisternis voordeel behalen, de roeping van de Christen is om in de liefde, die zich in de waarheid verblijft (1 Kor. 13: 6) anderen op te beuren en te stichten tot het ware Christen zijn. Waar die beiden, waarheid en liefde, in leraars en leerlingen gebied voeren, daar valt de volgende vermaning, om "alleszins op te groeien in Hem, die het Hoofd is", in goede aarde. Wij zijn niet in Christus een lichaam, dat met Zijn verheerlijkt Hoofd opgroeit, maar het lichaam van de gemeente, dat op aarde opgroeit, streeft naar boven tot het volmaakte Hoofd in de hemel, tot Hem, Die boven alles is. De hemelse magneet is Christus, die het gehele lichaam tot Zich trekt, zoals Hij in Joh. 12: 32 beloofd heeft.

Vele Christenen blijven in geestelijke dingen achterlijk stilstaan, zodat zij jaar op jaar dezelfde vertoning maken. Men ziet bij hen geen groei van gevorderd of verfijnd gevoel. Zij bestaan wel, maar groeien niet op in Hem. Maar mogen wij ons tevreden stellen met in het groene blad te staan, wanneer wij konden opgroeien tot halmen, ja, het volle koren in de halmen dragen. Mogen wij ons tevreden stellen met in Christus te geloven en te zeggen: Ik ben veilig zonder te verlangen om uit eigen ervaring meer te kennen van de volheid, die in Hem gevonden wordt? Dit mag niet zo zijn; wij moeten als goede kooplieden aan de markt van de hemel zeer begerig zijn om met de kennis van Jezus verrijkt te worden. Het is zeer goed om eens anders wijngaard te verzorgen, maar wij moeten onze eige geestelijke groei niet verwaarlozen. Waarom zou het altijd winter in onze harten zijn? Wij moeten onze zaaitijd hebben, dat is waar; maar ach, mocht er een lente zijn, ja, een zomertijd, die een vroege oogst belooft. Als wij in de genade wensen op te groeien, moeten wij nabij Jezus leven, in Zijn

tegenwoordigheid verkeren en ons onder de vruchtbaar makende stralen van de zonneshijn van Zijn liefde plaatsen. Wij moeten zalige gemeenschap met Hem oefenen. Wij moeten Hem niet maar alleen uit de verte aanschouwen, maar naderbij treden en zoals Johannes het hoofd op zijn borst neerleggen. Dan zullen wij ondervinden dat wij opgroeien in heiligheid, liefde, geloof, hoop - ja in elke volmaakte gift. Wanneer de zon opgaat en de bergtoppen met haar eerste gouden stralen verlicht, levert zij het heerlijkste schouwspel aan de reiziger op; even zo is het schoon om de gloed van de Geest licht op het hoofd van de gelovige te zien, die in geestelijke gestalte, zoals Saul boven zijn broeders opgegroeid is, totdat hij zoals een verheven, besneeuwde Alpentop, het eerst onder de uitverkorenen de stralen van de Zon van de gerechtigheid weerkaatst. En de weershijn van die glans hoog verheft, opdat allen die aanschouwen en de Vader, die in de hemel is, verheerlijken.

16. Wij moeten opgroeien in Hem, die verhoogd is, opdat Hij alles in allen vervullen zou (Hoofdstuk 1: 22 v.), a) waaruit het hele lichaam bekwaam samengevoegd (Hoofdstuk 2: 21) en samenvastgemaakt zijnde, door alle voegselen van de toebrenging, door alle banden, die tot het doel van samenbinden aanwezig zijn, als spieren en zenuwen, naar de werking van een ieder deel in zijn maat (vs. 7. 1 Kor. 12: 18) de groei van het lichaam bekommt; of bevordert tot zijn eigen opbouw (vs. 12. Kol. 2: 19). En dat alles geschiedt in de liefde, die alleen zo'n opbouw op gewenste manier mogelijk maakt (1 Kor. 8: 1).

a) Rom. 12: 5. 1 Kor. 12: 27.

De verhouding van het opgroeien tot het Hoofd, die vroeger met een "in Hem" in opstijgende richting was aangeduid, wordt nu door een "waaruit" in neerdalende richting uitgedrukt. Christus is doel en bron van de levensontwikkeling van de gemeente, d. i. de gehele bedoeling, die deze ontwikkeling bezielt is tot Christus en alle gave, waardoor zij mogelijk is en plaats heeft, gaat van Christus uit.

De gedachte van de apostel in dit vers is, dat hoewel volgens vs. 15 de leden van de gemeente van hun kant in Christus moesten opgroeien, de wortel van hun groei toch niet in hen, maar in Christus zelf ligt, zodat het opgroeien eigenlijk van Hem uit plaats heeft.

Hier zegt de apostel duidelijk dat de verbetering en uitbreiding van de Christelijke kerk, die een lichaam van Christus is, alleen uit Christus voortkomt, die haar Hoofd is en waar zou een ander Hoofd op aarde worden gevonden waaraan zo'n zaak zou mogen worden toegekend?

Wonderbaar is de groei van het lichaam van Christus; wel gaat het uit de diepte in de hoogte, want het streeft naar boven en verheft zich uit het graf tot aan de troon van God; en toch komt het uit de hoogte af, want van het Hoofd stroomt de Geest van de kracht in de leden van het lichaam neer. Het is het gehele lichaam met vele leden dat de groei van het lichaam teweeg bracht. Maar uit het enige Hoofd, uit Christus, waarmee tezamen, of als wiens volheid (Hoofdstuk 1: 23), alle leden een levend geheel uitmaken, ontspruit voor het lichaam alles wat tot opbouw dient. Uit Hem - het gehele lichaam - in de liefde: in deze drie slottonen is het slotakkoord van de apostolische vermaning tot stichtelijke Christelijke wandel samengesteld.

Juist het verschil in graad en in de wijze, om zo te zeggen in de kwantiteit zowel als in de kwaliteit van de éne Geest die zich in allen uitstort, is een band meer, die de zielen samen verbindt. Een gelijke verdeling van de Geest zou deze velen niet aan elkaar verbinden, maar uit elkaar drijven. Hij, die rijk naar de Geest is, ziet uit naar een, die armer van geest is om van de Geest, die in hem is, gebruik te maken; en die weinig van de Geest heeft ontvangen

zoekt iemand die meer heeft, opdat diens rijkdom zijn armoede te gemoet komt. Die de gave van de profetie en van het woord van de wijsheid en van de kennis heeft ontvangen, heeft degenen nodig die naar zijn woord horen en zij, die dergelijke gave niet bezitten, moeten hen, die met die Geest begiftigd zijn, opzoeken, opdat zij terecht worden gewezen.

De gemeente van de Heere is een groot kunstig gebouwd veelledig lichaam, dat de Geest van de Heere bezielt, maar tegelijk is ook de mens geworden Zoon van God het hoofd van dit lichaam, dat het hele lijf beheerst, samenhoudt en groeien doet en van hetwelk uit door de gewrichten (de goddelijke genademiddelen, het Woord, de sacramenten, het gebed, de prediking en alle werken van de liefde) aan elk lid naar zijn mate en eigenaardigheid de nodige kracht tot gedijen gegeven wordt. Daardoor groeit het hele lichaam en de liefde is het element voor dit groeien en gedijen. Op deze manier bevestigt en groeiend aan het lichaam moet alle zwakte, alle kindsheid en alle weifeling gedurig meer wijken voor de aldoordringende goddelijke kracht van de heilige liefde en de gemeente van de Heere rijpen voor haar voleinding in de eeuwigheid.

II. Vs. 17-Hoofdst 6: 9. De tweede vermaning van de apostel heeft betrekking op het wezen van de leden van de kerk in tegenstelling tot het wezen van de kinderen van deze wereld en alsdan is de Geest van Christus, die in de gemeente leeft, een Geest van heiligheid tegenover de goddeloze geest van de wereld. In hun nieuwe levenstoestand, waarin zij door hun Heer en Heiland zijn gesteld, moeten de Christenen zich toeleggen op een godzalige wandel, op een leven overeenkomstig de geboden van God, een leven, dat het tegendeel is van hun vroeger heidens wandelen. Zij moeten zich van alle deelgenootschap aan het zondige leven van hen, die nu nog heidenen zijn, streng onthouden en dat bestraffen, in plaats van door mee te doen dat goed te keuren. Zij moeten in tegenstelling steeds denken aan hun Christelijke staat en die in een geheel nieuwe levensregel uitdrukken (vs. 17-Hoofdst 5: 21). De nieuwe levensregel bestaat in een verandering overeenkomstig het wezen van het Christendom van de natuurlijke verhoudingen tussen man en vrouw, ouders en kinderen, heren en dienstknechten. Daarover geeft de apostel nog uitvoerige onderrichtingen (Hoofdstuk 5: 22-6: 9).

17. Ik zeg dan dit, om op de vermaning in vs. 1 terug te komen en naar een andere kant te bespreken, a) en betuig het in de Heere Gal. 3: 3. Rom. 9: 1. 1 Thess. 4: 1, b) dat u niet meer wandelt (wandelen mag), zoals als de andere heidenen, als zij, die het nog zijn, terwijl u het niet meer bent, overeenkomstig hun staat als afgodendienaars, wandelen in de ijdelheid van hun gemoed, die hun in die staat eigen is (Rom. 1: 21. 1 Petr. 1: 18 Ro 1. 21 1Pe).

a) Rom. 1: 9. b) Rom. 1: 18. 1 Petr. 4: 3.

18. Zij zijn namelijk verduisterd in het verstand, zodat zij niet juist van elkaar onderscheiden wat recht of onrecht, goed of kwaad is, vervreemd zijnde, wat de staat van hun hart aangaat, van het leven van God, het leven, dat uit Hem en in gemeenschap met Hem is (2 Petr. 1: 3), a) door de onwetendheid, die in hen is, door de verharding (Rom. 11: 25) van hun harten, waardoor zij niet geprobeerd hebben om God te leren kennen.

a) 1 Thess. 4: 5.

Met de betuiging dat de lezers niet meer mogen wandelen als de heidenen, is ontkennenderwijze hetzelfde gezegd als in vs. 1 bevestigend gezegd is met de vermaning, dat zij moeten wandelen volgens de roeping die hen ten deel geworden is. Omdat deze zo-even medegedeelde vermaning in de eerste plaats beperkt was tot de verhouding in die

levensbetrekkingen, waarin zij nu als Christenen staan, brengt de ontkennende uitdrukking vanzelf dat onderscheid mee, dat nu ook gesproken wordt van hun verhouding in die omstandigheden, waarin ook zij te voren stonden en waarin zij nu niet meer als vroeger, niet als de heidenen moeten wandelen. De apostel geeft hen te kennen dat tussen hun wandel, als die nog dezelfde was als voorheen en tussen die van de heidenen, geen onderscheid zou zijn.

Naar hun nationaal karakter bleven de Efeziërs, die in de kerk waren ingelijfd, met hun landslieden heidenen, in onderscheid met de Joden. Terwijl nu de ongelovige Joden met de ongelovige heidenen deelgenoten zijn van de toorn en het verderf (Hoofdstuk 2: 3), scheiden zich de gelovige heidenen van hun ongelovige volksgenoten af en worden met de gelovige Joden tot een enig, heilig volk, van God samengevoegd, waaraan het profetische woord in Ezech. 36: 27 vervuld wordt. IJdelheid van het gemoed is het volgens de apostel, die de andere heidenen vervult; want slechts in het nadenken van de gedachten van God heeft het menselijk denken een vastheid, aan zichzelf overgelaten en los van God is het dwaas en ijdel.

In de woorden van vs. 18 komen overeen aan de ene kant "verduisterd in het verstand" en "door de onwetendheid, die in hen is", aan de andere kant "vervreemd zijnde, van het leven van God" en "door de verharding van hun harten". In het eerste lid staat het inzien, in het tweede het gevoel op de voorgrond. De uitdrukking "van het leven van God" geeft het leven te kennen, dat God zelf is en heeft en dat zolang het deel van het scheepsel is, als het in gemeenschap met God blijft, zich niet door de zonde van de bron van zijn leven afscheidt.

19. Zij zijn het, die met de daad bewijzen, dat God hen ten straf heeft overgegeven in een verkeerde zin, om te doen dingen, die niet betamen (Rom. 1: 28), omdat zij ongevoelig geworden zijnde voor de ellende en de schande van een leven in zonde, zichzelf hebben overgegeven tot ontucht, wellust en ongebondenheid van zeden (Rom. 13: 13), om alle onreinigheid (Rom. 1: 24; 6: 19. 2 Kor. 12: 21.) gierig te bedrijven. Met die zonde toch is de hebzucht (Luk. 12: 15), die tweede hoofdmisdaad van de heidenwereld (1 Kor. 5: 10 Kol. 3: 5. 2 Petr. 2: 14 steeds verbonden.

De herinnering aan de verharding van het hart bij die heidenen geeft de apostel aanleiding het wezen daarvan nader te schilderen. Hij stelt ze voor als degenen, die ongevoelig zijn geworden, die het gevoel van smart hebben verloren, die wat hun gevoel aangaat verstompt zijn. Hiermee bedoelt hij de zedelijke verstomping, die voortkomt uit de onophoudelijke onderdrukking van het geweten (Het zijn mensen, zegt Luther, die niets voelen, noch zich iets aantrekken, er is geen smaak of reuk overgebleven en alles in hun hart is weg). In die verstomping hebben zij zich dan overgegeven aan de ontucht of weelderige uitgelatenheid en in deze geven zij zich over aan iedere soort van wellustige onreinheid. Een heidense zonde, onderscheiden van de geslachtszonden en toch er mee in verband staande, is de gierigheid of de hebzucht, die evenals de wellust een uitvloeisel is van grof zedelijke verstomping. Beiden komen voort uit een, door de kracht van de Geest geëmancipeerde zinnelijkheid en onderscheiden zich alleen daardoor van elkaar, dat de zinnen in de hebzucht het rustig bezit, in de wellust het ogenblikkelijk genot van wereldse goederen zoeken. Pas in de vereniging van die beide zonden vindt de zinnelijkheid, verzonken in de dienstbaarheid van het vlees, haar volle bevrediging.

De geschiedenis van het ontstaan van alle heidendom en heidens leven en van alle afgodendienst in de wereld wordt in ieder hart herhaald, dat zich door begeerlijkheid en ijdelheid van de alleen ware God laat afvoeren tot ongelooft, tot ongehoorzaamheid en ondank. De wil wordt verkeerd en boos en verleidt weer het verstand en alle zintuigen van de

mens; en het verstand, eenmaal vals en ijdel geworden, verleidt weer het onreine hart, dat van de waarheid en het geloof is afgeweken; en hier, in deze onreinheid, is de doemwaardige grond en aanvang van alle onwetendheid en verharding.

20. Maar u, onderscheiden van de onbekeerde heidenen (vgl. Deut. 18: 14), heeft Christus zo niet geleerd; u heeft Hem niet leren kennen als een, in wie men zou kunnen geloven met behoud van de oude, zondige wandel; u bent integendeel op een nieuw leven als uw plicht geweest.

21. Toen u namelijk, zoals ik mag veronderstellen (Hoofdstuk 3: 4), maar Hem gehoord heeft door middel van degenen, die u het woord van de waarheid hebben verkondigd en door Hem geleerd bent, toen Hij u verder, toen u reeds Christenen was, leraars toezond, zoals de waarheid in Jezus is, in tegenstelling met die heidense ijdelheden van het gemoed (vs. 17) namelijk verplichtend tot reinheid van het hart en heiligheid van wandel (Joh. 1: 14).

Als Paulus schrijft: "u heeft Christus geleerd", dan kan zo iets van geen anderen persoon worden gezegd. Alleen Christus is de prediker van Zichzelf. Zijn woord de openbaring van Zijn wezen (Joh. 8: 25), Hem prediken en leren alle ware leraars (2 Kor. 1: 19) en hij alleen heeft de leer van Christus juist geleerd, die Christus geleerd heeft, of de Heere Jezus Christus heeft aangenomen (vgl. Kol. 2: 6).

Zoals in vs. 21 kon de apostel zich niet uitdrukken, als hij zelf hun Christus had verkondigd.

Hij stelt daarmee weer de omstandigheden van zijn lezers voor als hem niet voldoende bekend, hoewel hij bereid is zich het beste voor te stellen.

Men lette daarbij op de voortgang van de rede, die van de eerste verkondiging van het Evangelie ("Hem gehoord heeft tot de verdere onderrichting, die zij vervolgens als reeds tot Christus bekeerden verkregen hebben ("door Hem geleerd bent overbrengt, die beide punten vroeger (vs. 20 "Christus geleerd samengevat waren.

In Christus Jezus is de waarheid niet slechts een van de leer, maar ook van een juiste gezindheid en zodanige waarheid bestaat in het afleggen van de oude en het aandoen van de nieuwe mens (vs. 22 vv.). Die naar de oude mens leeft, die heeft de waarheid nog niet gekend, die is niet in Hem (vgl. 1 Kor. 5: 7 v.).

EPISTEL OP DE NEGENTIENDE ZONDAG NA TRINITATIS

In het Evangelie (Matth. 9: 1 vv.) wordt ons de genezing van de verlamde voorgesteld, van wie de Heere eerst de zonde en vervolgens de smartelijke machteloosheid van zijn leden wegneemt; de kerk neemt nu bij de keuze van het epistel de machteloze en daarbij smartelijke toestand van de verlamde als een lichamelijk beeld van onze geestelijke machteloosheid. De oude mens, van wie in het epistel sprake is, omgeeft de nieuwe en deze, ingesloten door de eerste, komt voor als verlamd, zodat hij als het ware op hulp moet wacht en om zijn smartelijk gebonden leden uit te strekken en te bewegen. Evenals echter de lichamelijk verlamde hulp vond bij Die, die hem de zonde vergaf, zo vindt ook onze geestelijk gebonden nieuwe mens bij dezelfde Man hulp en op dezelfde manier. Het eerste en noodzakelijkste is de rust van de ziel, in de vergeving van de zonden; vervolgens leidt de Heilige Geest dadelijk en onophoudelijk de vernieuwing in en geeft aan de zuchtende nieuwe mens dat zijn voeten op

open ruimte komen en zijn armen met kracht gesterkt worden, om de heilige werken van God te werken.

Het epistel wijst aan welke uitwerking de vergeving van de zonden bij ons moet hebben. Evenals de rechtvaardiging voorwaarde is tot heiligmaking en die bevordert, zo ook is de vergeving van de zonde, waarin de rechtvaardigmaking bestaat, voorwaarde tot vernieuwing van het gemoed.

Het afleggen van de oude en het aandoen van de nieuwe mens: 1) van wie het wordt geëist, 2) waardoor het geschiedt en 3) waarin het zich werkzaam betoont. (EIG. ARB.).

Wandel niet als de heidenen! Twee zaken moeten wij doen om die vermaning op te volgen: 1) de oude mens aandoen. De gesteldheid van de nieuwe mens: bij is 1) waar met de mond, 2) vergevingsgezind met het hart, 3) werkzaam met de handen.

De Christelijke rechtschapenheid: 1) volgens haar algemene grond, 2) volgens haar betoning bijzonderheden.

Over de nieuwe mens: 1) hoe het tot een nieuwe mens bij ons komt, 2) hoe die naar buiten zijn leven openbaart.

Het beeld van een Christen, die de nieuwe mens heeft aangedaan: 1) het hart is geheiligd door Gods Geest, 2) de mond is geopend tot de waarheid, 3) het oor gesloten voor de lasteraar, 4) de hand werkzaam tot weldoen. De onafgebroken arbeid van de kinderen van God: 1) wat zij aan zichzelf doen, 2) wat zij doen tegenover de broeders.

22. Ik vermaan u dan om in Jezus naar waarheid te wandelen zoals u geleerd heeft (vs. 21) en wel met het oog daarop dat u vroeger heidenen geweest bent, dus naar de natuur wandelde (zoals ik in vs. 17-19 de heidenen beschreef, die dood zijn door de misdaden en de zonden (Hoofdstuk 2: 1 v.). Te weten dat u zou afleggen aangaande de vorige wandeling de oude mens, die verdorven wordt door de begeerlijkheden van de verleiding, zodat hij zichzelf niet meer bewust is van het verwerpelijke van zijn boosheid en zich over de gevolgen van zijn toegeven aan de begeerlijkheden van het vlees op een manier misleidt, dat hij juist zijn verderf bewerkt (Gal. 6: 8), zich inbeeldend zijn geluk te bevorderen (Spr. 1: 32 Wijsh. 1: 12

a) Kol. 3: 9. Hebr. 12: 1. 1 Petr. 2: 1.

Eerst wordt de negatieve kant van de heiligmaking voorgesteld, het afleggen van de oude mens, daarna de positieve, het aantrekken van de nieuwe mens. In het inwendige leven kan natuurlijk het ene niet zonder het andere voorkomen, het zijn twee kanten van dezelfde toestand, die werkelijk bij elkaar behoren. Datgene, wat nu in de heiligmaking moet worden afgelegd, is niet maar de gewoonte van zondigen, maar de hele oude mens, ook de zondige natuur, die bij de geboorte is geërfd en waaruit de gewoonte om te zondigen zich eerst heeft ontwikkeld.

Met de "oude mens" wordt de toestand bedoeld, waarvan wij van nature niet losgemaakt kunnen worden, die ons niet is ingeschapen, maar aangeboren, met al wat eraan verbonden is, met zijn lusten en zijn tegenzin, zijn begeerte en zijn afkeer. Men moge zich de uitwendige vorm en uitdrukking van de oude mens denken zoals men wil en zijn macht en kracht zich

nog zo groot voorstellen, zeker is hij ertoe veroordeeld om op te houden en zodra de mens het Christendom aanneemt, begint de heerschappij van die toestand ten einde te lopen, de oude mens komt tot verval, hoe taai hij ook moge zijn en hoe moeilijk hij ertoe besluiten kan om te sterven en de dienovereenkomstige wandel wordt van het Christen worden af de "vorige" genoemd, want zijn heerschappij is voorbij, nu heerst een ander. In deze toestand van de oude mens gehoorzaamt de mens aan zijn begeerlijkheden, deze lokken hem, ja zij dwingen hem. Zoals een van die in de val gaat, zo volgt hij de aanloksels en als een os ter slachtbank wordt geleid, zonder zijn kracht ook maar tegen die drang te beproeven, zo laat zich onze natuurlijke mens voortslepen tot het voldoen van een snode begeerte. Ja, zoals een schip door de sterke wind wordt meegesleept en door de storm heen en weer geslingerd wordt, zo wordt het arme hart in de natuurlijke toestand vaak door de storm van zijn begeerlijkheden beheerst. Men zegt wel vaak dat een mens volgens grondstellingen moet leven en reeds in de vroege jeugd leert men het spreekwoord: een van die volgt de natuurdriфт, een mens het licht van zijn ziel; hiermee wordt echter slechts gezegd wat de mens moet doen, niet wat hij werkelijk doet. In de werkelijkheid is het geheel anders; de mens volgt de natuurdriфт en niet het licht van de ziel. Van deze begeerten, die de oude mens beheersen, zegt de apostel, zoals eigenlijk in de grondtekst staat, dat zij begeerlijkheden van het bedrog zijn (Hebr. 3: 13); zij geven niet wat zij beloven. Voor hen uit gaat een vaandel van het geluk, achter hen komt de schreiende smart van bittere ontzuhtering. Men behoeft niet lang geleefd te hebben om de waarheid van die apostolische uitdrukking te erkennen. De lust der lusten, waarin de natuur van alle andere het kenbaarst zich vertoont, is de begeerte tegen het zevende gebod. Zij belooft de mens gouden bergen en een paradijs van vreugde en wat brengt ze aan? Zelfs in het huwelijk meestal slechts een bitter-zoete drank, een geluk dat geen edele of nadenkende ziel tevreden stelt, bovendien een gehele wereld vol zorg en moeite en smart in het leven, dat in een ander licht dan in het natuurlijke moet worden beschouwd om geprezen te kunnen worden. Op wegen buiten het huwelijk brengt deze begeerte of schaamteloze ontzuhtering en verharding bij laaghartige gemeenheid of wee en leed, jammer en nood, hulpeloosheid, ziekte, ook al te vroege dood teweeг. Zo gebeurt het dat de begeerlijkheid niet slechts de mens misleidt, maar de mens ook zichzelf verderft, in nood en ellende ten onder gaat. Hij gaat het verderf tegemoet, juist op zijn eigen weg onophoudelijk tegemoet, op de weg van iedere begeerlijkheid tegemoet, van welke aard die ook is.

Die de vader van de zonde is, is ook de vader van de leugen en hij heeft door bedrog, zoals de vrouw na de eerste val zelf heeft bekend (Gen. 3: 13), de mens ten val gebracht. Evenals nu de eerste zonde haar oorsprong aan het bedrog te danken heeft, zo kleeft nu nog dit bedrog aan elke zonde. De listige verzoeker kan echter met zijn leugen en zijn bedrog in het verborgene blijven: de begeerlijkheden, die door zijn eerste bedrog in het hart van de bedrogenen zijn opgewekt, nemen nu dit liegen en bedriegen over. Zij spiegelen de dwaze mens wie weet wat al kostelijke genietingen, wat al verheven eer, wat al gouden bergen voor. Als de begeerlijkheid niet bedroog en verleidde, als zij de mens met onverbiddelijke waarheid het wezen van de zonde als afval van de levende God, de gevolgen van de zonde, schaamte voor God en mens, ontevredenheid en vrees in het hart, de dood als onveranderlijk noodlot wilde voorstellen, hoe geheel anders zou tegen haar worden gestreden!

23. En ook dit is de wil van de Heere over u, dat u door de Heilige Geest vernieuwd zou worden in de geest van uw gemoed, in uw willen, denken en voelen, daar waar depersoonlijke verhouding van de mens tot de aangeboden zaligheid beslist wordt.

Door het woordje "en" verbindt de apostel met het vorige een zin, die tussen de zinnen in vs. 22 en 24, die met elkaar overeenkomen en bij elkaar behoren: "dat u zou afleggen de oude

mens" en "de nieuwe mens aandoen", gevoegd, het tegengestelde van de Christen zegt als in de woorden, "die verdorven wordt door de begeerlijkheden van de verleiding" van het lot van de oude mens wordt gezegd. Nu is het "vernieuwen" wel te onderscheiden van het "nieuw worden." De mens wordt "vernieuwd" als hij zijn bestaan weer van voren aan begint en hij wordt "nieuw" als hij uit zijn vroegere staat in een andere wordt overgebracht (2 Kor. 4: 16). De bedoeling van de apostel op onze plaats is dus deze, dat wij in Jezus of door de gemeenschap met Hem, waarin wij zijn ingegaan, ons voortdurend in ons bestaan moeten laten herstellen, waarvan wij zijn afgedwaald. Hij doelt daarmee op een voortdurende verzorging, tengevolge waarvan ons oorspronkelijk bestaan, afgebroken door hetgeen tussenbeiden is gekomen, opnieuw begint, in tegenstelling tot het voortgaand verderf van de oude mens, dat hem zijn einde tegemoet voert. Zo'n herstelling, die de jeugd vernieuwt tot het aanzijn dat vóór de zonde bestond, wordt ons deel, zoals met de uitdrukking "in de geest van uw gemoed" te kennen wordt gegeven, in zoverre als de geest van ons inwendig leven onderworpen is aan de ene werking van boven, die de zondige richting van de wil buitensluit.

De krachten van de genade, die in de ziel werkzaam zijn en de mens herscheppen, maken de geest van de mensen uit, die de gehele ziel doordringt en, in zo verre zij het binnenste bewoont, de geest van het gemoed wordt genoemd. Als zo'n geest is hij daarom aan de Heilige Geest en diens genadige werkingen, die in de harten van de gelovigen steeds worden voortgezet en verhoogd, op een heerlijke en blijdschap gevende manier onderworpen en staat met deze werkingen van de Heilige Geest in verband, als het menselijk gevoel op zichzelf beschouwd, tot de algemene hulp van de genade, of tot de eerste en allen mensen gemene genade.

Dat wij vernieuwd worden leert ons het Evangelie en deze leer bij wijze van vermaning voorgehouden luidt: "en dat u vernieuwd zou worden" of "laat u vernieuwen." De zelfvernieuwing van de Christen is overgave van zichzelf aan de vernieuwende Geest van Jezus Christus; zo'n vernieuwing gebeurt in de geest van ons gemoed. Het gemoed of de gezindheid van de oude mens is in ijdelheid verzoeken (vs. 17), want zijn gezindheid is vleselijk en niet geestelijk (Kol. 2: 18); opdat ons gemoed weer geestelijk wordt, moet eerst onze geest vernieuwd worden tot een goddelijk leven.

De apostel onderscheidt geest en gemoed en noemt wat in ons gemoed gebiedt voert, die de eerste door velen van ons nauwelijks opgemerkte kracht is, de geest. Deze hoogste meest inwendige kracht, moet dagelijks vernieuwd worden, dat wij dan de oude mens uit en de nieuwe aan kunnen aantrekken. Ontzaglijke verantwoordelijkheid, die dus de Christen ten opzichte van zijn inwendig leven heeft! Ik moet mij krachtens de goddelijke macht, mij bij de wedergeboorte gegeven, vernieuwen. Mijn wil, zo vernieuwd, moet dus steeds weer te voorschijn treden, zich gelovig onderdompelen in de door de doop van de Geest mij verleende krachten en weer te voorschijn treden als een nieuw mens, die voor God in gerechtigheid en heiligheid eeuwig leeft. Tot deze wonderbare werkzaamheid van onze wil roept de Heere ons door het apostolisch woord; en als wij aan de roepstem gehoor gaven moesten wij vooral in de uren van onze stille godsdienstoefening het werk van de vernieuwing volbrengen en onze steeds vernieuwde geest moest dan bij het uitgaan uit het kamertje, waar wij bidden en bij het intreden in de roeping van het dagelijks leven het verdere werk volbrengen om de oude mens uit- en de nieuwe aan te trekken. De dagelijkse oefening moest ons tot meesters doen worden; en hoe langer hoe meer moest ons onze vernieuwing en juist daardoor ook het dagelijkse aantrekken van de nieuwe mens gelukken.

24. a) En verder eist de Heere van u, dat u de in Christus Jezus reeds aanwezige (Rom. 13: 14) nieuwe mens zou aandoen, die, evenals de oorspronkelijke mens (Gen. 1: 26 v.) naar God geschapen is en zich daar openbaart in ware rechtvaardigheid en heiligheid (Kol. 3: 9 v. 1 Petr. 1: 15

a) Rom. 6: 4. 1 Petr. 4: 2.

De oude mens zowel als de nieuwe wordt door de apostel onderscheiden van die, die de ene aantrekt en een andere aandoet. De oude heeft hij met allen gemeen, die van Adam afstammen, de nieuwe met allen, die aan Christus deel hebben en zo is dan bij de woorden: "die naar God geschapen is" een schepping bedoeld, die buiten de persoon in het bijzonder heeft plaats gehad.

Buiten ons is de nieuwe mens aanwezig, anders zouden wij hem niet kunnen aantrekken; in Christus, die ons van God is geworden tot gerechtigheid, tot heiligmaking (1 Kor. 1: 30), staat hij in volkomen mannelijke leeftijd gereed om aangetrokken te worden door de arme mensheid, die in naaktheid en schande verloren is.

Niemand kan zeggen dat de oude mens een schepsel van God is; integendeel is deze het verderf van het schepsel van God, door de nijd, de list en de kracht van de duivel in onze natuur ingedrongen, opdat de Schepper in Zijn schepsel wordt beschaamd. Maar Hij gaat in Zijn goddelijke wijsheid en almacht de Zijnen te boven en begint midden in het oude verderf een nieuwe schepping, maakt een nieuwe mens, waarvan in onze tekst geschreven staat dat hij naar God geschapen is. Dan is Gods beeld te midden van de verwoesting van de verderfenis weer hersteld en alhoewel deze nieuwe schepping in de beginne slechts een zeer zwak en klein kindje is, wie meer dan één Herodes het licht van het leven wil ontnemen, zo weet de Schepper het toch te onderhouden en op te voeden, te beschermen, te bewaren, te behoeden. Evenals in de oude natuur bedrieglijke begeerlijkheden huizen, heerst over de nieuwe mens gerechtigheid en heiligheid, om bepaald bij het woord te blijven, gerechtigheid en onschuld van de waarheid. Uit de Goddelijke waarheid, de prediking van het Evangelie, is de nieuwe mens ontvangen en geboren. De waarheid is de moeder en minne, die met haar melk en haar levenssap hen voedt en uit deze geboorte en voeding komt tegenover de mens een heilige gerechtigheid, een gezegende toestand, zoals die een kind van God betaamt; maar tegenover God een reine, kuise toestand van de Geest een onschuld, zoals men die te midden van de verzoeking van de wereld en van de duivel niet zou verwachten.

Maar wie is hij, die dezen nieuwe mens heeft geschapen? Wij zullen niet kunnen of mogen antwoorden: God de Heere. Wij zouden daardoor ook in strijd komen met hetgeen bij onze tekst gevoegd is, want was God hier als Schepper gedacht, dan kon niet meer worden gezegd, dat de schepping heeft plaats gehad "naar God." Hij, de Verlosser schept de nieuwe mens, waarom de apostel, in plaats van de vermaning, hier staande, om de nieuwe mens aan te trekken in Rom. 13: 14 de andere gebruikt: "Christus aantrekken."

Toch is de nieuwe mens niet hetzelfde als Christus, van wie niet kan worden gezegd dat Hij geschapen is, maar de nieuwe menselijke persoonlijkheid, die door Hem aan het menselijke geslacht is gegeven.

Volgens de voorstelling van de algemene verandering en vernieuwing, die in de diepste levensgrond van de Christen moet plaats hebben, geeft nu de apostel in hetgeen volgt enkele trekken aan, waarin de veranderde richting zich moet openbaren. Een voor God welgevallige

wandel, een leven in Christus Jezus eist, dat geen leugen maar waarheid (vs. 25), geen zondige boosheid, maar vergevingsgezindheid (vs. 26 v.), geen dieverij, naar werkzaamheid en weldadigheid (vs. 28) door ons worden gepleegd.

25. Daarom, opdat u werkelijk doet waartoe ik u in vs. 22 vv. vermaande en met de daad toont hoe u als Christenen behoort te leven, leg af de leugen en spreek de waarheid, een ieder met zijn naaste (Zach. 8: 16. Kol. 3: 9): want wij zijn elkanders leden (Rom. 12: 5. 1 Kor. 12: 12 vv.).

Het afleggen van de leugen en het spreken van de waarheid staan tot elkaar even als in vs. 22 en 24 het afleggen van de oude en het aandoen van de nieuwe mens.

Alle mensen zijn leugenaars (Ps. 116: 11), daarom is het bij het afleggen van de oude mens in het bijzonder nodig om de leugen af te leggen; daarentegen heeft God de mens recht gemaakt (Pred. 7: 29) en zo bestaat het aandoen van de nieuwe mens, die naar God geschapen is, in de eerste plaats in het spreken van de waarheid, waarmee zeker niet gezegd is dat men ten allen tijde en overal de gehele waarheid volkomen moet uitspreken, hetgeen niet altijd hoeft en kan, maar wel dat men zegt wat waar is. De leugen om bestwil blijft veroordelenswaardig, alhoewel hij, die ze gesproken heeft soms te verontschuldigen is. Men moet niet op collisies een recht van leugen gronden, het moest mogelijk zijn om, als wij recht zijn, zonder de waarheid te krenken, moeilijkheden te doorworstelen. Met de woorden: "want wij zijn elkanders leden" karakteriseert de apostel het spreken van de waarheid als een wederkerige plicht, die het ene lid aan het andere verschuldigd is (vs. 6); de Christenen zijn niet slechts leden aan het lichaam van Christus, maar ook onder elkaar; ieder moet voor een ander doen en geven; als ook van hem ontvangen en laten doen.

De apostel trekt met recht de gruwelijke zonde van leugen, die de heidenen weinig telden, in de eerste plaats voor het gerecht; want deze is een gewrichts-ziekte, die met vergiftigde zuren de zenuwen en pezen in de gewrichten verstoort, waardoor de leden van het lichaam aan elkaar hangen. Wij zijn de leden van het lichaam van Christus onder elkaar, door vertrouwen en liefde hangen wij aan elkaar en hebben wij gemeenschap met elkaar. Maar als de geest van leugen uit enige leden te voorschijn ettert, de onvertrouwbaarheid, het woord breken, het groot spreken: zegt, kan men op degenen nog vertrouwen stellen en kan men broederlijk handelen tegenover hen, die ons bedriegen en misleiden? Heeft u graag met zulke mensen te doen, wier woorden u eerst in argwaan moet onderzoeken of er geen valse munt onder is? Waar het vertrouwen ophoudt en het wantrouwen begint, daar houdt ook de gemeenschap op en de scheiding neemt een aanvang; leugen is een geestelijke moord aan de gemeenschap en aan de gemeente en leugenaars en moordenaars hebben één vader, de duivel, die de Heere in Joh. 8: 44 een vader van de leugen en een moordenaar van de beginne noemt.

Als het oog de voet beliegt, dan valt de gehele mens in de gracht; als de mond het lichaam beliegt, dan gaan gezondheid en leven verloren. Zo ook als man en vrouw elkaar beliegen, als ouders en kinderen elkaar beliegen dan wordt het lichaam van het hele huis ter neer gestort. Als de leugen in het openlijk verkeer heerst, dan kunt u de gevolgen in iedere winkel en op alle marktdagen en bij ieder contract en elke overeenkomst opmerken. Maar Paulus spreekt van de leden van Christus: zijn wij leden van het heilige lichaam, waarvan Christus het hoofd is, de leugen verscheurt de band met de Waarachtige en scheidt van elkaar wat door de band van de vrede verbonden moet zijn. Die in leugen zich verloopt kan niet uit de waarheid zijn, die niet uit de waarheid is, behoort Christus niet toe en is een afstervend lid aan Zijn lichaam.

26. Word boos en zondig niet; als u in omstandigheden komt dat u boosheiden moet, wacht u dan dat zich niet iets zondigs daarin mengt (Ps. 4: 5); de zon ga niet onder over uw boosheid (Deut. 24: 13, 15).

Het woord van de apostel kan in drieën gescheiden worden. Het bevat een herinnering van een vereiste van het Christelijk karakter een waarschuwing en een goede raad. Zie hier het vereiste: Word boos; zie hier de waarschuwing: Word boos en zondig niet. Zie hier de goede raad: de zon ga niet onder over uw boosheid; en ook aan deze is een waarschuwing toegevoegd: noch geeft de duivel geen plaats. Zeker niet, niet alle boosheid is zondige boosheid. Er is ook een rechtvaardige, er is een heilige boosheid. Er is een boosheid van de nieuwe mens, die naar God geschapen is. Er is een boos worden, dat niet alleen vergund, maar dat geëist wordt; hetwelk niet alleen is de natuurlijke wederwerking van het zedelijk, van een edel, van een heilig gevoel, maar hetwelk is een plicht, heilige plicht van de liefde jegens God en de naaste, een boos worden, waarvoor onvatbaar te zijn, niet alleen onchristelijk is, maar verwerpelijk maakt; een boos worden, waarvan de onderdrukking niet zonder zonde geschieden kan. Niemand kan naar God geschapen zijn in ware rechtvaardigheid en heiligheid, zonder in waarheid in Gods rechtvaardige boosheid tegen alle onrecht, ondankbaarheid en onheiligheid deel te nemen; niemand kan de leugen afleggen en in waarheid de waarheid met zijn naasten spreken, zonder hen ooit aan te zien met een boosheid, die immers evenzeer door liefde tot de waarheid als door de waarheid van de liefde vereist kan worden. Er is geen groter bedrog dan dat van een liefde, die niet boos kan worden. Hoe kunnen ouders en voogden, heren en overheden, hoe leraars en zielzorgers Gods beeld op aarde dragen, in de naam van God handelen en spreken en als navolgers van God de ware belangen van hun kinderen en aanvertrouwden verzorgen zonder de ernst van hun liefde menigmaal in een rechtvaardig boos worden te doen blijken en ondervinden? De heilige boosheid van God strafte een weekhartige Eli, omdat aan deze daartoe de moed en de kracht hadden ontbroken. En als de belijder van de naam van Christus voor de eer diens naams, waar het pas heeft, niet in heilige boosheid ijveren kan; als hij uit traagheid van geest, uit lauwheid van de liefde, uit zucht om ook daar, waar het met behoud van het Christelijk karakter onmogelijk is vrede te houden met alle mensen, menigmaal geen acht geeft op het apostolische: weest boos, met het apostolisch: spreek de waarheid met uw naaste, in zo nauw verband, zou hij onschuldig, zou hij te verontschuldigen zijn? Zeker niet. Zo willen wij het ons dan voor gezegd houden, wat door de apostel, wat door de Heilige Geest ons toegeroepen wordt: Word boos en geen pogingen doen of goedkeuren, om de gerechte boosheid met valse liefde te onderdrukken. Waar dit het geval zou worden, zal het Christelijk geweten ons wel telkens waarschuwen en het kind van God zal op zijn nederig gebed ook in deze door de Geest worden geleid. Maar laat ons nu ook met alle ernst bedenken wat het zegt, als de apostel zegt: Word boos en zondig niet. Het zegt ons twee dingen. Ten eerste: Word boos, maar niet met zondige boosheid. Ten andere: Word boos, maar meng in de gerechte boosheid geen zonde. Daar is een zondige boosheid. Zondig in zijn bron, zondig in zijn werking en de bron van zonde. Het is de boosheid van de oude mens, die zichzelf het naast is en zichzelf meer lief heeft dan God; de boosheid van de gekrenkte eigen liefde. Aan deze denkt de apostel, als hij in vers 31 van ditzelfde hoofdstuk alle bitterheid en boosheid en gramschap en geroep en lastering van de gemeente gewerd wil hebben, met alle boosheid. Deze plaatst hij in het vijfde hoofdstuk van de brief aan de Galaten, onder die werken van het vlees, die als zodanig openbaar zijn. De geringste belediging, de inwendige hoogmoed aangedaan, de minste schade van de rusteloze hebzucht toegebracht, de kleinste verstoring van slordig gemak of genot kan deze boosheid opwekken. Hij openbaart zich door hartstochtelijke gebaren, woorden, handelingen; als drift, als wrevel, als grimmigheid en in de hoogste graad als woede. Terecht wordt hij in de taal van het volk in alle deze vormen boosheid genoemd;

want zondige boosheid is boosheid bij uitnemendheid. Wat een beeld van de satan is een woedend mens. Een weerlicht in de ogen, een vuurvlam op wang en voorhoofd, of wel het gelaat dodelijk bleek, door de werking van het vergif dat in het hart is uitgestort; de mond vertrokken, de lippen trillend, de haren ten berge gerezen; de borst zwoegend; elke ader gezwollen; elke spier gespannen en dreigend. Maar ook de geringste graad van zondige boosheid draagt het merkteken van de afgrond. Ai mij, wat een brede stroom van zonden vloeit uit deze boze bron. Geen tong ontsteekt zozeer het rad van de boze natuur, geen tong wordt zozeer van de hel ontstoken, om als een hels vuur dood en verderf om zich te verspreiden, als de tong van de boze. Deze scheldt, deze smaadt, deze verfoeit, deze lastert, deze doodt; zij vervloekt de mensen, die naar de gelijkenis van God gemaakt zijn. Deze noemt de broeder: Raka! en: U dwaas! Zij tast zelfs de hemel aan en het misbruik van de naam van de Heilige is haar een kleine zonde! En wie zal al het onrecht berekenen, wie al de gruwelen optellen door zondige boosheid op aarde gepleegd? Wie al de onheilen, die hij heeft gesticht, al de tranen, die hij heeft doen vergieten, al het bloed, dat hij niet gespaard heeft? Waar zondige boosheid is, daar is alles te verwachten: gekijf, tweedracht, brandstichting. Hier komt een Kaïn, hier een Saul voor de geest. De mens door zondige boosheid ontstoken, zolang zijn boosheid duurt, is onrechtvaardig, onmededogend, roekeloos, zedeloos, zichzelf niet meester, in de hoogste mate boos en een speelbal van de boze. Hoe plichtmatig is het daarom in de Christen ook de geringste opwelling van zondige boosheid in zich te bestraffen en te onderdrukken. Maar staat ook de Christen nog aan zulke opwellingen bloot? Christenen, u weet het. Ware Christenen, u belijdt het met ootmoed en berouw. En u verfoeit bij uzelf elke poging om deze bewegingen van de oude mens op grond van de veelvuldigheid van ergernissen, of van de vurigheid van uw bloed en de prikkelbaarheid van uw zenuwen enigszins te verschonen. Dit doet men zo graag op een lager standpunt van zedelijkheid dan het uw wezen mag en vergeeft zich de zondigen boosheid, om zijn oprechtheid of om zijn kortstondigheid; maar u in heilige boosheid, word u boos tegen uzelf, zo menigmaal u ook maar voor een ogenblik met zondige boosheid boos geworden bent. Zo zij het. - nu blijft ons nog over stil te staan bij deze goede raad ons door de apostel gegeven, voor het geval dat men boos geworden is en gezondigd heeft; dat een zondige boosheid als boosheid, wrok of wrevel het onstoken gemoed verbittert of vervult. De zon, zegt hij, de zon ga niet onder over uw boosheid; en hij voegt erbij: En geef de duivel geen plaats. Wat een plechtige ure is het uur van het ondergaan van de zon! Als weer een dag voorbij is met zijn lief en leed, zijn goed en kwaad, zijn arbeid en verkwikkingen, zijn aaneenschakeling van gelegenheden om God te verheerlijken en om tegen God te zondigen; als men weer een nacht tegemoet gaat, waarin men niet werken kan; waarin men alle arbeid, alle moeite, alle zorg, alle leed ja zichzelf wenst te vergeten en zich overgeeft aan een slaap, waaruit men niet weet of men zal ontwaken, om nogmaals deze zon te zien opgaan, de afgebroken levenstaak te hervatten en te betalen hetgeen men heden nog schuldig is! Wat een ogenblik, om aan die God te denken, die Zijn zon laat opgaan over bozen en goeden en regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen en die weer een hele dag, ook over ons, barmhartig en genadig, lankmoedig en goedertieren is geweest! Wat een aanleiding om onszelf ernstig af te vragen hoe wij die dag, die weer onherroepelijk is voorbijgegaan, voor Hem, voor onze naasten, voor onszelf hebben doorgebracht? Of wij de oude mens hebben afgelegd, meer hebben afgelegd? Of wij van de volmaaktheid van de nieuwe mens, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid, nader gekomen zijn? Hebben wij ons in de loop van de dag aan een of andere grove overtreding schuldig gemaakt, die wij te midden van onze bezigheden en zorgen minder geteld, of weer vergeten hebben, hoe moet deze ons opnieuw in dat uur voor de geest komen en wat een plechtige roepstem is er in de ernst van dat uur zelf, om nu althans met alle ernst bij deze zonde stil te staan, ze met heilige boosheid te oordelen, ons voor God te verootmoedigen en heden nog over de zonde van heden Zijn genadige vergiffenis nederig in

te roepen! Is men in de loop van de dag boos geweest, wat een ogenblik om zich met alle ernst af te vragen: Was uw boosheid billijk ontstoken? Bent u in de uiting van uw billijke boosheid de maat niet te buiten gegaan? Heeft u aan haar waardige uitdrukking geen scherpte of bitterheid toegevoegd? Heeft geen eigenliefde u daarbij geprikkeld, geen hartstocht u vervoerd? Heeft men in zondige boosheid zijn broeder Raka genoemd, of dwaas gescholden, wat een aansporing om zich met hem te verzoenen, omdat men nog met hem op de weg is en de laatste stralen ook hem beschijnen van een zon, waarvan men niet weet of zij ook morgen voor beiden, of een van beiden zal opgaan. Boos mens, als dit niet het geval was, als de eerste tijding, die de dag van morgen u tegemoet voerde, deze was: "hij is niet meer, tegen wie u ten onrechte boos bent! " Als u veroordeeld werd het dove lijk te vergeefs om vergeving te vragen en tranen van vruchteloos berouw te wenen op een hand die gisteren, gisteravond nog de uwe had kunnen aannemen, maar nu voor altijd verstijfd is! Of erger: als u, u zelfs nog deze nacht geroepen werd om te verschijnen voor die rechter, die de onverzoenlijke aan de dienaar zal overleveren, die u in de gevangenis werpen zal! Heer, de zon is op het punt van onder te gaan, liet eenmaal Johannes, patriarch van Alexandrië, aan de aanzienlijke Nicéas boodschappen. Het was aan de avond van een dag, waarop hij met dezen over een belangrijke aangelegenheid een ernstige strijd gevoerd had, die nog onbeslist gebleven was en waarin men wederzijds zich verhit had. Het recht was op de kant van de patriarch, maar in eenzaam nadenken had hij reden gevonden zich over te grote heftigheid te verootmoedigen en begon hij te twijfelen of, ook voor zijn aandeel, deze ijver, deze boosheid, deze strijd voor God welbehagelijk konden zijn! Heer, de zon is op het punt van onder te gaan! Het was genoeg ook voor Nicéas; zijn hele gemoed werd ontroerd; zijn ogen vulden zich met tranen en de laatste stralen van het ter kimme dalende licht zagen hem in Johannes armen gekneld, aan Johannes hart gedrukt en een einde aan alle strijd en verbittering. Niet te vergeefs had de apostel voor deze geschreven: De zon ga niet onder over uw boosheid.

28. Die gestolen heeft, die zich met dieverij heeft opgehouden, steelt niet meer, a) maar werkt liever, zoals dat een Christen betaamt, werkend dat goed is (1 Kor. 4: 12), met de handen, opdat hij heeftmee te delen degenen, die nood heeft, die moet worden geholpen (1 Joh. 5: 17).

a) Hand. 20: 35. 1 Thess. 4: 11. 2 Thess. 3: 8, 12.

De derde heidense zonde, waartegen de apostel waarschuwt, is de dieverij. Dat hij daarbij gedacht heeft aan bekende diefstallen, die waren voorgekomen en door Christenen in de gemeente gepleegd waren, is zeker nauwelijks te geloven. De zachtheid van de berisping zou onder dergelijke omstandigheden ook in het ooglopend zijn, maar zeker is hij bevreesd dat degenen, die vóór hun bekering dieven waren, als Christenen weer zouden afvallen.

Ook in 1 Petr. 4: 15 wordt het geval als mogelijk gesteld, dat een Christen wegens diefstal gestraft wordt en onder degenen, waaraan Paulus in 1 Kor. 6: 10 herinnert dat zij het rijk van God niet zullen beërven, zijn niet alleen gierigaards, maar ook dieven. De gewone zonden van de heidenen, die tot het Christendom overgingen, waren met deze hun bekering, die voortkwam uit het verlangen naar de aangebodene heilbelofte, nog geenszins afgedaan. En dat onder de gewone zonden, die zij in de Christelijke staat overbrachten, ook die van stelen was, voortkomend uit afkeer van arbeiden, kan niet bevreesden als men bedenkt dat het grootste deel van de heidenen, die tot Christus werden bekeerd, tot de mindere volksklasse en in het bijzonder tot de slavenstand behoorden.

Tegen elke zonde, die in de oude mens woont, moet, om haar uit te drijven, de tegenovergestelde deugd worden beoefend. Die genomen heeft wordt gezind om te geven.

De zin "opdat zij hebben mee te delen degene, die nood heeft" spreekt niet het eerste doel van het arbeiden uit, dat is zichzelf te voeden; maar het specifiek Christelijke. Volgens de gemeenschap, die het Evangelie teweegbracht, kan de Christen nooit iets alleen willen bezitten of genieten.

Tegenover de boze handelwijze van de dief staat het gedrag van de boetvaardige Christen. Die steelt niet, maar hij is getrouw en ijverig in zijn dagelijkse arbeid en werkt iets goeds met zijn handen. Merkt op dat de arbeid en het beroep hier het goede genoemd wordt. Het is geen kleine eer voor hem, die onder de dagelijkse last van lichamelijke arbeid leeft, uit de mond van de apostel te horen, dat deze arbeid iets goeds is. Zo begeeft men zich des te gewilliger daartoe en wil die met meer blijdschap volbrengen; men neemt ook de vermaning van de apostel, om zich te begeven in zijn dagelijks beroep, des te liever aan. De mens is vaak zijn zuur dagwerk zeer bezecht. De afgewerkte, moede dagloner houdt de noodzakelijkheid om te volharden en dagelijks weer aan het werk te gaan voor een zware levenslast, voor een ongeluk. Hij leest echter, om de moed en de moede leden te sterken, in het woord van God, die het goede van zijn beroep opgeeft en arbeide zich moe en verheuge zich, als hij op deze weg van diefstal vrij blijft. Het is beter te arbeiden dan te zondigen en die door arbeid zonde kan vermijden, moet gelukkig genoemd worden. De Heere geeft echter ook in onze tekst de onvermoeide arbeider een belofte: hij zal iets hebben om de nooddriftige mee te delen. Geven is zaliger dan ontvangen (Hand. 20: 35). Die niet kan geven, die mist iets zoets en zaligs. Niemand toch mag tevreden zijn, zo lang hij het niet zo ver gebracht heeft, dat hij ook kan geven. Geven is noodzakelijker dan opstapelen. Niet alleen komt daardoor het tijdelijke goed tot zijn juiste bestemming, maar de mens, die zich daarin oefent, bewaart zijn hart voor hardheid. Mensen, die alles wat zij kunnen verkrijgen, voor zichzelf gebruiken, krijgen in het algemeen harde vormen en ontgaan bezecht de gierigheid.

29. a) Geen vuile, niets betekenende of schandelijke (Matth. 7: 17 v. ; 13: 48 rede ga uit uw mond, maar als er enige goede rede is, als u een woord kunt voortbrengen dat tot nuttige stichting kan zijn, spreekt dat, opdat zij, die rede, genade geve, tot opbouw, tot heil verstrekke die, die haar horen. Uw woorden moeten zodanig zijn, dat zij een zegen aanbrengen en niet het kwade in de hand werken (2 Tim. 2: 14).

a) Matth. 12: 36. Efeze 5: 3, 4.

Met deze woorden keert de apostel duidelijk weer tot vs. 25 terug. Het behoort tot onze plicht de waarheid te spreken, dat niets ijdel, verkeerd, geen vuil gepraat uit onze mond voortkomt; waar dergelijke gedachten oprijzen, moeten ze dadelijk in het binnenste worden verstikt ("als een vuile rede op uw tong ligt, slik ze dan dadelijk weer in" Toch is het niet voldoende dat de Christen zich wacht voor de zonden van de tong, maar omgekeerd: als ene rede goed, d. i. geschikt tot stichting is, dan moet die uit de mond voortgaan, zodat de plicht van de Christen is, om wat de stichting bevordert nooit uit zelfzuchtige beweegredenen te verzwijgen. De apostel is daarmee niet van mening dat de Christenen altijd stichtelijk moeten spreken, maar daar waar het passend is (waar bij ons is overgezet "tot nuttige stichting", staat volgens het Grieks "tot stichting van het nut", d. i. "nuttig om de gemeenschappelijke stichting te bevorderen". In onze vertaling is de bedoeling van deze aanmerking meer uitgedrukt met het woord "als er enige goede rede is." De Christen moet dus geen godsdienstige woorden als met de haren bijslepen, maar de gelegenheid, die zich aanbiedt,

zich ten nutte maken). Evenals hij, die met de handen werkt, bij zijn arbeid het doel in het oog moet hebben, om de nooddrufte mee te delen, zo moet hij, die met de tong tot stichting spreekt, daarbij het doel in het oog hebben, de hoorders iets goeds, een weldaad (2 Kor. 1: 15) een dienst van Christelijke liefde te bewijzen.

Vuil is niet alleen het gepraat, dat vrome en heilige oren beledigt, of reine en kuise oren ergert, of voor ernstige en verstandige oren walgelijk is: vuil is alle gepraat, dat een vrucht is op de vuile boom van de oude mens, zijn nietsbetekenende aard draagt, de klank van zijn ijdele toon heeft en zijn lage bedoelingen dient. Hoe meer het naar ambt en volgens uw stand, naar plaats, tijd en gelegenheid en naar de personen, die u horen, op uw rede aankomt, des te meer wordt de herinnering in gedachtenis gehouden: "geen vuile rede gaat uit uw mond". O zij wordt vooral bedacht door hen, die graag en veel gezellig onderhoud genieten; want dan vloeit gewoonlijk het vuile spreken als een stroom van de lippen. Dat niet meer! zo zij het! maar spreek, waarvan de nieuwe mens een winst kan hebben, een terechtwijzing een opmerking, die hem tot opbeuring, tot verheldering kan dienen.

Ieder woord tot uw naaste zij voor hem een gave, die hem rijker maakt in de genade van God: een goed woord is meer dan een klinkend muntstuk.

De Christen is geen prater; het allerm minst maakt hij zich tot een potsenmaker, tot een hofnar.

30. En bedroef de Heilige Geest van God niet (vgl. Jes. 63: 10), a) waardoor u verzegeld bent tot de dag b) van de verlossing (Hoofdstuk 1: 13 v.) en dat zou zich doen, als u in plaats van goede woorden, die ik u zo-even aanbeval, liever dat vuilgepraat, waartegen ik u waarschuwde, van de lippen liet gaan.

a) Rom. 8: 16. 2 Kor. 1: 22; 5: 5. b) Luk. 21: 28. Rom. 8: 23.

Het tegendeel van zulk spreken, als de apostel eerst heeft aanbevolen, wordt genoemd de Heilige Geest bedroeven. Daarom voegt hij bij het verbod, daar gegeven: "en bedroef de Heilige Geest van God niet." Daarmee wil hij zeggen dat degene, die lichtvaardig spreekt wat niet deugt, niet moet denken dat hij alleen degene kwaad doet tegen wie hij zich zo uitlaat en diens ernstige gezindheid bederft - nee! hij bedroeft de Geest, die in de Christelijke gemeente werkzaam leeft, die de Heilige Geest en Geest van God is. En wat dat betekent voor hem, die zich zo'n rede veroorlooft, geeft het bijgevoegde te kennen: "waarmee u verzegeld bent tot de dag van de verlossing". Is namelijk onze bedeling met de Heilige Geest onze bezegeling tot een dag van verlossing, dan komt het er op aan om dit zegel niet te verliezen, dat ons zo'n uitzicht waarborgt. Bedroeven wij echter de Geest, dan lopen wij gevaar dat Hij van ons wijkt.

Zowel in Hem, die spreekt, als in hem, die hoort, voelt de Heilige Geest Zich gekrenkt door vuil gepraat. In uw ziel voelt Hij smart over hetgeen tot schade uit uw mond gaat en in de ziel van uw broeder, wiens oren u beledigt, beledigt Hem de ergernis van uw leugenmond. Hij voelt zich smaadheid aangedaan, wanneer Christenen zichzelf en anderen door vleselijk en werelds gepraat ontteren.

Zoals de mensen God kunnen bedroeven, zo kunnen zij ook de Geest van God bedroeven; want Hij woont wel in hen, maar is niet hun eigen ik. Hij is niet een menselijke toestand maar de inwendige wortel van alle Christelijke toestanden, door God zelf aan de gelovigen gegeven als het zaad van de nieuwe mens (1 Thess. 4: 8. 1 Joh. 3: 9 Voor hem, die niet verlost is, is de

zonde een overtreding van de wet, voor de verlost een schending van de Heilige Geest; het is de onmiddellijke schending van Hem, die nu in onze harten woont en wordt daarom de oorzaak van zo'n groot gevaar, als in Hebr. 6: 4 vv. ; 10: 26 v. nader wordt genoemd.

Alles wat de gelovige heeft moet van Christus komen, maar het komt alleen door het kanaal van de Geest van de genade. Maar meer nog: omdat alle zegeningen u door de Heilige Geest toestromen, kunt u in de gedachten, woorden of daden niets goeds doen zonder de heiligende werking van dezelfde Geest; zelfs wanneer het goede zaad in u gezaaid is, blijft het toch onvruchtbaar als Hij niet beide, het willen en het volbrengen, in u werkt. Verlangt u voor Jezus te spreken - hoe kunt u het, als de Heilige Geest uw tong niet aanroert? Verlangt u te bidden? Helaas, wat een doods werk is het gebed, als de Geest niet voor u intreedt. Verlangt u de zonde ten onder te brengen? Wilt u graag heilig zijn? Wilt u uw Meester navolgen? Verlangt u een hoger trap van geestelijkheid te bereiken? Is het uw wens de engelen van God gelijk te worden, die van ijver branden voor de zaak van hun Meester? U kunt het niet buiten de Geest: zonder Mij kunt u niets doen. O rank van de wijnstok, u kunt geen vrucht dragen zonder het sap! O kind van God, u heeft geen leven in u buiten het leven, dat God u door Zijn Geest schenkt! Laat ons Hem dan niet bedroeven, of tot boosheid verwekken door onze zonden. Laat ons Hem niet uitblussen, ook niet in de zwakste van Zijn bewegingen in onze ziel; laat ons elke goddelijke ingeving aankweken en gereed zijn om elke uitnodiging te gehoorzamen. Als de Heilige Geest werkelijk zo machtig is, laat ons niets zonder Hem ondernemen of ten uitvoer brengen, geen overeenkomst sluiten zonder Zijn zegen af te smeken. Laat ons Hem de verschuldigde hulde brengen van onze algehele zwakheid buiten Hem te voelen en dan, geheel afhankelijk van Hem, laat dit ons gebed wezen: Open mijn hart en mijn gehele wezen voor uw inwoning en wanneer ik Hem in mijn binnenste ontvangen zal hebben, laat dan die Geest mij ondersteunen.

31. Alle bitterheid (Kol. 3: 19. Jak. 3: 14) en boosheid en gramschap (Kol. 3: 8) en geroep (Hand. 23: 9) en lastering (1 Tim. 6: 4) zij van u geweerd, wordt verre van u gehouden, tegelijk met alle boosheid (Rom. 1: 29).

32. a) Maar wees in plaats van elkaar op zo'n liefdeloze en hatelijke manier te behandelen, jegens elkaar goedertieren, barmhartig, b) elkaar vergevend, zoals ook God in Christus jullie vergeven heeft (Kol. 3: 12 v.).

a) Filipp. 2: 1 b) Matth. 6: 14 Mark. 11: 25

De apostel vat de oorzaken van de zonden van de tong benevens de hevigste en meest verwerpelijke uitingen daarvan nogmaals in het kort samen, en terwijl hij de lezers opwekt die te bestrijden en te overwinnen, roept hij tegelijkertijd op om de tegenovergestelde deugd, die van de vergevende liefde, te beoefenen. De uitdrukkingen "bitterheid, boosheid, gramschap" geven de verschillende graden te kennen van inwendige en vijandige gezindheid. Bitterheid is de verbitterde, afgunstige stemming, boosheid de hartstochtelijke, maar bedwongen opwelling, gramschap de boosheid die tot uitbarsting komt. Geroep en lastering zijn bijzondere uitingen van de boosheid. Geroep is het geschreeuw, dat in de tijd losbarst, lastering het boos spreken tegen de naaste met verwijt en lastering. De apostel zegt nadrukkelijk: dat alles (in zijn verschillende graden en vormen, van de grofste soorten bij de gemene, tot aan de fijnste bij de ontwikkelde en beschaafde mensen) moet worden weggedaan, ver verwijderd worden en wel tegelijk met alle boosheid, omdat deze, de boosheid, dat is de boze gezindheid, de verborgene bron is van alle vijandige opwellingen van

die soort. Tegenover de bitterheid staat de goedertierenheid, tegenover de boosheid de barmhartigheid, tegenover de gramschap de vergevende liefde.

Als de snaren van ons gemoed gestemd zijn door de liefde, in het lijden van de Heere geopenbaard, dan sla wie wil onzacht op de toetsen, het nieuwe instrument zal geen andere klank geven dan: "het onrecht zal ik dragen, de naaste zal ik zijn schuld graag en gewillig vergeven. "

HOOFDSTUK 5

VERDERE VERMANING TOT EEN HEILIGE WANDEL. LESSEN VOOR ECHTGENOTEN

EPISTEL OP DE DERDE ZONDAG IN DE VASTEN: OCULI

Dit epistel herhaalt op gelijke manier als de voorgaande (1 Thess. 4: 1 vv.) en in duidelijk verband met het abrenunciatie-evangelie (Luk. 11: 4 vv.), de waarschuwingen tegen wellust, gierigheid, schandelijke woorden en andere onreinheid, en vermaant om als kinderen van het licht te wandelen.

Zien wij in de Evangeliën van deze en van de vorige Zondag de strijd van de Heere tegen de demonen, wij zien in dit epistel, in verband met de vorige, de strijd van de Kerk voor ogen stellen, die zij moet strijden tegen de grote macht van de duivel, tegen de hevigste, langdurigste en dagelijkse aanvechting, namelijk van de kant van de boze begeerlijkheid en van de hebzucht. De beide Evangeliën hebben eenzelfde thema, eveneens de beide epistels, alleen met dit onderscheid, dat van de overeenkomende teksten de tweede de sterkste en krachtigste is. In het Evangelie van de vorige Zondag komt de strijd van de Heere tegen de demonen nog zo makkelijk voor, dat men eer van een overwinning dan van een strijd zou kunnen spreken. In dit Evangelie daarentegen komt niet slechts een strijd en een overwinning van Christus tegen de demonen voor in de genezing van de stomme, maar de Heere wijst in de daarop volgende reden aan, hoe Hij en Zijn rijk tegenover het rijk van de duivel in bestendige strijd zijn zal.

Het laatste epistel waarschuwde ons voor hoererij en gierigheid; ook in deze worden zij weer veroordeeld, maar niet meer alleen deze, ook andere zonden worden voor het gericht getrokken. De vermaning gaat dus iets verder, de zonde wordt meer gespecialiseerd; ten tweede is er een verschil, wat betreft de motivering. Hier wordt zowel als daar gewezen op de boosheid van God, die de zondaar treft; daar werd onze heiligmaking eenvoudig voor gesteld als Gods wil; er is echter nog een ander, zeer krachtig motief, dat wijst onze tekst aan. Het onschuldig lijden en bitter sterven van Christus brengt niet slechts als offer voor onze misdaad de vergeving bij God de Vader teweeg, maar brengt ook bij ons een beweging tot stand, die eigen zonde en misdaad probeert te bedekken voor het aangezicht van God, door een wandelen in die heiligheid en gerechtigheid, die voor God behagen.

Het drievoudig lof- en dankoffer, dat wij aan onze Heiland voor Zijn heilig verzoeningsoffer verschuldigd zijn; het bestaat 1) in een ijverig wandelen in de liefde, 2) in een ernstige verloochening van de wereld en de wereldse begeerlijkheden, 3) in een dagelijks toenemen in de vruchten van de Geest. (EIG. ARB.).

Wees navolgers van God: 1) als de lieve kinderen, die de liefde in zich, 2) als de heilige, die de zaligheid voor zich, 3) als de kinderen van het licht, die de duisternis achter zich hebben.

De Christen in de navolging van zijn Heere: 1) zijn hart is een woonplaats van de liefde van God, 2) zijn mond is een kerkje van de eer van God, 3) zijn oog en oor zijn wachters tegen de wereld.

Het wandelen van hen, die Gods geliefde kinderen willen blijven: 1) de liefde, die zij betonen, 2) de heiligmaking, waarin zij zich oefenen, 3) de voorzichtigheid, die zij tegenover de wereld gebruiken. Het erfdeel in het rijk van Christus en van God: 1) het is gesloten voor ontucht en

hebzucht, 2) het is toegewijd aan de wandel in de liefde en in het licht. De gelovigen een licht in de Heere: 1) zij zijn het, 2) zij moeten het worden.

Wandel in de liefde! 1) wat moet ons tot liefde bewegen? a) de liefde van God, b) de liefde van Christus. 2) Waartoe moet ons de liefde brengen? a) de zonde te mijden, b) als kinderen van het licht te wandelen.

1. Wees dan, wat die vergevende liefde aangaat, navolgers van God, aan wiens daad voor u ik zo-even (Hoofdstuk 4: 32) u herinnerd heb, als geliefde kinderen, die proberen te worden als hun geliefde Vader.

Verwonder er u niet over, dat een mens een navolger van God zou kunnen worden; hij kan het, want God wil het.

De heidenen hebben de heerlijkheid van de onverderfelijken van God veranderd in de gelijkenis van een beeld van een verderfelijk schepsel, de Alleenheilige en Alleenzalige verlaagd tot het beeld van de zondige en behoeftige mens. Het Evangelie openbaart de omgekeerde weg van de verlossende en vernieuwende liefde van God. Zo heeft God de wereld liefgehad, dat Hij Zijn eengeboren Zoon gaf tot een heilige Mensenzoon, opdat allen, die in Hem geloven, geliefde kinderen worden in de Geliefde, één nieuw mens in Hem, die het begin is van de nieuwe schepping (Hoofdstuk 2: 15). Nu is datgene, waartoe de apostel vermaant, niet te hoog, niet boven de maat van de kinderen van de mensen, die toch stof zijn.

Zoals vanzelf spreekt, kan de Christen slechts in drie stukken, die voor de menselijke natuur mogelijk zijn, God navolgen. Volgens het verband wordt hier gesproken van vergeven en in de gezindheid tot vergeven kan de Christen zeker Gods navolger worden, de Christenen moeten zich daartoe gedrongen voelen als geliefde kinderen, als degenen die in Christus tot kinderen zijn aangenomen en de vergevende liefde van de Vader genieten.

2. a) En wandel tevens in de liefde, die zichzelf verloochent en opoffert, b) zoals ook Christus ons (volgens betere lezing "u lief gehad heeft, c) en Zichzelf voor ons (Gal. 2: 20) heeft overgegeven tot een offerande en een slachtoffer (Hebr. 10: 5 vv. b) voor God tot een welriekende reuk, zoals ook in het Oude Testament de offers worden voorgesteld (Lev. 1: 9, 13, 17 enz.), die uitdrukking daar slechts op voorafbeeldende manier waarheid bevat, terwijl het hier onmiddellijk zo is.

a) Joh. 13: 34; 15: 12. 1 Thessalonicenzen. 4: 9. 1 Joh. 3: 23; 4: 21. b) Tit. 2: 14. 1 Petrus 3: 18. c) Hebr. 8: 3; 9: 14.

Het woord "voor God een liefelijke reuk" heeft Paulus uit het Oude Testament genomen, waar de lichamelijke offeranden worden beschreven en van deze gezegd dat zij voor God een liefelijke reuk zijn, d. i. aangenaam en welgevallig. Zij waren het echter niet, zoals de Joden dachten om het werk en het offer op zichzelf, hetgeen hun door alle profeten anders werd geleerd, maar om de toekomstige Christus, het ware offer, waarop alle offers doelden. Deze nu heeft noch genot, noch voordeel van ons gezocht, maar Zichzelf gegeven om voor ons een offer een gave te zijn, om God te verzoenen met ons, ons voor God tot een heiligdom te verwerven en ons tot Zijn kinderen te maken. Zo moeten wij ook onze goederen geven en niet alleen aan de vrienden, maar ook aan de vijanden. Wij moeten het daarbij niet laten blijven, maar ook onszelf in de dood geven voor vrienden en vijanden en alleen denken hoe wij anderen kunnen dienen en nuttig zijn met lichaam en goed in dit leven.

Voor God tot een offer van liefelijken reuk te worden, geeft aan ons leven in deze vergankelijke wereld alleen betekenis en waarde.

Het eerste woord, door "offerande" vertaald, betekent in het algemeen al wat God toegebracht en gewijd wordt, maar wij gebruiken het bepaald voor het spijsoffer. Trouwens, het wordt hier ook onderscheiden van het slachtoffer, dat met bloedstorting gepaard ging. Voor het naaste zouden wij daarom denken dat de apostel beiden, de dadelijke en lijdelijke gehoorzaamheid van onze gezegende Borg bedoeld heeft: de eerste onder de naam van offerande of spijsoffer, de andere, onder die van slachtoffer. Volgens deze opvatting wordt de drangreden tot onderlinge liefde, uit het voorbeeld van Christus ontleend, nog nadrukkelijker, de Verlosser heeft Zijn liefde betoond, beiden in doen en lijden; nu, naar dat voorbeeld moeten de Christenen elkaar, niet alleen met daden, maar, wanneer het de nood vordert, ook met lijden te hulp komen. Er wordt bijgevoegd, voor God tot een welriekende reuk. Onze vertalers brengen het woord, "voor God" tot het "overgeven", op deze manier: die Zich voor ons heeft overgegeven tot een offerande en een slachtoffer. Voor God tot een welriekenden reuk. Naar onze mening behoort de uitdrukking "tot een welriekende reuk", tot het woord "voor God", op deze wijs: slachtoffer, zijnde deze beiden voor God tot een welriekende reuk. De laatste woorden geven, volgens de Hebreeuwse spreektrant, te kennen dat het spijs- en slachtoffer van Christus dadelijke en lijdelijke gehoorzaamheid voor God bij uitnemendheid aangenaam, geweest zijn. Trouwens in de borgtochtelijke gehoorzaamheid van Christus heeft God de Vader als in een voldoende rantsoenprijs, met een volkomen genoeg berust. Voorts schijnt ons de apostel ingewikkeld aan te duiden dat onze liefdewerken, wanneer zij op dezelfde manier geschieden, om Christus wil voor God aangenaam zijn.

3. a) Maar hoererij en alle onreinigheid of gierigheid, die twee heidense hoofdzonden (Hoofdstuk 4: 19), laat ook onder u niet genoemd worden en veel minder onder u voorkomen, spreek er niet van, zoals het de heiligen, die God met een heilige roeping geroepen heeft (2 Tim. 1: 9) betaamt (Kol. 3: 5).

a) Mark. 7: 21.

Met het overgangswoordje "maar" gaat de apostel af van het gebod van de liefde, om zich met alle macht te werpen op de beide toen zo heersende zonden. Het nieuwe levensbeginsel van de zedelijke wandel, de liefde, is geproclameerd en nu moet, om aan dit nieuwe levensprincipe ruimte te geven, het heidense in de grond worden ontworteld.

Hoererij voert de arme ziel van haar slaaf in de snode dienst van het ik en van het schepsel en maakt haar machteloos (Hoofdstuk 4: 19), ja vernietigt in haar ten slotte alle hogere geestelijke kracht, alle bewustzijn van plicht en recht, van roeping en levenstaak, en laat niets over dan een rottend hout. Een dodelijke haat tegen God en goddelijke zaken maakt zich van de ziel van de hoereerders, die door de bedwelming van het vlees verwoest is, hoe langer hoe meer meester; want hij wil niet dat Gods woord hem stoort in zijn bedwelming en zijn geweten, dat in diepe slaap is, wakker maakt. En hoe zou de liefde tot de naaste, de broederlijke liefde kunnen wonen in het hart van de ontuchtigen? Soms hoort men deze ellendige mensen goedaardig noemen, maar onder hun vleselijke wekelijkheid verbergt zich gruwelijke boosheid, want het verachten van de zielen is haar vreselijk werk en dat het een schandelijk, bedrieglijk misbruik, van het edele woord "liefde" is, als hoeren en ontuchtigen het in de mond hebben, daarvan getuigt waarschuwend de geschiedenis van Ammon en Thamar in 2 Sam. 13: 15.

Bij de hoererij noemt de apostel de onreinheid, dat is die vuilheid, laagheid, die bij ontuchtige personen wordt gevonden, waarvan hij schrijft (vs. 12): "hetgeen heimelijk door hen geschiedt is schandelijk ook te zeggen. "

Met "gierigheid" bedoelt de apostel niet in de eerste plaats de eigenlijke gierigheid, die karig en ongevoelig het geld vasthoudt, maar hem, die meer geld begeert. Hij bedoelt de hebzucht, de geldzucht, het rijk willen worden, waarbij het niet is: "Nevens U lust wij niets in hemel of op aarde", maar omgekeerd: "als ik maar geld heb, dan vraag ik niet naar God. " Deze is de tweede zonde bij de kinderen van het ongeloof; en zij weten haar meesterlijk te rechtvaardigen, nu eens met de dure tijden, de vermeerderde behoefte, de lagere waarde van het geld, dan met de zorgen voor de toekomst, voor ouderdom, ziekte, moeilijkheden enz. Maar het zijn alle nietige verontschuldiging, woorden van ongeloof, vijgenbladeren voor de naaktheid van hun zonde, misleidingen van het geweten en een slaapdrank voor de ziel, dat zij niet schreit naar God.

Wijselijk beveelt de apostel die zonden niet te noemen. Hij wil dat er een heilige afkeer in de Christenen is van die gruwelen, zodat zij het spreken erover, zelfs het denken daaraan, schuwen. Schrijver hiervan herinnert zich hoe boos eens Heldring was, die zeker meer dan enig ander gearbeid heeft tot bestrijding van die zonde, toen een gelovig geworden, tot waarschuwing van jongeren, van zijn vroeger ontuchtig leven sprak met diepe belijdenis van schuld en tranen. Heldring wees er op hoe dergelijke verhalen eerst met afkeer van dat kwaad worden gehoord, later met minder afschuw worden herdacht en eindelijk bekoorlijkheid verkrijgen. Nee, geen apostel, die zelf hier de hoererij noemde, zal het afkeuren dat gewaarschuwd wordt (vs. 11), dat de ongelukkige verleiden worden teruggebracht, dat alles wordt gedaan tot bestrijding van dat voortwoedend kwaad, maar wij betwijfelen zeer of dat dagelijks spreken over dat kwaad, al wordt het dan met een welluidender woord "prostitutie" genoemd, of dat openlijk schrijven, gedurig weer, niet strijdt tegen de regels van welvoeglijkheid, tegen het zedelijk gevoel, tegen de duidelijke vermaning van de apostel op deze plaats. Wij betwijfelen of men niet meer gemeenzaam maakt met die zonde en zo in de hand werkt wat men probeert uit te roeien (vgl. vs. 12).

Hoe komt hier de gierigheid of schraapzucht bij allerlei soorten van de vuilste ontucht, te pas? Het grondwoord betekent in het algemeen een brandende begeerte om meer te hebben en wordt daarom eigenaardig gebruikt voor de gierigheid, omdat een vrek nooit verzadigd is en altoos meer begeert. Dan terwijl de apostel hier bezig is om de Efezische Christenen van de hoererij en allerlei soort van vuile ontucht af te manen, zouden wij het oorspronkelijke woord liefst nemen voor de onverzadelijke begeerte naar wellust. Misschien wordt ook het afschuwelijke wangedrag van degenen bedoeld, die zich, om vuil gewin, tot de schandelijkste onreinheid laten misbruiken.

4. En niet alleen dat die zondige daden bij u niet meer plaats mogen hebben, maar evenmin wordt iets bij u gevonden wat daarmee in verband staat, of ertoe zou kunnen leiden, noch oneerbaarheid in gebaren (Kol. 3: 8), noch zot geklets Ex 21: 22 of gekkernij, die niet betamen; maar veel meer betaamt u dankzegging, waartoe u als Christenen zoveel reden heeft (1 Thessalonicenzen. 5: 18).

Als was er geen onderscheid tussen hoererij, onreinheid of gierigheid aan de ene en aan de andere kant (als een tweede was daaraan tegenovergesteld en op dezelfde manier met "en" en "of" verbonden) de "oneerbaarheid, zot geklets en gekkernij", noemt de apostel die in een rij. Hij heeft daartoe werkelijk ook reden! Want als Jakobus in zijn brief (Jak. 3: 6) de tong een

vuur een wereld vol ongerechtigheid noemt, dan zou men datzelfde kleine lid ook een wereld vol onreinheid, vol ontucht, vol vuilheid kunnen noemen, zo onvermoeid draait en wendt zij zich bij menig mens in het slijk van gemene, lage lusten. De ruwe, onbeschaafde boerenknaap, het lage, schaamteloze dorpsmeisje vertonen, als zij onder soortgelijken vertoeven en zij vrolijk worden, allerlei dwaasheden die geen mens kunnen bevallen. Bij de zogenaamde voorname standen neemt de zaak niet altijd, maar soms een enigszins beschaafdere vorm aan en verenigt zich daarmee een aardigheid, die meer geestig moet zijn; de zaak blijft echter volkomen gelijk, de apostel zegt, van alle manieren, waarop de ontucht zich openbaart, dat zij de Christen niet betamen. Hoeveel mensen zijn er, die met zichzelf en hun kinderen zeer tevreden zijn, als hun onbeschaamd hart zich maar alleen in woorden uitstort; en toch zouden zij gemakkelijk kunnen gewaarworden, dat er nauwelijks iets is, dat de ziel meer verontreinigt, ijdel, ledig, ontevreden en van het leven zat maakt dan het overgeven aan onzedelijk gepraat, of het in lompe of fijnere vorm gebeurt. Er is iets liefelijks in het bewustzijn, dat men zich in woorden Christelijk heeft betoond; de ongeveinsde wijsheid, om alleen iets goddelijks van zijn lippen te laten komen, behoort in het menselijk leven tot hetgeen het zekerst een blijde toestand teweegbrengt. Daarentegen wordt echter het gehele leven ziekelijk, onrein en onbevredigend, als de tong zich niet steeds opnieuw begeeft in de gezegende school van Christus en het hart niet de goede woorden leert uiten.

Terwijl bij de heidense Grieken (volgens Paulus ook in het bijzonder bij de Efeziërs) een fijne scherts, met geestigheid en bevalligheid gekruid, geliefd was, zonder dat acht geslagen werd op de onreine en lage bedoeling, die zich onder het schone gewaad verborg, stelt de apostel al dat schertsende en dubbelzinnige spreken voor als iets, dat de Christen niet past, omdat het niet overeenstemt met de persoonlijke waardigheid en de zedelijke ernst, die de Christen moeten kentekenen. Bij dezen moet integendeel zijn, in plaats van schandelijk of ijdel gepraat, een spreken, dat werkelijk waarde heeft, namelijk dankzegging, want tot een dankend loven van God hebben de Christenen steeds reden in het denken aan de liefde, die God hun in Christus bewezen heeft.

Het is goed dat men de Heere looft en Uw naam psalmzingt, o Allerhoogste! zo wordt in de Psalm (92: 2) gezongen en als een mens vernieuwd is en de Geest van Jezus Christus in hem woont, dan ontstaat er in hem een heilige blijdschap van de ziel en een vrolijkheid, die zich ontlast in lof en prijs en dankzegging van de Heere, zijn God. U zelf weet dat, ten minste voor een deel, ja ook velen onder u, die tot hertoe de onreine bron van zot geklap of gekkerij niet hebben kunnen beheersen, hebben desniettemin ook een zekere mate van ervaring hoe zalig de ziel is, als de geest van de dankzegging harten en lippen beweegt. Maak een vergelijking, beproef uzelf; wanneer was u gelukkiger en blijder: toen uw mond voor God lof zong en dankte, of toen de onreinheid en het vuil van boze begeerlijkheden van uw lippen kwam? Zeg niet: het is waar, lofgezag en dank is reinere vreugde, maar zij behoren niet overal, alleen in het huis van de Heere! Zij passen integendeel overal, in uw huizen, op uw velden, op uw straten, bij dag en bij nacht; ja zij passen ook in uw herbergen. Waar zij niet passen, daar mag een Christen ook niet zijn en waar de dank en lof van God en Christus niet thuis is, niet mag worden verheven, daar moet een Christen niet wonen, niet gezien worden, daar kan een waar Christen het ook niet uithouden, daar kan geen kind van de hemelse vreugde blijven, want daar mag de dank, de zoetste vreugde van de Christen niet worden uitgesproken.

5. De vermaning in vs. 3, waaruit die in vs. 4 vanzelf voortvloeide, is een hoogst belangrijke: a) Want dit weet u, nadat u reeds tot enige kennis bent gekomen en u van het heidendom heeft losgescheurd, nu nog beter en met diepere overtuiging van het hart dan vroeger, dat geen hoereerder of onreine of gierigaard, die, omdat hij de Mammon tot zijn God gemaakt heeft

(MATTHEUS. 6: 24 Kol. 3: 5), een afgodendienaar is, erfenis heeft in het koninkrijk van Christus en van God (Gal. 5: 21).

a) 1 Kor. 6: 10. Openbaring 22: 15.

Wat de apostel hier schrijft wisten zeker de Efeziërs, omdat zij Christus geleerd hadden; maar zij moesten het nog beter weten dan in het begin, weten met duidelijker erkennenis, zodat zij zichzelf als de wijzen (vs. 15) mochten bewaren voor elke, ook voor de minste besmetting met de onreinheid, die hen dagelijks omringde. In de eerste plaats nu is het voor de Christelijke kennis duidelijk, dat geen hoereerder of onkuise in het hemelse rijk van de zuiverste vreugde en heerlijkheid zal ingaan; maar ook geen gierigaard of hebzuchtige zal deel hebben aan de eeuwige zaligheid, want hij is - een afgodendienaar. Dit voegt de apostel er met grote nadruk bij, om de gedachte af te wijzen alsof de hebzucht minder schandelijk en minder zielemoordend was dan hoererie. Zeker maken de dienstknechten van de ontucht de Moloch van de wellust tot hun god, die zij afgodisch dienen; deze afgoderij is echter tastbaarder en meer in het oog vallend, haar verderfelijke macht is meer afschrikkend, dan de vaak onder schone schijn gepleegde afgodendienst van de hebzuchtige Mammons-knechten. Die hebzucht brengt een vergiftigde nevel over hele rijen van de burgerlijke maatschappij: hier de meer bedeeden en de kapitalisten, die het werk van de liefde verachten, waarvan zij de behoeftigen moeten dienen, daar de arbeiders en proletariërs, die zonder moeite en arbeid rijk willen worden. Christenen moeten zich door deze nevel niet laten verduisteren, naar die verscheuren in de mannelijke erkennenis, dat hebzucht afgodendienst is en buiten het rijk van God sluit.

Geen zonde verstikt de gedachte aan God zo in het binnenste van het hart en verstrikt de ziel in zo'n slaafse werelddienst, als de hebzucht of de gierigheid (1 Tim. 6: 10). De wellust wordt sterker in de hebzucht en wanneer de wellusteling als zodanig, ondanks het verzonken zijn in zingenot, vaker nog een zekere goedheid en zelfs vatbaarheid voor betere indrukken behoudt, verhardt zich daarentegen het hart in de gierigheid tot gehele verstomping.

Alle andere zonden maken nog gebruik van datgene, waarmee zij omgaan en maken het dienstbaar aan haar lusten. De hoereerder en onkuise gebruikt het lichaam tot zijn begeerte, de trotsaard gebruikt het goed, de kunst de mensengunst om geëerd te worden, maar de boze afgodendienaar is een slaaf van zijn goed en zijn zonde is, dat hij geld en goed spaart, bewaart en het niet mag gebruiken noch voor zich, noch voor anderen; hij dient het als zijn God en voordat hij het geld aantastte zou hij liever het rijk van God en de wereld ten onder laten gaan.

Een gierigaard, die nooit verzadigd is van aardse schatten, is een afgodendienaar, voor zover hij het goud tot zijn God maakt en de dienst van God verzakend, zijn vertrouwen vestigt op blinkend stof. Maar het verband van zaken duldt hier al zo min als vs. 3 om aan de eigenlijke gezegde gierigheid te denken. Een gierigaard is hier, naar ons inzien, een wellustige, die zich zodanig aan allerlei soort van ontucht, ook aan de allervuilste overgeeft, dat hij er van verzadigd zij. Zo'n wellustige is in de daad een afgodendienaar, voor zover hij met verzaking van God aan de tomeloze lusten van zijn vlees dienstbaar is en misschien is er geen ondeugd, die het hart zo ongevoelig maakt voor de indrukken van de godsdienst als een tomeloos opvolgen van de vleselijke begeerlijkheden. Voeg erbij dat Paulus een bijzondere reden had, om de slaven van de wellust afgodendienaars te noemen; omdat de ontucht een voornaam gedeelte was van de eredienst, die de heidenen en ook de Efeziërs aan de afgoden bewezen. Zulke ontuchtigen hebben geen erfenis of deel in het koninkrijk van Christus en van God.

Men denke aan het koninkrijk van de genade, anders genoemd de kerk van Christus. God de Vader heeft de heerschappij over dit godsdienstig genootschap aan de Verlosser gegeven, daarom heet het Christus' en Gods koninkrijk. Daarin hebben de hoereerders en ontuchtigen geen deel, dat is, zij zijn geen Christenen, geen onderdanen van Christus, geen deelgenoten van het heil, dat Hij voor de Zijnen verworven heeft en door het Evangelie laat aanbieden.

6. U bent omringd door heidenen, die al zulke zonden, als ik hier heb genoemd en die buiten het Koninkrijk van God sluiten, voor weinig betekenende zaken houden, er zelfs schone namen aan geven en u weer in haar dienst proberen te verstrikken (1 Kor. 6: 9 v.). Waak dan, a) dat u niemand verleidt met ijdele woorden (1 Kor. 15: 33 2 Petrus 2: 18 1Co 15. 33 2Pe); want het is er ver af, dat die zonden weinig betekenend of onschuldig zouden zijn. Integendeel, om deze dingen, waarvan men zich niet wil bekeren, komt bij het laatste oordeel (Hand. 17: 30 v. Rom. 1: 18; 2: 8 v. de boosheid van God over de kinderen van de ongehoorzaamheid, die van het Evangelie, dat hun verkondigd is, in ongehoorzaamheid aan de goddelijke roeping niets wilden weten en liever in het heidendom bleven (Hoofdstuk 2: 2 Kol. 3: 5 v.).

a) Jer. 29: 8 MATTHEUS. 24: 4 Mark. 13: 5 Luk. 21: 8 Kol. 2: 4, 18 2 Thessalonicenzen. 2: 3 1 Joh. 4: 1

7. Wees dan, opdat die boosheid niet over u komt, hun medegenoten niet; leef niet op dezelfde manier als die dienstknechten van de heidense zonden (2 Petrus 3: 17).

De apostel kan de Efeziërs niet voor de genoemde zonden waarschuwen, zonder eraan te denken hoeveel verleiding het leven te midden van de heidenwereld daartoe aanbood. Daarom waarschuwt hij nog in het bijzonder tegen de verleiders, waarbij hij echter in het bijzonder op het oog heeft, die geen Christenen zijn en met wie de Christenen in dagelijks verkeer waren. Zeker waren er mensen, die de heidense zonden van ontucht en hebzucht wisten te verschonen en verklaarden, dat er geen bedenkingen tegen waren, die het onthouden van die zonde voorstelden als onnodige strengheid en de Christenen tot het vroegere heidense leven probeerden terug te brengen.

De beweegredenen van de verleiders zijn daarom voor de apostel "ijdele woorden", omdat zij in weerwil van deze het goddelijk gericht niet zullen ontgaan. Hoe men die zonde ook moge verschonen, hen die ze misdrijven treft op de oordeelsdag bij de terugkomst van Christus de straf, die aan hen zal worden voltrokken. De apostel vermaant daarom met des te sterker nadruk de lezers van zijn brief geen gemeenschap met hen te hebben, want dat deelgenoot worden aan hun zonden zou ook deelgenootschap aan hun straf ten gevolge hebben.

8. In vroegere tijd was u hun medegenoten (1 Petrus 4: 3); want u was eertijds duisternis, zoals zij dat nog heden zijn, en u had toen tenminste nog enige, hoewel niet voldoende verontschuldiging daarvoor, dat u met hen in die woeste, ongebondene leefwijze was, maar nu bent u licht in de Heere (1 Petrus 2: 9 2 Kor. 6: 14); wandel als kinderen van het licht, die u nu bent (1 Thessalonicenzen. 5: 5 Luk. 16: 8 Joh. 12: 36).

9. Want de vrucht van de Geest, die u daartoe heeft veranderd (Gal. 5: 22) (volgens een andere lezing luiden de woorden in de grondtekst "de vrucht van het licht", die u ten deel is geworden), is in alle goedigheid en rechtvaardigheid en waarheid; het ontbreekt u dan aan deze deugden niet.

Er is bij de Efeziërs een verschil tussen het heden en het verleden als tussen dag en nacht. Zij wandelden niet slechts in de duisternis, maar de duisternis was in hen doorgedrongen, had alle licht in hen overweldigd en verslonden, hen tot haar vaten en werktuigen gemaakt. Maar zij zijn niet meer duisternis, zij zijn nu een licht in de Heere. Het waarachtig licht is over hen opgegaan en zij hebben het helder schijnsel van het licht in geloof opgenomen. Zo is het licht geworden in hun verduisterd verstand, licht geworden in het duister rijk van hun zinnen en lusten, licht geworden op hun levensweg en zij hebben zichzelf aan het licht, dat hen in de Heere bezocht heeft, zo volkomen overgegeven, zij hebben zich zo geheel daarvoor ontsloten, dat dit licht een woonplaats in hen heeft gevonden en uit hen helder in deze wereld schijnt. Zij bezitten het licht en zij zijn zelf een licht in de Heere, als aan het licht ontsproten, als tot het licht behorend, als kinderen van het licht moeten zij zich dan in hun wandel betonen. Wat daartoe nu behoort wordt gezegd in het "de vrucht van de Geest is in alle goedigheid en rechtvaardigheid en waarheid. "

Omdat de apostel hier spreekt van het licht zou het beter daarop hebben geklonken: "maar de vrucht van het licht enz", zoals de Latijnse boeken, dan: "de vrucht van de Geest enz. " zoals de Griekse boeken hebben. En wie weet of het in de Griekse niet veranderd is naar Gal. 5: 22, waar de apostel spreekt van de vruchten van de Geest. Maar het is geen groot verschil; het is op deze plaats één zaak, licht en Geest.

De vrucht d. i. de werking van het licht bestaat in hoofdzaak (want het is de apostel niet te doen om optelling van alle bijzondere vruchten of werkingen) in goedheid (ook in Gal. 5: 22 staat "goedigheid" voor "goedheid rechtvaardigheid en waarheid; en wel "in alle" d. i. in alle mogelijke uitingen van deze Christelijke hoofddeugden. De goedigheid staat vooraan, omdat zij als betrekkelijke overeenstemming met Hem, die alleen goed is (Luk. 18: 19) de bron is van alle overige deugden; de rechtvaardigheid drukt de juiste zedelijke wandel naar buiten, de waarheid deze vooral naar het inwendige uit - de eerste is vooral tegenover de zonden van leugen en bedrog gesteld.

Evenals een wonderbare bron van licht moet uw gehele leven overvloeien van allerlei vrucht van het licht, van alle goedigheid, rechtvaardigheid en waarheid. In plaats van die onreine liefde, die haar voorwerp neerwerpt in verderf en verdoemenis, moet u de zuivere goedigheid vervullen, die zelf goed is en anderen het goede meedeelt. In plaats van de onreinheid moet u rechtvaardigheid doordringen, dat heilige leven, dat voor God welbehaaglijk is; in plaats van de hebzucht moet eveneens goedheid en gerechtigheid de drang van uw hart zijn en in plaats van oneerbaarheid, zot geklets en gekkernij, moet alleen uitvloeisel van de goddelijke waarheid en van een waarachtig gemoed van u komen. Evenals een water van het leven en als zuivere geuren moeten u overal, waarheen u zich begeeft, de aangename liefde, vrede en Gods woord ademende gesprekken uw lippen vergezellen. Dat moet zijn en als het niet is, dan is het weer duister in u geworden; dan legt zich de donkerheid van goddelijke afkeuring en mishagen over u en alle overtreding straks veroordeeld, vertoont zich dan als wederkerende macht van het heidendom, van afval van God, van zelfzucht, die alle goeds verstikt, waarvoor God en Zijn Geest terugwijken.

De apostel wijst hier een geneesmiddel aan; als wij onbesmet willen blijven door de begeerlijkheden van het vlees, moeten wij voortbrengen de vruchten van de Geest.

10. Wandel, beproevend, zoals u als een licht in de Heere (vs. 8) dat toch kan doen, door het Christelijk geweten in u en het Evangelie van Christus voor u (Rom. 14: 23 Fil. 1: 27) wat voor de Heere welbehaaglijk is (Rom. 12: 2. 1 Thessalonicenzen. 5: 21

"De vrucht van de Geest is in alle goedigheid enz. " had de apostel gezegd (vs. 9). Nu wijst hij iets aan, dat noodzakelijk is voor het wandelen als kinderen van het licht, iets dat nodig is om in ieder bijzonder geval zo'n wandel te tonen, men moet namelijk steeds beproeven wat de Heere welgevallig is in plaats van datgene te doen waardoor men zich de mensen welbehaaglijk maakt. Deze tegenstelling toch zullen wij wel met reden erbij denken, omdat het in het verband niet zozeer te doen is dat de Christenen niet uit zichzelf heidense zonden plegen, maar integendeel daarom, dat zij zich niet door de aard en de manier van verkeer met de heidenen tot een deelnemen aan hun zonden en dwalingen laten verleiden.

Het welbehagen van de Heere is alleen de regel, volgens welke de gelovigen zich moeten gedragen; zij moeten zich toeleggen om dat te beproeven; dus niet ons eigen welbehagen, de gewoonte van de wereld; het genot van het vlees of eigen goeddenken.

11. a) En heb, hoe ook de kinderen van het ongeloof (vs. 6) mogen aandringen, geen gemeenschap met de onvruchtbare werken van de duisternis, dat u die plegen zou, maar bestraf ze (Joh. 16: 8. 1 Kor. 14: 24 ook veeleer. U mag het er niet bij laten ze niet te doen, maar u behoort ze te bestrijden.

a) MATTHEUS. 18: 17 1 Kor. 5: 8; 10: 20 2 Kor. 6: 14 2 Thessalonicenzen. 3: 14

12. Want hetgeen heimelijk door hen, door die ongelovige heidenen, gebeurt, is schandelijk ook te zeggen. Het is tegen de goede zeden, die ook maar te noemen (Rom. 1: 26 v.). U mag u dus met degenen niet inlaten, maar behoort u lijnrecht tegenover hen te stellen (Fil. 2: 15).

De apostel komt terug op zijn verbod in vs. 7 : "wees dan hun medegenoten niet", dat hem tot de uitspraak in vs. 8 en daarop rustende gebod in vs. 9 en 10 had gebracht; hij noemt nu tegenover dit gebod wat vroeger verboden was, het gemeenschap hebben aan de onvruchtbare werken van de duisternis. Zo'n gemeenschap hebben bestaat in een deelgenootschap, waarbij het schijn heeft als had de Christen tegen dit heidens handelen en wandelen niets in te brengen; het vermijden van zo'n deelgenootschap is echter de apostel niet genoeg en zo gaat hij meteen over tot het gebod: "bestraf ze ook veeleer. " De Christen moet de heiden zonder omwegen openlijk zeggen, waarvoor hij dit leven houdt, waarvan men zich verwijderd houdt en hem daardoor overtuigen, hoe groot kwaad hij daardoor verricht. Nu drukt Paulus de lezers met hetgeen hij in vs. 12 zegt op het hart, waarom zij, waar zij in verzoeking zouden komen om aan het zondige leven van de heidenen deel te nemen, de gelegenheid niet mochten verzuimen om het te bestraffen. Omdat het in het verborgen gebeurt wat zij zelfs niet in de mond mogen nemen, moeten zij des te meer bestraffen waartoe de heidenen hen proberen te verleiden.

Wij moeten even beslist als tot het doen van de bekende wil van de Heere (vs. 10), tot het vermijden zijn van alle en elke deelneming aan hetgeen de apostel noemt als tegengesteld aan de vrucht van het licht (vs. 9), de onvruchtbare werken van de duisternis. Onvruchtbaarheid brengt de duisternis voort, het tegen God gekante wezen, dode werken (Hebr. 6: 1; 9: 14), die men met geen vinger kan aanraken zonder zich te verontreinigen. Het is een grove dwaling, als een kind van het licht zich veroorlooft, zich tot op zekere hoogte met de wereld gelijk te stellen en volgens wereldse oude manier (1 Petrus 1: 18) een eind mee te wandelen, met de bedoeling om door zo'n medegaan in zwakheid enige vrucht, misschien wel een vrucht voor het rijk van God te verkrijgen. Voor de Efeziërs was bij hun gezellig verkeer met de heidenen de waarschuwing tegen dit zoeken naar vrucht zeer nodig; en ook ons houdt het apostolisch gebod terug van de ongezonde mening, veelal gevolgd ten einde zichzelf te misleiden, dat wij

iemand van de brede weg van de wereld zouden kunnen afbrengen, als wij tot halverwege meegingen. Wilt u wijnranken planten in een doornenhaag, opdat men onder de distels enige druiven leest! Maar niet genoeg is het mijden en vluchten: "bestraf ze veeleer", zo vermaant de apostel de kinderen van het licht, die hij terughoudt van elke vermenging met de onvruchtbare werken van de duisternis. Juist dat is de vrucht van het licht, die zich in alle waarheid (vs. 9) betoont. Openlijk en zonder bedenking moeten wij belijden waarom wij ons onthouden van het werelds, zondig handelen en wandelen van de ongelovigen. Als u er naar gevraagd wordt door degenen, wie het bevreemdt (1 Petrus 4: 4), spreek dan nooit van neiging en inzichten of dergelijke bijzondere beweegredenen; dat zijn korenmaten, waaronder u het licht, dat in u is ontstoken, niet mag plaatsen (MATTHEUS. 5: 15); als wij de naaste liefdeloos en onverschillig in zijn zonden laten voortgaan, dan maakt ons dit tot zijn medeschuldigen (Lev. 19: 17). Het lijkkleed van het stilzwijgen over de dode ziel van een zondaar te dekken, is het tegendeel van wat wij volgens Jak. 5: 20 schuldig zijn te doen.

13. Maar al deze dingen, die onder het begrip van werken van de duisternis vallen, of ze heimelijk of openlijk geschieden, van het licht bestraft zijnde, worden openbaar op de manier als in 1 Kor. 14: 25 bedoeld is. Zij treden uit de kring van de duisternis uit en nemen een nieuwe natuur aan. Wanneer u doet, waartoe ik u aan het einde van vs. 11 opwekte, doet u iets groots en heilzaams; want al wat openbaar maakt is licht (Joh. 3: 20 v.).

Elk werk van de duisternis, of het in het verborgen of openlijk plaats heeft, gebeurt omdat het duisternis is, uit afkeer tegen God, in afscheiding van Hem; het verbergt zich in zichzelf, waar het zich aan het licht, dat God is en dat van God komt, onttrekt en juist daarom ook aan Hem, die het doet, niet voorkomt als datgene wat het is. Bestrafen het echter degenen, die licht zijn, krachtens het licht dat zij hebben, dan wordt het hierdoor uit zijn schuilhoek te voorschijn en aan het licht gebracht, waar het nu ook voor hem, die het pleegt, naakt en open ligt zoals het is - de mens leert zich daardoor kennen zoals hij is. De herinnering, die hierop de apostel geeft met de woorden: "want al wat openbaar maakt is licht", wil te kennen geven de heidense, zondige aard moet in zijn afscheiding van de heilige waarheid door degenen, die uit de waarheid zijn, bestraft worden en overtuigd worden als, zijnde zoals het is. Zo treedt het te voorschijn als een zonde, die erkend wordt, terwijl men zich tot God wendt, waar de schuldvergevende genade van de Heilige hun tegemoet komt en de zonde ophoudt te zijn. Die herinnering was wel nodig, toen de Christenen uit de heidenen het beter vonden hun volksgenoten alleen van de Christelijke leer te verhalen en haar op die manier ingang te verschaffen, dan hen om hun zonden te bestraffen.

Gods woord heeft de kracht in zich, in zijn prediking en verkondiging en in het leven, dat daaraan overeenkomstig is, de boze daden openbaar te maken in de harten van de zondaars en bij anderen, waardoor menigeen bekeerd wordt.

Het openbaar maken van de werken van de duisternis is een werk van de kinderen van het licht: het licht in hen schijnt daardoor zegerijk om zich heen.

14. Daarom, omdat zo'n openbaar en licht worden door Hem uitdrukkelijk gewild wordt, om Zijn bedoelingen aan de mensen te kunnen verwezenlijken, zegt Hij, de Heere God, in de Heilige Schrift (Hoofdstuk 4: 8) namelijk in de profeet Jesaja (60: 1): a) Ontwaak, u die slaapt en sta op uit de doden en Christus zal over u lichten met Zijn licht.

a) Rom. 13: 11. 1 Thessalonicenzen. 5: 6.

De gedachte van hetgeen de apostel hier schrijft, wordt zeker gevonden in de plaats Jes. 60: 1 : daar wordt echter Zion aangesproken, terwijl hier hetzelfde woord tot de heidenen gericht wordt. Als toch de Schrift dat nodig acht voor het volk van God, dan wil zij zeker ook dat tot de heidenen, die meent tot Christus bekeerd te zijn, zo gesproken wordt. Door het "maak u op" zet nu de apostel met het oog op de beide manieren, waarop men voor het licht ontoegankelijk kan zijn, namelijk in de slaap en in de dood, eerst: "Ontwaak u die slaapt" en ten tweede "staat op uit de doden. " Het tweede bevel "wordt verlicht" vertaalt hij, in overeenstemming met de bedoeling, als een toezegging, waarvan de inhoud in overeenkomst met het Nieuwe Testament is: "en Christus zal over u lichten. " Nu is zeker de tegenstelling van licht en duisternis in de plaats bij Jesaja een andere dan in het verband, waarin de apostel deze woorden invoegt; daar is namelijk een tegenstelling van zaligheid en ellende, hier een tegenoverstelling van heiligheid en zonde. In werkelijkheid zijn deze tegenstellingen niet zo ver van elkaar verwijderd: het licht is zaligheid en heiligheid samen, de duisternis zowel zonde en ellende.

De profeet roept het Oud-Testamentische volk van God op om zich uit zijn ellende te verheffen en boetvaardig in het licht van de zaligheid te treden, dat in Christus, de Heere der heerlijkheid over hen opgaat. Het licht, welks openbaring onder de Christenen aanwezig is, wekt daartoe de heidenen op, die in de slaap van de dood liggen en onder de macht van de dood verkeren. De profetische kern van de gedachte is daar (Jes. 60: 2) en hier duidelijk dezelfde. Toch zou de omschrijving van een woord van de Schrift op de wijze, als wij die hier vinden, als de apostel de profeet Jesaja sprekend wilde invoeren, zeker zonder voorbeeld zijn. Nu vermeldt reeds de oude Griekse uitlegger Theodoretus de verklaring, volgens welke hier door de apostel het woord van een lied van de kerk wordt aangevoerd, een vers uit en van die psalmen, waarop hij in vs. 19 het oog heeft. Des te eer kon Paulus aan dit woord uit een lied als aan een mondeling woord van profetische geest herinneren, hoe meer bepaald dat aan een profetisch Schriftwoord doet denken. Misschien is de beek van dit vers uit de profetische bron bij een bijzondere gelegenheid ontstaan, dat een ongelovige, door de Geest van het licht, die in de kerk woonde, bestraft en geoordeeld en als berouwvol openbaar werd en op zijn aangezicht viel met de aanbiddende belijdenis, dat de Heere echt midden onder Zijn gelovigen was.

Wellicht had het voorval juist te Efeze plaats gehad; van daar heeft toch Paulus de eerste brief aan de Corinthiërs geschreven, waarin hij op dergelijke mogelijkheden doelt (1 Kor. 14: 24 v.).

EPISTEL OP DE TWINTIGSTE ZONDAG NA TRINITATIS

In het Evangelie (MATTHEUS. 22: 1 vv. zien wij de voorhof van de eeuwige bruiloftszaal, de kerk op aarde, in haar misvormde gedaante en hoe eindelijk de eeuwige Bruidgom verschijnt en een scheiding maakt tussen de genode gasten, naardat Hij aan deze Zijn bruiloftskleed vindt of niet. Naast deze grootse, krachtige tekst is nu de epistolische geplaatst, waarin wel niet van het bruiloftskleed sprake is, maar wel van de heerlijke gevolgen daarvan, waar dat aanwezig is en van de vreselijke gevolgen van het gemis. Men ziet sommigen, die het bruiloftskleed dragen, voorzichtig, nauwlettend, zeer nauwgezet wandelen, bovendien ook vol psalmen en hymnen de komst van de hemelse Bruidgom verwachten. De anderen, die het missen van de heilige gerechtigheid van de Heere geen rust laat, leiden een ongeregelde wandel en geven zich aan allerlei begeerlijkheden over, die strijd voeren tegen de ziel.

Het is niet onwaarschijnlijk, dat het epistel gekozen is met het oog op de druivenlezing, die in deze tijd valt en de feestelijkheden, die daarbij gewoon zijn en vaak genoeg uitspattingen worden. De vermaningen om voorzichtig te wandelen, niet als de onwijzen, maar als de wijzen, zich niet vol wijn te drinken, waaruit een ongebonden leven voortkomt, maar vol te worden van de Geest, in plaats van de bacchantische liederen liever psalmen en lofzangen en geestelijke liederen aan te heffen en God de Vader altijd te danken in de naam van de Heere Jezus Christus, waren zeker tegenover de heidenen juist voor die tijd even doelmatig en noodzakelijk als zij het om dezelfde redenen ook nu nog zijn.

De voorzichtige wandel van de Christens op deze aarde: 1) voor het oog heeft hij een bepaald, zeer heerlijk doel; 2) met de voet zoekt hij het smalle veilige pad, dat tot het doel leidt; 3) in de ene hand houdt hij het uurwerk, om Gods tijden in alle dingen waar te nemen en met de andere tast hij toe, om het werk Gods te werken, zolang het dag is; 4) hij laat het hart dagelijks opnieuw vervuld worden met de Geest van boven en de mond laat hij rijkelijk overvloeien van datgene, waarvan het hart vol is; 5) zo dient hij velen tot verheffing en toch verheft hij zichzelf boven niemand, maar is aan ieder onderdanig in de vrees van God.).

De dagen zijn boos: zie toe, wat u zal kunnen redden! namelijk: 1) bij de gerustheid van de wereld - voorzichtigheid, 2) bij het onverstand van de wereld - goddelijke wijsheid, 3) bij de bedwelmings van de wereld - de Heilige Geest, 4) bij het ijdel gesnap - psalmzingen, 5) bij de ondank van de wereld - lof van de Heere, 6) bij de hoogmoed van de wereld - ootmoed.

De voorzichtigheid van de Christen bij zijn pelgrimstocht hier beneden; zij vertoont zich 1) in de keuze van de weg, 2) in het besteden van de tijd, 3) in de middelen tot voeding, 4) in de dank bij iedere zegen.

Koop de tijd uit, want de dagen zijn boos: 1) welke dagen zijn boos? 2) hoe koopt de Christen de tijd uit?

Hoe moet de Christen de boze tijd tegenstaan? Hij moet haar wijsheid, die buiten God is, verachten, 2) haar onheilige vermaken versmaden, 3) haar ingebeelde vrijheid verwerpen.

Ernstige opwekkingen van het Evangelie in een boze tijd. Het is 1) een tijd van onwetendheid over de goddelijke zaken, daarom roept hij ons toe vs. 17); 2) een tijd waarin ongebonden lusten en begeerlijkheden heersen, daarom geeft hij ons de waarschuwing in vs. 18); 3) een tijd van kerkelijke lauwheden, daarom de eis in vs. 19 en 20 ; 4) een tijd van oproerige beweging, daarom spreekt hij tot ons in vs. 21

De uren van Christelijke godsdienst; zij 1) heiligen de huizen, 2) reinigen de harten, 3) sterken de handen.

15. Zie dan volgens hetgeen ik u straks op het hart heb gedrukt, hoe u voorzichtig (woordelijk: nauwlettend d. i. volgens de voorgeschreven regels Gal. 6: 16 Fil. 3: 16) wandelt, niet als onwijzen, zoals u zich zou betonen als u tegenover degenen, die daar buiten zijn de behoorlijke voorzichtigheid naliet (Kol. 4: 5), maar als wijzen, zoals u degenen geworden bent door de toedeling van de Heilige Geest en dat steeds meer zult worden (Hoofdstuk 1: 8; 3: 16

Uit de gehele afdeling vs. 2-14, die de wandel der Christenen van die van de heidenen scherp afscheidde en vooral daarin uitkwam, dat men hun zondige leven moest bestraffen, wordt de

vermaning afgeleid om wel acht te geven, hoe hun wandel moest zijn, om juist de goede lijn te houden. Zij zouden als onwijken wandelen als zij hun wandel niet zo wisten te richten, dat die was, wat hij toch moest zijn, een Christelijke wandel.

De Efeziërs moesten een nauwgezette strenge levenswandel hebben. Zij moesten er niet mee tevreden zijn als in het algemeen, over het geheel de geboden van de Heere te vervullen. Zij moesten het nauwkeurig met zichzelf opnemen en zich streng aan regels en richtsnoer vasthouden. Het is een zeer gevaarlijke zaak als men het niet streng met zichzelf opneemt, als men kleine zwakheden als nietigheden beschouwt. In het laatste oordeel zal het nauwgezet worden opgenomen. De weegschaal in het heiligdom van onze God weegt niet met centenaars en ponden, op de trouw in het kleine, op het nauwkeurige en streng opnemen komt het aan.

Wij denken gewoonlijk niets bij vele dingen, die toch tot het gebied van de duisternis behoren. Deze gedachteloosheid wordt door de Geest van de heiligmaking ons als zonde toegerekend. Hij wekt in ons de zin, om met tedere vrees voor alles wat voor God mishaaft, met vrezen en beven (Hebr. 12: 28) te wandelen.

De ware wijsheid bevat ook de ware voorzichtigheid. De Christen gedraagt zich als een wijze, wanneer hij in zuivere leer en in heilig leven steeds meer probeert verheerlijkt te worden naar het beeld van Christus. Het "niet als onwijken" wijst erop hoe men van Christenen geen onwijs gedrag verwacht.

16. a) De tijd uitkopende, die tot uw Christelijke bestemming goed gebruikend (Kol. 4: 5), omdat de dagen boos zijn en wij reeds het einde aller dingen zo nabij zijn gekomen, dat het geenszins vergund is onze dagen in ledigheid en luiheid door te brengen (1 Tim. 4: 1 vv. 2Tim. 3: 1

a) Rom. 13: 12

De apostel wil zeggen: denk niet dat u hier goede dagen zult hebben, of uw zaken zult kunnen uitstellen totdat u betere tijden vindt, want het wordt toch niet beter. U heeft altijd de duivel in de wereld, die u in alle goeds wil verhinderen en hoe langer hoe meer in de weg werpt, zodat, hoe langer u wacht, u van het te minder er toe kunt komen om het goede te doen en als u de tijd verzuimt, wordt het u later niet zo goed. Zoek er dus naar, dat u de tijd steelt en rooft, zoveel u kunt; want een Christen overkomen zoveel hindernissen en aanleidingen om nuttige bezigheden te verzuimen, dat hij zich bijna als een gevangene moet losrukken en de tijd als het ware stelen moet en die zelfs moet zoeken, op gevaar van verstoordheid te wekken, zoals men zegt (amici fures temporis) "vrienden roven tijd". Niets zij u zo lief als dat u het rijk van God bevordert en de Christenen nuttig bent en diensten bewijst, waar u maar kunt, wat u ook voorkomt en probeert terug te houden.

Nee, nee, de tijd toeft niet, hij keert nooit zijn aangezicht om. Zijn voet staat nooit stil, daarom, wie hem wil gebruiken, die haast zich.

Wat betekent het "de tijd kopen" anders dan met opoffering van eigen aards genot en voordeel, gelegenheid zoeken ter verkrijging van de eeuwige goederen?

Wij Christenen moeten ervoor zorgen dat de tijd een Christelijke tijd wordt, afgekocht aan de ijdelheid en nietigheid van de wereld, gekocht voor de prijs van Christelijke zelfverloochening en het ontvluchten van werelds genot, gekocht voor het rijk van God tot

werken en lijden naar de wil van de Heere, tot worstelen naar heiligmaking, tot de dienst van God, ter opbouw van Zijn gemeente. Bij de wereld die naar winst zoekt, is het "tijd is geld; " bij de Christen moet het zijn "tijd is genade. "

Het uitkopen van de tijd is het tegendeel van tijdverdrijf.

De apostel houdt de dagen voor boos, d. i. hij is van mening, dat zij in het algemeen weinig gelegenheid aanbieden, bovendien ook weinig ondersteuning en aanmoediging om het goede te doen, dat de omstandigheden een heilige wandel van de mens in deze tijd moeilijk maken, dat zij voor de heiligmaking ongunstig zijn en het goede tegenhouden. Dit algemeen oordeel over de tijd hindert hem echter niet, integendeel het spoort hem aan elk gunstig tijdstip van de tijd in het algemeen af te scheiden, de Efeziërs en in hen alle Christenen tot dezelfde onderscheiding te leiden en hen te vermanen om zoveel nodig elke gelegenheid, die zich aanbiedt om goed te doen en vooruit te komen, waar te nemen en zich ten nutte te maken. Wel wetend, dat de Heere de Zijnen midden in de ongestuvige en onvruchtbare wereld toch altijd nog de triomf vergunt en verleent om goede daden te zaaien, moesten zij op de uren acht geven en met scherpe blik elk van deze beproeven, wat daarin kan gebeuren tot een heilig voorwaarts. En zoals zij de tijd juist moeten begrijpen, zo moeten zij dan ook op de gelegenheid het juiste, de wil van God volbrengen, op elke tijd het gepaste werk, bij elke gelegenheid het beste, dat geschieden kan, onvermoeid de wenk en de wil van God volgende.

18. a) En, opdat u ten allen tijde geschikt mag zijn om dat te verstaan (vs. 17), word niet dronken in wijn, waarin overdaad, zwelgerij is (1 Petrus 4: 4 Spr. 20: 1), maar word vervuld met de Geest, geeft uzelf geheel aan Zijn invloed over.

a) Spr. 23: 29 Jes. 5: 11, 22 Luk. 21: 34

Het is opmerkelijk dat Paulus hier de rede overbrengt op de zonde van dronkenschap; het opmerkelijke van deze snelle overgang verdwijnt echter voor het grootste gedeelte als wij de zedelijke toestand van de toenmalige tijd op het oog hebben (Rom. 13: 1. 1 Petrus 4: 3); de spotters op de dag van het pinksterfeest waren zo snel met hun oordeel, dat het wonderbare raadsel van het spreken met vreemde talen moest oplossen, bij de hand (Hand. 2: 13): "zij zijn vol zoete wijn", want zij hadden reeds veelvuldig gelegenheid gehad anderen in dronken toestand in alle mogelijke talen te horen praten. In die tijd hield men in grote mate van de wijn, het dronken zijn van wijn werd voor geen schande, geen zonde gehouden. Die heinde en ver verbreide verkeerdheid, deze zonde welke de mens tot een dier, ja zelfs nog tot beneden het vee verlaagt, bestrijdt Paulus met het tegengestelde oordeel "waarin overdaad is. "

De apostel zegt niet "drinkt volstrekt geen wijn" (vgl. daartegenover 1 Tim. 5: 23), maar "word niet dronken, niet bedwelmd van wijn. " De bruiloftswijn te Kana is genoeg getuigenis ervoor dat er onder Christenen wijn gedronken kan worden, zodat dit de Heilige Geest van God, de Geest van de dankzegging niet bedroeft (MATTHEUS. 11: 19). Omdat echter de grenzen gemakkelijk uit het oog kunnen worden verloren, die tussen drinken en bedrinken, vrolijkheid (Ps. 104: 15) en bedwelming liggen, onthielden zich onder het oude verbond in voorzichtigheid, gedachtig aan hun zwakheid, de aan God gewijde Nazareeërs geheel van het genieten van wijn, om geschikt te blijven tot het volvoeren van goddelijke zaken en dit vasten is ook aan alle Christenen aanbevolen, die moeten zeggen dat zij zich in gevaar begeven, als zij zichzelf geen gehele onthouding opleggen.

Het Griekse woord *aswtiabi* ons door "overdaad" vertaald, wordt gezegd van iemand, die door zijn begeerlijkheden zo wordt meegesleept, dat hij zich niet kan tegenhouden; het geeft te kennen het wezen en leven van hem, die met zichzelf en het zijn liederlijk handelt. Tot zo'n toestand komt hij, die dronken wordt; hij werpt zich weg voor zijn tafelenoten en verschoont zelfs het beste niet, dat hij heeft, al was het zijn Christendom.

De Christen is geen ander vervuld worden geoorloofd; hij moet vol worden van de Heilige Geest. De Heilige Geest moet het element zijn waarin hij leeft en waarin hij alle geestelijke goederen in de reinste mate vindt.

19. Dit druk ik u op het hart, dat u met God leeft, sprekend, vervuld door Zijn Geest, onder elkaar met psalmen en lofzangen en geestelijke liederen, zoals de Geest u die geeft uit te spreken (Hand. 2: 4; 4: 24 vv. ; 10: 46; 19: 6. 1Kor. 14: 15, 26 Kol. 3: 16) en, als u alleen bent zingend en psalmend de Heere in uw hart. Zo behoort u gezind te zijn, in plaats van verkeerde gedachten te koesteren en vleselijke begeerlijkheden voedsel te geven, zoals zij doen, die de Heilige Geest niet bezitten (Hand. 2: 47 Jak. 5: 13 Openbaring 14: 2 v.).

20. Loof de Heere en psalmzing de naam van de Allerhoogste (Ps. 92: 2 v.), a) dankende te allen tijd over alle dingen, die u ten deel worden, hetzij lichamelijke, grote of kleine, verblijdende of bedroevende. Dank voor dat alles God en de Vader (1 Kor. 15: 24) in de naam van onze Heere Jezus Christus (vgl. Kol. 3: 16 v. ; 4: 2

a) 1 Thessalonicenzen. 5: 18

De apostel gaf vroeger met de nadere bepaling "waarin overdaad is" of "waaruit bederfelijkheid voortvloeit" de werking te kennen van buitensporig genot. Nu geeft hij met de woorden "sprekend onder elkaar met psalmen en lofzangen en geestelijke liederen" de uitwerking te kennen van heilige, Christelijke geestverrukking en in de tegenstelling tot de verderfelijke vruchten van zinnelijke genot wil hij de edele genietingen schilderen van de Christelijke gemeenschap van de Geest. Dat hij, zoals gewoonlijk wordt aangenomen, de godsdienstige verrichtingen heeft willen schilderen, is door het verband niet aangewezen, hoewel hem bij de schildering van de heidense drinkgelagen de geestelijke vergaderingen van de Christenen, die tot onderlinge opbouw in de Heere dienden, volgens de aard van de zaak voor ogen moesten staan.

Het godsdienstige en het private leven zijn bij Christenen geen van elkaar gescheiden zaken; het godsdienstige leven vindt zijn weerklink in het huiselijk leven en in het bijzonder verkeer. Onder elkaar weven zij hetgeen hier wordt genoemd, in hun gesprekken in en in hun blijde stemming heffen zij vaak gemeenschappelijk gezang aan.

Als Goethe zegt: "zet u neer, waar men zingt, want bozen hebben geen liederen" (of onze Tollens: "Al wat leeft en braaf is zingt. Zingen is de lust van het leven, het zij de blijde veldjeugd springt, of de grijsheid zit te beven; alles stemt en kweelt zijn lied: Slechts de bozen zingen niet, dan heeft dat slechts een zekere een zeer betrekkelijke waarheid. Er zijn ook liederen die uit de afgrond voortkomen, de liederen daarentegen, die de Christenen met elkaar zingen, zijn heilige, vrome liederen, Maar niet alleen wordt bij het onderling verkeer van de Heere gezongen en gespeeld. Zij kunnen alleen daarom zo stichtelijk en hartroerend onder elkaar spreken met psalmen en lofzangen en geestelijke liederen, omdat ieder thuis, in de stilte van zijn woning, bij de bezigheden van dit leven de Heere een lied maakt en zingt en speelt in zijn hart. En dit geschiedt, omdat, zoals de apostel zegt in de woorden van vs. 20, de

grondtoon van hun hart en daarom ook de grondtoon van hun spreken de dank jegens God is. Zij danken ten allen tijde, dat evenals in 1 Kor. 1: 4 niet juist hyperbolisch maar populair gesproken is. Zij zeggen ook dank "over alle dingen", waarbij Hiëronymus opmerkt: "De deugd van de Christenen is God dank te zeggen ook in omstandigheden, die voor tegenspoeden worden gehouden. " En Leo de Grote verklaart: "Hem niet voor alles te danken, wat zou het anders zijn dan Hem van de ene of andere kant te berispen. "

Al het Christelijk bidden, zij het gebed of dankzegging, gebeurt, evenals al wat de Christen doet, op grond en als bevestiging van die verhouding tot God, die ons in Jezus Christus is teweeg gebracht. Als van te voren wordt gezegd: "zingend en psalmend de Heere" waar de naam "Heere" geen onderscheiding aangaf tussen God en Christus (vgl. 1 Thess. 3: 12), dan is nu in de zin, die te kennen geeft hoe dit zingen en psalmen en spelen voor de Heere bedoeld is, tussen Hem, voor wie ("God en de Vader en Hem in wiens naam wij moeten danken ("in de naam van onze Heere Jezus Christus onderscheid gemaakt.

Was toch, zoals de apostel wil, in onze gemeenten het gehele leven vervuld met danken en psalmen, met liefde en lof, dat die grondstellingen bij hen doordrongen, dan was het gedaan met de lage ruwheid en gemeenheid, die onder hen niets goeds, niets edels, niets schoons zich laat verheffen; het was uit met de overgeërfde vaderlijke zeden van een leven van de gewoonte, dat alleen naar het geringe zoekt.

"Te allen tijde", zelfs in moeilijkheden en droefenissen en "over alle dingen", ook als de natuur er geen smaak in heeft, omdat men overtuigd is van de liefderijke bedoeling en de weldadige strekking. Wij moeten danken niet alleen als wij geestelijke zegeningen genieten en eeuwige verwachten, maar ook voor tijdelijke weldaden. Niet alleen voor onze genietingen, maar ook voor onze droefenissen, niet alleen voor hetgeen onmiddellijk onszelf aangaat, maar ook voor Gods vriendelijkheid jegens anderen. Het is onze plicht dank te betuigen aan God als de Vader van onze Heere Jezus Christus en onze Vader in Hem. Wij moeten onze gebeden opzenden in Zijn naam en onze lof en onze geestelijke gemeenschap, opdat die welbehagelijk mogen zijn.

21. Het dankzeggen moet in uw verhouding tot God de hoofdstemming vormen, het hoofdkarakter van uw wederkerige verhouding tot elkaar zij dit, dat er ootmoedigheid in u zij, elkaar onderdanig zijnde (1 Petr. 5: 5) in de vrees van God (volgens betere lezing "in de vrees van Christus" 2 Kor. 5: 11).

Uit het dankbaar aannemen van de genade van God komt ook voort het ware betonen van zodanige genade aan de naaste. Een Christen, die vol is van de Geest van God (vs. 18), dient in ootmoedige onderdanigheid zijn broeders.

Het is niet het enige gevolg van zich dronken drinken aan wijn, dat de band van de tong wordt losgemaakt, lichtvaardige woorden worden gesproken en verkeerde liederen gezongen: ook de banden van de maatschappelijke regels worden losser gemaakt; allerlei verbintenissen worden gesloten, en waar de wederkerige verhouding en onderdanigheid niet in acht wordt genomen en dus de voegen worden geschud, is het noodzakelijk gevolg van alle dergelijke drinkgelagen twist en strijd (vgl. Rom. 13: 13). Aan de vroeger genoemde betoning van het vervuld zijn met de Heilige Geest, sluit zich deze nieuwe, die in de erkenning van de wederkerige verhouding en in het op het oog houden van de getrokken lijnen en grenzen bestaat, zeer goed aan.

Er is een dronkenschap die nog heillozer is dan die van de wijn, dat is de dronkenschap van de trotse mens, die zijn naaste veracht en onder de voet treedt, zonder lust in de vrees van Christus, waaraan hij nooit ernstig denkt, omdat zijn hart niet weet van de liefde van Christus. Evenals nu tegenover de dronkenschap van de ruwe mensen het nuchtere leven van de Christenen vol geestelijke vreugde, vol lof en gezang, psalm en dank overstaat, zo stelt zich tegenover de dronkenschap van de trotse mensen de hulpvaardigheid van de Christenen, hun ijverig bemoeien, om door onderdanigheid en offervaardigheid de Heere te eren en Hem welbehaaglijk te zijn.

Als de apostel zegt: "elkaar", neemt hij de meest verschillende mensen en hun meest verschillende levensomstandigheden bij elkaar, zonder twijfel bovenaan de omstandigheden van afhankelijkheid, maar ook die van meerderheid en van gelijkheid. Hij wil dat die minder, meer of gelijk zijn, dat allen wederkerig zichzelf beneden plaatsen en dit in de vrees van de Heere.

Die van harte Christen is, al is hij ook met de hoogste gaven begenadigd, die verootmoedigt zich ook tegenover de allerminste Christen, want deze behoort evengoed Christus toe als hij; Christus heeft hem ook zo duur gekocht als hem. Ja, hij draagt niet alleen de gebreken en de last van de zwakken, maar hij dekt die ook toe en is met zijn gaven, geestelijk en lichamelijk, alle uren en ogenblikken, als de nood het eist, bereid om te dienen met troost, raad, vermaning, hulp, bestraffing enz.

De goddelijke invloeden zullen de gelovigen besturen en bekwaam maken om zich in alle openbare en bijzondere levensbetrekkingen te gedragen zoals het overeenkomt met bijzondere rangen en omstandigheden, opdat zij hun wederkerige plichten jegens elkaar vervullen. Zij hebben een ontzag van God op hun geweten en vrezen Hem te ontteren, die deze plichten heeft gesteld. Als onder het bestuur van Zijn nieuw verbond houdt God hen terug van het zondigen tegen Hem en dringt hen, dat de een de ander onderdanig is in alles wat Hij heeft bevolen, tot bevordering van Zijn roem en om de overige plichten jegens elkaar te vervullen.

22. a) U vrouw, wees aan uw eigen mannen onderdanig (1 Petr. 3: 1 Tit. 2: 5), zoals aan de Heere, in het bewustzijn, dat u door die onderdanigheid niet zozeer aan een mens, aan deze man onderwerpt, maar veeleer aan de Heere zelf (Hoofdstuk 6: 6 v. Kol. 3: 18).

a) 1 Kor. 14: 34

Hier volgt de bijzondere toepassing van de algemene vermaning, om elkaar wederkerig onderdanig te zijn in de vrees van Christus (vs. 21) ten opzichte van het huiselijk leven. De apostel spreekt eerst de huisvrouwen aan, zonder twijfel omdat hij de grote betekenis van de vrouw voor het familieleven erkent. Als hij nu de vrouwen vermaant om haar eigen mannen onderdanig te zijn, dan geeft hij daarmee te kennen dat hoe meer de vrouw de man kan beschouwen als een, wie zij toebehoort, het des te meer haar plicht is onderdanigheid aan de man te bewijzen. Toch kan het zijn bedoeling niet zijn aan de vrouwen alleen de algemene plicht van gehoorzaamheid aan de man (Gen. 3: 16), zoals die uit de geslachtsverhouding voortvloeit en door Joden en heidenen sinds lang erkend is, aan te bevelen. De nadruk ligt niet op het "onderdanig", maar op het "zoals aan de Heere. "

Een huwelijksregel meer verheven, meer ideaal en toch meer onmiddellijk uit de levendige diepte van het Christelijk bewustzijn voortvloeiend, daarom voor alle concrete

omstandigheden praktisch meer toepasselijk dan die, die in deze afdeling door de apostel is gegeven, is niet denkbaar.

Het is in deze rijke en schone afdeling de apostel evenzeer erom te doen om de echtgenoten het verheven ideaal van hun gemeenschap in het hemelse huwelijk van de Heere en van Zijn gemeente te doen kennen en ter navolging voor te houden, als aan de andere kant in het aardse huwelijk zelf voor te stellen, die de verhouding van de Heere tot Zijn gemeente is.

Het is niet toevallig dat "de juiste evangelische huwelijksspiegel", zoals onze ouden het voor ons opgeslagen apostolisch woord noemen, juist in de brief aan de Efeziërs geplaatst is; waar zou die meer op de juiste plaats zijn dan hier in de kerk-brief van Paulus?

23. De Heere wordt dan ook werkelijk voorgesteld door de man, in zoverre deze in verhouding tot de vrouw Zijn beeld is; want de man is het hoofd van de vrouw (1 Kor. 11: 3), a) zoals ook Christus het hoofd van de gemeente is (Hoofdstuk 1: 22; 4: 15 1. 22) en Hij, Christus, is de behouder b) van het lichaam, van de gemeente (Hoofdstuk 1: 23), welke betrekking Hem nu weer tot een voorbeeld voor de man maakt, dat deze moet navolgen (vs. 25 vv.).

a) Kol. 1: 18 b) Rom. 12: 5 1 Kor 12: 27

25. U mannen, tot wie ik mij nu wend, behoort de betrekking, die in de tweede helft van vs. 23 werd aangegeven, in acht te nemen en u diensvolgens te gedragen. Heb dan uw eigen vrouwen lief (Kol. 3: 19), zoals ook Christus, die u in uw betrekking tot haar ten voorbeeld moet zijn, de gemeente lief gehad heeft a) en, door zodanige liefde gedreven, Zichzelf voor haar heeft overgegeven (vs. 2. Gal. 2: 20).

a) Gal. 1: 4 Efeze. 5: 2

26. Het eerste doel van die zelfopoffering is geweest, opdat Hij haar tot een bijzonder volk (Tit. 2: 14 1 Petr. 2: 9 v. heiligen zou, haar gereinigt hebbend van alle verkeerdheid, waarin zij zich van nature bevond, met het bad van het water door het woord, door de doop, die volgens het woord van de goddelijke instelling en belofte een afwassing van de zonde is (Hand. 2: 38; 22: 16. 1 Kor. 6: 11 1 Petr. 3: 21 Hebr. 9: 14; 10: 22).

27. En het laatste doel van die overgave van Zichzelf is geweest, opdat Hij haar, ten dage van Zijn terugkomst, als het eigenlijke bruiloftsmaal zal komen (Matth. 25: 1 vv. 2 Kor. 11: 2), Zichzelf, zoals ook Hij alleen kan doen, heerlijk zou voorstellen in voldoende schoonheid (Ps. 45: 14) een gemeente, die niet meer is wat men vroeger was, een gemeente die geen vlek of rimpel heeft of iets dergelijks, dat tot de categorie van het ontorende en ontheiligde behoort (Hoogl. 4: 7), a) maar dat zij nu zou heilig zijn en onberispelijk in volkomen mate, hetgeen zij vroeger slechts in beginsel was (1 Joh. 3: 2). a) Kol. 1: 22.

Is in het huwelijksverbond de hoofdplicht van de vrouw gehoorzaamheid aan de man, de hoofdplicht van de man is liefde jegens zijn vrouw. De eerste verhouding sluit natuurlijk van de kant van de man niet uit, dat hij in sommige gevallen zich regelt naar de mening en de wil van de vrouw, evenmin als het laatste de verplichting voor de vrouw uitsluit om de man lief te hebben. De vrouw moet echter in de eerste plaats zich in gehoorzaamheid aan de man onderwerpen, omdat heerszucht van de kant van de vrouw de huwelijksvrede verstoort; en de man moet voor alles de vrouw in liefde dragen, omdat zelfzucht van de kant van de man de

welvaart van het huis onmogelijk maakt. Evenals de gemeente in haar gehoorzaamheid aan Christus een voorbeeld is voor de gehoorzaamheid van de vrouw, zo is Christus in Zijn liefde jegens de gemeente een voorbeeld voor de liefde van de man. De apostel geeft daarop nader de aard van de liefde te kennen, die hij van mannen in hun betrekking tot de vrouwen eist.

Het moet toch een onuitsprekelijke genade, ja enkel vuur en drang van de liefde zijn, dat Christus Zich zo diep vernedert en gewillig voor ons geeft en zoveel opofferen wil, opdat Hij ons tot Zich trekt. Hij ontzag Zich niet om Zijn dierbaar bloed te vergieten en de schandelijkste dood ervoor te lijden, opdat wij Zijn bruid zouden heten en Zijn goederen bezitten, namelijk eeuwige gerechtigheid, vrijheid, zaligheid en leven in de plaats van zonde, dood en macht van de duivel, waarin wij waren. Hij schenkt ons allen Zijn reinheid, opdat Hij ons van de zonde losmaakt, al Zijn eer, opdat Hij onze schande bedekt en wegneemt, Zijn lichaam en leven, opdat Hij ons van de dood redt, al Zijn hemelse goederen en kracht, opdat Hij ons uit dit armzalige en ellendige brengt tot Zijn heerlijkheid. Dientengevolge kan geen zonde of gebrek, die ons nog aankleven, schade veroorzaken, de duivel kan ons niet aanklagen, het geweten ons niet veroordelen, de dood ons niet teniet doen. Hij toch staat daar in onze plaats en zegt: "Laat Mijn bruid met vrede; is er iets gebrekkigs aan haar, Ik zal het terecht brengen; is zij niet schoon en rein genoeg, Ik kan haar schoon en rein maken. Behaagt zij u niet, het is genoeg dat zij voor Mij welbehaaglijk is. " Zo moet nu ook de man doen. Vindt hij iets in zijn vrouw, dat hem niet behaagt, dan moet hij zichzelf veranderen en overgeven, dat is, hij moet zijn begeerte laten varen, zodat aan deze niet wordt voldaan vanwege de verkeerdheid van zijn vrouw. Dit kan nu niet plaats hebben, tenzij dat hij het kwade overwint door het goede en dan leert liefhebben wat niet liefelijk is, opdat het liefelijk wordt.

Wat de mannen gezet is: "heb uw vrouwen lief", is niet gemakkelijker dan het onderdanig zijn, dat van de vrouwen wordt geëist. Die de liefdeloze, veranderlijke, door verkeerdheid zo makkelijk ontstemde, snel boze aard kent, zal opmerken hoe diep de grond tot liefde gelegd moet zijn, die niet opgeblazen wordt, niet het hare zoekt, enz. Bij Christus moet men leren wat liefde is. Deze heeft door de bevleete toestand van de gemeente zich niet laten terughouden om Zich over haar te ontfermen. En wat Hij van inwendige heiligheid bij haar teweeg brengt, dat zal Hij ook daar in de heerlijkheid bij de bruiloft van het Lam openbaar doen worden.

Leg de gedachte af om in uw huwelijk een paradijs te willen verkrijgen en leer daarentegen er een op te bouwen, dan zult u de Heere eren, die U zo dierbaar heeft geacht en u tot het beeld verheven heeft van Zijn opofferende liefde en uw vrede zal groot zijn.

28. Volgens het zo-even gezegde bemint dan Christus Zijn gemeente op een manier dat Hij degenen, die Hij tot het volk van Zijn eigendom heeft gemaakt, nu voor Zijn eigen lichaam erkent en voor haar tot een Heiland wordt in alles wat Hij aan haar doet en beproeft (vs. 23). Zo zijn ook de mannen schuldig hun eigen vrouwen lief te hebben, zoals hun eigen lichamen, die zij ook volgens het woord van Adam in Gen. 2: 23 werkelijk zijn. Die dan zijn eigen vrouw liefheeft, die heeft zichzelf lief. Hij heeft haar niet slechts lief als zijn naaste, die men moet liefhebben als zichzelf; dit is ten opzichte van ieder mens zonder onderscheid geboden (Matth. 22: 39); maar hij heeft in haar onmiddellijk en werkelijk zichzelf lief. Zijn liefde heeft niet betrekking op een tweede persoon, die van hem onderscheiden is, maar gaat die persoon aan, die met hem tot één lichaam en één leven verbonden is.

29. Zijn eigen vrouw met haat behandelen en haar kwaad doen zou daarentegen iets geheel onnatuurlijks voor de man zijn. Want niemand, die niet geheel het tegendeel is van een mens met gezonde zinnen begaafd, heeft ooit zijn eigen vlees gehaat, zodat hij dit het nodige onthoudt of het kwalijkbehandelt. Zo iets doet alleen een bezetene (Mark. 5: 5 Luk. 8: 27 Mark. 9: 22), of een mens van gekrenkte zinnen (Kol. 2: 23 1 Tim. 6: 5 2 Tim. 3: 8 maar hij, die verstandig is, voedt het lichaam, dat zo velerlei behoeften heeft, zo zwak is, opdat het zijn kracht behoudt en hij onderhoudt het, opdat het zich wel bevindt en schade van hem wordt afgekeerd. Hij doet dit, zoals ook de Heere de gemeente voedt, doordat Hij haar de levenskrachten schenkt, die zij tot haar bestaan nodig heeft en haar onderhoudt, haar verzorgt, door haar welzijn te bevorderen en al wat verderfelijk is van haar af te houden.

30. Ook van Hem is waar, dat Hij daardoor Zichzelf liefheeft (vs. 28) en Zijn eigen vlees verzorgt (vs. 29). Want wij, die Zijn gemeente uitmaken, zijn, wat de verhouding aangaat, die wij tot Hem, ons gemeenschappelijk Hoofd, innemen, leden van Zijn lichaam (Hoofdstuk 4: 12. 1 Kor. 12: 27 en ten opzichte van het wezen, dat wij als een nieuw schepsel (2 Kor. 5: 17), als de éne nieuwe mens (Hoofdstuk 2: 15) in ons bezitten, van Zijn vlees en van Zijn benen. Wij zijn eveneens van Hem, de tweede Adam, genomen (1 Kor. 15: 45 en 47), als de vrouw van de eerste Adam genomen was (Gen. 2: 23. 1 Kor. 11: 8

Met de woorden "zoals ook de Heere de gemeente" zegt de apostel in de eerste plaats niets meer, dan dat het een en hetzelfde is wat ieder aan zijn vlees en wat Christus (niet, zoals in vs. 25, in Zijn liefdedaad, die eens voor altijd heeft plaats gehad, maar in Zijn tegenwoordig en voortdurend liefdevol handelen) aan de gemeente doet. Toch zou de enkele gelijkstelling van het een en het andere bevreemdend blijven, als een duidelijk doel missend, als de vergelijking zich daartoe beperkte en niet integendeel voor het daaropvolgende haar betekenis verkreeg. De reden nu waarom Christus aan de gemeente doet, zoals ieder aan zijn vlees, is van die aard, dat hij Christus' liefde jegens de gemeente eveneens tot een liefde maakt van Hemzelf, als de apostel de liefde van de men tot de vrouw liefde voor zichzelf heeft genoemd; hij doet het namelijk, omdat wij leden zijn van Zijn lichaam, van Zijn vlees en Zijn benen.

Niet slechts de gemeente in haar geheel, maar ook iedere gemeenschap in het bijzonder, verkrijgt volgens deze uitspraak zijn oorsprong uit het vlees en de benen van Christus. Het is voldoende alleen te denken aan de geestelijke oorsprong uit het persoonlijk leven van Christus, omdat de paradoxe keuze van de uitdrukking daarmee niet verklaard is. De plaats wijst integendeel op vs. 25 terug en wij moeten ons hier het woord in Joh. 6: 51 v. herinneren, waar Christus de overgave van Zijn vlees in de dood als een bron van het leven voor de wereld en de uitspraak in Joh. 14: 18 vv. waar Hij Zijn dood als de hoofdwaarde van de stichting van de gemeente voorstelt. Evenals uit het vlees en de benen van de eerste Adam gedurende zijn sluimeren de vrouw volgens haar natuurlijke eigenschap van geslacht voortkwam, zo kwam uit het vlees en het gebeente van de tweede Adam aan het kruis de gemeente voort naar haar bovennatuurlijk-geestelijke toestand. In zo verre kan in de volle geschiedkundige zin van het woord worden gezegd, dat de gemeente van Christus uit het vlees en de benen verwekt en geboren is, die Jezus Christus in de offerdood van de liefde overgaf en liet verbreken tot verzoening en verlossing van het menselijk geslacht.

De tweede Adam is op de Paasdag opgestaan na de wrede nacht van de dood. Uit Zijn zijde bouwt Hij ons, Zijn duur gekochte bruid. Toen Christus aan het kruis was gestorven en de steek met de speer Zijn zijde verwondde, toen vloeiende er bloed en water uit (Joh. 19: 34 v.) tot een teken van de heilige sacramenten, waardoor Zijn kerk Hem tot een bruid is gebouwd.

De eigenlijke, weder barende kracht van het geloof in Christus ligt in het geloof in Zijn dood en Zijn opstanding. Om deze beide stukken beweegt zich de prediking van het Evangelie en haar weder barende en vernieuwende kracht wordt door de beide sacramenten bevestigd. Evenals nu de vrouw daarom "manninne" heet, omdat zij van de man genomen is, zo noemen wij, omdat wij van Christus genomen zijn onszelf "Christenen" (Hand. 11: 26).

32. Deze verborgenheid, het geheim, dat ik door aanhaling van deze woorden op deze plaats uitspreek, is groot. Maar ik zeg dit, als ik spreek van de man, die vader en moeder verlaat en van de vrouw, die hij aanhangt en met wie hij één vlees wordt, ziende op Christus en op de gemeente. Hem, de Heere Christus, omvat nu de hemel, maar Hij hangt van daar Zijn vrouw in liefde aan (vs. 29) en heeft in zekere zin geen rust voor Hij nog eenmaal de hemel verlaten en weer neerdalen kan, opdat Hij haar, de gemeente, tot Zich neemt en in volle eenheid met haar verbonden wordt (Hand. 3: 21 MATTHEUS. 18: 20; 28: 20 Openbaring 22: 12 vv.).

33. Zo dan ook jullie, om tenslotte nog weer op u mannen (vs. 25) terug te keren, elk in het bijzonder onder u, een ieder ieder voor zijn deel, heeft, in navolging van de betrekking van Christus tot Zijn gemeente in al de hier medegedeelde opzichten, zijn eigen vrouw zo lief als zichzelf en de vrouw zie, om ook het gezegde in vs. 22-24 nog eens te herinneren, dat zij de man vreest met die eerbied, waarmee de gemeente Christus vreest, haar Heere, te schenden, Hem van zich te vervreemden, of Hem verdriet of oneer aan te doen.

De Vulgata heeft het woord, dat in vs. 32 door geheim vertaald is, musthion, met sacramentum vertaald, zoals zij ook in Hoofdstuk 1: 9; 3: 3, 9. 1 Tim. 3: 16. Openb. 1: 20 gedaan heeft. Dit is een gevolg van de overdrijving van de hoge waarde van het huwelijk, die in deze afdeling met recht erkend is. Toch eiste diezelfde kerk, die het huwelijk als sacrament proclameerde, de echthoosheid van de priesters en de maagdelijkheid van de heiligen.

Het huwelijk komt de apostel niet voor als een geheim, maar hij noemt de typische betrekking, die tussen het Christelijke huwelijk en de verbintenis van Christus met Zijn gemeente bestaat een verborgenheid. Hij doet dit, omdat alleen de verlichte Christelijke kennis de diepere zin van deze betrekking in het licht kan stellen. Volgens deze neemt de man in de echtelijke gemeenschap enigmatische de plaats van Christus zelf in. Christus is zijn voorbeeld; zijn liefde tot de uitverkoren vrouw moet met de liefde van Christus tot de uitverkoren gemeente steeds meer gelijksoortig worden. De vrouw daarentegen neemt in het huwelijk enigmatische de plaats in van de gemeente. Zij moet zich beneden de man stellen, evenals de gemeente aan Christus als haar Hoofd onderdanig is. Zij moet de man eren en vrezen, zoals de gemeente Christus eert en vreest. In elke Christelijke familie moet het afbeeldsel van het rijk van God, evenals het beeld van de zon in elke dauwdrop, zich afspiegelen, totdat in de tijd van de volmaking het vergankelijke de onvergankelijkheid aandoet en de gemeente van Christus het beeld van de hemelse heerlijkheid in eeuwige eenheid met haar Hoofd draagt.

Een Christelijk gemoed kan door niets meer van de echtscheiding worden afgeschrikt dan door de gedachte: het is alsof u zich van Jezus scheidt! Het ongeloof, de koudheid over de Heere Jezus heeft onze huwelijken schrikkelijk verwoest.

Een verborgenheid, d. i. een hoge geloofsleer is de zo nauwe verbintenis tussen Christus en de gemeente, dat men daaruit zelfs de wederkerige huwelijksplichten kan afleiden.

HOOFDSTUK 6

CHRISTELIJKE HUISREGELS. GEESTELIJKE WAPENS

1. Kinderen, wees uw ouderen gehoorzaam in de Heere, overeenkomstig de betrekking als eigendom, waarin u ook tot Christus staat (Hoofdstuk 4: 1, 17. Kol. 3: 20); want dat is recht, dat is uw plicht (Fil. 1: 7. 2 Thess. 1: 6)

Het naast aan de betrekking van man en vrouw staat die van ouders en kinderen. Als nu de apostel in een brief, die bestemd was om in de vergadering van de gemeente te worden voorgelezen, ook de kinderen aanspreekt, dan vooronderstelt hij in elk geval dat ook kinderen bij het lezen van zijn brief tegenwoordig zijn, anders zou hij alleen zeggen wat de kinderen moest worden ingeprent. Die kinderen nu, wier tegenwoordigheid hij veronderstelt, behandelt hij als behorend tot de gemeente, die de geopenbaarde wet kennen en die weten wat het is, dat zij hun ouders gehoorzaam moeten zijn in de Heere. Een Christelijke gehoorzaamheid nu kan de apostel alleen van zodanige verlangen, waarvan hij veronderstelt, dat zij Christenen zijn en als Christenen willen leven. Iets van hen te eisen op grond daarvan, dat hun ouders Christenen waren, zou tevergeefs zijn geweest. Waren er nu zulke kinderen, in welk opzicht zonden zij verschillen van de gedoopte volwassenen, dat men hen daarom ongedoopt zou laten? En waarop zou men kunnen willen wachten, voor men ze doopte? Er zou dus daaruit, dat de apostel ook tot de kinderen en dat hij zo tot hen spreekt, zeker iets kunnen worden afgeleid (vgl. bij Hand. 21: 6 en 1 Kor. 7: 14 voor het gebruik van de kinderdoop).

Ook het "vermaning van de Heere" in vs. 4 dringt ertoe de kinderdoop voor apostolische regel te houden; de veronderstelling voor de verhouding van de kinderen tot de ouders en van de ouders tot de kinderen is beider betrekking tot Christus.

Vaak vraagt men, waarmee men de kinderen moet aanmoedigen en tot hun plicht brengen en in het algemeen denkt men dat de eerezucht en het opwekken daarvan het krachtigste middel zou zijn; maar die volgens Gods Woord hun waarheidsgevoel treft met een "dat is recht", hij gaat veel veiliger. Er is bij kinderen vaak een veel reiner gevoel dan wij vermoeden; wij bederven het echter vaak door zo vele ijdele beweegredenen.

2. a) Eert uw vader en moeder. Zo staat er geschreven in Ex. 20: 12 en Deut. 5: 16 en dat woord is u ten volle bekend (Mark. 10: 19): hetwelk het eerste gebod is van de tweede tafel van de wet, die het leven van de mensen onderling regelt en ons is voorgehouden met een belofte, die op de algemeen menselijke omstandigheden toegepast, aldus luidt:

a) Deut. 27: 16 MATTHEUS. 15: 4 Mark. 7: 10

3. Opdat het u welga en dat u lang leeft op de aarde (Sir. 3: 1)

God zegt niet: "U moet uw vader en moeder liefhebben", maar: "u moet ze eren;" want de eer strekt zich verder uit en is iets groter dan liefde. Liefde wordt gevoeld jegens hen, die onze gelijken zijn, maar de eer wordt bewezen van een, die hoger is en sluit een vrees in, dat men niet beledigt die wij eren. Men onderwerpt zich ook onder zo een niet als onder een meester om de straf, maar zo dat men liefheeft, die men eert. Daarom heeft God een vader en een moeder lief, want de eer komt voor God alleen toe, Hij deelt die echter met vader en moeder. Volgens de drie eerste geboden wordt God geëerd als in Hemzelf, maar in dit gebod wordt Hij geëerd in anderen, namelijk in Zijn regenten en stadhouders; want vader en moeder zijn een

werkplaats, altaar en genadetroon van God. Maar hoe zegt Paulus, dat het vijfde gebod het eerste is, dat een belofte van God heeft? Antwoord: Paulus haalt gewoonlijk de geboden van de tweede en niet van de eerste tafel aan (Rom. 13: 9), zoals ook Christus (MATTHEUS. 19: 17 vv.). Hij spreekt tot Christenen, die voldoende onderwezen zijn in het geloof en in hetgeen God aangaat en nu niets anders nodig hebben, dan dat zij zich jegens hun naasten gedragen, zoals God met hen heeft gehandeld en dan is het vijfde gebod zeker het eerste. En evenals nu het eerste gebod met het tweede een belofte heeft (Deut. 5: 10), zo heeft ook dat vijfde voor de andere geboden van de tweede tafel zijn belofte voor hen, die het houden, namelijk dat zij lang zullen leven.

In de aanspraak van het "Onze Vader" grijpen wij de Heere, onze God aan, die in het eerste gebod Zichzelf als het hoogste goed aan ons voorstelt (met de bijvoeging, "die in de hemelen bent" bewijzen wij, dat wij Gods grootheid in het tweede gebod voorgesteld, erkennen). In de bede, dat Zijn naam wordt geheiligd, strekken wij onze begeerten uit naar het hemelse goed van het derde gebod. In de bede "dat Gods koninkrijk kome", strekken wij ons verlangen naar de hemelse zegen van het vierde gebod uit. Met de bede, dat Gods wil geschiede, komen wij vooral met het vijfde gebod in aanraking, want waar dit gebod de wandel van de heilige bestuurt als in de Heere, daar wordt werkelijk Gods goede en genadige wil volbracht en dat alles geschiedt in gehoorzaamheid aan de overige geboden, vloeit daaruit voort tot grote zegen. Huis en familie in het vijfde gebod vervat, zijn de ware bronnen van alle goddelijke weldaden, de tuinen van de hemel op aarde. En nu is het vijfde een eerste gebod ook in die zin, dat het als eerste van alle tot de kinderen en onmondigen komt. Zelfs de vier eerste, die op de dienst van God betrekking hebben, de geboden van de eerste tafel komen volgens de regeling van God (vgl. vs. 4) pas ingewikkeld voor in het vijfde gebod aan de kindertjes, die van hun ouders het Abba leren stamelen.

De apostel geeft de woorden van de belofte, die bij het gebod gevonden wordt, weer. Hij doet dit met wegneming van het particularistische doelen op het land Kanaän en keert de zegen van de belofte ook tot de heidenen.

Ook dan wordt de belofte vervuld, als het welgaan van geheel anderen aard is, dan de kinderen van de wereld het zouden wensen en als de lengte van het leven verkort wordt, daar, waar dat geen werkelijke zegen zou zijn.

4. En u vaders, wie ik voor uw deel ook iets heb te zeggen, verwek uw kinderen niet tot boosheid door ongerechtigheid, hartstochtelijkheid, hardheid of enige andere manier van behandeling, die hun gemoed tegen u zou verbitteren (Kol. 3: 21); a) maar voedt hen op in de lering en vermaning van de Heere (Jes. 45: 11), in zo'n tucht, als de Heere die uitoefent, wiens manier van opvoeding niet boos maakt, maar trekt.

a) Deut. 6: 7, 20 Ps. 78: 4 Spr. 19: 18; 29: 17

De apostel spreekt daarom de moeders niet aan, omdat de man als het hoofd van de vrouw, ook in het besturen van de kinderen het bestuur in handen heeft en de vrouwen, als de mannen onderdanig, het werk van de opvoeding slechts mee verrichten.

De vaders zijn de verantwoordelijke vertegenwoordigers.

Misschien spreekt de apostel ook daarom vooral de vaders aan, omdat hij de ouders een verbod moet laten horen, dat gewoonlijk meer nodig is voor de vaders dan voor de moeders.

De vermaning van de apostel is een dubbele: een negatieve en een positieve. De negatieve houdt in, dat de vaders in hun kinderen de boosheid niet moeten opwekken, want omdat volgens Hoofdstuk 4: 26 de zondige boosheid verwerpelijk is (en de verstoordheid van de kinderen tegenover de ouders is altijd zondig) dan is het de kinderen boos maken zoveel als hen tot zonde brengen.

Tot boosheid verwekken heeft niet alleen plaats door onbarmhartig er op te slaan, maar ook door andere verkeerde behandeling, alhoewel het ook vaak veel schijn van recht heeft. De wet verwekt boosheid, omdat die eist wat de mens haat en ontvlucht en tevergeefs zich inspant haar te volbrengen, terwijl zij het toch bij de toerekening van de zonde en steeds meer opgewekte begeerlijkheden ernstig opneemt. Hoe meer nu in de opvoeding alles in het werk wordt gesteld, dat men alles alleen door de wet, door gebieden, verbieden, dreigen, straffen wil doen, des te meer komt men in de verzoeking zijn kinderen tot boosheid te verwekken. Dwangmiddelen, strengheid en list richten zeker niet uit wat men wensen moet; daardoor maakt men ze slechts des te arglistiger. Als u de geschilderde vruchten, die u meent rijp gemaakt te hebben, wilt openbreken, zie dan toe wat er van binnen is.

De positieve vermaning van de apostel luidt: "Voed hen op in de lering en vermaning van de Heere", die laatste genitivus moet worden beschouwd, niet slechts als behorend tot "vermaning", maar als een genitivus van het object, maar als op beide "lering en vermaning" doelend en als genitivus van het subject. De lering of tucht bestaat in een werk, de vermaning in woorden. De eerste is niet alleen straf, maar ook strenge huisregel, gewennen aan zelfverloochening, dienstvaardigheid, het bekennen van het kwaad zonder omwegen; het tweede bestaat in ernstig waarschuwen (1 Kor. 10: 11) en vriendelijk vermanen (Tit. 3: 10. 1 Kor. 4: 14, dat zeker boven scherp bestraffen staat.

De lering heeft het vooruit brengen, de vermaning het terechtbrengen tot doel; de eerste is nu de zaak van maatregelen, de tweede is een zaak van het woord.

Zonder dat de vleselijke wil in de kinderen wordt gebroken kan de lering niet bestaan en tot dit breken is de pedagogische wet, de tuchtmeester nodig; bij de vermaning daarentegen mag de gelijkenis van het stil en gaandeweg groeiend zaad (Mark. 4: 26 vv.) wel ter harte worden genomen. Vele gelovige ouders bederven bij hun kinderen door ongeduldige zucht naar vruchten de tedere kiemen, of door ze te overvoeren met gesprekken over Christus, voordat zij, hetgeen eerst opgenomen werd in het hart, verteerd kunnen hebben; als dan ontstaat walging en tegenzin.

5. a) U dienstknechten 1Co 7: 23 wees uw heren gehoorzaam naar het vlees, wier knechten of slaven u volgens uw uitwendige, tijdelijke levensomstandigheden bent, met vrees en beven, met een ijver, die steeds levendig bezorgd is, dat er niet genoeg door u zou worden gedaan (2 Kor. 7: 15. 1 Petrus 2: 18, in eenvoudigheid van uw hart (2 Kor. 8: 2 Rom. 12: 8), zoals aan Christus (Hoofdstuk 5: 22).

a) 1 Tim. 6: 1 Tit. 2: 9

6. Niet naar ogendienst, als mensenbehagers, maar als dienstknechten van Christus (Kol. 3: 22 v.), doende de wil van God van harte, in persoonlijke gehechtheid aan uw heren, zonder enige ontevredenheid over uw dienstbaarheid.

7. Dienend met goedwilligheid de Heere en niet de mensen.

8. Wetende, dat welk goed een ieder in zijn levensomstandigheden gedaan zal hebben, hij dat in een overeenkomstig loon (2 Kor. 5: 10) op de dag van het oordeel van de Heere zal ontvangen, hetzij dienstknecht, hetzij vrije, zodat ook u, dienstknechten, op zo'n vergelding mag rekenen (Kol. 3: 24).

De apostolische vermaning aan de dienstknechten of slaven sluit zich onmiddellijk aan die, die kinderen en ouders aangaat, omdat de slaven in de oudheid een wezenlijk bestanddeel uitmaakten van de familie of het huisgezin. Dat op onze plaats geen afkeuring van de slavernij wordt gevonden en dat de apostel ook overigens de Christelijke vrijheid niet beschouwt als iets, dat met de toestand van slaaf niet kan samengaan, daaruit volgt volstrekt geen goedkeuring ervan. Het Christendom heeft de roeping om de mens en de mensheid inwendig te vernieuwen. Het was daarom ook niet de roeping van de apostel aan te dringen op een uitwendige omkering van de verhouding van de slaven tot hun heren. Er moesten integendeel nog eeuwen voorbijgaan; de macht van het heidendom moest eerst in de diepste wortel worden gebroken, voordat de geest van de Christelijke vrijheid de overtuiging van het onverdraaglijke van de slavernij en van de lijfeigenschap met de idee, dat de mens naar Gods beeld was geschapen, die door het Christendom duidelijk aan het licht was gebracht, tot een algemeen redelijk bewustzijn kon verheffen. Opmerkelijk is nu reeds hier, dat Paulus de meesters van de slaven voorstelt als heren naar het vlees. Daardoor is de macht van de meester tot het lichamelijke van de slaaf begrensd. De meesters mogen alleen gebied voeren over de uitwendige omstandigheden van de slaven, hun geweten is echter vrij d. i. alleen aan de hemelse Heer onderworpen.

Bij het "wees gehoorzaam naar het vlees" voegt de apostel drie nadere bepalingen, waarvan elke volgende de zedelijke eis hoger stelt. De eerste "met vrees en beven" eist een gehoorzaamheid, waarbij de dienstknecht siddert voor de gedachte zijn plicht in enig opzicht te kort te doen. De tweede "in eenvoudigheid van het hart" verlangt een gehoorzaamheid, waarbij men zonder enige nevenbedoeling erop uit is zijn plicht te doen. De derde "zoals aan Christus" dringt op een gehoorzaamheid aan, waarbij men door het bewustzijn wordt geleid, dat het moet plaats hebben in de dienst van Christus als vervulling van Zijn wil. Dit "zoals aan Christus" wordt vervolgens nader uiteengezet in de zin, die een tweede reeks vormt: "niet naar ogendienst als mensenbehagers, maar als dienstknechten van Christus, doende de wil van God van harte." Als het een dienstknecht alleen te doen is om de menselijke goedkeuring van zijn heer, dan zal zijn gehoorzamen niet verder reiken dan diens oog. Geheel anders is het, als hij dient in de eigenschap van een dienstknecht van Christus, die de wil van God doet. Daaraan dat hun gehoorzamen een volbrengen van Gods wil moet zijn, sluit zich dan in een derde reeks aan, die hun inwendige verhouding moet zijn tot hun dienstbaarheid, waarin zij moeten gehoorzamen. Wat men van harte doet, doet men graag, omdat het voortkomt uit werkelijke en eigen mening van het hart. Om nu iets met goedwilligheid te doen moet hetgeen men doet aan een persoon gebeuren, die men toegenegen is. Terwijl dus het eerste de inwendige verhouding van de dienaar tot zijn dienst aanwijst, karakteriseert het tweede zijn verhouding van de dienaar tot zijn heer. Beide het gehoorzamen van harte en het gehoorzamen met goedwilligheid, kon niet volstrekt zijn geboden, als niet was verondersteld, dat de dienaar zichzelf kende in de dienst van de hemelse Heer. Kende hij zichzelf alleen in de dienst van mensen, dan zou de gemoedstoestand, waarmee hij dient, afhangen van de gesteldheid van zijn meester. Daarom voegt de apostel erbij: "dienende de Heere en niet de mensen;" want doen zij hun dienst, dan zullen zij die onder alle omstandigheden van harte en met goedwilligheid kunnen doen. Hun dienen is dan echter ook een goed doen, waarvoor zij van de Heere loon zullen ontvangen, zoals zij ook weten, dat wat goeds ieder gedaan heeft,

hun een dienovereenkomstig loon ten deel zal worden, zonder onderscheid of hij dienstknecht is of vrije.

Al was het ook dat de heren naar het vlees hun welgemeende diensten nooit erkenden, toch hebben zij erkenning van de Hemelse te wachten.

9. En u heren, doe hetzelfde, wat ik zo-even van de dienstknechten over hun heren naar het vlees heb geëist, bij hen. Uit die voorschriften toch kunt u wel afleiden, wat uw plichten zijn als heren en meesters. Behandel uw dienstbaren met liefde, nalatende de dreiging, die gewoonte is bij tirannieke meesters, die hun knechten hun overmacht willen laten voelen (Lev. 25: 43). Handel ten allen tijde als degenen, die weet, dat ook uw eigen Heere, dezelfde, als die van de dienstknechten (vs. 7 v. Kol. 4: 1), in de hemelen is, a) en dat geen aanneming des persoons bij Hem is (Gal. 2: 6), zodat Hij, als Hij komt om gericht te houden, het onrecht, door u als heren aan uw dienstknechten aangedaan, ongestraft zou laten, omdat zij, aan wie het geschied is, slaven waren, en u, die het heeft misdreven, meesters bent geweest.

a) Deut. 10: 17. 2 Kron. 19: 7 Hand. 10: 34 Rom. 2: 11 Kol. 3: 25. 1 Petrus 1: 17

De apostel spreekt zo uitvoerig als hij in vs. 5-8 heeft gedaan, tot de slaven, om hen hun harde en verachte stand op Christelijke manier te leren waarderen en overeenkomstig hun Christelijke roeping daarin te leren leven. Weinige woorden waren tegenover de heren voldoende, te minder, omdat de onderrichting van de dienstknechten ook voor hen tot lering was, hoe zij hun dienstknechten moesten beschouwen. Overeenkomstig de gelijkheid, die voor God tussen hen en de anderen bestaat en met heen wijzing naar de hemelse Heere, aan wiens onpartijdig oordeel zij beiden onderworpen zijn, roept hij hun toe: "doe hetzelfde bij hen", met de bijvoeging: "nalatende de dreiging. " Zij moeten het bedreigen, de gewone manier om de slaven door schrik in toom te houden, nalaten en in plaats daarvan hun tot zulke heren zijn, zoals Christelijke slaven voor hen dienstknechten moeten zijn. Zonder op de bijzonderheden te letten van de vermaning aan de dienstknechten gegeven, is het "hetzelfde" eveneens gemeend, als wanneer de Heere Jezus (MATTHEUS. 7: 12) vermaant: "wat u wilt dat u de mensen zullen doen, doet u hun zo ook. "

De heren hebben te letten op de vermaning van de Schrift: zoals de Heere u behandeld heeft, zo behandelt nu ook u uw dienstknechten; of: zoals u de dienstknechten behandelt, zo zal u ook eenmaal de Heere behandelen.

Voor de aardse rechtbank vonden in de oudheid de heren ook bij een rechtvaardige behandeling van hun slaven zonder moeite bescherming. Zo zal het niet zijn voor het gericht van Jezus Christus, die toch reeds gedurende Zijn omwandelen op aarde de Helper van de bedrukten en onrechtvaardig behandelde geweest is.

II. Vs. 10-20. Heeft de apostel in de beide vorige afdelingen van het paranetische deel van zijn brief opgewekt tot een wandel de Christelijke roeping waardig, zo vermaant hij de lezers nu tot hetgeen zij nodig hebben, om zichzelf Christenen te betonen tegenover de machten, die hen van buiten bestrijden. Zij moeten sterk worden in de Heere en zich laten toerusten met de macht van Zijn sterkte. Terwijl Paulus in onze brief de vijanden van God en Christus, die uit de Kerk zelf in de ketters opstaan, zo goed als geheel buiten spel laat (anders dan in de parallele brief aan de Kolossensen), vestigt hij des te scherper zijn oog op de geestelijke machten, die tegen de Christelijke kerk strijden, die haar proberen te vernietigen en een slag bereiden, waarin het te doen is om een grote beslissing. Hij dringt bij de lezers aan, om

dadelijk reeds nu de gordel om de lendenen te doen, het pantser om de borst aan te doen, de veldlaarzen onder de voeten te binden, vooral op de dag van de slag het schild te nemen en de helm op te zetten en het zwaard in de hand te nemen, opdat die strijd tot een zegepraal voor de gemeente van de Heere wordt. Zijn het zonder twijfel de vervolgingen van de Christenen, die voor de deur staan, waarop zijn voorspellend woord in de eerste plaats wijst, dan wordt de betekenis van hetgeen hij verder over het aanhouden met bidden en smeken in de Geest zegt, ons zeer duidelijk door het gezicht in Openbaring 8: 1-4 als wij dit namelijk juist begrijpen.

EPISTEL OP DE EENENTWINTIGSTE ZONDAG NA TRINITATIS

Het leven een strijd, niet met het vlees en bloed alleen, maar met overheden en machten, met de beheersers van de wereld, de demonen. Dit is het grote thema van dit epistel. Met dit epistel is echter verenigd het Evangelie van de genezing, die onze hoog geprezen Heer aan de zoon van een koninklijke hoveling te Kapernaüm uit de verte bewerkte (Joh. 4: 47 vv.). Volgens de bedoeling van de kerk moet daar aan het strijdende leger van de Christenen de grote bijstand, het krijgsleger worden getoond, dat uit de verte helpt, ja dat zelfs nabij is; of wat hetzelfde is, naast de koninklijke Heer, die in de nabijheid en de verte de ziekte beheerst, moet wel het door Hem met kracht en zegen begaafde leger van Zijn navolgers verschijnen. Naast de Machtige staan de machtigen en het aandenken aan geen sterkt deze.

De veldprediking van de apostel; zij wijst de vijand aan, tegen wie wij strijden, 2) de wapenrusting, waarin wij strijden, 3) het rijk waarvoor wij strijden.

Het leven van de Christen een strijd: 1) wie is de vijand? 2) hoe heet het wapen? 3) wanneer is er rust?

Over de strijd tegen het rijk van de duivel: 1) hoe zwaar deze strijd is; 2) met welke wapens die moet gevoerd worden.

Over de strijd, waartoe de gemeente van de Heere geroepen is:

1) het is een zware strijd, want hij is tegen de machten van de hel; 2) het is een hoopvolle strijd, want de Heere staat Zijn gemeente terzijde; 3) het is een heilige strijd, want met een heilige gezindheid en heilige wapens wordt hij gevoerd.

De geestelijke wapenrusting van de Christen: 1) waarom onze wapenrusting een geestelijke moet zijn? 2) uit welke stukken zij bestaat.

Wees sterk in de Heere: 1) wat is dat? 2) hoe geschiedt dat?

Wanneer is de Christen sterk in de Heere? 1) Als hij in de gerechtigheid van het geloof een vast standpunt heeft verkregen; 2) als hij het woord van God als zijn scherp zwaard gebruikt; 3) als hij van de overwinning belofte van zijn Heere tot aan het einde verzekerd blijft.

10. Voorts, mijn broeders! (2 Kor. 13: 11) word krachtig in de Heere en in de sterkte van Zijn macht (Jes. 45: 24. 2 Tim. 2: 1)

Het woordje "voorts" geeft te kennen, dat de apostel nu samenvat wat tenslotte nog moet worden gezegd. Deze vermaning ligt hem nog op het hart; zij dringt te voorschijn als een machtige stroom met kracht en volheid. Het is een aanspraak, die een veldheer van veel ervaring tot zijn leger richt een dagorde aan de vooravond van een beslissende slag.

Zonder twijfel heeft de apostel de laatste, grootste beslissingen op het oog, die aan de voltooiing van het rijk van God op aarde zullen voorafgaan en die volgens de doorgaande leer van het Nieuwe Testament vergezeld moeten gaan van een vreselijke strijd met de machten van de duisternis. En inderdaad is die slechts weinige jaren na de vervaardiging van onze brief (Deel VI Aanm. 2 a. 2 en c. 3) in de bloedige vervolging van de Christenen door keizer Nero begonnen.

De apostel noemt daarom de twee stukken "krachtig in de Heere" en "in de sterkte van Zijn macht" om aan te tonen, dat er tweeërlei krachten zijn, die wij moeten hebben - de ene, dat wij vast blijven bij hetgeen wij moeten geloven en doen en niet aflaten en dat heet "voor zichzelf" sterk zijn. Het tweede is, dat men niet alleen zichzelf beschermt, maar ook de vijanden op de vlucht slaan. Het eerste is een beschermende macht, het tweede een kracht tot overwinning, die niet alleen op zichzelf staat, maar rondom zich houwen kan onder de vijanden. Daartoe behoort nu meerdere en sterkere wapenrusting dan tot de eerste en dit noemt hij de sterkte en macht van de Heere, dat geheel op Hebreeuwse manier gesproken is en zoveel betekent als Zijn machtige sterkte of Zijn grote kracht.

De mens is over niets zozeer onkundig, als over zijn kracht. Ieder, al is hij ook nog zo zwak, acht zich sterk. Dat tonen zijn voornemens, zijn plannen, die toch worden verijdeld en meestal teniet gaan. Het is met de sterkte evenals met de schoonheid, waarvan niemand, ook de lelijkste niet, zich geheel ontbloot acht. Dat alleen in de Heere, de Sterke en Machtige, de sterkte te zoeken en te vinden is, bedenken niet allen, die de ware vrijheid niet kunnen zien in de dienstbaarheid van God.

11. a) Doe dan aan om u te betonen, als degenen, die met de kracht en de sterkte van de Heere begaafd zijn, de gehele wapenrusting van God, waarmee God de strijders van Zijn rijk toerust, evenals Hij bij Zijn eigen strijd zo'n wapenrusting draagt (Jes. 59: 17 Wijsh. 5: 17 vv. Dat is u nodig, opdat u kunt staan tegen de listige omleidingen van de duivel, die hij nu aan u beproeft en zeker nog snel erger zal maken.

a) Kol. 3: 12. 1 Thessalonicenzen. 5: 8

Het beeld van de Christelijke strijd en de geestelijke wapenrusting wordt ook op andere plaatsen van het Nieuwe Testament (2 Kor. 10: 4. 1 Thessalonicenzen. 5: 8. 1 Tim. 6: 12 gevonden, maar hier het volledigst en uitvoerigst. Dit is te verklaren als men bedenkt, dat de apostel het Pretoriaanse leger te Rome Ac 28: 16 voor ogen had, toen hij onze brief schreef en dadelijk de wapenrusting en de nauwgezette legerdienst van deze elite van het Romeinse leger zag. Op grond nu van hetgeen hij hier en in het volgende uiteenzet, vatten de oude Christenen hun gehele leven als militia christiana, Christelijke krijgsdienst op. Zo was de geloofsbelijdenis voor hen de tessera of het parool van hun hemelse aanvoerder; de gebeden en het vasten werden door hen gehouden voor stationes of wachtpost diensten (waarvoor Woensdag en Vrijdag in het bijzonder bestemd waren, "Le 16: 31. De zonde en de boze geesten waren de vijanden; het hemels vaderland was het rijk, dat veroverd moest worden en de zaligheid was de kroon van de overwinning.

Paulus beveelt ons eerst de volle wapenrusting (panopli a) aan te doen als krijgslieden, die tot de strijd bereid zijn en zich tot tegenweer gereed moeten houden. Hij zal later (vs. 14 vv.) die wapenrusting noemen en na elkaar optellen wat er toe behoort; maar hier spreekt hij nog in het algemeen, dat er een wapenrusting moet zijn, niet van een mens, maar van God zelf. Want hier staat geen menselijke sterkte, kracht noch wijsheid en verstand tegen deze vijand. Hij kan

het alles tot stof en as maken als Hij met Zijn adem erin blaast. Daarom, omdat u andere strijders bent, wil de apostel zeggen en andere vijanden tegenover u heeft, zo moet u ook een andere wapenrusting hebben dan de wereld heeft of maken kan. Hij noemt het echter daarom Gods wapenrusting, om aan te wijzen wat voor een zaak het is, waarvoor wij moeten strijden, namelijk dat de strijd van God is en wij zijn strijders zijn, als die voor Hem en Zijn zaak strijden; daarom moeten wij ook Zijn wapenrusting dragen, waarmee Hij strijdt. Want hoewel Hij voor Zichzelf krachtig genoeg is tegen de duivel, en wel met een vinger, ja met één woord hem in al zijn woeden kan tegengaan, toch wil Hij door zulke zwakke vaten hem neerslaan en door ons eer inleggen aan zo'n trotse, machtige vijand, opdat Hij Zijn goddelijke kracht in onze zwakheid betoont. Dat hindert ook de duivel, dat God hem zo'n gebrekkig, nietig volk (1 Sam. 17: 10) tegenstelt; hij grijpt ons daarom met toorn en woede aan, alsof hij ons in een ogenblik als een hoop vaten wilde verpletteren.

12. Op goede gronden kom ik met zo ernstige, buitengewone vermaningen tot u; want wij hebben in de tijden, zoals die nu over ons Christenen komen (Hoofdstuk 5: 16), de strijd niet tegen vlees en bloed, niet met zwakke, nietige mensen (Gal. 1: 16), hoewel er zulke vijanden zijn, die uiterlijk en zichtbaar tegenover ons staan, maar integendeel tegen de overheden, tegen de machten, die op onzichtbare manier achter hen staan, tegen de geweldhebbers van de wereld, van de duisternis van deze eeuw (2 Kor. 4: 4. 1 Joh. 5: 19, tegen de geestelijke boosheden in de lucht (vgl. Hoofdstuk 2: 2 Jes. 24: 21).

De apostel geeft hier de reden op, waarom hij vermaant zich tot het doel, in het vorig vers genoemd en tegen de vijand daar genoemd, te versterken in de Heere en de wapenrusting van God aan te doen. Hij doet dat namelijk, omdat de strijd, die zij hebben, geen strijd is tegen mensen, maar tegen de boze geesten. Een worstelstrijd noemt bij die in de grondtekst (palh), om uit te drukken, dat het er om te doen is, wie ten slotte boven zal blijven (tevens echter ook met het oog daarop, dat in deze strijd ieder voor zichzelf geroepen is; want de worstelstrijd is uit zijn aard een strijd van man tegen man). Als hij schrijft: "wij hebben de strijd niet tegen vlees en bloed" bedoelt hij niet eigen vlees en bloed. In dat geval zou een geheel andere en wel omgekeerde tegenstelling volgen, dat onze werkelijke vijand buiten ons is. Er is hier sprake van de vijand buiten ons, tegen wie wij sterk en toegerust moeten zijn, opdat wij hem kunnen weerstaan, van welke aard die is, omdat naar de gesteldheid van deze de zwaarte van onze strijd moet worden afgemeten. Onder dit gezichtspunt ontkent hij, dat wij te doen hebben met wezens, die vlees en bloed zijn; niet alsof wij degenen niet tegen ons zouden hebben, maar zij zijn de vijand niet, die wij moeten overwinnen, als wij het veld willen behouden (onder deze kunnen wij integendeel altijd uitwendig bezwijken en toch tegen de eigenlijke vijand het veld behouden, Openbaring 7: 9 vv.); het zijn de boze geesten, die tegen ons strijden en die wij moeten overmeesteren. In tegenstelling tot de menselijke tegenstanders, wier boosheid niet meer zou kunnen doen, dan vlees en bloed in staat is te doen (MATTHEUS. 10: 28), noemt hij ze "de geestelijke boosheden in de lucht", van welke uitdrukking Paulus zich ook in Hoofdstuk 3: 10 had bediend; want hun manier van bestaan is een, onderscheiden van de stoffelijke wereld, waarin wij een leven leiden, waarbij wij aan ruimte gebonden zijn. In tegenstelling tot die menselijke tegenstanders, die tot het gebied van de duisternis van deze wereld behoren, slechts als onderdanen daarvan (Hoofdstuk 4: 18; 5: 8) stelt hij hun deze vorsten en machtigen voor als "geweldhebbers van de wereld, van de duisternis van deze eeuw. " Zij zijn wereldbeheersers, maar niet volstrekt; en geheel het gebied, dat onder hun heerschappij staat, het rijk waarover zij alleen beschikken, is de duisternis, het deel van deze wereld, dat zich voor God heeft afgesloten.

Evenals het ene deel van de door God geschapen hogere geestenwereld in de oorspronkelijke gemeenschap met God volhardde en daardoor blijvend in het goede bevestigd is, zo is het andere deel door de afval van God een prooi geworden van de boosheid, waarvan de satan en zijn engelen ook als boze geesten (Luk. 7: 21 Hand. 19: 12), of (zoals op onze plaats woordelijk staat), als "geestenschaar van boosheid" worden voorgesteld. De lust tot boosheid is tot hun wezen, tot hun bijzondere natuur geworden en hun zoeken en trachten is niets dan ondergang en verderf. Hun lust in de boosheid is echter niet slechts een liefde tot boze geestelijke, maar ook tot boze zinnelijke lust, waarom zij ook onreine geesten worden genoemd (MATTHEUS. 10: 1 Hand. 5: 16). Deze onverbeterlijke verharding in de zonde wordt ook daardoor verzekerd, dat zij zonder hoop op verlossing reddeloos en zeker een prooi zijn van het oordeel van de eeuwige verdoemenis (MATTHEUS. 25: 41 Judas 1: 6. 2 Petrus 2: 4 Als zij nu, omdat zij zeker een prooi worden van de boosheid, uit de gemeenschap van het zalige leven van God zijn uitgestoten, dan kan ("Lu 10: 18" en "Re, als op vele plaatsen van de Heilige Schrift hun nog een plaats in de hemel wordt toegekend, dit slechts een oneigenlijke spreekwijze een beeldspraak zijn. Zij zijn echter ook niet reeds in de hel in de eigenlijke betekenis van het woord, alsof deze hun vaste en blijvende verblijfplaats was, waaraan zij gebonden zijn. Daarheen worden zij echter voor altijd verbannen aan het einde van de dagen, als de verlossingsdaden van God aan het menselijk geslacht geheel volbracht zullen zijn (Openbaring 20: 10).

De duivel is uit de hemel uitgeworpen, maar hij is nu nog niet voor eeuwig in de afgrond verwezen; hij kan zijn werk nog in deze wereld, op de aarde doen. Van waar zal hij zijn pogingen in het werk stellen, zo niet, omdat hij toch als eindig wezen een standplaats moet hebben, uit de bovenaardse hemelse streken.

Vgl. MATTHEUS. 12: 43 als ook "Le 16: 22".

13. Daarom, omdat u niet met mensen, maar met de duivel en zijn machten moet strijden en daartoe een sterkte nodig is, nog sterker dan die van de machten van de duisternis, neem aan a) de gehele wapenrusting van God, waarvan ik in vs. 11 sprak, opdat u kunt weerstaan in de boze dag, als aan de duisternis macht wordt gelaten (Luk. 22: 53 Openbaring 3: 10) en alles verricht hebbend wat tot een zegenrijke strijd nodig is, staande blijven (1 Joh. 4: 4).

a) 1 Kor. 10: 4

De apostel wil volstrekt niet ontkennen dat wij ook met vlees en bloed hebben te strijden, met vijandige, goddeloze kinderen, met de kinderen van de wereld, die het rijk van God en van Christus tegenstaan. Hadden wij echter alleen met deze te strijden, dan zouden mensen tegenover mensen staan en wij hoefden te minder bevreesd te zijn, omdat wij toch weten, dat wij niet alleen zijn, maar een krachtige hulp aan de kant van hen staat, die God en Zijn Christus dienen. Nu leert ons echter de mond van de apostel, dat wij niet slechts te doen hebben met mensen, met vlees en bloed, maar dat onze strijd een veel grotere en moeilijker is, omdat juist de gevallen engelen de tegenpartij zijn. Het kan ons hierbij volkomen onverschillig zijn, of deze of gene in gevallen engelen gelooft of niet, hun werking ervaart of die anders verklaart. Wij, die in het licht van de goddelijke openbaring wandelen en ons alleen door deze de wegen laten aanwijzen, kunnen te minder voor onszelf verbergen dat wij een rijk van boze geesten tegenover ons hebben, omdat juist dat gedeelte van de Heilige Schrift, dat door ieder voor het meer lichte en duidelijke wordt gehouden, vaak, meer nog dan het Oude Testament, van deze onze vijanden spreekt en voor hen waarschuwt. Staat nu een onzichtbaar rijk tegenover ons, van welke krijgsliden en legers wij worden opgemerkt en

bespied, dan is duidelijk dat onze vijanden een groot voordeel hebben, want zij kennen ons, maar wij een groot nadeel, omdat wij ze niet zien noch kennen. Stelt men zich nu verder voor dat deze vijanden een talloos leger in menigte zijn, dan hoeft men zich hen niet eens als zeer machtig voor te stellen, de vrees groeit toch aan, want gegrond op het onzichtbare van het vijandelijk leger vermeerdert die door de gedachte aan de grote menigte. Nu vinden wij in de Heilige Schrift dat de val van de engelen zich niet maar tot de ondergeschikte klassen van de geesten bepaalde, maar zijn aanvang juist in de hoogste rijen had, die de troon van de Heere omgeven en die val als een neervallende zware steen doorging van de hoogst begaafde tot de minst begaafde geesten. Is nu deze gehele schare van onderscheiden engelen eendrachtig tegen ons, tegen de kerk van God op aarde gekant; staat zij tegenover ons als een krachtig en welgeordend organisme, als een bijzonder rijk, dan wordt de reeds bestaande vrees ook daardoor nog verzwaaard. Dezelfde boze geesten nu worden bovendien ons nog voorgesteld als geweldhebbers van de wereld. Daarmee wordt ons gezegd, dat de boosheid van de mensen geenszins onvoorbedacht en aan zichzelf overgelaten is. Zij zal wel eenmaal gedurende de duizend jaren, waarin de duivel gebonden zal zijn (Openbaring 20: 1 vv.) door het rijk van de boze geesten verlaten en zonder leiding zijn, maar dan zal zij ook voor de invloed van het rijk van Christus bezwijken en de groeiende en opstuwende wateren geen uitvloeijing vinden. Tegenwoordig is het echter nog onder bestuur en leiding en meer dan vlees en bloed het denkt is de wereld in samenhang en volkomen instemming met het rijk van de boze geesten. Deze vorstendommen, deze machten, deze geesten-wereld vol boosheid, die zelfs in de lucht haar zetel heeft en haar werk verricht, verbeidt in de duisternis van deze tijd, beheerst de wereld en maakt zich met alle macht en list, met alle behendigheid en snelheid op tegen het rijk van Jezus Christus, de arme strijdende kerk. En deze, als een schuchtere duif, als een gejaagde hinde moet nu van rondom, van boven en aan de kanten omgeven zijn en omzweefd worden door een nachtelijk, verschrikkelijk krijgslager van duivelen en alle ogenblikken op een nieuwe aanval, op een dag van strijd, op een kwaad uur zich voorbereiden. Wie kan die toestand van de kerk zich zo voorstellen, zonder aan de ene kant te erkennen hoezeer de duivels voor de kerk van God, die vreesachtige hinde, tot vrees moeten zijn, maar aan de andere kant hoe zwaar en verschrikkelijk haar strijd is! Erkennen wij nu aan de ene kant de grote macht van de vijanden en de daaruit voortvloeiende moeilijkheid van de strijd, dan zal ons aan de andere kant het gevoel van onze nood des te meer doordringen, als wij aan de noodzakelijkheid van de overwinning denken en aan onze grote zwakheid. Het is zeker dat wij deze strijd niet alleen hoeven te strijden; de goede engelen toch zijn met ons in de strijd, de reine geesten, wier macht tegen de demonen wel gerekend kan worden. Wij vinden in de Heilige Schrift ook vaker melding gemaakt van strijdende goede engelen tegen de boze en de overwinning is altijd aan de kant van de goede. Maar kunnen dan de goede engelen de zege betalen voor het geheel, als wij op aarde de overwinning verliezen? Is niet over het geheel de zege verloren, als de strijdende kerk op aarde die verliest? Ja, is niet juist de strijd, waarvan sprake is, een strijd van de strijdende kerk op aarde? Is het niet onze zaak, om welker wil die wordt gevoerd? Meent dan de duivel en kan hij menen, de engelen te vellen en te overwinnen, die in het goede zijn staande gebleven en hun vorstendom hebben bewaard? Hen kan en zal hij de zaligheid zeker niet meer ontroven; maar ons kan hij verderven, ons, die zo zwak zijn. Als hij ons de linker, de zwakke vleugel slaat, verheft zich de rechter, de sterke ongedeerd ten hemel; maar de slag is toch verloren en wij zijn verloren. Ons eeuwig heil staat dus op het spel. Zo ziet men van hoe groot gewicht onze strijd is en hoeveel te vrezen is. De machtige en talrijke vijand in het oog, de grote verantwoordelijkheid van de strijd in het geheugen en voor de aandacht, wordt men vernieuwd in de geest van zijn gemoed en grijpt men naar de wapenrusting, die ter overwinning leidt!

14. Sta dan, als degenen, die reeds nu bent toegerust tot de beslissende strijd, die u wacht, uw lenden omgord hebbend (Jes. 5: 27 Luk. 12: 35. 1 Petrus 1: 13 met de waarheid (vgl. Jes. 11: 5), a) en aangedaan hebbend het borstwapen of pantsier van de gerechtigheid (vgl. 1 Thess. 5: 8);

a) Jes. 59: 17. 2 Kor. 6: 7

15. En de voeten geschoeid hebbend (Jes. 9: 5 en "De 20: 9 met bereidheid (Jes. 52: 7) van het Evangelie van de vrede (Hand. 10: 36. 2 Kor. 5: 18 v., ten allen tijde gereed om de zaligheid aan anderen te verkondigen (Jes. 52: 7 a)

De apostel was in het noemen van de vijand, waarmee moest worden gestreden, gegaan boven het gebied van het menselijke en tot de daarin heersende goddeloze geesten, om de grote ernst van de strijd, waartoe de Christen gereed moet zijn, voor ogen te stellen. Eveneens heeft hij en met een gelijk doel gewezen over het heden heen op de boze tijd, wanneer de steeds te voeren strijd tot het laatste punt van beslissing komt en de vijand al zijn macht inspant, om die te winnen. Op deze kwade dag moeten de Christenen toegerust zijn, niet pas als die aanbreekt, maar reeds nu. Om dan te kunnen weerstaan en dan zegerijk die te kunnen doorstaan, moeten zij van te voren met de volle wapenrusting van God zijn aangedaan.

Volgens de manier van de Romeinen bestond de wapenrusting uit pantsier, schild, lans, beenschilden, helm en zwaard. De apostel heeft de lans weggelaten en daarvoor gordel en veldschoenen genoemd. Omdat de laatste stukken geen bestanddelen zijn van zware bewapening, blijkt dat hij niet slechts zwaar gewapende strijders op het oog heeft, maar alle strijders van alle mogelijke wapens. Hij heeft de lans waarschijnlijk daarom weggelaten, omdat die een wapen tot de aanval was. De Christelijke strijder moet namelijk de aanvallen van de duivel afwachten, maar eenmaal aangevallen, overwinnen met alle wapens, die ter hand zijn.

Het wijde, los neerhangende kleed zou de oude krijgsman in zijn vrije beweging, in zijn vaste tred hinderlijk zijn geweest, als het niet omgord was geworden. Men snoerde de gordel vast op de juiste plaats, dicht onder de heupen. Wat nu de gordel is voor de soldaten, dat is de waarheid voor de strijders van Jezus Christus.

De "waarheid" is deze gordel, de loutere gezindheid, die alle gemeenschap met leugen en duisternis in het kennen en in het leven haat en ontvlucht (vgl. Hoofdstuk 4: 20). Zij verhindert het rondzwerven van de onbestendige gedachten, het wegzinken in ongeregelde en verwilderde toestand van gemoed en maakt de ziel wakker en strijdvaardig.

Die de schijn van godzaligheid heeft, maar haar kracht verloochent (2 Tim. 3: 5), gordt zijn lenden met leugen.

Het gevoel van onze grote onwaardigheid, het bewustzijn van onze zonde, het kwaad geweten, dat ons eindeloos knaagt, zou ons volstrekt onbekwaam maken tot de strijd, die ons wacht, alle ogenblikken zou onze borst zijn blootgesteld aan het gevaar van dodelijke pijlen, als ons niet de nieuwe gerechtigheid als een pantsier, een borstharnas bedekte, de gerechtigheid van het geloof, waarin men uit de dood is overgegaan in het leven (1 Joh. 3: 14). Is nu de mens met waarheid omgord, dan moet hij ook met de onvernietigbare gerechtigheid van Jezus bedekt worden als met een borstharnas en zijn ziel rust vinden in de gedachte, die hij voor Christus uitspreekt: "er is geen vlek aan mij te vinden; ik ben geheel

rein en zuiver van al mijn zonden. Ik ben rein omwille van U; U geeft heerlijkheid en sieraad genoeg, om mij daarmee te bedekken" (Rom. 8: 34 vv.). Is nu het kleed gegord, het borstharnas aangedaan, wat is dan het derde? Nu maakt hij, wiens borst beschermd is, zijn voeten gereed tot de strijd, hij bindt de voetzolen onder en zorgt daarmee, dat hij op de verre weg van het slagveld zonder zorg en zonder schade kan voortgaan. Maar wat is nu, wat de geestelijke betekenis aangaat, het schoeisel van de voeten en de bereidheid van het Evangelie? Dit is volgens het eigen woord van de apostel de bereidheid om het Evangelie van de vrede te prediken. Bekrachtigd door waarheid, beschut door gerechtigheid tegen alle verwijtingen van de duivel en van het eigen hart, gaat de Christen voort en belijdt het Evangelie, predikt de Gekruisigde, biedt aan al de zijnen in het Evangelie de vrede aan.

De bereidheid om het Evangelie van de vrede te prediken moet bij ieder gelovige worden gevonden voor het geval, dat hij in hen toestand komt, om van Christus te getuigen (1 Petrus 3: 15). Zij is hem daardoor gegeven, dat hij de vrede kent, waarover het Evangelie handelt en als hij die in de strijd meebrengt, dan is dit het bewustzijn, dat hij aan de wereld zo'n vrede heeft aan te bieden, dat hem krachtig doet optreden en vaste stappen laat doen.

Onze voeten zijn geschoeid en gewapend door het ambt en tot het ambt van het Evangelie van de vrede, opdat de oude slang, als zij voelt dat wij ze onder de voeten treden, geen kracht vindt om ons te steken en om te brengen.

16. Bovenal (liever "bij dat alles", Luk. 3: 20), wanneer de dag van de beslissende strijd is aangebroken, aangenomen hebbend het schild van het geloof, waarmee u al de vurige pijlen (Ps. 7: 14 en "De 20: 9 van de boze (1 Joh. 2: 14. 1 Petrus 5: 8 v. zult kunnen uitblussen).

17. En neem de helm van de zaligheid (vgl. Jes. 59: 17 Luk. 21: 28. 1 Thessalonicenzen. 5: 8), a) en het zwaard van de Geest, het door de Heilige Geest bereide zwaard, dat is Gods woord (Hebr. 4: 12 MATTHEUS. 4: 4, 7, 10).

a) Openbaring 2: 16

Tussen de bestanddelen van de wapenrusting, in de beide vorige verzen genoemd en die in deze beiden zijn voorgesteld, is dit onderscheid, dat de krijgsman zich gordt, van pantser en schoeisel voorziet, om zich tot de strijd op te maken, daarentegen naar schild, helm en zwaard grijpt als de strijd begint en dat de Christen in de gehoorzaamheid van de waarheid moet staan, van de gerechtigheid voor God verzekerd en tot de boodschap van de vrede bereid moet zijn om kampvaardig te worden, maar de strijd zelf in de kracht van het geloof en van de hoop met Gods woord moet strijden. In de eerste plaats wordt genoemd het schild en wel het grote schild, dat de hele persoon bedekt, dat is het geloof. Het is dat geloof, waardoor hij zich getroost voelt bij God in Christus en dit geloof bedekt hem, zodat hem satans pijlen, de aanvechtingen, waarmee de boze hem ten val wil brengen, niet bereiken; hij vangt ze daarmee op als met een schild. Omdat echter brandende pijlen van zoveel gevaarlijker aard zijn, bijvoorbeeld die, die met ontbrandbare stoffen voorzien waren om het schild zelf, dat tegen hen moest beschutten, als zij door het leren overtreksel in het hout drongen, in brand te steken en onbruikbaar te maken, zo zegt de apostel niet dat de Christen ze met zijn schild kan opvangen, maar dat zijn schild van die aard is, dat het hun vuur uitblust. Het is toch juist het geloof van de Christen, waarop de satan zijn pijlen richt. Kon hij dat onbruikbaar maken, dan was de strijder verloren; maar het geloof is Gods werk in hem en daarom onverderfelijk, alhoewel satan zelfs zijn bestrijdingen tot het uiterste verzwaart, hetgeen de kerk in het laatste uur van dit leven (MATTHEUS. 24: 21 v. Openbaring 13: 3 vv.) wacht.

Als natuurlijk gevolg noemt Paulus eerst het nemen van de helm en dan van het zwaard, omdat de linkerhand reeds het schild heeft en na het nemen van het zwaard geen hand meer vrij is. "Neem aan", wordt gezegd, namelijk van God, die u deze helm aanbiedt.

De helm van de zaligheid is niets anders dan de hoop op en het verwachten van een ander leven, dat daarboven in de hemel is, waarom wij in Christus geloven en alles lijden, zonder hetwelk wij niet al de slagen zouden kunnen verdragen, die men ons naar het hoofd slaat. Dit is echter onze bescherming, dat wij in Jezus Christus geloven, die een Heer is over wereld, duivel en over alles, waardoor wij zeker een ander leven te wachten hebben, dat Hij ons van al dat ongeluk zal verlossen en onder onze voeten zal leggen wat ons nu drukt en benauwt.

Het zwaard wordt getrokken en gezwaaid, als de slagorden op elkaar zijn gestoten, als man en man tegenover elkaar staan, als het op de allerlaatste beslissing aankomt. Het is nu reeds tot het uiterste, tot het laatste gekomen (Openbaring 13: 15 vv.). Het is nu te doen om de laatste, de beslissende slag, om het finale in de strijd van de geesten. De krijgsknecht van God moet het nu vooral weten, dat hij niet met het woord van zijn eigen wijsheid de strijd tegen de boze voert. Evenals Christus de verzoeker, alhoewel Hij toch het ware Woord is, met de goddelijke woorden van de Schrift bestreed, zo moeten ook wij allen Gods woord voor ons wapen houden. Wee de strijder, die tegen deze vijand met het scherpe zwaard van zijn dialectiek iets denkt uit te richten. Elk wapen breekt tegen de wapenrusting van die sterk gewapende, alleen het zuivere woord kan hier treffen en doordringen.

Het woord van God heeft die kracht, dat, waar men het zuiver en ten volle predikt, vlijtig leert en met ernst bedenkt, satan noch duivel daar kan blijven; want het openbaart zijn leugen en list, waarmee hij de mens wil bedriegen, tot valse gerustheid of wangeloof, smart of wanhoop wil brengen. Het openbaart de Heere Christus, die hij gekruisigd heeft, maar die op hem is aangevallen en hem de kop heeft vermorzeld, daarom vreest hij en vlucht hij daarvoor.

In de dagen van Paulus, in de gehele oude wereld kwam het bij het voeren van de oorlog veel meer dan tegenwoordig op persoonlijke moed en krachtsontwikkeling van elke afzonderlijken krijgsman aan. Men streed ten slotte altijd man tegen man en dien overeenkomstig waren de wapens, was de rusting. Het kwetsbaarste deel was de weke lende en het onderste gedeelte van het lichaam en het eerste en voornaamste stuk van de rusting een brede, goed aangehaalde gordel, die tegelijk steun gaf en beschermde. De borst geharnast, de schenen en voeten met een stevig schoeisel bekleed, het hoofd met een nauwsluitende helm gedekt, stond daar de Romeinse krijgsman van Paulus' dagen ten strijd gereed. Een breed lang schild aan de linkerarm dekte andermaal de hele man en in zijn rechterhand was het korte, maar geduchte zwaard, waarmee hij niet slechts zich het lijf verweren, maar ook aanvallen en zijn vijand bevechten moest. Naar dit voorbeeld nu verlangt de apostel, dat de belijder van Christus, naar de inwendige mens, tegen zijn doodsvijanden van top tot teen gewapend is. Wat moet het eerste stuk van zijn rusting wezen? Wat zal de tegelijk steun gevende en beschermende gordel van zijn lendenen zijn? Waarheid zal het zijn; waarheid en oprechtheid, waarvan in het Christelijk leven alles moet aanvangen en zonder welke de Christelijke strijd geen ogenblik met goed gevolg gestreden kan worden. Waarheid in het binnenste, waartoe God lust heeft, die ootmoedig maakt voor Zijn aangezicht, arm van geest en vatbaar om het woord van Zijn waarheid te verstaan, in zich op te nemen en getrouw te bewaren, kinderlijke oprechtheid tegenover de alles doordringende, oordelende en reinigende waarheid van God. Door deze waarachtigheid erkent men zichzelf in de spiegel van Gods woord, beschouwt men zijn zonde en zwakheid, zoals God ze beschouwt; schrijft zich ook geen groter geloof of meerdere heiligheid toe, dan waar men werkelijk toe is doorgedrongen en is men buiten staat uiterlijk

iets voor te doen, dat men innerlijk nog niet bezit. En de gordel van deze waarheid knelt of pijnigt niet, maar stijft en sterkt en is een riem onder het hart; want oprechtheid is kracht en geeft een gevoel van goede moed, ook waar zij pijnlijke waarheden ziet en moet erkennen. Immers door deze heen ziet en erkent zij ook de vertroostingen, die aan de oprechte belijdenis verknocht zijn. Wat is het tweede stuk van de wapenrusting van de Christen? Wat het onmisbaar kuras, dat de borst van de krijgsman beschermen en waar het hart zo veilig en rustig onder kloppen moet? Het is het borstwapen van de gerechtigheid, het rein geweten, het hart gereinigd door het geloof in de gerechtigheid van Christus; de innige overtuiging, dat men in de toerekening van deze gerechtigheid niet stelt het vals vertrouwen van een, die de zonde nog lief heeft en voortgaat haar te dienen, maar dat men haar in zich voelt als een kracht van God, die inwendig dringt en drijft, om in het oog van Gods heiligheid te worden, wat men om Christus wil reeds is in het oog van Zijn genade en barmhartigheid. Dit borstwapen van de gerechtigheid is geen ander dan hetgeen in de brief aan de Thessalonicenzen door de apostel genoemd is: het borstwapen van het geloof en van de liefde; van dat geloof, waardoor de mens gerechtvaardigd wordt zonder de werken van de wet; van die liefde, die de werken van de wet doet uit dankbaarheid en zich niet laat voorstaan. Voorwaar dit borstwapen is deugdzamer dan het doorzichtig harnas van een ingebeelde gerechtigheid, die verwerpelijk is voor God, dan het nog zo stijf pantsier van een in zichzelf dood geloof, dat de werken niet heeft. Zonder deze gerechtigheid geen vrijmoedigheid tegenover de Boze, geen kracht tegen nieuwe zonden! Met deze gerechtigheid moed en vertrouwen ook bij de zwaarste aanvechtingen en in de heetste strijd! En wat zal het stevig, wat het welbeslagen schoeisel zijn, waarmee de krijgsvaardige Christen schrap staat op zijn post en met vaste tred tot de overwinning doordringt? De vastheid van de inwendige mens, die hem ook tot elke taak veerkracht en tot elke strijd bereidheid geeft, is de vrede met God, die hij aan het Evangelie van de genade van God in Christus dankt. Deze vrede te bewaren, ze zich niet te laten betwisten door kleinmoedigheid, het geluk van deze vrede in dankbaarheid te genieten, in liefde te doen uitstralen, ziedaar wat in de strijd van het leven, van welke kant de aanval ook komen moge, de blijmoedige Christen voor wankelen behoeden en tot dapper tegenweer in staat stellen kan. Maar zijn niet de aanvallen van het rijk van de duisternis juist op deze vrede, op deze gerechtigheid, op deze waarheid zelf gericht, die de vastigheid, het vertrouwen en de kracht van de strijder in de goede strijd uitmaken? Is het niet juist de strekking van alle verzoeken om deze vrede te bederven, deze gerechtigheid te ontnemen, deze waarheid in het binnenste weer met leugen te bezoedelen? Is het de vijand van onze ziel niet boven alles te doen om ons met geweld de gordel van de lendenen te rukken, ons van onze vastigheid af te werpen, of zijn vurige pijlen in te drijven tussen de gespen en het pantsier? Zeker, en zo dekt dan de hele man telkens opnieuw het brede schild van dat Godsvertrouwen, waaronder dit alles veilig en verborgen is en prijkt zijn hoofd met de helm van een Christens troostrijke hope, waardoor hij van zijn zaligheid en daarom ook in elke strijd bij voorraad van de overwinning zeker is. En opdat hij niet alleen onkwetsbaar is en zich veilig weet, maar ook mannelijk weerstand doet en de vijanden van zijn ziel dodelijke wonden toebrengt, roert zijn hand als enig, maar afdoend, maar onweerstaanbaar geweer, geen ander zwaard dan het zwaard van de Geest, dat is Gods Woord. Met geen ander dan dit zwaard heeft Christus al de Zijnen tot voorbeeld en tot bemoediging elke verzoeking van de Satan afgeslagen en hem achter Zich gedreven. Onder dat schild heeft een Paulus de goede strijd gestreden tot het einde toe; in deze helm heeft hij de aanstaande kroon van de gerechtigheid voorgevoeld. Aldus uitgerust en gewapend, kan elke belijder van Christus staan tegen de listige omleidingen van de duivel, weerstaan ook in de boze dag en alles wat tot zijn strijd behoort, uitgericht hebbend, staande blijven. Dit is de wapenrusting van God, de goddelijke, de door God gegevene, die in haar geheel te dragen, die van Hem aan te nemen, die telkens als opnieuw aan te doen is; krachtig te worden in de Heere en in de sterkte van

Zijn macht. Heb ik haar aangenomen? Draag ik haar geheel? Doe ik haar telkens als opnieuw aan? Ziedaar vragen, die wel mogen oprijzen en die niemand zonder schade van zijn ziel onbeantwoord kan laten. Heb ik de wapenrusting van God aangenomen? Of heb ik de behoefte aan haar nog niet eens gevoeld? Bond ik misschien de strijd nog niet aan tegen zonde, wereld en boze? Acht ik de doodsvijanden van mijn ziel gering? Omgordde ik mij tot hiertoe met zelfbedrog? Pantser ik mij met eigengerechtigheid? Sta ik in mijn hoogmoed? Steun ik op eigen kracht? Scherm ik met eigenwijsheid? Wee mij dan! In al deze gevallen is de nederlaag zeker. Laat mij wijzer zijn, de raad van de apostel volgen en nemen, aannemen wat ik reeds lang moest dragen en God mij geven wil. Ik draag, zegt iemand, de wapenrusting van God. Maar draagt u ze geheel? De volle wapenrusting! Ontbreekt daar geen stuk? Hij zie toe! De volledigheid maakt kracht. Een half gewapende is nog weerloos. Wat baat het zwaard van de Geest zonder het schild van de geloof? Wat beide, zonder de gordel van de waarheid? Met dezen moet begonnen zijn; anderszins baat al het andere niet; laat ons zeggen: anders volgt het andere niet. God laat zich het overige niet nemen, waar dit eerste niet begeerd wordt.

Verlangt u vrede, bereid u dan ten oorlog, was een bekend woord van de oude Romeinen; maar is dit niet even waar op het gebied van het geestelijk als van het burgerlijk leven? Onschatbaar is de vrede van Christus, maar onmogelijk kan Hij onze vrede zijn en in alle opzichten blijven, als niet de strijd gedurig wordt aangeboden, waaraan zich de natuurlijke mens zo graag onttrekt en die niettemin voor de geestelijke de voornaamste is van persoonlijk levensbehoud. Daarom kan Paulus zijn brief aan de Efeziërs niet sluiten, zonder dat hij nog eenmaal als een goed krijgsknecht van Jezus Christus hen tot de goede strijd gewekt heeft, waarin hij zelf hun is voorgedaan. Zou men niet zeggen, dat de gevangen geloofsheld de wapendos van de Romeinse soldaat, die dag en nacht hem bewaakte, van stuk tot stuk opgenomen en op geestelijke wijs heeft verklaard? Althans van het hoofd tot de voeten, van de helm tot het schoeisel tekent hij zijn beeltenis af, en maakt zo zijn wachter onwetend tot prediker van de heilige bestemming van de Christens. Zeker waren de omstandigheden, waarin deze vermaning gehoord en gedaan werd, ver van gewoon en wij mogen God danken, dat ons voor het tegenwoordige nog geen verdrukking of vervolging ter wille van het Evangelie bereid is. Maar toch heeft voortdurend de Christen een geestelijke strijd hier beneden en vragen wij, wat ons dringt om de vermaning: "doe aan de gehele wapenrusting van God", als ook tot ons gericht te beschouwen, het antwoord ligt voor de hand. Onze roeping is niet minder hoog en heerlijk dan die van de Efezische Christenen. Het komt er niet slechts op aan om het eigendom van Christus te zijn, maar - hoeveel is in die weinige woorden begrepen, "sterk te worden in de Heere en in de sterkte van Zijn macht." Het is de zaak, zonder wankelen te staan op de gevaarlijkste post en daar ten einde toe staande te blijven in de boze dag, intussen alles te verrichten en in waakzaamheid en gebed met onverzwakte trouw te volharden (vs. 18). Voorwaar, het is geen gemakkelijke zaak, in deze ernstige zin een discipel van Christus te zijn en verbergen mogen wij niet, dat op dit gebied allermeest aan de hoogste bergen de diepste afgronden grenzen. Immers, ons gevaar is zo groot, het zou dat reeds zijn, al probeerden alleen vlees en bloed ons ten val te brengen. Maar aan zoveel meer staan wij bloot, als het waar is wat de apostel verzekert van een veel erger onzichtbare vijand, die met list en geweld ons belaagt en als met vurige pijlen ons op de kwetsbare plaats probeert te treffen. En waarom zouden wij op dit punt wijzer zijn dan de Heere en Zijn hoog verlichte apostelen? Het denkbeeld van een persoonlijke boze macht, die zich achter elke verzoeking in en rondom ons verschuilt en door middel van die op ons werkt, heeft niets ongerijms en vooral onze eeuw, met de gruwelen, die zij heeft gezien en gepleegd, heeft het recht verloren om hier op hoge toon het woord "onmogelijk" uit te spreken. Werkelijk is de geestelijke atmosfeer om ons heen met elementen bezwangerd, zo

dodelijk voor het leven van de ziel, dat de bede, om van de boze bewaard te worden, minder dan ooit overvloedig mag heten; en zeker is niemand nader aan het punt van te vallen, dan wie nog altijd droomt, dat hij staat. En wat hier vooral niet voorbijgezien mag worden, pas met de gehele wapenrusting van God is het mogelijk om aan onze roeping getrouw te blijven en het onafzienbaar gevaar te ontkomen. Overzie zelf de wapens, door Paulus genoemd, zij moeten dienen om de strijd deels aan te binden, deels te verduren, deels te beslissen. Maar welke van die allen: gordel of borstwapen, schoeisel of schild, helm of zwaard, u kunt er niet een van ontberen, zonder dat al de anderen gevaar horen, hun bestemming te missen en de strijder zelf van als overwonning neer te zinken. Al de andere wapens dienen ter verdediging, het zwaard alleen tot de aanval, maar wie zal aan aanvallen denken, die niet allereerst in voldoende staat van zelfverdediging is? Zo dan, doe aan de gehele wapenrusting en waar u zich zo telkens ten strijde gereed maakt, laten tevens de voeten geschoeid blijven met die bereidvaardigheid tot de strijd, die alleen het vast geloof en het Evangelie van de vrede geven kan. Onttrek u aan de strijd niet lafhartig; een valse vrede wordt te duur gekocht, als die met schande en banden betaald wordt. Acht uw vijand niet klein; hij is oneindig groter dan u, maar alleen veel kleiner dan God. Vraag niet, hoe lang moet ik nog strijden, maar bidt dat u mag volharden "getrouw tot in de dood" en de kroon van het leven ontvangen.

Door uw genade leer ik strijden, Uw woord ten zwaard, het geloof ten schild. Door uw genade kan ik lijden, Tot eens mijn laatste polsslag stilt.

En als dan met mijn laatste beden Mijn laatste zonden mij ontvlien, Dan mag ik voor Uw aanschijn treden, Dan zal het kind zijn Vader zien.

.

18. En verder wordt u door de tijdsomstandigheden zelf op het hart gedrukt, dat u bent met alle bidding en smeking, biddend a) te allen tijde in de Geest (Joh. 4: 23) en tot dit ("bovendien, vooral het oog opgehouden voor de nood, waarin u verkeert en waarin uw strijdgenoten in andere delen van de kerk zich bevinden, wakend met alle gedurigheid en smeking voor al de heilige (Hoofdstuk 4: 12).

a) Luk. 18: 1 Rom. 12: 12 Kol. 4: 2. 1 Thessalonicenzen. 5: 17.

Men zou het gebed voor de heilige, waartoe de apostel hier vermaant, wel als het zevende stuk van de wapenrusting van God kunnen houden. Toch lezen wij niet: "grijp de boog van het gebed" of iets dergelijks. Waarom ontbreekt nu bij "het geestelijk wapen van het gebed" een zinnebeeld van de krijg? Men kan zeggen: ten eerste daarom, omdat het gebed geen bijzondere plaats naast de overige stukken van de Christelijke wapenrusting inneemt, maar integendeel met ieder stuk zich op het nauwst verbindt: de gesp van de gordel van de waarheid, de keten van het borstwapen van de gerechtigheid, de riem van de gordel van de vrede, het handvat van het schild van het geloof, de stormband van de helm der zaligheid, de greep van het zwaard van de Geest - is het gebed van de strijders van Christus. Maar ook nog om een andere reden heeft de apostel de vermaning tot gebed niet direct willen rekenen onder het beeld van een krijgstoerusting, in zijn veldprediking gebruikt. Dat het in het Christelijk gebedsleven tot strijden en worstelen moest komen, wist hij uit eigen ervaring duidelijk (Rom. 15: 30), maar hoewel de duivel en zijn boze geesten met hun listige aanvallen tegen hen, die in Jezus naam bidden niet ophouden, bestaat toch de gebedsstrijd van de gelovigen werkelijk in worstelen met God (Gen. 32: 28). Tegen de duivel en diens helse legerschaar rust

de apostolische veldprediking de heilige toe, het apostolisch afscheidswoord daarentegen roept hen tot de wapens, waarvan de profeet in Hos. 12: 5 spreekt.

De apostel heeft ons op het slagveld gevoerd, waar pijlen vliegen en zwaarden blinken, waar zich een groot gedruis verheft, het zuchten en steunen van gewonden en gevangenen wordt gehoord. Nu leidt hij ons van het open veld naar een andere plaats, waar de beslissing van de slag plaats heeft, namelijk in het bidkamertje, in de biddende gemeente (Ex. 10: 10 vv). Ja, de gemeente weet, waar de strijd moet worden begonnen, namelijk bij de Heere. Heeft zij Hem gewonnen, dan heeft zij de slag gewonnen en voor Hem neergeknield, overwint zij haar vijanden.

Hoeveel gebeden hebben wij opgezonden van het eerste ogenblik af dat wij leerden bidden! Ons eerste gebed was een gebed voor onszelf; wij smeekten dat God ons genadig mocht zijn en onze zonden uitdelgen. Hij verhoorde ons. Maar toen Hij onze zonden als een nevel had uitgedelgd, hadden wij nog meer voor onszelf te bidden. Wij hadden nodig te vragen om heiligmakende, om aanvurende en weerhoudende genade; wij werden ertoe gebracht om naar een vernieuwde verzekering van het geloof te verlangen, naar de vertroostende toe-eigening van de belofte, naar bevrijding voor het uur van de verzoeking, naar hulp in plichtsvervulling en naar bijstand in de dag van de beproeving. Door de nood van onze zielen zijn wij gedrongen geworden tot God te gaan, zoals bedelaars gedurig om alles vragende. Getuigt het kinderen van God, dat u nooit ergens anders iets voor uw zielen heeft kunnen verkrijgen. Al het brood, dat uw ziel heeft gegeten, is uit de hemel neergedaald, en al het water, waarmee uw ziel is gelaafd, uit de levende rots gestroomd, Christus Jezus, de Heere. Uw ziel is nooit in zichzelf verrijkt; zij is altijd een gepensioneerde geweest, levend op de dagelijkse weldadigheid van uw God en uw gebeden zijn ten hemel geklommen ter verkrijging van een reeks geestelijke, allen even oneindige goedertierenheden. Uw noden waren talloos en de vervulling oneindig groot en uw gebeden zijn zo verschillend geweest als de barmhartigheden ontelbaar waren. Heeft u dus geen reden om uit te roepen: Ik heb lief, want de Heere hoort mijn smekingen? Want zo menigvuldig uw gebeden waren, zo menigvuldig waren Gods antwoorden. Hij verhoorde u in de dag van de benauwdheden, versterkte en ondersteunde u, zelfs toen u Hem door uw beven en twijfelen, terwijl u voor de genadetroon laag neergeknield, onteerd. Gedenk daaraan en dat uw hart met dankbaarheid jegens God vervuld wordt, die zo genadig uw arme, zwakke gebeden heeft verhoord. Loof de Heere, mijn ziel en vergeet geen van Zijn weldaden.

19. En a) voor mij, opdat mij door de Heere overeenkomstig Zijn belofte (MATTHEUS. 10: 19 v. Luk. 21: 14 v.) het woord, dat moet worden gesproken, gegeven wordt in de opening van mijn mond met vrijmoedigheid, om de verborgenheid van het Evangelie, het in het Evangelie geopenbaarde geheim (Hoofdstuk 1: 9), bekend te maken.

a) Hand. 4: 29. 2 Thessalonicenzen. 3: 1

20. a) Waarover ik een gezant ben in een keten, omdat mij, hoewel ik een gevangene ben, toch het prediken niet verhinderd wordt (Hand. 28: 31), opdat ik daarin, in de volvoering van mijn ambt, vrijmoedig moge spreken, zoals mij betaamt te spreken (Kol. 4: 3 v.).

a) 2 Kor. 5: 20

De apostel geeft hier een nieuw bewijs van zijn diepe ootmoed, dat hij de Christenen, tot wie hij schrijft, zo ernstig om hun voorbede vraagt. Het heeft hem tot hiertoe niet aan moed

ontbroken, hij is nooit in verzoeking geweest om zijn Heere en Heiland te verloochenen. Toch is hij er zich bewust van hoezeer ieder Christen steeds de bijstand van de gehele Christelijke gemeente nodig heeft in de strijd tegen het rijk van de duisternis. Hij heeft het reeds vaak ondervonden, hoe de voorbede en de liefde van de broeders de Christelijke strijder als op adelaarsvleugels draagt en hoe het bewustzijn, duizenden van medestrijders vol geestdrift achter zich te hebben, het hart staalt tot de strijd. Uit zijn getuigenissen leren zij tevens, dat alleen de vrijmoedige en blijde prediking van het Evangelie een gezegend gevolg heeft. Die slechts voor de helft de waarheid van het Evangelie belijdt, die wint ook geen hele harten.

Het is de wil van de apostel, dat wij niet alleen met vertrouwen en vrijmoedigheid de verborgenheid van het Evangelie bekend maken, in plaats van uit vrees om erover te zwijgen, maar hij wil het ook nog verkondigen, als het hem betaamde. Het was zijn roeping om de heidenen tot Christus te bekeren; nu heeft hem het volbrengen van deze roeping in de gevangenis gebracht (Hoofdstuk 3: 1, 13). Hoe lag het nu voor hen voor de hand, om uit voorzichtigheid, zolang hij de beslissing van zijn zaak tegemoet zag, datgene op de achtergrond te plaatsen in zijn verkondiging van het Evangelie, waardoor hij de toorn van zijn volk tegen zich had opgewekt (Hand. 22: 21 vv).

Daarom moeten zij voor hem bidden, dat hem het woord wordt gegeven, niet dat zijn keten wordt losgemaakt; om het openen van zijn mond, niet om het losmaken van zijn boeien, om vrijmoedigheid tot spreken te midden van zijn banden, maar niet om bevrijding ervan.

D. De apostel is met hetgeen hij in de beide vorige verzen zei tot het slot van de brief gekomen. Zichzelf heeft hij aan de voorbede van zijn broeders tot een bepaald doel aanbevolen. Nu leest hij de vraag in hun harten: "maar hoe is het met uzelf en welke is de toestand, waarin u zich bevindt? " Intussen wil hij zich niet in de eerste plaats ermee bezighouden, om hun mededelingen te doen, die zij mondeling verkregen hebben door hen, die met het overbrengen van de brief belast waren en zeer goed bekwaam waren om mogelijke bezwaren van hun kant op te heffen. En zo gaat hij dadelijk over tot de zegenwensen waarmee hij eindigt en die eigenaardig zijn wat vorm en inhoud betreft. Deze draagt een meer algemeen karakter dan gewoonlijk en geeft in verband met de andere bijzonderheid, dat Paulus geheel en al nalaat elk in het bijzonder te groeten, duidelijk te kennen dat de brief niet aan de gemeente te Efeze in het bijzonder gericht is, maar aan een kring van gemeenten in Klein-Azië.

21. En opdat ook u, evenals anderen, die reeds berichten over mij hebben verkregen, mag weten hetgeen mij aangaat en wat ik doe, in welke omstandigheid ik ben en hoe ik te midden van deze gesteld ben, dat alles zal u a) Tychikus, Ac 19: 20, de geliefde broeder en getrouwedienaar in de Heere (Tit. 3: 12. 2 Kor. 8: 22 Hand. 20: 4) bekend maken.

a) Hand. 20: 4 Kol. 4: 7

22. Die ik met datzelfde doel tot u (2 Tim. 4: 12) gezonden heb, opdat u onze zaken zou weten en hij uw harten zou vertroosten, wanneer u zich omwille van mij bezorgd maakt (Hoofdstuk 3: 13. Filip. 1: 12 Filemon 1: 22).

Op geheel dezelfde en toch in enkele belangrijke punten afwijkende wijze staat in Kol. 4: 7 vv. : "Al mijn zaken zal u bekend maken Tychicus, de geliefde broeder en getrouwe dienaar en mede-dienstknecht in de Heere, die ik met hetzelfde doel tot u gezonden heb, opdat hij uw zaken weet (volgens andere lezing: "opdat u verneemt hoe het met ons gesteld is en uw harten

vertroost. Met Onesimus, de getrouwe en geliefde broeder, die uit de uwen is; zij zullen u alles bekend maken wat hier is. Het is bij de uitleggers gewoonte geworden bijzondere nadruk te leggen op hetgeen aan deze plaats staat: "opdat ook u mag weten" en uit dit "ook" het besluit te trekken, dat de apostel eerst de brief aan de Kolossensen zal hebben geschreven en dat hij nu ook de Efeziërs doet verwachten wat hij deze had beloofd, dat namelijk Tychicus hun bericht over zijn toestand zou brengen. Tegen deze opvatting staat intussen reeds dit over, dat onmogelijk de Efeziërs, die van de inhoud van de brief aan de Kolossensen toch niets wisten, dat "ook" in zo'n zin konden begrijpen. Paulus zou dus alleen dat woordje hebben geschreven van het standpunt van zijn eigen weten, zonder ook maar enigszins eraan te denken, of de lezers zijn bedoeling bij dat woordje konden begrijpen of niet. Als men zich nu over deze bedenking daardoor wil heen zetten, dat, als er naar gevraagd werd, Tychicus verklaring daarvan zou hebben kunnen geven, dan ontstaat een nog grotere moeilijkheid daardoor, dat Paulus schrijft dat hij bepaald voor hen, om hun bericht te geven en hen gerust te stellen Tychicus tot hen had gezonden en dat hij geheel hetzelfde hier ook tot de Efeziërs zegt. Moeten wij, zo merkt Otto hierbij op, van de apostel denken, dat hij beide gemeenten heeft willen doen geloven dat hij juist omwille van haar in het bijzonder een buitengewone bode had gezonden? Zeker niet; de zaak moet anders zijn. En dat zij werkelijk anders is, dat de zending van Tychicus tot de Kolossensen een andere is dan die aan de Efeziërs, geen welke ter zelfde tijd plaats had, blijkt bepaald daaruit, dat bij de ander Onesimus reisgenoot van Tychicus is, bij deze echter niet. Deze omstandigheid is te belangrijker, omdat in de brief aan de Kolossensen Timotheus tegelijk met de apostel groet (Kol. 1: 1), in de brief aan de Efeziërs echter Paulus alleen. Beide punten spreken er beslist voor, dat de beide brieven, wat de tijd aangaat, uit elkaar moeten worden gehouden en de een vroeger en onder andere omstandigheden geschreven is dan de andere. In de brief aan de Kolossensen was Timotheus bij Paulus, in de brief aan de Efeziërs niet. Toen vertoefde deze integendeel te Efeze en ontving in de tweede aan hem gerichte brief zelf van de apostel bericht, hoe het met hem was (2 Tim. 1: 16 v. ; 2: 9 v. ; 4: 6 v.). Deze brief was echter niet bestemd om openlijk te worden voorgelezen. Opdat echter ook de gemeente mocht vernemen hoe het met Paulus was, daartoe juist moesten de mondelinge berichten van Tychicus dienen. Hoe het daarentegen met de laatste zending aan de Kolossensen stond, daarover zullen wij bij de verklaring van de aan hen gerichtten zendbrief nader handelen. Andere schriftonderzoekers hebben het verschil tussen de beide plaatsen, dat wij hier bespreken, zo proberen te verklaren, dat zij aannamen dat de beide brieven, waarvan wij spraken, door Paulus gedurende zijn gevangenschap te Cesarea (Hand. 24: 23 v.) waren geschreven. Tychicus zou dan eerst zijn reis naar Kolosse hebben volbracht, waar hij Onesimus achterliet, en vervolgens had hij te Efeze eveneens de hem opgedragen mededelingen gegeven over de toestand van de apostel, evenals vroeger te Kolosse. Te Cesarea bevond zich echter Paulus in de gevangenis (niet zo als te Rome in een gehuurde woning) en kon hij wel allen, die tot hem kwamen, om hem te dienen, ontvangen, maar geen brieven naar buiten zenden. Bovendien is niet denkbaar, hoe de apostel van zijn gevangenschap te Cesarea, waar hij zich toch in het gebied van het apostelschap van de besnijdenis bevond (Hand. 10: 5. Gal. 2: 9) mocht zeggen, dat ook zijn gevangenschap, zoals vroeger zijn vrijheid, het doel had om hen de verborgenheid van Christus openbaar te laten worden, zoals het hem betaamde (vs. 20 Hoofdstuk 3: 4 vv.).

23. Vrede zij de broeders (Fil. 4: 7) en liefde met geloof (Hoofdstuk 3: 17) van God de Vader en de Heere Jezus Christus (Hoofdstuk 1: 2).

24. De genade van God in Christus (Kol. 4: 18. 1 Tim. 6: 21. 2 Tim. 4: 22. Tit. 3: 15) zij met al degenen, die onze Heere Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid, op onveranderlijke manier (vgl. 1 Kor. 16: 22). Amen.

De vorm van de groet is geheel ongewoon: de derde persoon ("de broeders" - "met allen die liefhebben" enz.) is gebruikt, hoewel in vs. 21 v. de directe aanspraak werd gevonden en niet de tweede ("u" "met u. Hiermee is iets meer algemeen uitgedrukt, zoals met een algemene zendbrief overeenkomt. Verder is in twee groeten verdeeld wat anders in een wordt samengevat. Daarin wordt nadrukkelijk gewezen van de werkingen van de genade in het hart en het leven van de Christen op de eerste grond ervan. Eindelijk is de eerste begonnen met "vrede", waarmee anders de groete eindigt; en met "genade", waarmee doorgaans de groeten aanvangen, begint dan de tweede groet. Deze verschillende groet, die ons aan parallelisme doet denken, zou misschien zo kunnen worden onderscheiden, dat de eerste op het inwendige leven in Christus, de andere op het principe, dat de grond van dit leven is, wijst.

De vrede, de blijde boodschap met God door de verzoening van Christus, moet steeds in het nauwste verband staan met de voortgaande groei van de liefde tot Hem en de versterking van de wortel van het gehele nieuwe leven, het geloof.

Alle zegen kan als een uitvloeisel van de goddelijke genade alleen daar werkzaam zijn, waar de menselijke liefde de Goddelijke beantwoordt en waar die niet is het product van een ogenblikkelijke vrome opwelling, maar waar die een onvernietigbare gezindheid van de wedergeborene zelf is geworden.

Alle levende Christenen staan in de liefde tot de Heere Jezus. Zij, die deze Jezus liefhebben met hun hele hart, zodat zij in deze liefde alleen op Hem zien en alleen Hem begeren en alleen Hem navolgen en zichzelf voor Hem verloochenen, Zijn kruis en hun kruis Hem gewillig nadragen, zodat zij Hem leven en Hem sterven, deze zijn de Christenen, zijn Gods kinderen, Zijn bijzonder en dierbaar eigendom.

Het komen tot de eenheid van het geloof en van de kennis van de Zoon van God, en tot de volheid van de mannelijke grootte in Christus (Hoofdstuk 4: 13) heeft zijn trappen en in de heiliging en verlichting van hun gehele leven hebben de kinderen van het licht een verschillende hoogte; maar allen, kleinen en groten, zwakken en sterken, hebben dat kloppen van het hart in liefde voor de Heere Jezus gemeen.

Het kleinste kind in Christus en de sterkste door Gods Geest naar de inwendige mens, kunnen in het kostelijkste punt van het hart, in de liefde van Jezus elkaar ontmoeten.

De liefde tot de Heere Jezus moet blijven, moet onveranderlijk blijven, welk lot ons ook treft, hoe ook de geest van de tijd verandert, anders is zij niet zuiver: *Laus in amore mori* - tot lof is alleen als men in de liefde sterft.

Aan die van Efeze geschreven van Rome (en gezonden) door Tychicus.

SLOTWOORD OP DE BRIEF AAN DE EFEZIËRS

In de lente van 61 na Christus was Paulus als gevangene te Rome aangekomen. Na een onderkomen verkregen te hebben, had hij de oudsten en opzieners van de daar wonende Joden bij zich ontboden tot een samenspreking, om, zoals het steeds zijn gewoonte was, eerst bij zijn broeders naar het vlees een poging in het werk te stellen tot hun bekering. Toen op een van de volgende dagen nog veel meerderen tot hem kwamen, had hij op zeer dringende en overtuigende manier tot hen gesproken, maar toch moest hij tenslotte ondervinden, dat door het oordeel van God dit volk verstokt was en de tijd was gekomen dat Israël nu zijn

eigenwillig gekozen wegen zou gaan en het rijk van God van hen zou worden genomen, om voortaan zijn verblijfplaats in de heidenwereld te hebben (Hand. 28: 17-29). Nu begrijpen wij wel, dat het oog van de apostel zich met volle beslistheid wendde tot de kerk, die uit de heidenwereld werd opgebouwd, terwijl zijn eigen volk, waaraan hij oorspronkelijk zijn werkzaamheid had willen wijden (Hand. 22: 17 vv.) in zijn hart op de achtergrond trad en hoe zijn apostolische roeping naar haar eigenaardigheid (omdat hij ertoe geroepen was, onder alle heidenen de gehoorzaamheid van het geloof op te richten, Rom. 1: 5), hem nu voorkwam als van zo grote betekenis als hij in Hoofdstuk 3: 8 vv. uitspreekt, zodat hij het voor zijn plicht hield, zijn krachten voor zoveel hem de bediening van zijn ambt nog mogelijk was, uitsluitend tot dat doel aan te wenden (Hoofdstuk 6: 19 v.). En als het werkelijk is, zoals wij in Aanm. II a. 2 hebben aangenomen, dat nog in de eerste helft van het jaar 61 Petrus uit Babylon zijn eerste brief aan de Christenen in Pontus, Galatië, Cappadocië, Azië en Bithynië geschreven heeft en zich daardoor uit zijn vroegere arbeid, die uitsluitend de Joden in Palestina en in de diaspora aanging (uitgezonderd van het buitengewone geval in Hand. 10) tot een mede-arbeiden aan de heidenen begeven had, dan kunnen wij begrijpen, waarom Paulus zo schreef als wij in Hoofdstuk 2: 5 vv. lezen. Nu was dat geheim, waarover daar wordt gehandeld zozeer duidelijk geworden, als nog nooit van te voren, omdat ook diegene onder de twaalf apostelen, op wie Christus nog in bijzondere zin Zijn gemeente gebouwd had (MATTHEUS. 16: 18), zonder enig bezwaar (Gal. 2: 9 en 11 vv.) zijn laatste levensjaren aan de heidenen wijdde (vgl. bij Joh. 21: 18). Zo staat het voor ons buiten alle twijfel vast, dat onze brief uit Rome en niet, zoals velen hebben willen beweren, uit Cesarea geschreven is en dat die vóór de zo verwante brief aan de Kolossensen en niet, zoals sommigen hebben gemeend, na die geschreven is. Hij geeft toch geheel die gedachten en inzichten, gevoelens en ervaringen weer, die juist toen, snel bij het begin van de gevangenschap te Rome, tengevolge van de beide medegedeelde gebeurtenissen in het hart van de apostel waren, en nu dadelijk in de eerste zendbrief, waarmee hij zijn verkeer met de gemeenten van zijn arbeidsveld weer opende, probeerden zich op gepaste manier uit te drukken. Zeer doelmatig was het dan tevens om juist aan de gemeente te Efeze deze zendbrief te adresseren (Hoofdstuk 1: 1). Met Efeze had Paulus zijn werkzaamheid in de tijd van zijn vrijheid gesloten, toen hij de oudsten van de gemeente naar Milete riep en afscheid van hen nam (Hand. 20: 17 vv.) en met Efeze begint hij nu ook zijn werkzaamheid in de gevangenschap, zodra de mogelijkheid hem daartoe is gegeven. Efeze zal ook in de eerste eeuwen aan het hoofd van de geschiedkundige ontwikkeling van de kerk staan; daarom is het als een goddelijke profetie, dat deze brief aan deze gemeente geadresseerd is, die over de éne, heilige en apostolische kerk handelt. Toch is deze zendbrief, zoals wij vaker gelegenheid hadden op te merken, niet tot Efeze gericht als de bijzondere, lokale gemeente, zodat zij haar alleen aanging op dezelfde manier als andere zendbrieven die gemeente, waarvoor zij volgens het opschrift bestemd zijn; de apostel ziet integendeel van alle bijzondere omstandigheden af en plaatst zich op zo'n universeel standpunt ten opzichte van de lezers, dat men, stond het adres er niet, het minst zou denken aan die gemeente, waarbij de apostel zo lang en zo gezegend werkzaam was geweest (Hand. 19: 9 vv. ; 20: 18 vv.). Dit is nu zeer goed daaruit te verklaren, dat Efeze hier alleen fungeert als vertegenwoordigster van de kerk, uit de heidenwereld vergaderd en alleen in de eerste plaats aan haar de brief geadresseerd is. Zij moest die natuurlijk in de eerste plaats zelf lezen en ter harte nemen, maar die dan verder geven; zij is als het ware het hoofd van een vereniging, en zal weten wat zij verschuldigd is aan de overige medeleden van het gezelschap. Wat de apostel haar om zo te zeggen voor haar eigen persoon heeft te schrijven, doet hij evenals de Heere zelf later bij de zeven brieven in Openbaring 2 en 3 aan de engel van de gemeente, in de tweede brief aan Timotheus, die in dezelfde tijd is vervaardigd. Bij deze brief daarentegen staat zij echter niet meer persoonlijk voor het oog, integendeel, waar Paulus meer het persoonlijke nadert, zijn het meer de andere gemeenten, die achter Efeze

staan, die hij zich voorstelt (vgl. Hoofdstuk 1: 15; 3: 2 vv. ; 4: 21 en die daardoor vóór Efeze op de voorgrond treden. Men heeft vermoed dat de gemeenten, aan wie de brief in haar eigenschap als een rondgaand schrijven gericht is, dezelfde zou zijn, die in de Openbaring van Johannes (1: 11) genoemd worden: Efeze, Smyrna, Pergamus, Thyatire, Sardis, Filadelfia en Laodicea. Zeker is het opmerkelijk, dat enige van de oudste Griekse handschriften in Hoofdstuk 1: 1 het "te Efeze" niet hebben, maar daarvoor een lege plaats laten zien en aan de andere kant de Gnostieker Marcion (omstreeks het midden van de 2de eeuw na Christus) in zijn codex van de Paulinische brieven in plaats van "te Efeze" het adres "te Laodicea" gaf. Wij verenigen ons met de mening, die de zeven gemeenten in Klein-Azië uit de Openbaring voor die cyclus van gemeenten houdt, waaraan onze brief volgens de eigenlijke mening door Paulus gericht is, met te minder bedenken, omdat volgens onze opvatting die gemeenten als de vertegenwoordigsters van de Christelijke kerk uit de heidenen moeten worden beschouwd. Van Efeze ging het rondgaan van de zendbrief uit en naar Efeze keerde dit tenslotte terug, om daar bewaard te blijven. Het is dus geheel naar de orde, als nu ook de gemeente te Efeze die is, waaraan de brief geadresseerd is. Het is echter zeer goed mogelijk, dat de oorspronkelijke tekst het adres "te Efeze" niet heeft gehad, maar in plaats daarvan een lege ruimte was gelaten, die de voorlezer met de naam van die gemeente, die haar nu horen zou, moest aanvullen. Het blijft ten minste een merkwaardig, nauwelijks te verklaren feit, dat Basilius de Grote (overl. 379), evenals ook Origenes, op het ontbreken van de Griekse woorden: en Efesq (te Efeze) een verklaring van de voorafgaande woorden: toiv ousin (die daar zijn) grondt, die volstrekt onmogelijk zou zijn, als de handschriften, die hun ter beschikking stonden, van die woorden ook maar een spoor hadden bevat en als hem evenwel de woorden bekend zijn als zich bevindende in andere handschriften, dan beschouwt hij het ontbreken ervan als het oorspronkelijke, omdat de lezing pas later ingedrongen zal zijn. Het zij echter zoals het zij: voor ons staan de woorden daar; ook hebben wij geen reden om er aan te denken ze uit te schrappen. Leidt nu de naam Efeze ons naar de latere verblijfplaats van de apostel Johannes, dan kan ook niet ontkend worden, dat deze brief aanrakingspunten met het Evangelie van Johannes heeft en zeker zou het wel de moeite waard zijn om die punten van aanraking in het bijzonder op te sporen en aan te wijzen. Verder zou dan ook blijken, dat er een parallele verhouding is tussen de brief aan de Efeziërs en de vroegere brieven van de apostel, evenals tussen het Johannes-evangelie en de drie Synoptici.

De grote betekenis van de brief voor alle tijden ligt in het hoofdbegrip en de hoofdgedachte: de Kerk van Jezus Christus is ene voor eeuwigheid beslotene en voor de eeuwigheid bestemde schepping van de Vader door de Zoon en de Heilige Geest. Zij is de ethische Kosmos, waarom het werk van de verlossing geschiedde, in de Kosmos, die door de schepping teweeg is gebracht. Zij is het huisgezin van God, die in de wereld en wereldgeschiedenis verzameld is en nog vergaderd zal worden; het voorwerp van Zijn zorg in tijd en eeuwigheid. Onze tijd, die zozeer lijdt aan dwaalbegrippen over het wezen van de kerk, die van de onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan alle voorschriften en leerstellingen door de kerkinrichting van de ultramontanen geëist, door de rationalistische schaar heen, die liever slechts een pythagorisch omacoëion (gemeenschappelijke gehoorzaal) in plaats van de exxhōia bouwden, tot aan de vrije kerken en de kerken van de toekomst, die slechts een omadov (door elkaar spreken) en oxlov (ongeordeerde menigte) zonder axoh (het horen) overlaten, tot aan het aannemen van een zuivere godsdienstgemeenschap zich verlopen heeft, moge hier de juiste weg leren kennen en zich opheffen. Grond en doel van de kerk is Christus. Alles komt aan op de verhouding tot Christus, waarnaar de verhouding tot de kerk wordt bepaald. Waar Christus is, daar is de kerk en waar, al is het eerst in wording, de kerk is, daar is en werkt ook Christus. En Christus en Christus' kerk zijn daar, waar Zijn bovenwereldse eeuwige persoonlijkheid is aangenomen, waar die niet tegengestaan of verloochend wordt. In

Christus, dat is de eis, die onwillekeurig en noodzakelijk aan alle waarheid en alle leven gesteld is. De kerk moet voor een onzichtbaar zichtbare, door en door ethische levenssfeer van de Heilige Geest erkend worden. Uit die levenssfeer wordt en werkt en zegent de kerk in de wereld en de tijd onder de volken. In haar ontstaat een ethisch levensproces, die het individu in zijn binnenste en tederste centrum beweegt, na steeds meer verdwijnende vervreemding van God tot zalige nabijheid van God, van vijandschap en dienstbaarheid tot het kindschap en de erfenis bij God, van de lust tot zonde door de vergeving van de zonden tot heerlijke reinheid voortgaande. Middel van de genade voor elk in het bijzonder en tot gemeenschap is het woord, dat in geloof en gebed en lied in het hart en in de gemeente weerklinkt. Toch treedt het woord niet zo op de voorgrond, dat het sacrament daarom terzijde zou worden geschoven (Hoofdstuk 4: 5). Organen zijn voor de dienst in het woord nodig, terwijl de leden van de gemeente liefderijk helpend naast elkaar staan. Ieder Christen moet beschouwd worden als een heilige en geheiligde, als lid van het lichaam, waarvan Christus het Hoofd is. De natuurlijke regelingen van huwelijk en huisgezin de status oeconomicus, zowel als politicus worden met de status ecclesiasticus erkend, zodat zij in de kerk alleen tot hun recht komen, om weer tot bevordering en groei van de gemeente te dienen. Dat alles wordt duidelijk gezien en met bewonderenswaardige korthed uiteengezet. De grote waarde van deze brief voor alle tijden van de kerk wordt op deze manier duidelijk.